This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

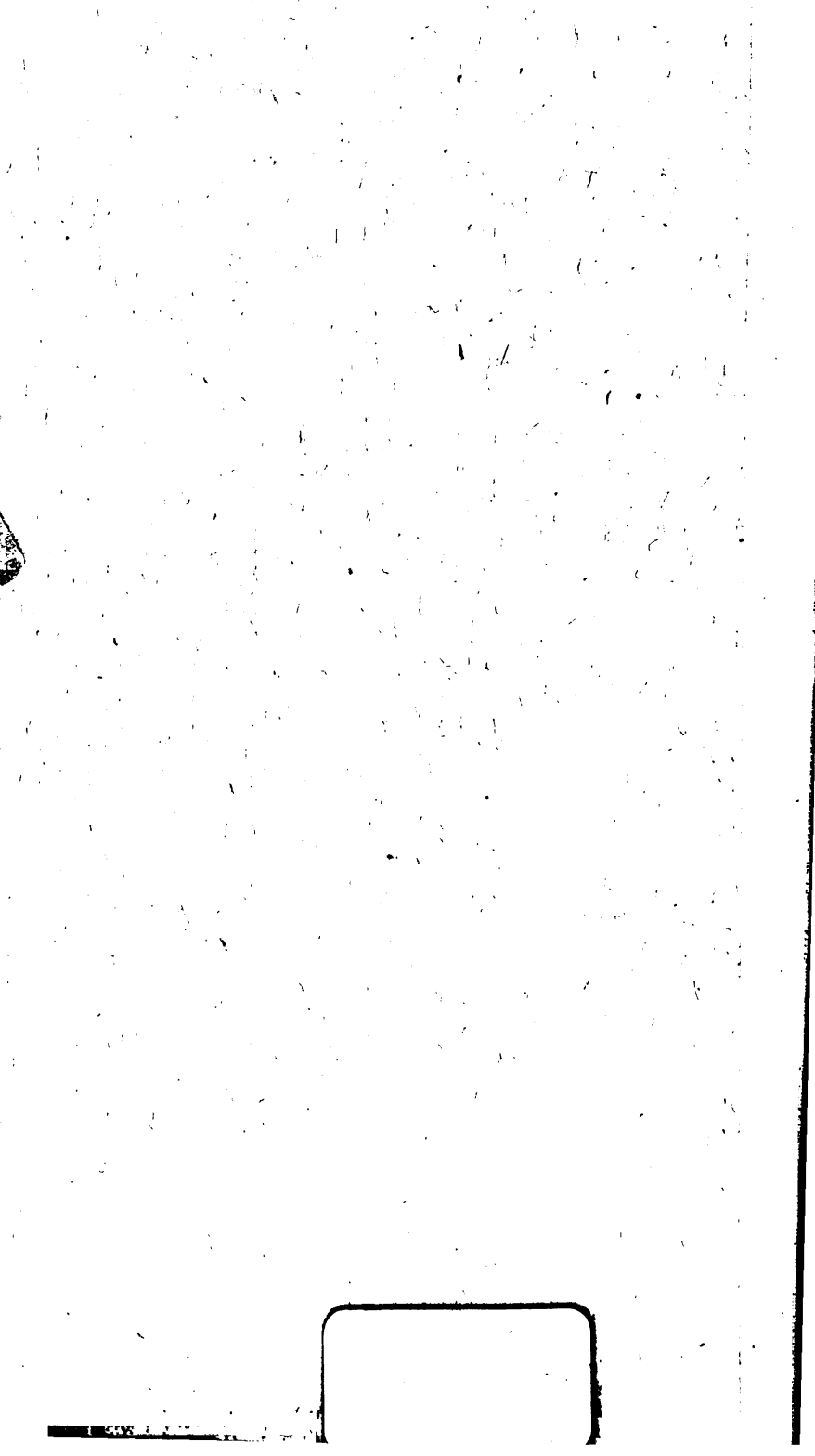

GAL

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

VIER EN VEERTIGSTE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

EINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers, en egte Gedenkſtukken, zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

VIER EN VEERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCCX.

AV

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD ACHT EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Stoffe deezes Boeks. Veelvuldige zwaarigheden, wanneer het op Geld voor den Lande aankwam. Toetreeding tot een Verſlag deswegen. Het ſtuk der Algemeene Belasting ter Eerſte Kamer hervat. Zwaarigheden, waar in de Verſlagdoeners zich bevinden. Hoe zy dagten 'er zich best in te gedraagen. Handelingen deswegen en beſluit om in de redenen van weigering te berusten. Hoe verſchillend men het Verſlag beſchouwde. Het Artykel over de Verponding behandeld. Aanmerkingen hier over. Behandeling des Verſlags. Nadere opgave van zommige Punten des Verſlags. De Voorſtellen van QUEYSEN, CUYPERS *en* GUILJÉ *omhelsd. Aanmerkingen der Commissie over deeze Voorſtellen. Nadere behandeling van dit Onderwerp, en ingedien-* CXXVIII. BOEK.

CXXVIII. BOEK.

diende Stukken. Beantwoording der Commisſie. Het Beſluit ter Eerſte Kamer om het aan de Tweede toe te ſchikken. Het Ontwerp eener Algemeene Belasting ter Tweede Kamer gezonden en overwogen. Eenigen wilden de overweeging daar uitſtellen. Het Verſlag daar aangenomen. Verſlag van de Negotiatie op de Domeinen. Beſluiten hier toe ter Eerſte en ter Tweede Kamer. Waar door de Deelneming veragterd werd. Voorſlag van eene nieuwe Geldheffing. Dezelve ter Eerſte Kamer omhelsd. Ontmoet veel wederſpraaks ter Tweede Kamer. Naa gemaakte veranderingen ook daar aangenomen. Klagten van het Uitvoerend Bewind over de Finantieele Commisſie. Wat deswegen voorviel. De Repreſentanten van het voormaalig Holland *geeven opening van den ſtaat der Finantien. Petitie voor het loopend Jaar. Schavergoedingen wegens den Kryg toegeſtaan. Wat, te dier gelegenheid, wegens andere Schavergoedingen voorviel. Verzoeken om Onderſtand deels geweigerd, deels ingewilligd. Plaatslyke en Stedelyke Belastingen. Buitengewoon hoogloopende Geldvorderingen uit 's Lands Kas. Overeenkomst met* Frankryk, *wegens de Hulpbenden. De tyd der Betaaling van de Leeraaren der Hervormden uit 's Lands Kas, loopt ten einde. Voorſtel om één jaar verlenging. Door* STEYN PARVÉ *aangedrongen. Tegenſpraak van* GUILJE.

Te-

Tegenredenen van VAN DEN BRAAK, *en van* VERHOYSEN. H. H. VITRINGA *voorspraak des Verslags. Besluit ten voordeele ter Eerste Kamer. Ter Tweede Kamer tegengesprooken. Een Verzoekschrift der Roomschen ter zyde gelegd. Een gunstig uitgebragt Verslag en eene Stemming daar mede overeenkomstig. Tegenspraak. Het besluit der Meerderheid geldt. Aanmerking dit Stuk betreffende. Vergeefsche aanzoek om Synodaale Gelden in* Utrecht. *Geschillen, wegens het vieren van den Zondag. Raadslag des Uitvoerenden Bewinds. Aangevoerde redenen daar tegen. Wederspraak. Verzoek eeniger Jooden te dier gelegenheid. Over de Vernietiging van het Staaten-collegie ter* Leydsche *Hoogeschoole. Schikkingen desswegen. Bepaalingen omtrent het Schoolonderwys. Departementaale Schoolopzienders benoemd. Schikkingen op de Nationaale Bibliotheek. Wat 'er gebeurde ten opzigte van de Burgerlyke en Lyfstraftyke Wetboeken. Plan ter Organisatie van de Regterlyke Magt. Eenige byzonderheden de Krygsmagt te Lande betreffende. Bepaaling omtrent de Sleutels der Steden met Krygsvolk bezet. Het bezorgen van de gevorderde Manschap voor de Nationaale Armée aangedrongen. Voorstellen ter bevoordeeling van 's Lands Zeecapiteinen. Onderstand aan het Instituut van Doof-stommen. Wat 'er ten aanziene der Fabrieken voorviel.* CXXVIII BOEK.

CXXVIII. BOEK.

viel. Gunſtige ſchikking ter bevordering van den Landbouw. Op welk eene wyze de Uitvoer van Boter opengeſteld. Bepaalingen wegens den Uitvoer van Graanen. Schikkingen wegens den Raad der Aſiatiſche Bezittingen. Slot deezes Boeks.

1801. Stoffe deezes Boeks.

Naa, in de twee laatst voorgaande Boeken onzer Geſchiedenisſe, den toeſtand der zaaken des Lands met betrekking tot andere Mogenheden, en ons aandeel in de meer algemeene Gebeurtenisſen vermeld, en daar nevens, in 't breede, ſtilgeſtaan te hebben, by 't geen in den Lande, de Regeering betreffende, voorviel, onder veele, en zeer kort op elkander volgende, Gebeurtenisſen in beide de Kamers, geëindigd in derzelver Sluiting, terwyl de Meerderheid des Uitvoerenden Bewinds de teugels des Landsbeſtuurs in handen nam, vielen 'er, in dit tydvak eeniger Maanden, nog zaaken den Lande betreffende voor, welke niet onvermeld mogen blyven; tot derzelver opgaave is dit Boek beſtemd.

Veelvuldige zwaarigheden, wanneer het op Geld voor den Lande aankwam.

Hoe zeer veelen, in den loop der geſchillen over de vervroeging van het herzien der Staatsregeling, by het beweeren, dat de botzingen in het Landbeſtuur zulks vorderden, die botzingen ontkenden, of althans beweerden, dat men de oorzaak daar van, in de gebrekkigheid der ſtandhebbende Staatsregelinge, niet zoe-

zoeken moest; maar elders opſpeuren en vinden, kan het niet gelochend worden, dat dezelve plaats greepen, en van vroeg af, naa de Omwenteling, beſtaan hadden. — Zo veel maalen als wy van 's Lands Finantien moesten gewaagen, en dit moesten wy telken Jaare doen, zo dikwyls ook was ſchaarschheid aan de orde van den dag. Vernuften, geſpitst op het ſtuk der Geldmiddelen van den Staat, ſpanden alle kragten in, om redmiddelen uit te denken en voor te draagen. Zwaarigheden deeden zich tegen alle Plans op, ſchoon deeze drukkender dan gene. Van hier Tegenwerpingen en Beantwoordingen, die, op haare beurt, ſtoffe tot nieuwe bedenkingen baarden, en niet zelden beſluiteloosheid ten gevolge hadden. Beſluiteloosheid, die echter op den duur geen ſtand kon houden, indien men geen volſlaagene ſtilſtand in de raderen des Landbeſtuurs wilde zien gebooren worden, en, met deezen, den geheelen ondergang des Lands.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Deeze toeſtand, welke zich zo dikwerf herhaalde, en by het herhaalen, van tyd tot tyd, bezwaarlyker te verhelpen viel, was een ſteeds opwellende bron van kwelling voor hun, die den helmſtok des Landbeſtuurs in handen hadden, van misnoegen onder de Inwoonderen, van klagten alleröwegen aangeheeven. Elke ſtand oordeelde zich gedrukt, zwaar gedrukt — en de Middelſtand, door alle

CXXVIII. BOEK. 1801.

verlichte Staatkundigen voor het beste deel der Maatschappye, althans in een Gemeenebest als het *Bataafsche*, gehouden, vondt zich meer, dan eenige andere, bezwaard. Deeze vergeleek men, niet oneigen, by het lastdier, waar op de zwaarste pakken, by aanhoudenheid, gelegd werden, zo dat hetzelve daar onder met knikkende beenen voortging, en dreigde te bezwyken.

Toetreeding tot een Verslag deswegen.

Te meermaalen huiverde onze pen, om van dit gedeelte der Landsgeschiedenisse een verslag te geeven; dan wy mogten dezelve niet nederleggen, zou Tydgenoot en Naakomeling, uit onze Geschiedenis, kunnen weeten en leeren, hoedanig het in den Lande, ten deezen opzigte, gesteld ware. Wy vatten dezelve wederom ter hand, om te vermelden wat des, ten deezen Jaare, onder het Beheer, naar 't voorschrift der Staatsregeling, die tot Herfstmaand stand hieldt, voorviel; met vermelding van de bykomende bezwaren voor 's Lands uitgeputte Schatkist. Geene dan hoogst onaangenaame stoffe ter behandelinge. Eene stoffe, nogthans, welke wy, zo veel ons mogelyk is, uit een zullen zetten, met de opgave van 't geen de verschillende Partyen in het Staatsbestuur des te zeggen, en voor haare zaak in te brengen hadden. Men wagtte echter niet, dat wy in een breed verslag zullen treeden van 't geen des ter Vergaderinge, zo in de eene

eene als de andere Kamer, voorviel; genoeg zal het weezen, wanneer wy het voornaamſte vermelden, en, zonder partydigheid, opgave doen van het gebeurde, aangaande 's Lands Geldmiddelen.

Het ſtuk der Algemeene Belastingen ter Eerſte Kamer hervat.

Het Voorſtel, om Algemeeene Belastingen over geheel het Gemeenebest in te voeren, was, ten verſtreeken Jaare, naa veel onderhandelens en geſchils ter beide Kameren, blyven ſteeken, daar de Tweede het onbekragtigd terug zondt(*). Dit belangryk ſtuk was daar mede niet afgedaan. Met den aanvange deezes Jaars werd het hervat.

Zwaarigheden, waar in zich de Verſlagdoeners bevonden.

De, ter Eerſte Kamer, aan de Gecommitteerden tot de Finantien opgelegde taak, om, betreffende deeze geweigerde bekragtiging der Tweede Kamer, een Verſlag uit te brengen, mogt men, met allen grond van reden, gewigtig en moeilyk noemen, niet alleen, om dat het geluk of ongeluk van het *Bataafſche* Gemeenebest, met het te neemene Beſluit in het naauwſte en onmiddelykſte verband ſtondt; niet alleen om dat en de aart der zaake en de omſtandigheden, waar in het Vaderland verkeerde, tot het vaſtſtellen van zwaare Lasten verpligtte, en het onmogelyk maakte een ſtuk daar te ſtellen, hetgeen niet veele onvolkomenheden in zich zou bevatten, en welks invoeren niet met menigvuldige moeilykheden zou ge-

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XLII. D. bl. 210—230.

BOEK. CXXVIII. 1801

gepaard gaan; maar ook om dat het oogdes geheelen *Bataafſchen* Volks daar op gevestigd was, als het belangrykſte gedeelte, dat door het Vertegenwoordigend Lichaam, tot het volkomen invoeren der Staatsregeling, moest worden bewerkt; als mede om dat de raadpleegingen over 't zelve, in de beide Kamers, overtuigend hadden doen zien, hoe zeer de zaak van gedaante veranderde, naar het verſchillend oogpunt, waar uit men dezelve beſchouwde, en hoe zeer daar door over en weder ſtellingen werden in twyfel getrokken en tegengeſprooken, die, by eene andere wyze van zien, als zeker, als onbetwistbaar, voorkwamen; doch vooral ook om dat de verſchillende denkwyze der beide Kameren, de Gelastigden tot dit Verſlag in de onaangenaame verpligting bragt, voor zo verre zy in het denkbeeld mogt verkeeren, dat gevoeglyk by het Beſluit der Eerſte Kamer kon worden volhard, van tusſchen die twee moeilyke uiterſtens te moeten kiezen, om deeze zaak geheel op nieuw ter baane te brengen, en daar door aanleiding tot eene vertraaging te geeven, ſtrydig met den wil en het belang des *Bataafſchen* Volks, of de beſlisſing van een zo teeder onderwerp by eene volharding over te geeven aan de Tweede Kamer; ten einde dus de Bekragtiging, op den voet der Staatsregeling, zou moeten volgen, byaldien meer dan een derde van de Leden zich voor de-

dezelve verklaaren mogt, en daar door den kans te hebben, dat dit ſtuk op eene wyze bepaald zou worden, die het ongenoegen, den tegenſtand en de moeilykheid zou verdubbelen. CXXVIII. BOEK. 1801.

Deeze laatſte bedenking hadt by de Gelastigden de overhand bekomen. Het was, oordeelden zy, in den aart der zaake gelegen, dat onder de menigvulige ingebragte bedenkingen, tegen het Beſluit der Eerſte Kamer, ligt de een of de ander een wezenlyke aandagt zou verdienen, zonder dat daar uit volgde, dat het geheel zou hebben behoeven verworpen te worden; en zulks te minder, om dat aan verſcheide gegronde bedenkingen, by het vaſtſtellen der Ordonnantien, zou kunnen worden voldaan, en aan andere, zo veel des noods, by byzondere Beſluiten kon worden te gemoet gekomen. — Te deezer oorzaake zouden de Gelastigden niet geaarzeld hebben, haare tegenbedenkingen op het beſluit van weigering der Tweede Kamer aan het oordeel der Vergaderinge te onderwerpen, in 't begrip ſtaande, dat de bygebragte redenen van weigering geenzins van dien aart waren, dat om dezelve het groote werk moest worden vertraagd, byaldien zy, naa eene aandagtige en rype overweeging der zaake, niet hadden gemeend zich te mogen vleijen, dat toegeevenheid aan verſcheide denkbeelden van de Tweede Kamer, door het bewerken Hoe zy dagten er zich best in te gedraagen.

CXXVIII. BOEK. 1801.

eener meerdere eenstemmigheid, aan het nieuwe Finantieele Stelzel zelve des te meerder vastheids zou geeven, en teffens aan de Natie tot een nieuw en doorslaand bewys verstrekken, dat haare Vertegenwoordigers, ver van eigenbelang, ver van eene styve gehegtheid aan de eenmaal opgevatte denkbeelden, slegts wedyverden om de belangen hunner Medeburgeren, die hun zo dier waren aanbevolen, en zo naauw aan het hart lagen, langs alle mogelyke wegen, te bevorderen, en om zelve een voorbeeld van eenstemmigheid te geeven, 't geen, door allen nagevolgd, aan het zo zeer geschokte Gemeenebest, ondanks alle rampen, onfeilbaar nog eene groote maate van voorspoed kon verzekeren.

Het berusten in de redenen van weigering der Tweede Kamer gaf, naar het oordeel der Gelastigden, gelegenheid om enkel de bepaalingen van het Besluit der Eerste Kamer te verbeteren, om haare meening omtrent andere stelliger uit te drukken, en om eindelyk alle dubbelzinnigheid en alle verkeerde opvattingen volkomen uit den weg te ruimen. Hierom hadden de Gelastigden te meer begreepen de redenen van weigering uit zulk een oogpunt van inschiklykheid te moeten beschouwen: dewyl beide de Kamers het volkomen eens waren, zo over de noodzaaklykheid als over de mogelykheid van het invoeren eens nieuwen Stelzels van

Be-

Belastingen, geschikt om de gewoone Staatsbehoeften, zonder ongewoone middelen, te bestryden. CXXVII. BOEK.

De meerderheid der ingeleverde raadslagen wees uit, dat het invoeren eener Algemeene Belasting als het weezenlykst gedeelte des aangenomen Stelzels van Eenheid werd beschouwd, zodanig zelfs, dat zy den meesten spoed vereischte, al ware het, dat de Staatsregeling deswegen niet stellig spraake. — Ondanks zommiger aanmerkingen op de ruwe begrooting der Staatsuitgaven, ter Eerste Kamer gemaakt, hadt men ter Tweede Kamer, als het gevoelen eener Commissie, hooren inbrengen, dat de Ingezetenen van dit Gemeenebest, in staat waren de vereischte somme op te brengen, en ook met dit gevoelen hadden verscheide Leden zich vereenigd, die tegen het Ontwerp op zich zelven zich het sterkst en hevigst hadden laaten hooren. — Die zelfde Commissie hadt ter Tweede Kamer verklaard, dat het haar toegezonden Besluit over 't algemeen voldeedt aan het voorgeschreevene by de Staatsregeling. 1801.

Het waren ook, merkten de Verslagdoeners wyders op, slegts enkele Artykels, die men byzonderlyk hadt aangevallen. Daarenboven mogten zy, door de raadslagen van zo veele Leden toegelicht, zich met eene zeer gegronde hoop vleijen, dat eene beredeneerde inschiklykheid, by het te neemen Besluit, van de

de bekragtiging der Tweede Kamer gevolgd, dit zo belangryk werk tot een gewenscht en gelukkig einde zou brengen.

Op deeze gronden luidde de raadslag der Commissie, om te berusten in de redenen van weigering der Tweede Kamer. Voorts, in een zeer omslagtig Vertoog, de redenen van weigering van naderby beschouwende, gepaard met veele overweegingen en voorstellen, strekkende om die oneffenheden, zo veel mogelyk, gelyk te maaken, en langs dien weg den grond van weigering op te delven (*).

Handelingen deswegen, en Besluit om in de redenen van weigering te berusten.

De Voorzitter C. VAN FOREEST bragt in omvraage, of de Vergadering, overeenkomstig met het gehoord Verslag, kon goedvinden in de redenen van weigering der Tweede Kamer te berusten? — VERBEEK, een Lid der Commissie, bragt in 't midden, dat hy, schoon volgens het Reglement van Orde het Verslag ondertekend hebbende, 'er nogthans niet mede instemde, zyns oordeels hadt de Commissie de Vergadering behooren aan te maanen, om by het eerste Besluit te blyven volharden. — Dan geen genoegzaam aantal Leden dit gevoelen ondersteunende, viel het Besluit om in de redenen van weigering der Tweede Kamer te berusten.

Schoon

(*) *Dagverh. der Hand. van het Verteg. Lichaam.* XI. D. bl. 186.

Schoon daar toe beſlooten ware, was het 'er verre af, dat het Verſlag der Vergadering behaagde. VAN GALEN wilde, om breed aangevoerde redenen, het Verſlag in handen van dezelfde Leden geſteld hebben; ten einde de Vergadering nader, in den aan den dag gelegden geest des geheelen Vertegenwoordigenden Lichaams, den duidelyken letter der Wet, en haare eigene overtuiging in het groot Finantieel Rapport aan den dag gelegd, eenen raadſlag in te dienen. — VERHOYSEN en VAN DER BORGT kwamen met een drom van zwaarigheden te voorſchyn — CUYPERS voegde 'er de zyne nevens. BANNIER ſtemde met VAN GALEN in, dit was ook het gevoelen van NINABER en AUFMORTH. — VAN DEN BRAAK, met wien STEYN PARVÉ inſtemde, was tegen het Verſlag.

Hoe verſchillend men het Verſlag beſchouwde.

Zo veel viel 'er over het eerſte Artykel, de Verponding betreffende, aan te merken, dat de Voorzitter goed vondt, om, alvoorens het Verſlag in 't algemeen te beſlisſen, eerst in overweeging te brengen het voorgedraagen middel onder den naam van *Verponding*. By de beraadſlaagingen deswegen lieten veelen, als H. A. VITRINGA, LEWE, VERHEES, DE LEEUW, en QUEYSEN, zich op zeer onderſcheiden trant, daartegen hooren. APPELIUS tradt als wederlegger dier tegenſpreekeren op. HUBER onderſteunde zulks, en hadt REINDERS tot medeſtander.

Het Artykel over de Verponding behandeld.

De

CXXVIII. BOEK. 1801.

De Artykelen de Verponding betreffende dus tegen- en voorgeſprooken zynde, ſtaaken de ſtemmen. — By eene herhaalde ſtemming, ten volgenden dage, was eene geringe meerderheid voor het vaſtſtellen. Zodanig eene gelykheid der ſtemmen, op dit ſtuk, deedt eene anderzins wel te voorziene uitgebreidheid der raadpleegingen, en de moeilykheid om vaſtſtellingen te maaken, duchten.

Wy zouden een verveelenden en vrugtloozen arbeid aanvangen, wilden wy tot eene opgave treeden van de, te deezer gelegenheid, gevoerde geſchillen. Wel kwamen de meeſte tegenbedenkingen, uit dien hoek, van waar men dezelve kon te gemoete zien: maar ook, nu en dan, hoorde men dezelve uit den mond van Volksvertegenwoordigeren, die anderzins aangemerkt mogten worden, tot eene andere Party te behooren.

Aanmerkingen hier over.

De vroegere behandeling van dit eigenſte onderwerp hadt reeds uitgeweezen, dat het, by de hervatting, met zeer veele moeilykheden zou vergezeld gaan. Zulks hadt reeds getoond, hoe de verſchillende middelen van beſtaan, in de voorheen onderſcheidene Gewesten, zommige ſoorten van Belastingen even zo nuttig en verkieslyk in het eene als nadeelig en verwerplyk in het andere deeden voorkomen. — Voorts kwam het groot verſchil in de zwaarte der Belastingen in aanmerking; een verſchil zo groot,

groot, dat in de meest en minst be- CXXVIII.
zwaarde voormaalige Gewesten dezelve BOEK.
als vyf tegen één ſtonden. Dan men ——
vleide zich, dat de Belastingen zodanig 1801.
zouden kunnen worden ingericht, dat ze, althans by eenen onbelemmerden in- uit- en doorvoer, door geheel het Gemeenebest, overal draaglyk zouden worden bevonden. — By eene meer opzettelyke en hervatte behandeling zag men die zwaarigheden dieper in, en voegde 'er andere aan toe. Misſchien zou men dezelve zyn te boven gekomen of uit den weg hebben kunnen ruimen, hadt heusſche inſchiklykheid ter Vergaderinge voorgezeten, en de Partyen vereenigd, zo dat men, aan de eene zyde, de Invordering der nieuwe Belastingen gemaklyk hadt zoeken te maaken in die gedeelten, welke het meest ſtonden bezwaard te worden, en, aan den anderen kant, ter goeder trouwe, hadt willen medewerken, om de zwaarigheden eerder te verminderen en uit den weg te ruimen, dan dezelve te vermeerderen. — Geen van beide greep plaats. De Volksvertegenwoordigers, die het invoeren van Algemeene Belastingen als onmogelyk aanzagen of wilden beſchouwd hebben, ſtapelden zwaarigheid op zwaarigheid, en deeden het ſtuk als een onoverklimbaaren berg voorkomen. Dit gaf althans den ſchyn, als of zy ten doele hadden geheel het ſtuk op de lange baan te willen ſchuiven,

CXXVIII. BOEK. 1801.

ven, en de Staatsregeling, in eene haarer weezenlykſte bedoelingen en bepaalingen, te eenemaale verydelen. De Voorſtanders der Eenheid, des argwaan opvattende, omhelsden als een ſtelregel, dat, daar het den anders denkenden geen ernst ſcheen te zyn de Algemeene Belastingen in te voeren; men, om het der meerderheid ſmaaklyk te maaken, ſlegts de beste middelen tot het daarſtellen dier zaake moest ter hand neemen. Alles, kortom, wees ten klaarſten uit dat, indien 'er iets van dien aart zou worden vastgeſteld, zulks met groote moeilykheden, en het overwinnen van veelvuldigen wederſtand, zou vergezeld gaan.

De Vergaderingen by het herhaald behandelen deezes Onderwerps bywoonende, of de Dagverhaalen, deeze handelingen vermeldende, leezende, zag men alle andere Partyſchappen, voor een tyd, wyken, alle andere dikwyls opwellende driften zwygen, alle andere betrekkingen ophouden, zo ras het op het aanneemen of verwerpen van het deswegen uitgebragt Verſlag goldt. Een Verſlag, waar in de geest der Eenheidsgezinden kennelyk heerschte. Niet weinigen der zodanigen, die dus verre zich onder deezen gerangſchikt hadden, en zelfs volyverige Voorſtanders der Staatsregeling geweest waren; doch in die Gewesten te huis hoorden, waar men gewoon was verre het minſte te betaalen, veranderden op een-

eenmaal van gevoelen, en zogten als on- CXXVIII.
doenlyk voortedraagen 't geen de Staats- BOEK.
regeling uitdruklyk wilde. Thans trok- ——
ken zy, ten deezen opzigte, eene lyn 1801.
met de Vertegenwoordigers, die 'er voor uitkwamen, dat eene volſtrekte Eenheid, ten deezen opzigte, onuitvoerelyk zou worden bevonden. — Aan den anderen kant was het geen vreemd verſchynzel, de Leden, tot de gemaatigde Party behoorende, en die te meermaalen hun wederzin tegen de zogenaamde Revolutionairen ſterk hadden aan den dag gelegd, met deezen vertrouwlyk te zien omgaan en ſpreeken, voor zo verre zy ſlegts als Voorſtanders der Eenheid bekend ſtonden, en zamenſtemden in het groote ſtuk der Algemeene Belastingen.

Het Verſlag, 't welk, uit gemelden hoofde, veele en ſoms zeer ſcherpe aanmerkingen, ja zelfs geheel niet verwagte aanvallen, ten doele ſtondt, hadt in den Inleveraar APPELIUS, die nu en dan meer perſoonlyk werd aangetast, eenen moedigen en bekwaamen Verdeedeger. Eenige punten gingen door op den voet des Verſlags, andere werden nader in overweeging genomen, of aan de Verſlagdoeners overgegeeven, om 'er hun herhaalden arbeid, in den geest der Vergaderinge, aan te beſteeden. In vyf langduurige Zittingen was deezer menigte groot geworden, en betroffen zy eigenaartig meest netelige ſtukken: nogthans Behandeling des Verſlags.

CXXVIII. BOEK.

1801.

marde de Leden, aan welke de nadere Voordragt was aanbevolen, niet met het uitbrengen des verlangden Verflags (*).

Nadere opgaven van zommige Punten des Verflags.

Geenzins was het te wagten, dat deeze nadere opgaven allen zouden voldoen. Nieuwe geſchilvoeringen reezen. Eenige opgegeevene verbeteringen werden voor verſlimmeringen gehouden. APPELIUS, die zich van een en ander Lid der Commisſie, op zommige punten, verlaaten vondt, was weder de Verdeediger van de nadere bepaalingen. Van welker zommigen men eene nog nadere herziening verlangde. By deezer overweeging rees op nieuw tegenſpraak uit verſcheiden hoofde, waar op veranderingen en vaſtſtellingen volgden (†).

De Voorſtellen van QUEYSEN, CUYPERS en GUILJÉ.

De Burgers Repreſentanten QUEYSEN, CUYPERS en GUILJÉ, hadden drie Voorſtellen gedaan, ſtrekkende, om, by de reeds vastgeſtelde Artykelen des nieuwen Stelzels van Algemeene Belastingen, te voegen eene Belasting op de Inkomſten der Ingezetenen, by wyze van Quotiſatie, van wegen het Gouvernement, met volkomene publicitéit; en eindelyk met regt, om op deeze Belastingen te korten, het geen men van wegen de Belasting op de vaste Goederen zou hebben be-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 186. 203—214. 222. 230. 244. 253. 267. 270 enz.

(†) *Ald.* bl. 358. 365. 371. 378. 385.

betaald (*). Daar de Vergadering, zonder eenig voorafgaand Commisforiaal, deeze vastgeſteld hadt, ſcheen dezelve niet alleen met de denkbeelden der Voorſtellenen ingeſtemd; maar zich ook met dezelve tot in de byzonderheden vereenigd, en de uitvoerelykheid deezer begrippen boven allen twyfel geſteld te hebben: naardemaal de Commisſie belast was, om, wegens de wyze van Uitvoering alleen, een Verſlag uit te brengen.

Aanmerkingen der Commisſie over deeze Voorſtellen.

By monde van APPELIUS betuigde de Commisſie, wel een blyk te willen geeven van haare onderwerping aan de denkbeelden van de meerderheid; doch teffens oordeelde zy aan het *Bataafſche* Volk verſchuldigd te zyn vrymoedig haare gedagten over deeze Voorſtellen zelve te ontwikkelen, op dat uit de Registers van het Vertegenwoordigend Lichaam, ten allen tyde, zou kunnen blyken, hoe die Commisſie, aan welke de zo zwaare taak van een nieuw Financieel Stelzel was opgedraagen, over dit aangelegen onderwerp hadt gedagt: ten einde men daar uit mogt zien, hoe zy aan zichzelven was gelyk gebleeven, en alle de gevolgen hadt doorzien, van de by de Eerſte Kamer bepaalde Voorſtellen — gevolgen, welke zy zich niet dan al zidderende voor oogen kon brengen, en die zy hartlyk

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 264. 365.

lyk wenschte, dat nimmer, door eene te ſpaade ondervinding, zouden worden bewaarheid. Hier op droeg hy voor, welke bedenkingen door de Commisſie zouden zyn in 't midden gebragt, byaldien de Vergadering hadt kunnen goedvinden op de gedaane Voorſtellen haare bedenkingen te vraagen.

Naa deeze bedenkingen voorgedraagen te hebben, gaf de Commisſie eene Inlasſing, naar den geest der Vergaderinge op dit ſtuk ingericht; verder de opgaven van de gedeeltens, wegens welke men veranderingen verzogt hadt, mededeelende. Nieuwe wederſpraak verhief zich op zommige ſtukken. APPELIUS vondt zich ter verdediging van het geſtelde gedrongen, terwyl de yvergeest van QUEYSEN, CUYPERS en GUILJÉ, ongetwyfeld door de taal van APPELIUS, wegens hunne aangenomene Voorſtellen gevoerd, werd aangevuurd; nogthans hieldt een en ander der voorgedraagene Veranderingen ſtand (*).

Nadere behandeling van dit Onderwerp en ingediende Stukken.

Het Verſlag van APPELIUS, met de opgegeevene voorloopige bedenkingen, aan de orde van den dag gekomen, kon, uit hoofde van de laatstgemelde, met geene mogelykheid, de ſterkſte tegenſpreekingen ontgaan, inzonderheid van de drie Leden, wier Voorſtellen aanleiding gegeeven hadden tot dit daar by gewraakt Be-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 390—402. 406. 407. 412.

Besluit, afgemaald als zwanger van de heilloosste gevolgen. Zy vonden steun in andere Leden. APPELIUS verdeedigde het gedrag der Commissie, en vondt medestanders. Hoog liepen de geschillen, vol wederzydsche verwytingen. Dit hadt ten gevolge, dat men, by hoofdlyke stemming, zou beslissen, of het genomen Besluit, ten aanziene dier Voorstellen, zou worden ingetrokken, met vrylaating aan de Leden, om des op morgen nadere Voorstellen te doen; hier toe viel het Besluit met zes en dertig tegen één en twintig stemmen. VAN GALEN bragt ten gestelden dage des een Voorstel te berde, voorts in handen der Commisie gesteld (*). Zulks was ook het geval der vervolgens gedaane Voorstellen der Representanten VAN DEN BRAAK, CUYPERS en NINABER (†). CXXVIII. BOEK. 1801.

Breedspraakig was het Verslag door APPELIUS, uit naam der Finantieele Commisie, ingediend, ter beantwoording aan de ingebragte herhaalde bezwaaren. Deze vleidde zich in haar Systhema, en zo dra men aan indirecte Belastingen de voorkeus gaf boven de directe, alles gedaan te hebben, wat haar mogelyk was, om niet ongelyk te drukken, en te zorgen, dat een ieder betaalen zou naar maate van Beantwoording der Commissie.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 493. 498. 501. 504, 516.
(†) *Ald.* bl. 650.

CXXVII. BOEK. 1801.

van zyne verteering, hetwelk in verre de meeste gevallen met zyne Bezittingen, en Inkomsten, in eene vry juiste evenredigheid ſtonde. — Zy hadt nog geen reden gevonden, om haar aangenomen Stelzel te laaten vaaren, en aan rechtſtreekſche Belastingen de voorkeus te geeven. Zy vondt te minder reden, om daar toe eene Quotiſatie voor te ſtellen, uit hoofde van den zwaaren last, die alle de Inkomſten der Ingezetenen, gedurende meer dan vyf en twintig jaaren, zou drukken, en die, haars inziens, buiten de grootſte noodzaaklykheid, niet wel kon worden verhoogd, zonder de meermaals geſchetſte nadeelige gevolgen te doen ontſtaan. Om de aangevoerde redenen oordeelde de Commisſie, dat in de gedaane Voorſtellen der opgemelde Leden niet zou worden getreeden.

Beſluit ter Eerſte Kamer.

Zwygen was niet te wagten op deezen volhoudenden Raadſlag. De vier Leden beweerden hun gevoelen uitvoerig, en kreegen VAN DER BORGHT, die mede in de Finantieele Commisſie zat; doch zich, om aangevoerde redenen, met het Verſlag niet vereenigd hadt, ten medeſtander. Hoofdlyke ſtemming kwam neder op het omhelzen des Verſlags, en werden daar op de verhandelde Stukken, tot het invoeren eener Algemeene Belasting, aan de Tweede Kamer gezonden (*).

On-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 650—661.

1801.

Onverwyld werd het aldaar in handen van de Burger Repreſentanten HOVENS, SICCAMA, LINTHORST, VAN DE KASTEELE en DE KANTER geſteld. By het Verſlag werden de voorheen op het Stelzel van Algemeene Belasting door de Tweede Kamer gemaakte zwaarigheden, en de daar op thans ingebragte veranderingen, overwoogen. Der Gelastigden Raadſlag kwam hier op neder, dat, wanneer zy den drang der omſtandigheden overwogen, en zich de noodzaaklykheid voor oogen ſtelden, om eenmaal den grond te leggen tot de Algemeene Belastingen, en meer dan de grond tot derzelver invoering werd by deezen, huns oordeels, niet gelegd. Zy oordeelden, hunne byzondere gevoelens gaarne aan het algemeen nut opofferende, en de Leden der Vergaderinge daar toe met al dien ernst, welke het gewigt der zaake vorderde, opwekkende, het bekragtigen te mogen aanraaden (*).

Het Ontwerp der Algemeene Belasting ter Tweede Kamer gezonden en overwogen.

In den tuſschentyd der herhaalde en langwylige overweegingen op dit Stuk, ter Eerſte Kamer, was op het tapyt gekomen het Voorſtel van het vervroegen der Herziening van de Staatsregeling (†). De Repreſentant DAENDELS bragt in 't midden, om, te dier oorzaake, de beraad-

Eenigen wilden de overweging uitſtellen.

(*) *Dagverhaal der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 719. 759. 811 — 813.

(†) Zie onze *Vaderl. Histor.* XLIII. D. bl. 160 en volg.

CXXVIII. BOEK. 1801.

raadslaagingen over het ingediende Plan te verwylen; ten einde mogelyk geen vergeefsch werk te doen. — De Voorzitter VAN HOOGSTRAATEN verklaarde, dat hy voor zich de Orde van den Dag inriep, en het Verslag, heden daar aangesteld, wilde afdoen: daar het hem voorkwam, dat, welke ook de Uitslag der Raadpleegingen ter Eerste Kamer zyn mogte, het Vertegenwoordigend Lichaam echter, wat het hoofdbeginzel, de *Eenheid in het Finantieweezen*, zonder welke 'er geene Eénheid in het Bestuur kon plaats hebben, het wel ééns was; als mede dat het, in allen gevalle, beter ware eene niet volmaakte Staatsregeling na te leeven, dan dezelve op onzekere gronden te verwerpen.

Ter Tweede Kamer aangenomen.

Schoon DAENDELS een en andere Medestander aantrof, was het aantal der Leden, die voor de afdoening uitkwamen, en het verwylen, om gemelde reden, wraakten, veel grooter. De Kamer, toe dit Stuk bepaald, opgeroepen, was talryk. Tegenspraak hoorde men op een sterken toon, in uitgebreide vertoogen, uit eeniger mond. Bovenal kantte DRUMAN, STOFFENBERG, DAENDELS en VITRINGA 'er zich tegen. VAN DE KASTEELE en LINTHORST pleiten voor het Verslag, 't welk twee en twintig stemmen tegen zeven goedkeurden. In deezer voege droeg dit belangryk Stuk de bekragtiging

ging der Tweede Kamer weg (*), en kwam eene zo gewenschte zaak, althans wat het Besluit daar toe betrof, tot stand. Het in werking brengen en uitvoeren vorderde zeker niet weinig tyds, en vertraagingen zonder tal waren geene ongewoone verschynzels in deeze dagen, althans wanneer het Stuk, op welks volvoeren het aankwam, onder veel tegenstreevens, was daargesteld. CXXVIII. BOEK. 1801.

Geldsbehoefte, waar in onverwyld moest voorzien worden, praamde intusschen het Landsbeheer. Hoewel in Sprokkelmaand deezes Jaars nog geene algemeene begrooting der Staatsbehoeftens hadt kunnen worden vastgesteld, waren de omstandigheden des Gemeenebests, uit verscheiden hoofde, zodanig, dat de Behoeften, op de meest bezuinigendste wyze berekend, naa aftrek van de gewoone Landsinkomsten, nog zo veele zouden zyn, dat, wanneer dezelve, by wyze van geforceerde Heffing, over de Bezittingen der Ingezetenen zouden moeten geheeven worden, zulks niet veel minder dan vier ten honderd van dezelve zou bedraagen. By het opmerken hier van, en de overweeging, dat de Ingezetenen, verscheide jaaren agter den anderen, door het opbrengen van een gedeelte hunner Bezittingen, hadden moeten worden gedrukt, Voorslag eener Negotiatie op de Domeinen.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 814. 819. 826. 828—831.

CXXVIII. BOEK. 1801.

drukt, en dat het Vertegenwoordigend Lichaam, doordrongen van de harde taak, om die Lasten nog wederom te moeten vermeerderen, alle middelen behoorde te beproeven, waar door de Ingezetenen zouden kunnen worden verligt, en de Staat echter de benoodigde Gelden zou kunnen bekomen, hadt men, in een Committé Generaal, op een redmiddel bedagt geweest. De Natie was nog Bezitster van aanzienlyke Goederen, die, door de geringe Inkomsten, welke daar van werden getrokken, aan den Lande dat nut en voordeel niet verschaften, 't geen, wanneer dezelve in handen van byzondere Persoonen waren, zou kunnen worden getrokken, en het mitsdien geenzins tot nadeel zou verstrekken, wanneer deeze *Domeinen*, op eene verstandige wyze, allengskens verkogt en in handen van anderen gesteld werden. — Door dit middel oordeelde men, dat de Ingezetenen, zo niet geheel, althans voor het grootste gedeelte, zouden kunnen worden ontlast van het opbrengen van vernieuwde geforceerde Heffingen, welke anderzins, by den nog voortduurenden Oorlog, onvermydelyk waren.

Besluit hier toe ter Eerste Kamer.

Hier uit werd het Plan gebooren van eene vrywillige Geldopneeming, gevestigd op de Nationaale Domeinen, behoorende aan de *Bataafsche* Republiek, waar van de waarde, opgemaakt naar aanleiding van de deswegen reeds ingekomene be-

beſcheiden der onderſcheide voormaalige Gewesten, veilig mogt berekend worden het Kapitaal van meer dan Dertig Millioenen Guldens. Gemaklyke ſchikkingen op de deelneeming, het uitlokkende van eene Lotery, met aanzienlyke Pryzen, diende alles, om dit Ontwerp ſmaaklyk te doen worden. — Dit Plan, waar tegen eenige Repreſentanten, met naame ONDORP, HOOFT, CUYPERS en BAESTEN zich verklaarden, werd ter Eerſte Kamer, in eene opene Vergadering, vastgeſteld (*).

Ook ter Tweede Kamer.

By de Tweede Kamer was men des verre van eensgezind. De Leden VAN EYS, HOVENS, SICCAMA, PLOOS VAN AMSTEL en anderen lieten 'er zich tegen hooren, met betuiging, van in die maatregel by het Committé Generaal niet te hebben medegeſtemd. VAN HAEFTEN, zo ook VAN LENNEP, ſpraaken ten voordeele, en de laatstgemelde merkte op, wanneer 'er van eene hoofdlyke ſtemming geſprooken werd, dat deeze niet behoefde noch mogt ingeſteld worden, daar het Beſluit reeds gevallen en genomen was. De Voorzitter HOGEWAL gaf hier op de Leden in bedenking, dat de raadpleegingen op dit ſtuk reeds in het Committé Generaal hadden plaats gehad, en ſtelde deswegen voor, om thans, zonder in ver-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 523—526.

CXXVIII. BOEK. verdere geſprekken te treeden, tot de bekragtiging te beſluiten. Dit geſchiedde (*).

1801. Het beloop deezer vrywillige Geldopneeming bedroeg 17,713,822,16,0. Eene waarlyk aanzienlyke ſom, den tegenwoordigen ſtaat van zaaken, en teffens de tegenwerkingen in aanmerking genomen. — Tegenwerkingen van verſcheidenerleien aart niet alleen hadden 'er plaats gegreepen: maar ook de Deelneemers waren in ongerustheid geraakt, of wel de belofte, by de Geldleening aan hun gedaan, tot ſtand zouden worden gebragt, en zy dus, misſchien ten eenigen tyde, de ſchade moeten draagen van eene daad, goeddeels uit opregte Vaderlandsliefde gedaan. — De Voordragt van het Uitvoerend Bewind, tot eene vervroegde Herziening der Staatsregeling en Verandering van het Staatsbeſtuur, te midden van den tyd der Inſchryvinge, moest noodwendig zulk eene huivering doen gebooren worden by allen, die terug zagen op het voorgevallene naa den Twee en twintigſten van Louwmaand des Jaars MDCCXCVIII, toen het nieuwe Landsbeſtuur geenzins geſtand deedt aan eene ſoortgelyke plegtige Belofte der Nationaale Vergadering. De weinige medewerking der Uitvoerende Magt in het handhaaven van een maatre-

Waar door de Deelneeming vertraagterd werd.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 587. 588 en 780.

regel, welke het Vertegenwoordigend Lichaam, tot tegemoetkoming der Ingezetenen, hadt gemeend te moeten beproeven, kon geenzins der opmerking ontglippen (*). Dit gevoegd by eene openlyke Bekendmaaking van den Agent van Finantie, oogſchynlyk tegen het deelneemen in de Geldleening ingericht, moest die vrees nog aanmerkelyk voeden. Van daar waarſchynlyk de Spotpryzen, waar voor de Papieren der Deelneeming ter beurze waren gekogt; van daar dat de Inſchryvingen door zommigen reeds met verlies waren aangeboden; van daar dat veele Ingezetenen aan onderſcheide Leden der Gelastigden tot de Finantieele Zaaken hun verlangen betoond hadden, dat door het Vertegenwoordigend Lichaam tot de verdere middelen tot vinding van het buitengewoon te kort, op zes en dertig Millioenen bepaald, mogt worden beſlooten, om hun uit dien ſtaat van ongerustheid te doen geraaken. CXXVIII. BOEK. 1801.

Te

(*) De traagheid in medewerking, en de uitſtellen daar door veroorzaakt, blykt ten klaarſten uit een Verſlag door de Commisſie tot de Finantieele Zaaken, op eenen Brieve van het Uitvoerend Bewind, waar by 't zelve voordroeg, om, zo ſpoedig mogelyk, van het ſtellig welneemen van het Vertegenwoordigend Lichaam, te worden onderrigt, wie eigenlyk de verkoop der Nationaale Domeinen behoort te reguleeren. *Dagverh. der Handel. van 't Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 521 enz.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Te kort ſchietend bleek deeze pooging om in het noodige te voorzien, door eene vrywillige bydraage. Men zou weder tot een gedwongene Geldheffing, ſchoon minder drukkend dan in de voorige Jaaren, moeten overgaan. De Gelastigden tot de Financieele Zaaken, dit berichtende, oordeelden het noodig, de Ingezetenen des niet met den ſlag te waarſchuwen; maar in tyds daar van bekendmaaking te doen, en dus de Ingezetenen in de gelegenheid te ſtellen, om zich de middelen aan te ſchaffen, ter voldoening aan dien eisch.

Voorſlag van eene nieuwe Geldheffing.

By gelegenheid der Voordragt ten dien einde, boezemden de Leden der Financieele Commisſie hunne klagten uit over het niet, op eene volledige wyze, voldoen des Uitvoerenden Bewinds aan den eisch der Staatsregeling, om 's Jaarlyks, vóór het einde van Juny, aan het Vertegenwoordigend Lichaam te verantwoorden de ſommen, door 't zelve, geduurende het voorige Jaar, uit de Nationaale Kas ontvangen en uitgegeeven. Zy haalde op de vergeefſche aanmaaningen, ten dien einde gedaan.

Geld moest 'er, wat daar van ook ware, aangeſchaft worden. Wel hadt men van een tweede Vrywillige Geldopneeming, indien de op de Domeinen gevestigde niet voldeedt, geſprooken; maar aan de Deelneeming daar in was niet te denken, uit hoofde dat dezelve min voor-

dee-

deelig zou weezen, dan die welker Inschryving de Uitvoerende Magt eer tegengewerkt dan bevorderd hadt, daar deeze enkel het daarstellen van geforceerde Heffingen op de Bezittingen der Ingezetenen voor het verkieslykste hieldt.

Ter Eerste Kamer omtrent.

Naardemaal men zich in de noodzaaklykheid bevondt, om tot het daarstellen van geforceerde maatregelen te komen, of op de *Bezittingen* of op de *Inkomsten* der Ingezetenen, viel de vraag, of die op de Inkomsten, schoon wel de verkieslykste, thans geraaden zou weezen, daar het bleek, dat de Ingezetenen, geduurende dit Jaar, reeds elf ten Honderd, en dus meer dan een tiende gedeelte, van hun inkomen aan den Lande moesten opbrengen? Die belasting scheen hun onuitvoerlyk toe, en werd door veele daar by komende bezwaaren gedrukt. Het te kort te splitzen, en gedeeltlyk uit de Bezittingen, gedeeltlyk uit de Inkomsten te vinden, gelyk, zints eenige jaaren, hadt plaats gegreepen, was dit jaar niet raadzaam. — De Belasting op de Bezittingen bleef des alleen over; en oordeelde men die op twee ten Honderd te moeten bepaalen. — Zulks vondt met eenige schikkingen ingang, en de Finantieele Commissie kreeg last, om het verdere des noodige te bewerkstelligen, en daar van een Verslag in te dienen. Dit geschiedde, en greep ter Eerste Kamer, naa het wederleg-

derleggen van eenige bedenkingen te stand (*).

Vlotte toestemming van de Tweede Kamer was men, ten aanziene van Belastingen, niet gewoon. De in handen stelling werd gevolgd van een gunstig Verslag, schoon de Gelastigden betuigden, het drukkende van dit bezwaar te wel te gevoelen, dan dat zy niet schoorvoetende beslooten hadden, de toestemming tot dit middel aan te raaden; doch zy zagen geen ander voorhanden, zo lang het Plan van Algemeene Belasting niet in werking gebragt ware. Was dit tot stand gekomen, en deszelfs opbrengst gebleeken, dan hadt men welligt eenig min onaangenaam, min regtstreeks gevoeld wordend middel, kunnen vinden (†). — Deeze aanmaaning, gepaard met eenige schikkingen, hoorde men ter Tweede Kamer niet, of de vloed der tegenspraake was groot en sterker dan die der voorspraake, en zestien tegen negen stemmen, deeden het verwerpen.

Schoon de redenen van het niet bekragtigen, by de Eerste Kamer overwogen, een Verslag ten gevolge hadden, by 't welk de Gelastigden meenden gedeeltelyk daar in te moeten berusten, ten einde men, door het volharden by het eerst voor-

XXVIII. BOEK.

1801.

Ontmoet wederspraak ter Tweede Kamer.

Naa gemaakte veranderingen ook daar omhelsd.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 36—39. 74. 211. 221.

(†) *Ald.* bl. 255. 314. 338. 389—392. 395.

voorgeſtelde gevoelen en het Beſluit ter Eerſte Kamer genomen, geene gelegenheid te geeven tot niet bekragtiging van het Beſluit, en dus tot verwyl eener zaake, waar by het Land veel nadeels zou kunnen lyden, was 'er die de volharding wilde; doch bykans algemeen de ſtem om 'er in te berusten. En, hoewel de nadere Voorſtellen eenige wederſpraak leeden, werden zy ter Tweede Kamer ingezonden. — Onvoldaan betoonde zich een en ander Lid, wegens de nu voorgeſtelde veranderingen. Een gunſtig uitgebragte Raadſlag ſtopte de bron der tegenſpraake in geenen deele: dan ook die der voorſpraake vloeide. De drang der omſtandigheden bewoog een en ander, hoewel niet voldaan over de gemaakte veranderingen, als meer in ſchyn dan in het weezen der zaake beſtaande, daar in te berusten; waar toe veertien tegen zeven ſtemmen het Beſluit der Tweede Kamer deeden opmaaken (*). — Alle deeze zeer breedſpraakige onderhandelingen, hoe zeer ook de geest van Partyſchappe 'er onder ſpeelde, weezen uit dat men niet vlot en vaardig, met een penneſtreek, Belasting op Belasting te nederſtelde. CXXVIII. BOEK. 1801.

In een en ander Stuk der Finantieele Commisſie hadt dezelve, betrekkelyk het Uit- Klagten van het Uitvoerend Be-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 428. 551. 559. 586. 593—594.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Uitvoerend Bewind, zo in het tegenstreeven van de Geldheffing op de Domeinen, als wegens het niet doen van genoegzaame Verantwoording, zeer harde woorden te nedergeschreeven (*). Gevoelig deswegen zondt het ter Vergaderinge eenen Brief, betreffende de Verantwoording van 's Lands Penningen. Het beklaagde zich, dat de Burger LEEMANS, en verdere Gecommitteerden tot de Finantieele Zaaken, hun hadt afgeschilderd niet slegts als weinig medewerkende, tot het handhaven der maatregelen, door het Vertegenwoordigend Lichaam beslooten; maar als zich schuldig maakende aan pligtverzuim, in het niet doen van rekening en verantwoording der sommen, in de Jaaren MDCCXCVIII en MDCCXCIX uit de Nationaale Kas ontvangen en uitgegeeven. Geraaktheid heerschte in den toon, waar op deeze Brief gestemd was. Het Uitvoerend Bewind vertrouwde, in dit Stuk, op eene alzins afdoende wyze, getoond te hebben, dat het voldaan hadt aan de verpligting, hun door de Staatsregeling opgelegd, met byvoeging, dat het niet geaarzeld hadt, om, hoe ongehouden ook, aan eene Verantwoording, naar verlangen der Vergadering te arbeiden, en dat het als nog van 't zelve niet afhing dien arbeid te voltooijen. — Het vertrouwde desgelyks, dat de Leden der

Uitvoerend Bewind, over de Finantieele Commissie.

(*) Zie hier boven bl. 28.

der Vergaderinge, dit alzo bevindende, niet zouden aarzelen, het Uitvoerend Bewind even openlyk regt te doen wedervaaren, als dezelve dit Bewind hadt verdagt gemaakt. Inzonderheid drong het er op, dat de Finantieele Commissie zou gelast worden, om ter Vergaderinge bepaald en stellig op te geeven, waar in de weinige medewerking van de Uitvoerende Magt, in het handhaven der jongste Vrywillige Negotiatie, bestaan hadt; ten einde aan de Natie blykbaar mogt worden of dezelve te regt beschuldigd, dan wel onbetaamlyk gelasterd ware (*). CXXVIII. BOEK. 1801.

Met regt mogt de Finantieele Commissie, by monde van APPELIUS, op dit schryven een Verslag uitbrengende, aanmerken, dat zichzelven te verdeedigen, de eer en de besluiten der Vergadering te handhaaven, verkeerde opvattingen weg te neemen, en het opkomend zaad van misnoegen en verwydering in deszelfs geboorte te smooren, de moeilyke taak was der Commissie opgelegd. Om dezelve te volvoeren, oordeelden de Verslagdoeners eenen anderen toon te moeten aanneemen, dan door het Uitvoerend Bewind gebezigd was. Het voorgestelde Besluit was, om by voorraad genoegen te neemen met de ingezondene Verantwoording des Geldbeheers over den Jaare MDCCXCVIII, Wat deswegen voorviel.

(*) *Dagverh. der Handel. van 't Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 133. 147—152.

CXXVIII. BOEK. 1801. MDCCXCVIII, echter onder afwagting, dat het Uitvoerend Bewind, zo dra mogelyk, aan het Vertegenwoordigend Lichaam zou inzenden het daar aan ontbreekende gedeelte, betrekkelyk de Administratie te Land — en verder het Uitvoerend Bewind aan te schryven, om als nu, zo dra mogelyk, aan het Vertegenwoordigend Lichaam in te zenden, als Secreete Stukken, de Verantwoording der Pecunieele Administratie, over de Jaaren MDCCXCIX en MDCCC, over het geheel ingericht op den zelfden voet, als de Verantwoording over den Jaare MDCCXCVIII. — De opgevatte verdenking van kwaade trouwe, deedt het Verslag geheel wegvallen, door het openlyk getuigenis, dat 'er by de Commisie geen de minste argwaan deswegen gevoed was.

Ten opzigte van de vraag des Uitvoerenden Bewinds, waar in de weinige medewerking der Uitvoerende Magt, in het handhaaven der jongste vrywillige Negotiatie, zou hebben bestaan? betuigden de Verslagdoeners, liefst niet te willen onderzoeken, of niet verscheide maatregelen, ter bevordering dier Geldleening, door de Uitvoerende Magt zouden hebben kunnen worden by de hand genomen, welke of geheel waren nagelaaten, of eerst naa een voorafgaand Besluit in het werk gesteld. Zulks getuigden gedeeltlyk de Decreeten van het Ver-

te-

tegenwoordigend Lichaam; gedeeltlyk was dit een punt van een te tederen aart, om, althans in eene openlyke Vergadering, in eenige byzonderheden te komen, omtrent hetgeen de Commisfie verkieslyk hadt geoordeeld, en ook getragt, zo veel zulks van haar afhing, te bewerken en te beſpoedigen. — Zy bepaalde zich alleen tot het reeds vermelde, en de in byna alle Nieuwspapieren geplaatſte, Advertentie van den Burger GOGEL, Agent van Finantie; deeze gericht tegen het Beſluit der Eerſte Kamer maar openlyk bekend geworden, naa dat hetzelve in een Beſluit des Vertegenwoordigenden Lichaams was veranderd, — deeze hadt althans geen oogmerk, om de vastgeſtelde Negotiatie te bevorderen, en moest veeleer eenen ſchynbaar gegronden argwaan inboezemen tegen de deugdlykheid en nuttigheid van den genomen maatregel. Hoe zeer het Vertegenwoordigend Lichaam het zegel op zynen maatregel hadt gedrukt gezien door de vry ruime Inſchryving, niettegenſtaande 'er niets openlyks gedaan werd, om den indruk dier Advertentie, by min kundigen en min doorzigtigen onder onze Landgenooten, tegen te gaan.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Voldoening ſchonk dit Verſlag aan de Eerſte Kamer, welke dit Beſluit, met de Stukken daar toe behoorende, ter Tweede Kamer verzondt. Naardemaal zulks op den Zeventienden van Herfstmaand ge-

CXXVIII. BOEK. 1801.

schiedde, voorkwam de onmiddelyk daar op volgende Omwenteling de verdere bewerking van dit kiesche Stuk, aan de eene zyde met zo veel heftigheids behandeld, en, aan de andere zyde, met zo veel zagtheids beantwoord (*).

De Representanten van het voormaalig *Holland* geeven opening van de Finantie.

De Representanten van het voormaalig *Holland* en *West-Friesland* hadden eenige Leden benoemd, om den Staat der Finantien dier Gewesten, ten tyde der groote Staatsomwenteling, te onderzoeken. Dit werk was ten deezen Jaare voltooid, en viel het besluit, om dit Stuk door den druk voor ieder verkrygbaar te maaken (†).

Petitie voor het loopend Jaar.

Van meer onmiddelyk belang was de Petitie voor deezen loopenden Jaare in een Committé Generaal voorgedraagen en beslooten, bedraagende de som van *f* 74,345,913:15:6. — Welke hoogstygende Staatsbehoeften! In alle derzelver byzonderheden medegedeeld en, in openbaaren druk, bekend gemaakt (§).

Schavergoedingen wegens den Krijg toegestaan.

Het Stuk de Schavergoedingen, betrekkelyk de Requisitien, gedaan door de Legers in *Noord-Holland*, ten tyde des Invals van de *Engelschen* en *Russen*, kwam op nieuw aan de Orde van den Dag (**). Dit Stuk werd thans aangedron-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 630—644.
(†) *Ald.* bl. 108.
(§) *Ald.* bl. 34. 154. 162. 173.
(**) Men zie deswegen onze *Vad. Hist.* XLII. D. bl. 343.

drongen, uit hoofde van twee ſtellige Wetten, daar toe betrekkelyk, in Wiedemaand MDCCXCVIII, en in Oogstmaand des volgenden Jaars uitgegeeven. Hoe zeer men thans, ſterker dan voorheen, zich overreed betoonde van de billykheid, om aan dien herhaalden en aangeklemden eisch te voldoen, kwam een en ander der Volksvertegenwoordigeren te voorſchyn, met oudere eiſchen van dusdanige Schavergoedingen, waar aan men het oor niet hadt geleend. Zy toonden zich gereed ter toeſtemming, om het afwyzend Beſluit des voorleden Jaars te vernietigen, indien over het algemeen dusdanige Schadens van den Lande Vergoeding kreegen. De meerderheid ſtemde voor het intrekken der weigeringe. En volgde daar uit eenige bepaalingen tot het doen betaalen van alle de in Requiſitie geſtelde Rytuigen, Schuiten, Karren en Wagens by die van *Noord-Holland*, ten tyde des gemelden Invals geleden. Tot het verleenen van elders, ten dien tyde, beweezen en nog onvoldaane Dienſten werd teffens getreeden (*).

CXXVIII. BOEK. 1801.

Veelmaalen hebben wy moeten ſpreeken, in vroegere tydperken onzer Geſchiedenisſe, van Plunderingen en Geweldenaaryen in *Zeeland* in de Jaaren MDCCLXXXVI,

Wat 'er te dier gelegenheid, wegens an-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 844—847. XII. D. bl. 92—97. 198.

CXXVIII. BOEK. 1801.

MDCCLXXXVI, MDCCLXXXVII en MDCCLXXXVIII gepleegd, daar de aanhoudingen, om Schavergoedinge, ſtaag weder opwelden. Op nieuw hoorde men dezelve ten deezen Jaare, en gaf zulks aanleiding tot een zeer breed Verſlag, dit verdrietig Onderwerp betreffende. Hoofdzaaklyk kwam het daar op neder, om te volharden by het Beſluit, deswegen ten Jaare MDCCXCVII genomen, en dat het in 't byzonder zou moeten werken op de ontzetting van alle Amptenaaren, beſchuldigd als Bewerkers, Aanvoerders en Begunſtigers der Plunderingen en Geweldenaaryen, van de door hun bekleedde Posten, en zulks ter beſchikking van het Collegie, aan 't welk begeeving van die posten ſtondt; en wilde men de Commisſie tot beheer der Finantien, in het voormaalig Gewest *Zeeland*, byzonder gelast hebben, tot die kennisneeming, voor zo veel de voormaalige Provintiaale Amptenaaren betrof; ten welken einde aan die Commisſie alle Stukken, daar toe behoorende, zouden worden uitgeleverd, met volmagt, om, des door andere Geconſtitueerde Magten verzogt, in byzondere gevallen afſchriften te geeven van de naderhand overgebragte Secreete Stukken; mits, dat echter van dezelve geen gebruik werd gemaakt, ten zy den Beklaagden vooraf inzien van dezelve en gelegenheid gegeeven ware, om daar op te dienen van deszelfs belang. —

dere Schavergoedingen, voorviel.

lang. — Als mede, dat de Alphabetiſche Naamlyst dier Bewerkeren en Aanvoerderen, Begunſtigers en daadlyke Deelneemers in die Plunderingen en Geweldenaaryen, op last van het toenmaalig Provintiaal Beſtuur in 't licht gegeeven, niet moest worden gerekend, op zichzelven, eenigen daadlyken blaam te hebben gelegd op de Perſoonen, daar by onder de Schuldigen gerangſchikt: maar deeze met en benevens alle anderen, tot alle voordeelen der Maatſchappye geregtigd waren, voor zo verre geen ander bewys van tegen hun aangevoerde beſchuldigingen 'er hun onbevoegd toe maakte, en zy de verdere vereischten bezaten, welke hun aanſpraak op deeze voorregten gaven, en zou de Commisſie van Finantie gevolmagtigd worden, om een bewys van dit Declaratoir van het Vertegenwoordigend Lichaam aan de belang hebbende, ten hunnen verzoeke, te geeven. CXXVIII. BOEK. 1801.

Niet weinig hadt de Vertegenwoordiger DOMINICUS hier op in te brengen. APPELIUS ſprak ter verdeediging; dan het ophaalen van het mede oud hangend Geſchil, over de Schavergoedingen door veele *Frieſchen* zo dikmaal gevorderd, deedt deeze zaak op nieuw onafgedaan blyven (*).

Hadt ontfermend mededoogen, ten verſtreeken Voorjaare, de te gemoetkoming der Verzoeken om onder-

(*) *Dagverh. der Hand. van het Verteg. Lichaam.* XIII. D. bl. 275—290.

CXXVIII. BOEK. 1801.

der verarmde Dorpelingen in *Noord-Holland* bewerkt (*), hun aanhouden om ook, ten deezen Voorjaare, uitdeeling van Vleesch, Brood of eenige andere voorziening in den nood der Behoeftigen te mogen erlangen, werd thans van de hand geweezen, als ook dit verzoek des Zeedorps *Terheiden* (†). — De by aanhoudenheid in eenen verarmden en ſteeds meer en meer in behoefte toeneemenden ſtaat verkeerende Steden en Plaatzen *Enkhuizen*, *Vlaardingen*, *Maasſluis* en andere, herhaalden en verdubbelden de Verzoeken om Onderſtand by den Lande. — De Dagbladen deezes Jaars zyn des vol, en wyzen uit, dat het Landsbeſtuur, hoe zeer ook geneigd tot gemoetkoming en het in veele gevallen doende, in andere een weigerenden toon moest laaten hooren. Waar uit verdenken van partydigheid en misnoegen rees. Gevolgen, welke men zich, met veele andere onaangenaamheden, moest getroosten; ſchoon zulks grievend viel voor allen, die, met de beſte inzigten, of toeſtemden of afſloegen.

Ondersſtand geweigerd en ingewilligd.

Verzoeken, om Plaatslyke en Stedelyke Belastingen te mogen opleggen, daagden op uit eertyds welvaarende Dorpen en Steden. Zo verzogt de Municipaliteit en

Plaatslyke en Stedelyke Belastingen.

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XLII. D. bl. 240.
(†) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 647.

en Gevolmagtigden uit de Stemgeregtigde Burgers van *Oost-zaandam*, om eene Heffing van één en een tweede ten Honderd over de Bezittingen der Ingezetenen te mogen doen, en verwierf zulks. — Zo deedt *Middelburg*, aan den Raad van welke Stad, in 't laatst des afgeloopen Jaars, tot ondersteuning der Armen, Weezen, en andere noodlydenden, een voorschot van 20,000 Guldens was toegestaan, een Voorstel, om eene plaatslyke Belasting te mogen heffen, niet minder dan dertig stuivers ten honderd van het Inkomen eens iegelyken Burgers, die vierhonderd Guldens en daar boven inkomst hadt. Dit Verzoek, ter Eerste Kamer in handen gesteld, werd door de Gelastigden geoordeeld te sterk te zyn om goedkeuring te verwerven; en dat het Uitvoerend Bewind den Raad zou aanschryven, om een minder drukkend Plan in te zenden. Overwegingen op dit Stuk baarden het besluit, om dit Verslag te verwerpen, en het ingezonden Plan van Stedelyke Belasting goed te keuren (*). — In *Amsterdam* was, door alles wat de Stad, zints den Jaare MDCCXCV, ondergaan hadt, 's jaarlyks een te kort van tusschen de zes en zeven Ton geweest. De Persoonen, in 't Gemeentebestuur zitting hebbende, hadden, van tyd tot tyd,

CXXVIII. BOEK. 1801.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 331.

CXXVIII. BOEK. 1801

tyd, alles aangewend om de Finantien te verbeteren, en zouden reeds voor lang de Stemgeregtigde Burgers opgeroepen hebben, zo zy niet meerendeels, gevorderd om in 't Gemeentebeſtuur zitting te blyven houden, het oogenblik te gemoete zagen, om, op eene Conſtitutioneele wyze, te worden vervangen. Dan, op het oogenblik, terwyl de Gecommitteerden uit de Stemgeregtigde Burgers deswegens raadpleegden, bleef 'er geen ander middel over, om den geheelen ondergang der Stad te voorkomen, dan eene vierde ten honderd op de Bezittingen, by wyze van voorſchot, te heffen. — Dit Voorſtel ontmoette ter Eerſte Kamer wel eenige bedenking, uit hoofde dat het ſtreedt met de Staatsregeling, die de medewerking van Gevolmagtigden uit de Stemgeregtigde Burgers vorderde, in geval van het daarſtellen van Plaatslyke Belaſtingen. Doch daar het by wyze van Voorſchot was, en de Fourneerbiljetten voor gereed Geld in de te doene Heffing of Belasting zouden worden aangenomen, of uit die Belasting werden gegeeven, bewrogt zulks de toeſtemming ter Eerſte Kamer. — Dit zelfde bezwaar zogt men ter tweede Kamer te doen gelden; dan de bekragtiging bleef niet te rugge (*). — Onaangenaam zeker was de post, om werkzaam te weezen

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 13. 27. 30.

zen in de belasting zyner Medeburgeren; van daar dat zommige *Amſterdamſche* Burgers, door de Grondvergaderingen als Gequalificeerden benoemd tot het in werking brengen der Plaatslyke Belasting, weigerden, aan die benoeming te gehoorzaamen. Eene weigering, waar over de Municipaliteit dier Stad zich ter Vergadering vervoegde, om te mogen weeten, hoe in deezen verder te moeten handelen. Deeze ſtelde het in handen van de Commisſie tot de Regterlyke Magt, om inlichting (*). CXXVIII. BOEK. 1801.

Wilden wy gewaagen van meer gewoone Jaarlykſche Staatsbehoeften, die, ten deezen Jaare, buitengemeen hoog liepen, ten grooten bezwaare van 's Lands zo zeer uitgeputte Schatkist, wy zouden moeten ſpreeken van de verbaazende Geldſommen, ten behoeve der Polders en Dyken in *Zeeland* toegeſtaan, onder het billyk beding, om zorg te draagen, dat alle nutlooze Uitgaven en Voorſchotten werden voorgekomen (†). — Wy zouden moeten gewaagen van de buitengewoon hoogloopende Geldſommen, verzogt en verworven voor de Dyk- en Paalwerken in het voormaalig Gewest *Stad* en *Lande* (§), als mede van de meer dan

Buitengemeen hoogloopende Geldvorderingen van den Lande.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 570.
(†) *Ald.* bl. 560. 605. 615.
(§) *Ald.* bl. 456. 495.

1801.

dan gewoone vorderingen en inwilligingen van Gelden tot 's Lands Fortificatien, 't welk boven de Elf Tonnen Gouds bedroeg (*); van de vorderingen tot onderſtand der uitgeweekene *Bataaven* op nieuw aangedrongen en deels toegeſtaan; doch wy zouden geen einde vinden met deeze aanduidingen.

Overeenkomst met *Frankryk* wegens de Hulpbenden.

Te midden van zo veel blyvenden zeer drukkenden bezwaars, mogt, wat men ook, ſtaande de geſchillen over de herziening der thans beſtaande en het al of niet voordraagen aan den Volke eener Nieuwe Staatsregeling, van de Gezindheid der *Franſche* Republiek, en wel byzonder van den Eerſten Conſul BONAPARTE, ten aanziene van het *Bataafſche* Gemeenebest, in 't midden bragt, het toenmaalig Landbeſtuur, eene aanmerkelyke verligting in kosten zien daargeſteld, door de Overeenkomst, geſlooten tuſſchen de *Bataafſche* en *Franſche* Gouvernementen, ten opzigte van de Diviſie der *Franſche* Hulpbenden in de *Bataafſche* Republiek, in Oogstmaand beraamd, door AUGEREAU en SPOORS geſlooten, en, in het begin der volgende Maand, ter wederzyde bekragtigd. — Volgens deeze Overeenkomst zou de *Franſche* Krygsmagt, die, in dienst van de *Bataafſche* Republiek, als Hulpbenden bleef, beſtaan uit

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 135—138 enz.

uit vyf halve Brigaden, die, ieder voltallig, niet meer dan twee duizend mannen mogen tellen, en ieder Compagnie Artillerie op vyf en negentig man gerekend. — Dit Volk zou genomen worden uit de Krygsbenden, zich nog in de *Bataafſche* Republiek bevindende, en als Hulpbenden blyven, tot het ſluiten van eenen vasten Vrede met *Engeland*. — In gevalle van nood zou dit *Franſche* Hulpkrygsvolk kunnen worden vermeerderd, nogthans met dien verſtande, dat deeze vermeerdering geene plaats zou hebben, dan met goedkeuring van de beide Gouvernementen, en naa voorafgaand verzoek van het *Bataafſche*. — Het hier blyvend *Franſche* Krygsvolk zou, even gelyk het *Bataafſche*, de orders niet ontvangen, dan van het *Bataafſche* Gouvernement, door den mond van deszelfs Oorlogs-minister, zullende zich daar aan, in allen opzigte, onderwerpen, als mede aan de tegenwoordige overeenkomst tusſchen de twee Gouvernementen geſlooten. — In geval deeze *Franſche* Krygsbenden met de *Bataafſche* in Guarniſoen mogten zyn, zouden zy onder het bevel ſtaan van den eerſten Officier in rang; en, indien de rangen gelyk waren, altyd onder dat van den *Franſchen* Officier. — Indien de Beſtuuren den Militairen arm inriepen, om de openbaare rust te handhaaven, perſoonen en goederen te beſchermen, zou ieder *Franſche* of *Bataafſche* Commandant dien by-

CXXVIII. BOEK. 1801.

CXXVIII. BOEK. 1801.

bystand verleenen. — In geen geval zouden de *Fransche* of *Bataafsche* Troepen mogen werkzaam zyn, zonder eene voorgaande Oproeping, het zy van het Gouvernement, of van eenig Administratief Lichaam, dan in dat, wanneer door eenig geweld of oproer de Administrative Bestuuren, zich in de onmogelykheid bevonden, om te vergaderen, en de noodige Orders te geeven, in welke omstandigheden de *Fransche* Officier, met het Bevelhebberschap belast, zou gehouden zyn de geschiktste maatregelen te beraamen, om de rust en de publieke orde te herstellen; te gelyk verpligt zynde, om 'er terstond kennis van te geeven aan het *Bataafsche* Gouvernement, of wel aan zyne Superieuren, terwyl hy zich terstond weder onder de bevelen zou stellen van de Administreerende Bestuuren, zo ras dezelve in volkomene vryheid konden handelen. — De *Fransche* Militairen zouden zich niet mogen bemoeijen met de geschillen, die onder de Inwoonders des Lands over de publieke zaaken mogten plaats grypen. — De inrichting van de Staaven, de Betaaling des Krygsvolks, de bezorging der Zieken en Gekwetsten, werden bepaald. — Door de thans geslootene Overeenkomst werden geheel vernietigd, en als nooit bestaan hebbende, gehouden, de *Articles Covenus*, den negen en twintigsten van Hooimaand MDCCXCV in den *Haage* ge-

getekend. Insgelyks werd het XVII Artykel van het openbaar Tractaat van den Haag den Zestienden van Bloeimaand MDCCXCV, en het III Artykel van het geheim Tractaat van dien zelfden dag, geheel ingetrokken (*).

De tyd van de Betaaling der Leeraaren van de Hervormden uit 's Lands Kas loopt ten einde.

Ten deezen Jaare vernieuwden zich de geschillen over de Kerklyke Goederen, in het verloopene reeds tot zulk eene hoogte gedreeven (†). Eene zeer breede opgave van alles, wat tot dus verre in die zaak gedaan was, met aanvoering van dé Verzoekschriften, zo van *Onroomschen* als *Roomschen*, kwam ter tafel, en hier mede onder de aandagt der Vergadering eene opeenstapeling van de onderscheidene vorderingen, eischen, uiteenloopende denkbeelden en verschillende werkzaamheden, waar toe dit onderwerp aanleiding gegeeven hadt. Wel hadden de Gelastigden in dit Stuk vooruitgezien het oneindige werk, dat 'er aan vast zou zyn, om, op eenen regelmaatigen voet, te bepaalen 't geen met zo weinig woorden in de Bygevoegde Artykelen der Staatsregeling was te nedergesteld: *de Gemeentens der voormaals heerschende Kerk blyven, geduurende de eerstkomende drie jaaren, naa het aanneemen der Staatsregeling, de gewoone Trac-*

(*) Men zie te rugge in onze *Vad. Hist.* XXXI. D. bl. 13—24.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLII. D. bl. 261 enz.

CXXVIII. BOEK. 1801.

„ de Staatsregeling op den *Bataafſchen* „ Grond zou zyn uitgedoofd. — Eindelyk dan, en wel op het einde van het „ derde Jaar naa het aanneemen onzer „ Staatsregeling, brengt de Commisſie „ tot de Kerklyke Zaaken een alzins Anti-conſtitutioneel Rapport uit, hetwelk „ niets minder bevat dan een Advis, om „ dat gedeelte der Conſtitutie om verre „ te doen werpen, hetwelk met zo veel „ wysheid, voorzigtigheid en broederlyke toegeevenheid, door het *Bataafſche* Volk daar in geplaatst is, om dat „ vrugtbaare Monſter van eeuwige verdeeldheid en overheerſching, ik meen „ den zo ſchadelyken als verderflyken „ Secten-twist, voor altyd, in *Nederland* te vernietigen, en de zalige Broederſchap voor eeuwig te vestigen."

„ Geduurende drie volle Jaaren geeft „ de *Bataafſche* Natie, met zo veel gulheid en milddaadigheid, uit 's Lands „ Algemeene Kas, aan het voormaals „ heerſchend Gereformeerd Kerkgenootſchap, betaaling voor alle zyne Leeraaren en Hoogleeraaren, ten einde het „ zelve, geduurende deezen zo geruimen „ tyd, zich in ſtaat zou ſtellen dit zelve „ te onderhouden."

„ Welk een onderſcheid van behandeling! Vóór omtrent twee Eeuwen, „ ontnam men aan de Roomsch Catholyken, tegen de plegtigſte overeenkomſten en heiligſte verbonden aan, alle

„ hun-

„ hunne aanzienlyke en importante Bezit- CXXVIII.
„ tingen en Inkomſten, en liet hun niets BOEK.
„ over, ter onderhouding hunner Prie- ——
„ steren en goedmaaking haarer verdere 1801.
„ noodwendigheden, dan hun eigen yver."

„ Dit voormaalig heerſchend Gere-
„ formeerd Kerkgenootſchap, zo als het
„ nu van achteren ten duidelykſten blykt,
„ beantwoordt gansch niet aan deeze zo
„ genereuſe als broederlyke toegeeven-
„ heid der *Bataafſche* Natie; maar wendt,
„ in tegendeel, alles aan, blykens de me-
„ nigvuldige vervoegingen, nu korts by
„ deeze Vergadering gedaan, om het
„ bevoorregte Kerkgenootſchap, tegen
„ den by de Staatsregeling uitgedrukten
„ wil des Volks, boven alle andere in
„ deeze Republiek te verblyven."

Gansch veel hadt GUILJÉ te zeggen over den langzaamen tred, in dit werk gehouden, en het weinige dat afgedaan was. Indien de Commisſie op denzelfden voet met dit werk bleef voortgaan, was het, zyns agtens, te voorzien, dat deeze zaak op het midden van deeze halve Eeuw haar beſlag nog niet zou hebben. — Hy wilde in geen onderzoek treeden, of dit werk zo traag, zo kruipend, en zo moeilyk gemaakt werd met overleg, en voorbedagtzaamheid, om het nooit tot ſtand te brengen, of uit zuivere voorzigtigheid. Hy begeerde het Verſlag ter zyde gelegd hebben.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Van VAN DEN BRAAK, VAN DER Zoo en andere Tegenſpreekers.

VAN DEN BRAAK voerde, op eenen bedaarderen trant, zyne aanmerkingen daar tegen aan. VAN DER ZOO, die niet, gelyk de twee voorgaande Spreekers, tot het *Roomſche* Kerkgenootſchap behoorde, merkte op, dat de groote zaak, by dit Verſlag bedoeld, waar op al de omſlag der redeneeringen nederkwam, eenigſyk hier in beſtondt, dat de Leeraars en Hoogleeraars der voormaals heerſchende of Hervormde Kerk, hunne Jaarwedden uit 's Lands Kas zo lang mogten behouden, tot 'er uit de Geeſtlyke Goederen, die deeze Kerk als de haare zou te rug vorderen, een genoegzaam Fonds tot derzelver bezoldiging zou gevonden zyn. Dit gelukkoosde denkbeeld hadt de Commisſie allen glimp van billykheid en noodzaaklykheid, waar voor het vatbaar was, trachten by te zetten. — Met dit alles hadt, zyns oordeels, de Commisſie, by voorraad, behooren op te losſen, of de Vergadering, veronderſteld dat dezelve ſmaak vondt in het denkbeeld der Commisſie, en 't zelve, als het haare, wilde aanneemen, en veronderſteld, dat zy de voortduuring dier betaaling hartlyk zou willen en wenſchen, of zy dan nog by magte zou weezen dit te kunnen en te mogen beſluiten? Het ontkennende hier van tragt hy te bewyzen, en grondt daar op het beſluit, dat daar het Voorſtel eene ſtrekking hadt om den klaarlyk uitgedrukten wil des *Bataafſchen* Volks, zodanig

als

als dezelve in de Acte van Staatsregeling was aan den dag gelegd, kragteloos te maaken, en alzo het Concept-Besluit geen onderwerp der beraadslagingen van de Vergadering kon of mogt weezen. — VAN VEENS gevoelen kwam met dat van VAN DER ZOO overeen; dit deedt ook HETTEMA. CXXVIII. BOEK. 1801.

VERHOYSEN, zints den eersten van Oogstmaand des Jaars MDCCXCVIII Lid der Commissie tot de Kerkelyke Zaaken, die van zyne Medegelastigden slegts in zeer weinige gevallen hadt verschild, verklaarde, met het thans ingediend Verslag, niet te kunnen noch te mogen instemmen. Zyn Vertoog was gegrond op de stelling, dat het Vertegenwoordigend Lichaam niet by magte, of uit zichzelven bevoegd was, om zoganig een maatregel, als 'er by het Besluit werd voorgedraagen, daar te stellen. Hy vondt verscheide Leden, die met hem in 't zelfde begrip stonden. VAN VERHOYSEN.

H. H. VITRINGA was, na STEYN PARVÉ, de eerste die in den geest des Verslags sprak, waar mede hy zich ten volle vereenigde. Hy zette zich, om aan te toonen, dat de letter der Staatsregeling, door daar in toe te stemmen, geen geweld werd aangedaan; maar veel eer de geest en het waare oogmerk derzelve agtervolgd. — HUBER wendde zyne poogingen aan, om te toonen, dat men niet tegen de Staatsregeling handelde, als men het Verslag omhelsde. — Hier in stemde VITRINGA een Voorspraak des Verslags.

CXXVIII. BOEK. met hem in VAN ROYEN, die ook STEYN PARVÉS en VITRINGA's verdeediging omhelsde.

1801. Besluit ten voordeele ter Eerste Kamer.

Naa zo veel tegen en voor dit Verslag gehoord te hebben, wilde de Voorzitter SCHRYVER de beslissidg aan hoofdlyke stemming overlaaten. Een en ander der Yveraaren tegen 't zelve weigerden hunne stemmen uit te brengen. Derzelver aantal klom tot zestien op, en rees 'er, wegens dit willen onttrekken aan de Stemming, geen gering gemor in de Vergadering, gepaard met haatlykheden. — De kalmte herstelde zich, en op de Vraag, of de redenen, waarom 't gemelde aantal Burgers hunne stemmen weigerden uit te brengen, voldoende waren, moesten zy zelven mede stemmen. — Vyf en dertig tegen één en twintig stemmen, beslisten tot dier Burgeren verpligting, om zich der Stemminge niet te mogen onttrekken. Een en ander hunner bragten hunne gevoelen uit, onder voorbehoudende verklaaring, dat zy deeze geheele daad voor onwettig en voor een inbreuk op de Staatsregeling hielden. — By het opmaaken der Stemlyst bleek, dat zes en dertig Leden vóór en vier en twintig tegen het Verslag hunne stemmen hadden uitgebragt (*).

Dit

(*) *Dagverh. der Handel. van het Kertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 545—586.

Dit Voorſtel en het Beſluit daar op ter Eerſte Kamer verſcheen niet ter Tweede, of uit veeler monden liet zich de tegenſpraak hooren. LINTHORSTS gevoelen, dat het geſtelde in de Staatsregeling het in overweeging neemen van dit Beſluit verboodt, kreeg onmiddelyken byval, daar PLOOS VAN AMSTEL, PERTAT en HOITSMA zulks beaamden. Het Voorſtel tot eene tweede Leezing, en het in handen geeven aan eene Commisſie, ontmoette deezer en anderer wederſtreeven. VAN HALL beweerde het regt van dit Stuk der Stemminge te onderwerpen. Dit ontmoette wederſpraak; doch ook veeler voorſpraak, en werdt dit Stuk der hoofdlyke Stemming onderworpen, die zich niet in *Ja* of *Neen* bepaalde; daar een en ander der Leden zich veroorlofden hun uitgebragt gevoelen met eenige redenen te omkleeden. De tweede Leezing werd vastgeſteld, en tevens het Stuk in handen gegeeven der Leden VITRINGA, LUBLINK DE JONGE en STORM. CXXVIII. BOEK. 1801. Ter Tweede Kamer tegengeſprooken.

Het gevallen Beſluit ter Eerſte Kamer baarde een Verzoekſchrift der Commisſie van Zes en dertig, waarneemende de belangen van het *Roomsch Catholyk Kerkgenootſchap* te *Amſterdam*, by 't welk zy hunne bezwaaren daar tegen inleverden. Dit werd in handen der benoemde Commisſie geſteld. Een en ander Verzoekſchrift der *Roomsch Catholyke* Gemeente in den *Bosch*, 't welk aanving, dat zy het Verzoekſchriften der *Roomſchen* ter zyde gelegd.

CXXVIII. BOEK.

1801.

Besluit ter Eerste Kamer, ten opzigte van de Hervormde Leeraaren gevallen, met verbaazing en verontwaardiging vernomen hadden, werd, uit hoofde der onbetaamlyke uitdrukkingen, buiten beraadslaaging gehouden.

Gunstig Verslag.

Het breed uitgewerkt gunstig Verslag, door gemelde drie Leden ingebragt, was wel door allen getekend; doch de Representant STORM betuigde, by de inlevering, in het Besluit niet te stemmen, en gaf een tegenovergesteld als zyn gevoelen op. Zodanig was ook de uitspraak van eenige Leden der minderheid, die het in handen stellen niet hadden kunnen weeren. Zy verklaarden, dat, hoe veel moeite men zich ook gegeeven hadt, om, door allerlei wendingen, slegts een schaduw van geregtigheid te doen voorkomen, zulks by hun geene verandering baarde in het begrip, dat dit Stuk niet tot de beraadslaagingen des Vertegenwoordigenden Lichaams behoorde. — LUBLINK DE JONGE nam de Verdeediging des Verslags met veel gemaatigdheids op zich. VITRINGA sprak 'er sterker voor. De tegenspraak van LINTHORST en HOITSMA klonk op een hoogen toon.

Stemming daar mede overeenkomstig.

De Voorzitter VAN HOOGSTRAATEN bevondt dat voor het Verslag de Burgers Representanten VAN EYS, VAN LENNEP, VAN DE KASTEELE, LUBLINK DE JONGE, VAN HALL, STOFFENBERG, SIDERIUS, HOGEWAL, DE KANTER, BUSCH, DARNDELS, BA-

BACOT, VITRINGA, VAN HAEFTEN, VAN HOOGSTRAATEN, VAN ANDEL, HODFT en VAN FORREST hunne ſtemmen hadden uitgebragt. ABBERING, HOVENS, STORM en SICCAMA ſtemden daar tegen: terwyl CRAMER, HOITSMA, LINTHORST, GOVERS, PERTAT en PLOOS VAN AMSTEL, allen, op grond dat het Beſluit rechtſtreeks tegen de Staatsregeling inliep, weigerden hunne ſtemmen uit te brengen (*). CXXVIII. BOEK. 1801.

De Voorzitter herinnerde deeze Burger Repreſentanten aan hunne verpligting, om, in gevolge van het Reglement van Orde, hunne ſtemmen te moeten uitbrengen. Het antwoord van den Burger LINTHORST was, dat men de Verbreeking van de Staatsregeling geenzins aan 't Reglement van Orde onderworpen kon maaken. HOITSMA betuigde, dat geene magt, hoe dezelve ook mogt zyn, hem tot ſtemmen zou dwingen. — Wanneer de Voorzitter verklaarde, dat hy zich gemagtigd zag, om, met eene wettige meerderheid, overeenkomſtig het Verſlag, tot het bekragtigen van het Beſluit der Eerſte Kamer te treeden; en daar mede overeenkomſtig het Stuk te beſliſſen, liet de tegenſpraak niet na zich te verheffen. CRAMER zeide, in dit geval, de wettigheid van de meerderheid niet te erkennen; dat de bekragtiging van dit Tegenſpraak.

(*) Met toeſtemming waren de Repreſentanten DRUMAN en QUISTEL afweezig.

CXXVIII. BOEK. 1801.

dit Besluit boven de magt van die meerderheid was, en alzo onwettig en willekeurig. LINTHORST en HOITSMA bleeven zich tegen 's Voorzitters Besluit verzetten. — Gemor rees in de Vergadering. En op de vordering van VAN HALL, dat de Vergadering kragtige maatregelen zou vaststellen, ten einde de Leden te beletten, om zo maar, by elk verschil van begrip, in de opene Vergadering *ostentatie* te maaken en uit te roepen, dat het Onderwerp met de Staatsregeling strydig was, gaf LINTHORST te verstaan, „ dat de Ver„ gadering inroepe of neeme zodanig een „ maatregel, als zy begeert, ik vind my „ verpligt andermaal te erkennen, dat „ dit met de Staatsregeling strydig is." Schoon dus het laatste woord hebbende, zag hy, met zyne medestanders, hoe zeer ook in deezen yverende, zich genoodzaakt, het Besluit der meerderheid te laaten gelden (*).

Aanmerking deswegen.

Zo veel was 'er vast aan het voor één Jaar doen voortduuren van het betaalen der uit 's Lands Kas aan de Hervormde Gemeente tot de meergemelde wedden, op een tyd, dat zy dezelve niet meer van 's Lands wege stonden te ontvangen. Het uitzigt voor dit Kerkgenootschap was zeker

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 611. 614. 615. 780. 854. 863—878. Men zie op dit Stuk te rugge in het XL. D. onzer *Vaderl. Hist.* bl. 260—265.

ker zeer donker. Op verre na waren de aangelegde Fondſen, op het tydſtip deezer voordragte, welke, te beider Kameren, zo veel ongenoegens en verſchils baarde, niet toereikende, om het verlies der Geldſommen, van 's Lands wege tot dus lang ontvangen, aan te vullen. Wat 'er gedaan was beſtondt in het oprichten eeniger Fondſen, in Steden en op eenige Dorpen. De eene Gemeente bezat gevolglyk een veel grooter Fonds dan de andere, naar gelange van derzelver uitgebreidheid. Dan, uit het grootſte Fonds konden, ten naauwen noode, de Leeraars dier Gemeente onderhouden worden, tot welke hetzelve nog als een wettig verkreegen eigendom, behoorde, ten ware men niet de Inkomſten der ingezamelde Kapitaalen, maar de Hoofdſom zelve daar toe gebruiken wilde. Eene handelwyze geheel buiten het doel der inzamelinge loopende, en een bron van ſtaag wederkomende behoefte.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Dan, behalven deeze ſchaarschheid der Inzamelinge zelve, om niet te ſpreeken van de weinige algemeenheid, deeden zich veelvuldige zwaarigheden op, om de *plaatslyke* Fondſen *gewestlyk* of algemeen over het geheele Gemeenebest tot één geheel te vereenigen. Oogſchynlyke zwaarigheden deeden zich hier in menigte op, en wel zwaarigheden van dien aart, dat dezelve, zonder de tusſchenkomst van den Politieken arm, zeer moeilyk, zo niet

CXXVIII. BOEK. 1801.

niet onmogelyk, waren te boven te komen; en deeze kon, de Kerk van den Staat geſcheiden zynde, niet werken. — By dit alles kwam, dat de milde hand, die zich hier en elders ruim ontſloot, om Gelden in de Kas der Hervormde Kerke te ſtorten, van tyd tot tyd, op veele plaatzen, zich meer en meer ſloot. Waar toe gewis, gelyk de Hoogleeraar YPEY te regt aanmerkt, ook andere redenen zamenliepen, als de ſtilſtand van den Koophandel, de verſlapping van werk by de Ambagtslieden, de duurte der huislyke noodwendigheden, en vooral de buitengewoone zwaare Belastingen, die uit der vermogende Bezittingen en Inkomſten der zugtende Burgeren, door openbaar Staatsgezag, in den kwynenden ſtaat des Lands, geheeven moesten worden (*).

Deeze ongereedheid, waarſchynlyk de groote dryfveer tot het verzoek om de tydverlenging van de betaaling uit 's Lands Kas, met zo veel moeite daargeſteld, ontſtondt gewis uit de reeds aangevoerde oorzaaken gedeeltlyk; doch men vergist zich in geenen deele, wanneer men hier by in opmerking neemt, de vereeuwde gewoonte hier te Lande by de Leden der meeste Hervormde Gemeentens, om niets van eenig aanbelang by te draagen tot den open-

(*) A. YPEY, *Kerklyke Geſchiedenis van de Achtiende Eeuw*, VI. D. bl. 73—78. Onze *Vaderl. Hist.* XL. D. bl. 260 vlg.

openbaaren Eerdienst en deszelfs instandhouding. Noode gewent men zich aan nieuwigheden, bovenal wanneer het opgeldlyke bydraagen aankomt. En hebben wy grond om te veronderstellen, dat niet weinigen, tot het Hervormde Kerkgenootschap behoorende, die, in dit geval, ruime bydragen zouden hebben kunnen doen, de hand of schaars openden, of geheel slooten, in de steeds leevend blyvende verwagting van eene verandering in onze Staatsgesteltenisse, waar door de Stadhouder de oude Waardigheden zou verkrygen, en weder de steun der Hervormde Kerk, hier te Lande, worden. Uitzigten van dien aart waren te sterk, by de Landing der *Engelschen*, om geheel bedekt te kunnen blyven. Men kittelde zich, dat een reddende uitkomst uit dien hoek veelligt zou opdagen. — Van elders, gelyk onze Geschiedenis vervolgens zal uitwyzen, daagde, voor het Hervormd Kerkgenootschap, by de bekomene verlenging voor één Jaar, een grooter geruststelling op.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Hoe noode men, by het Hervormde Kerkgenootschap, afstand deedt van de dus lang getrokkene voordeelen, bleek in veele gevallen. Zeer doorsteekend was het Verzoekschrift der Afgevaardigden van de Synode der *Nederduitsche* Hervormde Kerk in het voormaalig Gewest *Utrecht*, om volmagt op de Financieele Commissie dienz Gewests, tot betaaling der

Vergeefsche aanzoek, om Synodaale Gelden uit *Utrecht*.

CXXVIII. BOEK. 1801.

der Synodaale Gelden, ten bedraage van 1708 Guldens 's Jaars, te rekenen van dien tyd af dat dit niet was betaald, en dat daar mede zou worden aangehouden, tot zo lang als de Leeraars der voormaals heerschende Kerke uit het Geestlyk Fonds zouden worden betaald.

Onder zekere bepaalingen hadt het Uitvoerend Bewind des een gunstigen Raadslag ingediend. Wederspraak liet zich, met zo veel klems, ter Eerste Kamer hooren, dat het in handen gesteld wierd. Een uitgebragt Verslag, ter inwilliging van dien eisch strekkende, gegrond op 't geen door het Uitvoerend Bewind, eenigzins ten voordeele der Verzoekeren, aangemerkt was, en aangedrongen door de soortgelyke Vergunningen, voorheen aan het *Walsche* Synode in *Zeeland*, en aan de Klasis van *Amersfoort*, verleend, ontmoete sterke wederspraak. Men merkte op, dat de ten voorbeelde aangevoerde gevallen met het tegenwoordige niet gelyk stonden: daar men, in dat Gewest en die Stad, niet hadt opgehouden de verzogte Gelden te betaalen, terwyl de Gewestlyke Souverain van *Utrecht* hadt goedgevonden, naa de Omwenteling, die betaaling niet meer uit te reiken: en dus, by het aanneemen der Staatsregeling, niet bestondt. Men liet huivering blyken, om, in den rampzaligen toestand van 's Lands Kasse, en by zo veele, elkander als verdringende, Heffin-

ſingen eene ſom, ten beloope van 6600 Guldens, te doen uitkeeren; tot het houden van Synodaale Vergaderingen, waar toe men niet verpligt was, en dit alleen voor het Gewest *Utrecht*, welks voorbeeld te voorzien was, dat, indien de vergunning geſchiedde, wel ſpoedig door andere Synodaale Vergaderingen der voormaalige Gewesten ſtondt gevolgd te worden. — Schoon het Voorſtel ter verleeninge van die Gelden voorſpraak aantrof, was de tegenſpraak zo duchtig, dat de Meerderheid dit Verzoek van de hand wees (*).

Geſchillen, wegens het vieren van den Zondag.

De ſcheiding van Kerk en Staat bragt, ten deezen Jaare, een geval ter Vergaderinge, 't geen geſchapen ſcheen, op nieuw, de Godsdienſtverſchillen te zullen doen herleeven. Eenige Kooplieden en Pelders aan den Zaankant te *Koog*, *Oost*- en *Westzaandam* dienden een Verzoekſchrift in, ten einde de noodige voorziening mogt worden daargeſteld, wegens eene gedaane bekeuring, door den Schout van de Banne van *Oostzaanen*, ter zaake van het maalen der Molens op Zondag. Zy beriepen zich op de Vrylaating aan alle handeldryvende lieden, om, zo wel op Zondag, als op andere dagen der weeke, dit te mogen voortzetten. Zy beweer-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 237. 577. 616. XIII. D. bl. 4. 5.

CXXVIII. BOEK. 1801.

weerden, dat de Keure, waar op de Schout zich beriep, door de vastſtellingen in de Staatsregeling, de Godsdienſtverrigtingen, tot de daar toe benoemde Gebouwen bepaalende, vervallen was; en dat door het maalen der Waaren, op hunne Molens, het welzyn van den Burgerſtaat merkelyk werd bevorderd; daar het beletten, dat zulks op Zondag geſchiedde, tot geen gering nadeel zou ſtrekken.

Raadſlag des Uitvoerenden Bewinds.

Het Uitvoerend Bewind, naa den ſtaat des geſchils en de aan de *Zaan* uitgegeeven Keuren, het maalen der Molens betreffende, te hebben voorgedraagen, vereenigde zich ten volle met de gronden, door de Inleveraars des Verzoekſchrifts, om van de hun opgelegde boete ontheven te worden, 'er byvoegende, dat, indien men wilde denken, dat alle Politieke verordeningen, welke niet by eene afzonderlyke Wet der Hoogstgeconſtitueerde Magt waren afgeſchaft, nog van eene verbindende kragt zouden weezen, men daar door ligt in het ongerymde zou vallen; daar als dan tegen de zogenaamde Paapſche Stoutigheden, het houden van Commedien, Danspartyen, en dergelyke, als nog zou behooren te worden gewaakt. Dan eene meer verlichte Staatkunde hadt aan dit Gemeenebest eene Regeeringsvorm gegeeven, welker ſtrekking onder andere was, om allen invloed van Geestlyke Dweepzugt, voor altyd, den bodem in te ſlaan. — De Kerk was afge-

geſcheiden van den Staat. Het geheel ſtelzel hunner voormaalige Vereeniging lag verbrooken, en daar door tevens vervallen alle die Politieke inrichtingen in den Burgerſtaat, welke als gevolgen dier Vereeniging moesten worden aangemerkt; immers, daar de oorzaak opgehield te beſtaan, verviel ook het uitwerkzel. CXXVIII. BOEK. 1801.

Het tegendeel te beweeren, zou tot de grootſte ongerymdheden aanleiding geeven; vooral, wanneer men in aanmerking nam, dat, daar 'er geene bevoorregte Kerk meer beſtondt; maar, in tegendeel, alle Kerkgenootſchappen, by de Staatsregeling, volkomen gelyk geſteld waren, als dan elk Godsdienſtig Lieheeam, op zich zelven, met regt zou kunnen vorderen, dat, gedurende het tydſtip tot de uitoefening haarer eigen Eerdienst geſchikt, alle Neering, Handteering of Burgerlyk Bedryf, wierd geſtaakt. Het ongerymde van zulk een begrip viel niet alleen daadlyk in het oog; maar elk zag, dat, langs deezen weg, alle orde in de Maatſchappy volkomen zou verwoest worden.

Volmondig ſtemde het Uitvoerend Bewind toe, dat, offchoon wyslyk de grenspaalen van Kerk en Staat geregeld en deeze beide van elkander afgezonderd waren, desniettemin het gezond Verſtand zich moest overtuigd houden, dat de Godsdienst de bron der Deugd, en dienstvolgens de grondzuil van geluk en welvaard

CXXVIII. BOEK. 1801.

vaard was, dat deeze dan ook overal moest geëerbiedigd en beſchermd worden.

Dan, hoe zeer het Bewind ook deeze voor alle Maatſchappyen zo belangryke Grondbeginzels, zonder welker eerbiedige erkentenis geen derzelven kon beſtaan, volkomen erkende, zo vorderde nogthans het algemeen belang, dat, niettegenſtaande de door de Maatſchappy aan den Godsdienst verleende zekerheid van beſcherming, echter de *openbaare Orde, door de Wet gevestigd, nimmer worde geſtoord.*— Het kwam derhalven aan op het onderzoek, wat eigenlyk geagt kon worden voor de Godsdienstoefening aanſtootelyk of hinderlyk te zyn.

Hier toe waren alleen betrekkelyk zodanige bedryven, welke het oefenen van den Godsdienst binnen daar toe bepaalde Gebouwen, (en buiten deeze kende de Staatsregeling geene Godsdienstoefening, welke zy moest beſchermen) rechtſtreeks zouden hinderlyk zyn en geheel verſtooren; maar geenzins zulke bedryven, welke een domme dweepzugt wraakte, en gaarne als aanſtootelyk zou willen doen doorgaan. Mitsdien konden onder die aanſtootelykheden en hindernisſen niet begreepen worden zodanige geoorlofde Vermaaklykheden, Uitſpanningen of andere Burgerlyke Bedryven, eerlyke Neeringen en Ambagten, welke ieder Burger, volgens de Staatsregeling, regt heeft, naar zijne keuze aan te vangen en

by

by de hand te nemen, en die aan den Eerdienst geen hinder of ſtoorenisſe aanbrengen; maar *dl of niet* plaats hebbende Godsdienstoefening op denzelfden geregelden voet, de daar aan toegezegde beſcherming en beveiliging laat genieten, en welke dus, zo wel op den Zondag als op andere dagen, aan een ieder vry en onverlet behoorden gelaaten te worden. CXXVIII. BOEK. 1801.

De Leden der Vergaderinge, in wier handen deeze Raadſlag des Uitvoerenden Bewinds geſteld was, dagten op dit Stuk geheel anders, blykens een vry breed Verſlag, waar in zy betuigden de redenen, pleitende voor het verzoek der *Zaankanteren*, overwoogen te hebben; doch dezelve niet als de hunne te kunnen overneemen. Zy meenden, dat, wanneer men de zaak uit een Wysgeerig en Staatkundig oogpunt beſchouwde, de Wetten betrekkelyk eenen Rustdag nuttig waren, en dat dezelve, noch door de Omwending van MDCCXCV, noch door de Staatsregeling, waren vernietigd. — De Afſcheiding van Kerk en Staat hadt de twee noodzaaklyke gevolgen — dat geene Godsdienſtige Gezindheid eenige voorregten boven andere hebbe, — ten anderen, dat de Maatſchappy zich niet bemoeit met de Godsdienſtige gevoelens haarer Leden, noch met de Plegtigheden, die binnen de daar toe beſtemde Gebouwen worden verrigt. Alles echter in de vooronderſtelling, dat niets geſchiedde, dat de Reg- Aangevoerde redenen daar tegen.

CXXVIII. BOEK. 1801.

ten van anderen zou hinderen, of tegen de Wetten inloopen. Maar, huns oordeels, bragt die Afscheiding geenzins mede, dat 'er niet één Dag der Weeke als Rustdag, zou worden beschouwd. Zy geloofden, in tegendeel, dat de waare Wysbegeerte, so wel als de gezonde Staatkunde, het bewaaren en handhaaven van dien Rustdag aanraadde. Voor dit gevoelen gaven zy hunne redenen in 't breede op, en poogden die stelling van oogschynlyke zwaarigheden te ontheffen. De Zondag werd, door verre het meerendeel van 's Lands Ingezetenen, voor een Dag tot hunne Godsdienstoefeningen geschikt gehouden: alleen zy, die de Leerstellingen van Mozes aankleefden, maakten hier een uitzondering. — Het houden van zodanig een Rustdag beschouwden zy als een weezenlyk gerief voor de minvermogende Ingezetenen, die met hunner handen arbeid de kost moesten winnen. „ Men moest," spraken zy, „ het bewaaren van den Rustdag niet beschouwen als een gevolg der Vereeniging „ van Kerk en Staat, als een gevolg van „ eene bevoorregte Kerk, als eene beperking der natuurlyke Vryheid, om „ over zyne goederen te beschikken, en „ gebruik te maaken van de vrugten van „ zynen arbeid en van zyn vernuft; maar „ wel als eene Inrichting, die voor de „ Maatschappy nuttig, en voor het groote getal der Ingezetenen noodzaaklyk „ was."

Geen-

Geenzins konden zy met het Bewind instemmen, dat uit dit hun gevoelen zou voortvloeijen, dat alle Ordonnantien, wegens openbaare Vermaaken, op den Zondag, mede gerekend zouden moeten in kragt gebleeven te zyn: dewyl 'er een groot onderscheid was tusschen het geen vrywillig geschiedt, of het geen waar toe men genoodzaakt, of, door den drang der omstandigheden, gebragt kan worden. Hy alleen, die zulks verkoos, nam deel in de openbaare vermaaken; doch was 'er geen Rustdag, dan zou meermaal een Werkman van eenen pligt, hem dierbaar, worden afgetrokken, of de rust, hem noodig, ontbeeren. Een Wetgeever, wel is waar, moest niet slaafagtig blyven hangen aan denkbeelden, welke hy als vooroordeelen beschouwt; hy moest dezelve in tegendeel door eene zagte leiding, door het verspreiden van verlichting, tragten te doen verdwynen: dan die zelfde Wetgeever moest 's Volks denkbeelden niet voor 't hoofd stooten; en zy hielden zich verzekerd, dat eene Verklaaring, zo als die door het Bewind werd voorgesteld, aan verre het grootste getal der Ingezetenen van de Republiek, welke Godsdienstige of Staatkundige gevoelens zy mogten aankleeven, onaangenaam zou weezen. CXXVIII. BOEK. 1801.

Op alle deeze breeder opengelegde gronden, wilden de Verslagdoeners verklaard hebben, dat de Wetten, Keuren,

CXXVIII. BOEK. 1801.

Ordonnantien, en algemeen alle Bepaalingen, door Geconſtitueerde Magten gemaakt, ſtrekkende om den Zondag als een Rustdag te houden, geenzins moesten worden gerekend, door de Omwending van den Jaare MDCCXCV, of door de Acte van Staatsregeling, te zyn afgeſchaft. Des echter, dat het aan geene Publieke Aanklaager zou vryſtaan, ontſlag van die Wetten of Ordonnantien, tegen betaaling van eenige Gelden, te verleenen. Wordende wyders, voor zo veel zulks noodig zy, bepaald, dat zy, die, uit hoofde van eenige omſtandigheden van wind of weer of dergelyke, ontſlag van die Wet verlangden, zich by den Voorzitter van het Gemeente-beſtuur zouden vervoegen, welke de vergunning, wanneer de redenen gegrond mogten zyn, zou geeven, zonder dat daar voor van den Verzoeker iets zou mogen worden afgevorderd.

Weder-ſpraak.

Terſtond liet zich wederſpraak hooren, en het Verſlag werd daar by beſchouwd als van dien aart, dat het daadlyk moest worden van de hand geweezen. Het Reglement, 'er bygevoegd, hieldt men voor een overblyfzel van de Vereeniging van Kerk en Staat, het welk, zonder eene byzondere intrekking, vervallen was op het eigen oogenblik, dat de Kerk van den Staat was geſcheiden, en 'er geene bevoorregte Kerk meer beſtondt. Zonder in verdere geſprekken des te treeden, viel op

op het Voorſtel, dat dit een onderwerp was, waar over de onderhandelingen in een Committé Generaal behoorden plaats te hebben, daar toe het beſluit (*). CXXVIII. BOEK. 1801.

Onafgedaan bleef deeze zaak (†). Dan 'er kwam, kort naa het voordraagen des Verſlags, een Verzoekſchrift van M. J. ASSER en CAREL ASSER te *Amſterdam*, waar in het voorgeſtelde des Uitvoerenden Bewinds ondersteund werd, met bygevoegd verzoek, dat, ingevalle onverhoopt de Vergadering, 't zy in 't geheel, 't zy gedeeltlyk, met het Verſlag mogt inſtemmen, ook dan den *Sabbath* der *Joden* deeze Voorregten mogt worden toegekend (§). Verzoek eeniger *Joden* te dier gelegenheid.

In een vry onmiddelyker verband met de Afſcheiding van Kerk en Staat, dan het maalen der Molens op Zondag, ſtondt eene, uit dien hoofde, voorgeſlaagene Verandering aan de *Leydſche* Hoogeſchoole, waar van wy ten voorleden Jaare repten (**), en thans breeder moeten gewaagen. Zints meer dan twee Eeuwen beſtondt 'er aan de Univerſiteit te *Leyden* eene Stichting, onder den naam van het *Staaten Collegie*, of *Collegium Theologicum*, Over de Vernietiging van het *Staaten Collegie* te *Leyden*.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 295—301.

(†) Dit viel den 10 van Oogstmaand voor.

(§) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 354.

(**) Zie onze *Vaderl. Histor.* XLIII. D. bl. 111.

CXXVIII. BOEK. 1801.

cum, bekend, geſchikt om, in een daar toe afgezonderd Gebouw, aan dezulken, die zich ten dienst der Kerken of Schoolen toebereiden, de vrye Kost en Inwooning, en eenige andere voordeelen, te doen genieten; ten einde daar door de kosten hunner Letteroefeningen te verminderen.

Curatoren weezen de volſtrekte noodzaaklykheid aan, om de tegenwoordige Huishouding van dat Collegie te vernietigen; hoofdzaaklyk aanvoerende, dat, door de verandering van tyden en zeden, de Inrichting der Zamenwooning, welke, vóór twee honderd Jaaren, naar de toen plaats hebbende omſtandigheden, tot het voorgeſteld oogmerk, zeer geſchikt was, naar de tegenwoordige geſteldheid van zaaken, tot bevordering van het meeste nut der dus onderſteunde Letteroefenende Jeugd, onbruikbaar en nadeelig was. — Zo zou de Zamenwooning van een aantal Jongelingen, verſchillende Godsdienstbegrippen toegedaan, welke, volgens de aangenomene beginzelen der tegenwoordige Orde van Zaaken, niet zou kunnen worden vermyd, veele nieuwe moeilykheden, in de vorming van het Huislyk Beſtuur en Onderwys, doen gebooren worden. — Daarenboven was de bouwvalligheid van het uitgeſtrekt Gebouw, tot deeze Stichting geſchikt, zo groot, dat de verdere inwooning daar in gevaarlyk geoordeeld wierd: zodat een genoegzaam ge-

geheel nieuw Gebouw zou moeten ge- CXXVIII. BOEK. 1801.
ſticht worden, indien de tegenwoordige Huishouding moest voortduuren. Reeds ten Jaare MDCCXCII hadt men reeds de ſom ter herbouwing op 26,500 Guldens begroot; en zints dien tyd, was 'er niets aan gedaan: weshalven de kosten ten herſtel thans veel hooger zou loopen: tot aanmerkelyken bezwaar voor 's Lands Finantien.

Aan het Uitvoerend Bewind waren deeze redenen alzins voldoende voorgekomen, en ſtemden hier mede de Leden der Eerſte Kamer, in wier handen dit Stuk geſteld was, volkomen zamen. — Wyders hadden Curatoren voorgeſlaagen, om het dus vernietigd Collegie te doen vervangen door de Uitgifte van byzondere Beurzen, ieder ten bedraage van Drie Honderd Guldens Jaars, ten behoeve van vyf en twintig verdienstlyke minvermogende Jongelingen, geboortig binnen de *Bataafſche* Republiek, zonder onderſcheid tot welk Godsdienſtig Genootſchap zy behoorden, of tot welk ſoort van Studien zy zich zouden mogen bepaalen — en vyf gelyke Beurzen, ter groote van Vier Honderd Guldens 's jaarlyks, voor Vreemdelingen of Buitenlandſche Jongelingen, onverſchillig van welk eenen Landaart, die zich in deeze Republiek, op de beoefening der Weetenſchappen, zouden wenſchen toe te leggen.

Op de voordragt der laatstgemelde byzon-

CXXVIII. BOEK. 1801.

zonderheid, hadt het Uitvoerend Bewind aangemerkt, dat zulks, by de tegenwoordige Orde van Zaaken, niet alleen onnoodig, maar zelfs eenigzins onvoeglyk zyn zou, als ſteunende op het voormaalig gebruik, om ook behoeftige Studenten uit *Hongaryen*, *Groot Poolen* en *Lithauwen* in het *Staaten Collegie* toe te laaten; 't geen enkel een gevolg was van de aankleeving der Oude Regeering, aan de gevoelens der toenmaals Heerſchende Kerk, en geſchikt om de zogenaamde verdrukte Kerken buiten 's Lands van Hervormde Leeraaren te voorzien. — De Indieners van het Verſlag waren, met het Uitvoerend Bewind, van gevoelen, om, met weglaating van deeze Beurzen voor Buitenlanders, derzelver getal voor *Bataafſche* Jongelingen van vyf en twintig tot dertig te brengen; en de overſchietende vyf honderd Guldens te doen ſtrekken tot vermeerdering van het Fonds van Giften aan zodanigen der bevoorregte Studenten, die zulks het meest zouden verdienen.

Curatoren waren van gevoelen, dat de wyze van Begeeving deezer Beurzen eene nieuwe bepaaling vorderde. Zeer was die Begeeving geſnipperd; eenige kwamen den Staaten, geene der Ridderſchappe, andere by beurten aan eenige Steden van *Holland* toe, terwyl Curatoren van de Univerſiteit en Burgemeesters van *Leyden* 'er mede aandeel in hadden. — Naa de Om-

Omwenteling des Jaars MDCCXCV hadt men begreepen, dat de Begeeving aan het geheele Volk van *Holland* toekwam. — Tot de Begeeving deezer Beurzen begreepen Curatoren, dat de Vertegenwoordigers van het geheele *Bataafſche* Volk eerst in aanmerking kwamen; doch teffens oordeelden zy, dat dit geen geſchikt voorwerp van beraadſlaaging was voor eene zo talryke Vergadering, welker werkzaamheid, in twee onderſcheidene Kamers uitgeoefend, zich bezwaarlyk liet toepaſſen op de min gewigtige beoordeeling der geſchiktheid van jonge lieden tot het vak der Letteroefeningen. Uit welken hoofde zy der Vergaderinge voorſtelden, om die zorg aan Curatoren der Univerſiteit op te draagen. CXXVIII. BOEK. 1801.

Ten deezen opzigte verſchilde het Uitvoerend Bewind van Curatoren, en oordeelde, dat de beſchikking over een zeker aantal Beurzen aan de Departementaale Beſtuuren zouden behooren opgedraagen te worden; onverminderd nogthans de bevoegdheid van Curatoren, om mede over een aantal van dezelve te beſchikken. — De Gelastigden vonden reden te over het gevoelen van Curatoren in deezen te omhelzen.

Naa veele andere voorgeſtelde en beoordeelende bedenkingen op byzonderheden, deeze veranderde inrichting betreffende, kwam het voorgedraagene Beſluit hier op neder. Dat, met geheele verniе- Schikkingen deswegen.

CXXVIII. BOEK. 1801.

nietiging van de tegenwoordige Huishouding van het *Collegium Theologicum* te *Leyden*, in plaats van 't zelve zouden worden uitgegeeven Dertig Beurzen, ieder ten bedraage van drie honderd Guldens; voor verdienstlyke en min vermogende Jongelingen, geboortig binnen de *Bataafsche* Republiek, zonder onderscheid tot welk Godsdienstig Genootschap zy behoorden, of tot welk soort van Letteroefeningen zy zich bepaalden.

Dat deeze Beurzen zouden worden begeeven door Curatoren, die zouden hebben toe te zien, dezelve niet te begeeven dan aan Jongelingen, van wier zeden en vermogens men goede verwagting mogt hebben; ten welken einde zy, in het vorderen en onderzoeken der Getuigschriften omtrent hun voorig gedrag en vorderingen, en in het examineeren in de *Griekſche* en *Latynſche* Taalen, alle naauwkeurigheid zouden aanwenden, en toezien, dat niemand werd toegelaaten, dan wegens vermogens, vlyt, vorderingen en zeden, daar toe geschikt, en in geval van mededinging de geschiktſte (*). Curatoren zouden verpligt zyn, by elke Begeeving daar van aan het Uitvoerend Be-

(*) Hier by werd de nadere bepaaling gevoegd. „ Alles met dien verſtande, dat den Curatoren der Univerſiteit te *Leyden*, ſpecialyk „ werdt aanbevolen, in het begeeven der Plaatzen, zo veel mogelyk, reguard te ſlaan op „ die

Bewind kennis te geeven, met byvoeging van de behoorlyke Getuigſchriften. — Dat Jongelingen, met deeze Beurzen beſchonken, zouden ſtaan onder het opzigt van een kundig en deugdzaam Man, door Curatoren daar toe aan te ſtellen, op eene wedde van Vyftien Honderd Guldens, die onder het opperbeſtuur van Curatoren een dagelyks toezigt zou laaten gaan op derzelver gedrag en letteroefeningen.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Curatoren zouden, ten aanziene van byzondere bepaalingen deezer Stichting, voortvloeijende uit den aart deezer verandering, met voorkennis en goedkeuring des Uitvoerenden Bewinds, zodanige Voorſchriften maaken, als zy, tot bereiking van het meeste nut, noodig oordeelden.

Dat Curatoren, met de regthebbende tot de Collatie in byzondere Beurzen, in het geweezene Collegie, zouden mogen overeenkomen, om, met ophouding der Jaarlykſche Uitkeering van Negentig Guldens aan de Armen van *Warmond*, het volle genot eener Beurze toe te ſtaan aan een

„ die Jongelingen, welke zich thans in het zo-
„ genaamd *Staaten Collegie* bevonden; en dezel-
„ ven, by præferentie, te benificeeren, mits
„ zulks door hunne kunde, vlyt en goed gedrag
„ hebbende gemeriteerd, geduurende den tyd
„ dat zy aan de Univerſiteit geweest zyn, en
„ in het voornoemde Collegie hebben inge-
„ woond."

CXXVIII. BOEK. 1801.

een Jongeling, die door de regthebbende of regtverkrygende daar mede zou worden begiftigd, en aan de vereischten by de Wet voorgeschreeven, zou voldoen.

Eindelyk zouden Curatoren aan de tegenwoordig in dienst zynde Personen, wier posten door de tegenwoordige inrichting kwamen te vervallen, eene behoorelyke schadeloosstelling, by wyze van Jaargeld, vergunnen, en zouden, geduurende hun leeven, zo veele van de Beurzen onbegeeven blyven, als noodig waren, om deeze schadeloosstelling goed te maaken.

De aanmerkingen, ter Eerste Kamer op dit Verslag ingebragt, waren van geene beduidenisse; behalven die, waar uit het Byvoegzel, aan den voet der voorgaande bladzyde vermeld, gebooren werd, meende één der Vertegenwoordigeren, dat de kennis der *Griekſche* Taale niet aan de begeeving der Beurzen behoorde verbonden te zyn. Een ander pleitte daar voor met zo veel nadruks, dat dit Voorstel geen ingang altoos vondt (*).

Bepaalingen omtrent het Schoolonderwys.

De werkzaamheden ter Vergaderinge, over het Schoolonderwys in de laagere Schoolen, waar van wy ten voorleden Jaare melding maakten (†), werden thans voort-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 120. 126. 149. 255. 267. 314. 340.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLIII. D. bl. 114 enz.

voortgezet. — De grondslag was gelegd, om een Verslag uit te brengen tot nadere bepaalingen in deezen. 't Zelve verscheen, en droeg alleszins de blyken van deelneeming in de groote zaak, de bevordering van verstandlyke Verlichting en de vorming van het hart der Kweekelingen. „ Het onderwys," wy mogen dit Artykel ten betooge van deeze stelling aanvoeren, „ op de Openbaare of Gemeentlyke Schoolen, zal zich bepaalen „ tot leezen, schryven, en de eerste be- „ ginzelen der Rekenkunde; zullende „ hetzelve zodanig worden ingericht, dat „ het, door ontwikkeling van de ver- „ standlyke vermogens der Kinderen, ge- „ schikt zy, om hun tot zedelyke Wee- „ zens te vormen, en wyders, om in „ hunne harten in te prenten de kennis „ en het gevoel van dat alles, wat zy aan „ het Opperweezen, aan de Maatschappy, aan hunne Ouderen, aan Zichzelven en hunne Medemenschen verschuldigd zyn. — In de Schoolboeken en „ Leermethode zal, met de meeste zorg, „ moeten worden vermyd, al 't geen zou „ strekken tot ondermyning eener goede „ Zedekunde, en van den eerbied voor „ het Opperweezen; doch tevens worden daar gelaaten al het Leerstellige, „ dat door onderscheidene Kerkgenootschappen verschillend wordt begreepen."

CXXVIII. BOEK. 1801.

Naa de opgave der Inrichtingen tot

CXXVIII. BOEK. 1801.

veele byzonderheden afdaalende, werd aan alle Gemeente-Beſtuuren ten ernſtigſten aanbevolen, zorg te draagen, dat het Onderwys, het welk in derzelver Gemeenten, aan behoeftigen of minvermogenden, het zy ten laste der Gemeentlyke Kaſſen, of ten kosten van byzondere Kerkgenootſchappen, pleeg te worden gegeeven, op den tot nu gebruiklyken voet, volduurde, tot het zou worden vervangen, door zodanige inrichtingen, als deswegen in werking zouden worden gebragt.

Een Onderwerp van dien aart, een Verſlag van die uitgebreidheid, ſtondt bloot voor lange beraadſlaagingen, en de aanhef derzelver ſcheen zulks te ſpellen; doch de opheldering, daar aan toegevoegd, bragten eene omhelzing ter Eerſte Kamer te wege. — Sterker verhief zich de wederſpraak tegen eenige Artykelen ter Tweede Kamer: waar een gunſtig Verſlag, tot opheffing eeniger zwaarigheden en bedenkingen, werd ingediend; doch de ingebragte bedenkingen wonnen zo veel velds, dat ſlegts de meerderheid van éene ſtem de bekragtiging daarſtelde(*).

Departementaale Schoolopzieners.

Het Uitvoerend Bewind benoemde, in elk Departement, een School-opziener. Deeze belangryke post werd voor het De-

(*) *Dagverhaal der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 707. XII. D. bl. 342. 458. 464. XIII. D. bl. 13. 14.

Departement de *Eems* opgedraagen aan H. D. GUYOT, te *Groningen*; voor den *Ouden Yssel* aan J. F. SERRURIER, te *Zwolle*; voor den *Rhyn* aan C. W. WESTERBAAN, te *Utrecht*; voor den *Amstel* aan C. WERTZ, te *Amsterdam*; voor *Texel* aan P. BEETS, te *Zaandam*; voor de *Delf* aan W. GOEDE, te *Rotterdam*; voor den *Dommel* aan S. DE KANTER, te *Zaltbommel*; voor de *Schelde* en *Maas* aan A. UITENHOVEN, te *Brouwershaven*. Volvaardig betoonden deeze Verkoozenen zich tot het aanvaarden van die post; daar zy, ter helft van Hooimaand, reeds ten Huize des Agents der Nationaale Opvoeding in den *Haage*, eene byeenkomst hielden, ter overweeging van de voornaamste onderwerpen, betrekkelyk het geregeld en eenpaarig in werking brengen der bepalingen op dit Stuk, eene maand vroeger, in eene Publikatie des Uitvoerenden Bewinds, daargesteld, houdende Veranderingen omtrent het Onderwys in de laagere Schoolen (*). CXXVII. BOER. 1801. ders benoemd.

De Nationaale Bibliotheek, van welke wy te meermaalen gewaagden (†), kwam meer en meer tot stand, by'na kosten van den Lande. Veelvuldige arbeid werd 'er vereischt, om dezelve in orde te brengen Nadere Schikkingen op de Nationaale Bibliotheek.

(*) *Algem. Kunst- en Letterbode*, 1801. II Stuk, bl. 66.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLII. D. bl. 75. en XLIII. bl. 108.

CXXVIII. BOEK. 1801.

gen en te houden. De inkomſten, van het daar toe beſtemde Fonds, leverden een overſchot op van omtrent Vyftien Honderd Guldens. Geen wonder derhalven, dat de Voordragt der vereenigde Commisſien van de beide Kameren, tot het werk der Nationaale Bibliotheek, het voorſtel doende, dat de Jaarwedde van Zeven honderd Guldens niet geëvenredigd was aan de werkzaamheden en verdienſten van den aangeſtelden Boekbewaarder, en van Zeven Honderd Guldens op Duizend behoorde gebragt te worden, byval en goedkeuring vondt (*).

Over de Burgerlyke en Lyfſtraflyke Wetboeken.

Naa zo veele herhaalde poogingen, naa zo veele mislukkingen, om Twee Wetboeken, een Burgerlyk en een Lyfſtraflyk, te bekomen, was men eindelyk geſlaagd in Mannen te benoemen, en tot dat werk te verkrygen die de hand binnen *Leyden* aan dit werk ſloegen (†). Het daggeld deezer Wetboekvervaardigeren was bepaald op Twaalf Guldens daags. De aart der zaake bragt mede, dat 'er niet weinig tyds zou verloopen eer de Leden, die deezen arbeid aanvaard hadden, denzelven zouden volbragt hebben. Ten deezen Jaare gaven zy te verſtaan, dat de Inleiding van het geheele Wetboek, bevattende de algemeene Gronden van

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 624. XIII. bl 20. 120.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XL. D. bl. 229.

van het Regt, en dat gedeelte van het Wetboek, hetgeen het Lyfſtraflyke zou bevatten, afgewerkt waren. Dan, toen de Leden, die met het Lyfſtraflyke belast geweest waren, hunnen arbeid aan hunne Medeleden hadden overgelegd, meenden zy, dat hun pligt was hun eigen werk te voltooijen, alvorens zy zich met het onderzoeken van het Ontwerp der Crimineele Wetten konden bezig houden. Waar uit door de Commisſie werd opgemaakt, dat gemeld Ontwerp geen voorwerp der beraadſlaagingen van de algemeene Commisſie zou kunnen uitmaaken, voor en aleer het Ontwerp van het Burgerlyk Regt mede geheel eenmaal in dien ſtaat zou zyn gebragt, dat hetzelve aan de algemeene Vergadering ter goed- of kwaadkeuring zou worden voorgedraagen. CXXVIII. BOEK. 1801.

De Leden, in wier handen deeze voordragt geſteld was, ſtemden toe, dat het nog onafgewerkte gedeelte veel uitgebreider zynde, veel meer tyds, dan het Lyfſtraflyke, zou eiſchen, en oordeelden de Leden, die met dat gedeelte, 't welk men het Burgerlyk Regt noemt, belast waren, dat het eene ſchadelyke vertraaging in hun werk zou veroorzaaken, byaldien zy thans het Lyfſtraflyke onderzogten. Men vondt het zeer ongeraaden, hun des eenig voorſchrift te geeven; maar oordeelde, dat het voornaamlyk aankwam op de wyze, op welke voort-

CXXVIII. BOEK. 1801.

aan de Leden der Commissie zouden worden betaald. Men hadt by de aanstelling, aan een *Daggeld*, boven een *Honorarium* de voorkeus gegeeven. Thans stelden de Gelastigden voor, dat de Betaaling van Twaalf Guldens daags, op den voet by het voorig Besluit bepaald, zou blyven voortduuren, tot den dag, dat de Commissie, belast met de Lyfstraflyke Wetten, haar werk aan de geheele Commissie hadt overgelegd. Dat, ter beschikking van het Uitvoerend Bewind, vervolgens Veertig duizend Guldens zou worden gesteld, om daar uit, by wyze van *Honorarium*, te betaalen de Leden, belast met de verdere voltooijing des Ontwerps van een Algemeen Burgerlyk en Lyfstraflyk Wetboek, met volmagt aan het Bewind, om, wegens de verdeeling van die som, zodanige schikkingen te maaken, als hetzelve nuttigst zou oordeelen. Vertrouwende het Vertegenwoordigend Lichaam van de Vaderlandliefde der bekwaame Mannen, door het Uitvoerend Bewind met dien belangryken taak belast, dat zy, met een onafgebrooken yver, hetzelve zouden voltooijen, en eerlang het *Bataafsche* Volk de vrugten van hun vlyt en kunde doen smaaken.

Naa weinig wederspraaks, aandringende op het Daggeld boven het *Honorarium*, werd, overeenkomstig het voorgedraagene, ter Eerste Kamer beslooten,

en

en de bekragtiging der Tweede volgde onverwyld (*).

Veel werks hadt het ingehadt eene Conceptwet te ontwerpen, inhoudende de bepaalingen, welke meerendeels reeds door het Vertegenwoordigend Lichaam waren vastgeſteld, en ſtrekte ter invoeringe van de Conſtitutioneele Regterlyke Magt; eindelyk was men, in Lentemaand deezes Jaars daar mede gereed. By de aanbieding deezes breeden Stuks, merkten de Inleveraars op, zich van eenen aangenaamen pligt te kwyten: om dat daar door een belangryk gedeelte der Staatsregeling niet alleen in werking werd gebragt; maar ook, om dat zulks veel tot welzyn des Volks zou toebrengen. Verre waren zy 'er af, om de Inrichtingen, door onze Voorvaderen daargeſteld, met minagting te willen behandelen. In tegendeel erkenden zy volmondig, dat het *Bataafſche* Volk, altyd, boven veele andere Volken, roem hadt mogen draagen op de onkreukbaare handhaaving des Regts, en hadden de weinige vlekken deswegen in 's Lands Geſchiedenisſen, reeds vroeg eene algemeene verontwaardiging na zich geſleept. Iets, 't geen zy oordeelden, voor een groot deel, te mogen toeſchryven aan de gelukkig nog by ons overgebleeven zedelyke grondbeginzelen:

1801.

Plan ter Organiſatie van de Regterlyke Magt.

waar-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 25 en 94.

CXXVIII. BOEK. 1801.

waarom zy zich vleiden, dat die zelfde grondbeginzels nog heilryker vrugten zouden draagen, wanneer zy in een beter ſtelzel werkten. — „ Wy behoeven," dus luidt der Inleveraaren taal, „ toch „ maar oppervlakkig de nu nog plaats „ hebbende omſtandigheden naa te gaan, „ om ons te overtuigen van het gebrek„ lyke, 't welk, in veele opzigten, nog „ plaats heeft. Op zommige plaatzen wa„ ren de betrekkingen tuſſchen den hoo„ geren en laageren Regter onbepaald, „ of onvoldoende. De grootſte onder„ ſcheiding hadt plaats in de verſchillen„ de gedeeltens der Republiek. Hebben „ zich de verlichtſte Menſchenvrienden „ verheugd in de afſchaffing van de Pyn„ bank, een middel, dat zo vaak den „ ſchuldigen heeft vrygeſteld, en den „ onſchuldigen op het ſchavot gebragt, „ zo is het toch waar, dat het Regle„ ment, 't geen thans nog werkt in een „ groot gedeelte der Republiek, hoe „ wel ook zamengeſteld, echter meen „ geſchikt is voor Regters, die hun gan„ ſchen tyd aan dat werk wyden, dan „ voor zodanige, die minder onderwin„ ding hebben en krygen kunnen. — „ Wy verwagten wel, dat de Nieuwe „ Regterlyke Magt, by veelen, min gun„ ſtig zal worden beſchouwd; doch wy „ vertrouwen, dat zy, die dezelve on„ partydig, en met de vereiſchte ken„ nis, nagaan, genoegzaame waarborgen „ voor dat zo aangelegen deel der Bur-

„ ger-

„ gerlyke Vryheid zullen aantreffen. — De inrichting zelve, welke, in zommige gedeelten van het Gemeenebest, nieuw is, die der Vrederegters, zal door de ondervinding, hoopen wy, beter worden, dan verſcheidene zich thans verbeelden: mits maar het Volk perſoonen kieze, waarlyk voor die post geſchikt; en dit zal plaats hebben, indien de zugt, om mede te werken tot welzyn van het Vaderland en tot zyn eigen welzyn, de plaats vervangt der onverſchilligheid van de zodanigen, die hunne ſtem niet willen uitbrengen, en door hun, voor de regtbank van het geweeten ſtraffchuldig gedrag, mede oorzaak zyn, dat de ware Volksſtem niet wordt uitgebragt, en de keuzen minder gelukkig uitvallen. Dan, wat wy ook, ter aanpryzing van de nieuwe Regterlyke Magt, zeggen mogen, de ondervinding zal meer afdoen, dan alle onze redeneeringen. Beantwoordt zy aan onze verwagting, dan zal men het oogenblik der daarſtelling zegenen."

CXXVIII. BOEK. 1801.

Hoe zeer zommige Artykels aan tegenſpraak en bedenkingen onderhevig waren, werd zulks doorgaande by ſchikking en eene kleine verandering of toevoeging gevonden. De meeste droegen eene vlotte toeſtemming weg (*).

Niet

(*) *Dagverh. der Hand. van het Verteg. Lichaam*, XI. D. bl. 687—690.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Eenige byzonderheden, de Krygsmagt te Lande betreffende.

Niet veel vinden wy, in dit korte tydsbestek, te vermelden wegens 's Lands Krygsmagt te Lande. Gelykheid van lot baarde gelykaartigheid van besluit, omtrent de Weduwen en Weezen der gesneuvelde *Bataafsche* Militairen in den Veldtocht in *Duitschland*, als die der Weduwen en Weezen staande den Veldtocht in *Noord-holland*: dezelfde Gratificatie werd deezen toegelegd (*). — Men beraamde eene nieuwe schikking omtrent alle Militairen, die, zo wegens langduurige getrouwe diensten, als die door bekomene wonden in den kryg, buiten staat waren den Lande verder ten dienst te staan, met veele noodwendige bepaalingen (†) — 'Er kwam eene vaststelling, dat aan alle gepensioneerde Officieren, welke tot deeze of gene Militaire Ampten of andere Bedieningen mogten gebruikt worden, boven en behalven de Wedde, voor zodanige Bedieningen vastgesteld, byaldien dezelve minder zouden bedraagen dan het Jaargeld, waar op zy voorheen waren gesteld, zo veel daar aan mogt ontbreeken, zou worden toegelegd; alles door voeglyke maatregelen omschreeven (§).

Het verwerven van Pensioen voor zodanige Officieren van den Staat, die, in de Jaaren

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 637, 639.
(†) *Ald.* bl. 761.
(§) *Ald.* bl. 775.

ren MDCCLXXXV en MDCCLXXXVI, na het zogenaamde Prinſen leger waren overgeloopen, vondt bedenklykheid, dan een Verſlag, houdende eenige bepaalingen, werd ter Eerſte Kamer omhelsd, de tegenſpraak van HOITSMA ter Tweede Kamer, hieldt de bekragtiging niet te rugge (*).

Lang en veel was 'er gehandeld, over de afdanking van de *Amſterdamſche* Stads Soldaaten, de *Frieſche* en *Groninger* Guardes, de Tweede Kamer hadt geweigerd een Voorſtel, dit Stuk betreffende, door de Eerſte Kamer gedaan, te bekragtigen: dewyl men niet genoeg agt geſlaagen hadt op het onderſcheid in de zamenſtelling deezer Corpſen met de andere Militaire Corpſen, ten dienſte van de Republiek; waar uit voortvloeide, dat het verleenen van Penſioenen ten hunnen opzigte, eenige meerdere uitgebreidheid vorderde. — De *Amſterdamſche* Stads Soldaaten beſtonden meestal uit Militairen, die den Lande, met eere, reeds lang te vooren gedient hadden, waar van zommigen, ten tyde, dat hunne verbintenisſen by de Armée waren geëindigd, zich in den Echt hadden begeeven, en, wegens de bepaaling van het getal der Getrouwden by de Armée, daar by niet weder hadden kunnen worden aangenomen: waar-

(*) *Dagverh. der Handel. von het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 781.

CXXVIII. BOEK. 1801.

waarom zy dan ook, welligt op hoop van betere belooning, zich voor hun leeven, in dat Corps hadden begeeven. — Ten aanziene der *Frieſche* en *Groninger* Guardes merkte men op, dat veelen, in ſtede van by hunne verbintenis tot dezelve eenig Handgeld te bekomen, Geld hadden moeten toegeeven; dit eischte tegemoetkoming. Zulks hadt eene nadere beſchouwing van dit Stuk ten gevolge, en het Voorſtel, om, met het einde van Bloeimaand deezes Jaars, die twee Compagnien, op eene vereerende wyze, uit den dienst te ontſlaan, met eene ſchikking op de Penſioenen, zo voor Officieren als Gemeenen. Terwyl het Uitvoerend Bewind werd aanbevolen, om zo veel, en zo ſpoedig, mogelyk, van de onder deeze Corpſen geſchikte voorwerpen ten Krygsdienst gebruik te maaken: terwyl zy, die zodanige Bedieningen weigerden te aanvaarden, daadlyk van de toegeſtaane Jaargelden zouden verſtooken zyn. Dit, naa eenig tegenſpreeken, omhelsd Voorſtel, werd ter Tweede Kamer bekragtigd (*).

Bepaaling omtrent de Sleutels der Steden met

Het Krygsgeweld in *Noord-holland*, hadt te wege gebragt, dat *Alkmaar* van het Uitvoerend Bewind eene aanſchryving ontving, om de Sleutels dier Stad in handen te geeven van den Generaal Ma-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 180 en 320.

Major RIETVELD, als Commandant van *Noord-holland*. Het Administratief Bestuur dier Stad vervoegde zich des by het Landsbestuur. Zulks hadt ten gevolge de voordragt van eenige bepaalingen, omtrent het overgeeven der Sleutelen van de Poorten der Binnensteden, met Guarnisoen bezet, aan die Bevelhebberen. Dit gaf aanleiding tot veele onderhandelingen over dit onderwerp, welke afliepen met de magt der Sleutelen, op Voordragt des Uitvoerenden Bewinds, in handen der Militaire Commandanten te stellen: onder de mits, dat de Plaatslyke en Finantieele belangen, en het gerief van zodanige Steden of Plaatzen, zo wel als van de daar in nabyheid woonende Buiten-opgezetenen, daar by behoorde in 't oog gehouden te worden (*).

Krygsvolk bezet.

Naardemaal het vastgestelde, wegens de aanwerving van Manschappen voor de Nationaale Armée, op veele plaatzen niet te werk gesteld wierd, of ten hoogsten traaglyk toeging, hadt zulks ten gevolge het Besluit, in een Committé Generaal genomen, dat ieder Municipaliteit, naar maate van de sterkte haarer Bevolking, daar aan moest voldoen; en dat, voor zo verre de Gemeentekasfen niet toereikende mogten zyn, om deezen buitengewoonen last te draagen, daar voor zodanige plaatslyke Be-

Het bezorgen van de gevorderde Manschappen voor de Nationaale Armée aangedrongen.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 215.

HOOFST. BOEK. 1801.

Belastingen op de Ingezetenen der Gemeentens zou worden gelegd, als welke daar toe noodig waren. — Overeenkomstig hier mede werden Verzoeken om onthefling deswegen, die veeler wegen inkwamen, van de hand geweezen (*).

Voorstellen ter bevoordeeling der Zeecapiteinen.

Van 's Lands Zeemagt en Zeedienst valt, in het Tydsbestek, 't welk wy thans beschryven, niets byzonders te gewaagen. Of het moest zyn de Voordragt des Uitvoerenden Bewinds, om aan elk der bevelvoerende Zee-officieren eene Gratificatie toe te staan, naar evenredigheid van het aantal Koppen, 't welk, zedert den eersten van Louwmaand des Jaars MDCCC, door hun op 's Lands Schepen heeft moeten worden gevoed, in overeenkomst met het des verleende aan den Capitein W. O. Blois van Treslong. — Een hier op uitgebragt Verslag hieldt in, Dat, alzo het geval van verre het meerder gedeelte der op eene Lyst genoemde Zee-officieren, in geenen deele gelyk stondt met dat des gemelden Capiteins, en de hooge pryzen der Leevensmiddelen, zo als deeze, ten gemelden Jaare, in deeze Republiek waren geweest, geen genoegzaamen grond opleverden tot het verleenen van Gratificatie, berekend naar het toegestaane aan Blois van Treslong, uit hoofde van de nog ongelyk groo-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 662. 740. XII. D. bl. 24. 62.

grooter duurte der Leevensmiddelen in *Surinamen*, geduurende zyn verblyf in die Volkplanting, in de Jaaren MDCCXCVI tot MDCCXCIX verleend. Uit welken hoofde men van gevoelen was, dat de Vergadering niet zou treeden in de Voordragt, op dien voet, zo als dezelve door het Uitvoerend Bewind was gedaan. Wordende niet te min aan het Uitvoerend Bewind overgelaaten, om deswegen een nadere Voordragt te doen, en zulks, ten minſten voor zo veel die bevelvoerende Officieren betrof, die met de Schepen, onder hun bevel, niet tot de Vloot in de *West-indien* behoord hadden (*). CXXVIII. BOEK. 1801.

Het Uitvoerend Bewind ſtelde voor, om aan de Bevelhebbers van 's Lands Schepen van Oorlog, op de Reede van het voormaalig Gewest *Zeeland* liggende, te doen genieten een algemeene Vrydom van alle aan Impost onderhavige Goederen, en of 'er ook ſchikkingen van dien aart, omtrent andere voormaalige Gewesten, behoorden gemaakt te worden. Dit Voorſtel ging uit handen der Gelastigden over in die der Finantieele Commisſie (†).

Het Landsbeſtuur onttrok zich niet, om aan heilzaame Inrichtingen ſteun te verleenen. Aan 't zelve was, door voldoen- Onderſtand aan het Inſtituut van

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 73. 132.
(†) *Ald.* bl. 252 en 261.

CXXVIII. BOEK. 1801.

doende beſcheiden; gebleeken, dat het Inſtituut tot Onderwys van Dooven en Stommen, hoe zeer door jaarlykſche bylagen van liefderyke Ingezetenen ondersteund, zonder kragtdaadigen byſtand uit 's Lands Kas, gevaar liep van te zullen vervallen; en overweegende, dat eene Inſtelling, zo éénig in zyne ſoort, en zo heilryk voor de Maatſchappy, met vollen regt, aanſpraak maakte op de ondersteuning en aanmoediging van het Beſtuur eener verlichte Natie, viel het gunſtig Beſluit, dat, met volkomene intrekking van den onderſtand des geweezen Gewestlyken Beſtuurs van *Holland*, ten bedraage van Honderd en Vyftig Guldens, voor ieder Kweekeling uit dat Gewest, daar onderwys genietende, voortaan eene jaarlykſche toelage, van 's Lands wege, immers voor de vier eerst volgende jaaren, van Vyf Duizend Guldens zou gedaan worden (*).

Dooven en Stommen.

Wat 'er ten aanziene der Fabrieken voorviel.

De poogingen, by het Landsbeſtuur aangewend, om de binnenlandſche Fabrieken te bevorderen, ontmoetten wel byval en hadden Voorſtanders; doch het ontbrak niet aan tegenwerkingen, uit oude ſchikkingen gebooren. Dit bleek inzonderheid by de beſchikkingen op het leveren der Kleedingsſtoffen voor de Land- en Zeemagt des Gemeenebests; ten welken

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 640—644 en 746.

ken opzigte de Burger P. H. KLARENBEEK, dien wy meermaalen onder de yverige Bevorderaars der Binnenlandſche Fabrieken aantroffen, aan 't Vertegenwoordigend Lichaam een Voordragt deedt, tot het daarſtellen van een Kleedings-Magazyn voor de *Bataafſche* Krygsmagt, met de Gewapende Burgermagt zamengevoegd en onder het zelfde beheer als dat, waar uit, tot nu toe, de *Franſche* Troepen, in ſoldy van den Staat, waren gekleed geworden. — Aanhoudend hoorde de Vergadering de Fabrikeurs in Lakens, Carſayen, Serſyen en andere Kleedingsſtoffen, Verzoeken doen, om voorziening in het verval hunner Fabrieken, zo ter aanmoediging van *Bataafſche* Nyverheid; als ter voorkoming van de ſteeds toeneemende Armoede, onder hunne werklieden (*). CXXVIII. BOEK. 1801.

Gunſtige Schikkingen ter bevordering van den Landbouw.

Meer rechtſtreeks ſtonden verzogte vergunningen, den Landbouw betreffende, ter beſchikking des Landbeſtuurs. Hadt de Burger JAN NICOLAAS VAN EYS, bekend door zyne reeds gedaane en gelukkig geſlaagde onderneemingen, om woeste gronden in vrugtbaare oorden te herſcheppen, eigenaar van de Hofſtede *Boekenrode*, en van eene groote party woeste Duingronden, van ouds het *Bendveld* genaamd, gelegen onder de *Vogelezang* en *Zand-*

(*) *Dagverh. der Handel. van 't Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 646. XII. 78. 169. 434. 435.

CXXVIII. BOER. 1801.

Zandvoort, zyn voorneemen te verſtaan gegeeven, om in de vlakte van zyne woeste en onbebouwde gronden, te gemelde plaatze, eene Boerenwooning, met Teel- en Weidlanden, aan te leggen, en teffens het Vertegenwoordigend Lichaam verzogt, vrydom van alle Grondlasten en Verpondingen, hoegenaamd, zo op de Landeryen, als Huizen, Stallen en verder Getimmerte, welke hy daar, ten behoeve van een Huisgezin, in duin zou bouwen; gunſtig luidde de raadſlag des Uitvoerenden Bewinds; gunſtig was het beſluit der beide Kameren (*).

Dusdanig een ingang vondt mede het Verzoek der Gecommitteerden uit de Municipaliteit des *Neder-ambts* van *Cuyk*, *Grave*, *Beugen* en *Rykevoort*, om eenige Heigronden, wettige Eigendommen dier plaatzen, te mogen verkoopen, om tot Bouw- Weide en Boschland aanteleggen; met vrydom van alle Grondlasten, geduurende vyf en twintig jaaren (†).

Was de Burger W. HEITFELD, bygenaamd de *Bataafſche Boer*, woonende in de Duinen, tuſchen den *Schevening-ſchen* ſtraatweg en de afſcheiding van *Rhyn-* en *Delfsland*, het Landbeſtuur aan geweest, om, geduurende den tyd van tien jaa-

(*) *Dagverh. der Handel van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 103. 175.

(†) *Ald.* bl. 210.

jaaren, ter aanmoediging van zyn begonnen werk, in het bebouwen van woeste Duingronden, te worden vrygesteld van den opbrengst der Tienden van de Vruchten, welke hy op de aan hem afgestaane Duingronden zou komen te verbouwen. Het Uitvoerend Bewind oordeelde des gunstig, en het Besluit kwam 'er mede overeen. (*).

Voordragt wegens den Uitvoer der Aardappelen.

Het Verbod des Uitvoers van Aardappelen, ten voorleden Jaare, hadt, ondanks de voorspraak van dezelve uit het voormaalig *Groningen*, stand gegreepen (†). Thans stelden de Landgebruikers in *Sapmeer*, het *Hoogezand*, en andere daar omstreeks liggende plaatzen, waar de Aardappelteelt sterk werd doorgezet, hun bezwaar tegen dat Verbod voor. — Niet ongunstig was de Raadslag des Uitvoerenden Bewinds. Dan dit Stuk in handen eeniger Leden gesteld zynde, lieten deezen zich ongunstiger hooren, en oordeelden, dat de Vergadering, immers voor als nog, zwaarigheid moest maaken in de Voordragt des Bewinds. Zy wilden hetzelve aangeschreeven hebben, om, ten spoedigsten, een Raadslag in te dienen, of, en in hoe verre, het Verbod des Uitvoers van Aardappelen des voorleden Jaars, zodanig zou kunnen worden bepaald,

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 257.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLIII. D. bl. 86.

CXXVIII. BOEK. 1801.

paald; dat 'er verlof gegeeven werd tot den Uitvoer van zogenaamde *Veen-Aardappelen*, met dusdanige voorzorgen, dat, onder voorwendzel dier ſoorte, geene andere ſoorten van goede, en voor de Ingezetenen deezer Landen geſchikte, Aardappelen, ten Lande wierden uitgevoerd. Met verdere aanſchryving aan dat Bewind, om, byzonder ten aanziene van de Monopolie van Leevensmiddelen, zodanig een Voordragt te doen, als zou kunnen ſtrekken om den Alleenhandel in dit ſtuk kragtdaadig tegen te gaan en te verhinderen (*).

Op welk een voet de Uitvoer van Boter opengeſteld.

Het Verbod des Uitvoers van Boter, in Herfstmaand des voorleden Jaars, thans in Bloeimaand nader overwogen zynde, baarde de omhelsde Voordragt, om hetzelve tot den laatſten van Wynmaand deezes Jaars in te trekken; nogthans met dien verſtande, dat van elke uit te voeren honderd Ponden, aan den Lande, voor Uitgaande Regten, zou moeten betaald worden drie Guldens en vyftien Stuivers; terwyl het Vertegenwoordigend Lichaam aan zich voorbehield, om, ingevalle door eenen te grooten Uitvoer, de prys der Boter mogt ſtygen, deswegen zodanige verdere bepaalingen te maaken, als het dienſtig zou keuren (†).

Min

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII D. bl. 231.

(†) *Ald.* bl. 240.

Min ruimte gaf het Landsbeſtuur ten opzigte van de Uitvoer van Tarwe, Rogge, Gerst, Boekweit, Erwten, Boonen en andere Peulvrugten; met uitzondering van de zogenaamde Pelderswaaren. Het Verbod deswegen bleef ſtand houden: dan laater wierd de Uitvoer van Duiven- en Paardeboonen toegeſtaan (*).

Bepaalingen wegens den Uitvoer der Graanen.

Hoedanig het ook met 's Lands *Aſiatiſche* Bezittingen mogt geſteld weezen, moest de Raad ſtand houden, en 'er bepaalingen op de Jaarwedden der Ministers geſteld worden. De Voordragt daar toe hieldt in, dat aan den Secretaris van den Raad 6000, aan den Ontvanger 5000 's jaars ter wedde zou gegeeven worden; terwyl ter beſchikkinge van den zelfden Raad, eene ſom van 2,400 zou komen, om door denzelven te worden verdeeld, onder de Geëmploieerden op het Kantoor des Ontvangers. Terwyl aan den Fiscaal een Jaargeld van 3000 Guldens zou worden toegelegd. — Op de grootheid deezer Jaarwedden vielen niet weinige aanmerkingen; ſchoon dezelve ook Voorſtanders aantrof. By hoofdlyke ſtemming werd de Jaarwedde van den Secretaris op 5000, die des Ontvangers op 4000 Guldens bepaald, die des Fiscaals bleef ten gemelden bedraage. Bepaalingen, die ter Tweede Kamer de goedkeuring wegdroegen (†).

Schikkingen wegens den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen.

Za

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 62. 139. 144. 146. XIII. D. bl. 413.

(†) *Ald.* XI. D. bl. 596 — 598. 718.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Zo hebben wy de voornaamſte byzonderheden geboekt, welke, ten deezen Jaare, voorvielen onder het Landbeſtuur, welks einde wy, in het laatst voorgaande Boek, beſchouwden. Het volgende biedt ons een Nieuw Tydvak aan; ons ſtaat te bezien, welke Gebeurtenisſen het overige deezes Jaars opleverde.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD NEGEN EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Zamenhang met het voorgaande Boek. CXXIX. BOEK. *De nieuwe Staatsregeling aangenomen. Aanmerking deswegen en Overzigt van de geſteltenis van 's Lands Ingezetenen. — De Bewooners der Landgewesten. Die der Zeegewesten. De Voorſtanders der Eenheid. De onderſcheiden Godsdienst-Aanhangen. De verſchillende Staatsbegrippen. Gunſtig gevoelen wegens dit ſtuk in Frankryk. De opdaagende Vrede voor de Nieuwe Staatsregeling een gunſtig tydperk. Vredesvoorwaarden. Deeze in Engeland en hier bekragtigd. Leden des Staatsbewinds gekoozen. Eerſte Vergadering. Aanſpraak van* DE BEVEREN. *Eedaflegging. Ontbinding der voorige Kameren, en die der Magten. Bekendmaaking aan den Volke. Gelukwenſchingen. Schikking op de Landspapieren.*

CXXXIX. BOEK.

Nog hangende zaaken afgedaan. De Commisſien onder de Leden des Bewinds verdeeld. De Vyf en dertig Leden des Wetgeevenden Lichaams benoemd. Derzelver Inhuldiging. Aanſpraak van BESIER. *Beëediging. Leden van het Wetgeevend Lichaam benoemd tot het onderzoek der Wetten. Benoeming der Raaden van Marine, van Finantie, van Oorlog, van Binnenlandſche Zaaken, en West-Indiſchen Handel. Wegens het Nationaal Geregtshof. Daar toe benoemde Leden. De Aanſtelling der Syndici. Schikking op de Departementaale Beſtuuren. Perſoonen, aan welken deeze last werd opgedraagen. Verandering in het Hof van Juſtitie in Friesland. Oranje Opſchuddingen. Oranje yver van* JACOB KOMEN. *Hoe men de Klagten over de Kerken behandelde. Eenige Hoogleeraars te Leyden herſteld. Verzoeken van de Franeker en Groninger Hoogeſchoolen. Wegens het beheer der Nationaale Bibliotheek. 's Lands Finantien. Verkoop eeniger Domeinen. Onderſtand aan Zeeland. Onderſtand aan Vlaardingen, Enkhuizen en Maasſluis. Aanzoeken uit Noord-holland. Aanhoudende onderſtand der Weduwen van Geſneuvelden. Geldgebrek te Rotterdam en te Amſterdam. Een aantal van Vyftien duizend Franſche Krygslieden verlaaten de Republiek. Affcheid van den Generaal* AUGEREAU. *De Franſche Krygsbevelhebber* VICTOR *tragt te ver-*

geefsch

geefsch in 's Gravenhage zyn verblyf en hoofdkwartier te houden. Schikkingen op het betaalen der Land- en Zee-officieren in de Heffingen. Wat men omtrent de Burgerwapening bepaalde. Schikkingen op den Zeedienst. Vermindering van Schepen en Manschap. 's Lands Schepen in zee. Geruststelling, wegens de Koopvaardy op de Middellandsche Zee. Vrygeevingen en Bepaalingen op den Uitvoer. Geruststellingen, wegens de vrye Zeevaardye. Intrekking veeler Plakaaten. Voorstellen om een Consul Generaal in Engeland. Voordragt van het Kweekschool der Zeevaard. Schikkingen op de Haringvangst. Het herstel der Vuurbaaken en Waterschepen. Aanvraag der Oost-indische Maatschappy om Geld. Niet omhelsde Voorslag der Assignatien. Voorslag van SPOORS, *om Oorlogschepen met Goederen na Oost-indien te zenden. Beraamingen tot Krygsvolk na de Volkplantingen. Gunstige tyding van Batavia. Verzoek der Participanten in de Oostindische Maatschappy, wegens Ceylon, en de Kaap de Goede Hoop.*

CXXIII. BOEK.

Het zonderling Jaarvak, 't welk thans onzer Geschiedpenne stoffe verschaft, bragt een onderscheiden en afgebrooken Voordragt mede. Daar de Staatsregeling, in 't zelve van veelen zo sterk tegengesproken en zo zeer gewraakt, een groot ge-

1801. Zamenhang met het voorgaande Boek.

CXXIX. BOEK. 1801.

deelte deezes Jaars bleef beſtaan en werken, eer dezelve plaats ruimde voor een andere, waren de werkzaamheden in den Lande daarvolgens ingericht, en hebben, in ons laatſte Boek, plaats gevonden. Onvermeld mogten zy niet blyven, ſchoon anderzins de loop der Geſchiedenisſe zou gevorderd hebben, eene onmiddelyke voortzetting des CXXVII Boeks, geëindigd met het ſluiten der beide Kameren des Wetgeevenden Lichaams, door de Meerderheid des toenmaaligen Uitvoerenden Bewinds, en eene Kennisgeeving hier van aan den Volke, 't geen opgeroepen werd, om, met *Ja* of *Neen*, de nieuw voorgedraagene Staatsregeling aan- of af te ſtemmen, terwyl de zwygenden zouden gerekend worden, tot de omhelzers te behooren.

De nieuwe Staatsregeling aangenomen.

Volgens die wyze van Stemopneeming, waar over zo veel te doen viel, als wy vermeld hebben, in het tydperk der handelingen daar over, konmen vooruit berekenen, dat de Oude Staatsregeling zou vallen, en de nieuw aangebodene ſtand grypen. Zulks geſchiedde met de daad, het getal der Afſtemmeren kwam niet in vergelyking met dat der Omhelzeren.

Aanmerking desweegen, en Overzigt van de geſteld-

Schoon het getal der geenen, die zich openlyk tegen het nieuw Ontwerp van Staatsregeling verklaarden, zeer klein was, en niet noemenswaardig by dat der Omhelzeren, en men daar uit een bewys ont-

ontleende van het ongunstig gevoelen, ten opzigte van de nu verworpene Staatsregeling in den Lande heerschende, ontvloot het den Denkenden geenzins, hoe slegts weinigen, met het nieuw Ontwerp van Staatsregeling, volkomen te vrede konden wèezen. Het liet zich ligt begrypen, dat zeer veelen der Aanneemeren stoffe van misnoegen hadden over deeze en geene Schikkingen, daar in voorkomende. Hoe veelen onder de Voorstanders hoorden wy, ter Vergaderinge zelve, de stem met huivering uitbrengen! Het is 'er verre van daan, dat een genoegen, zo algemeen als men veelligt zou waanen, over die gebeurtenis heerschte. Dan immers zouden de Lands Ingezetenen, op éénmaal, alle hunne voorige begrippen, alle vroegere inzigten, alle byzondere langen tyd voorgestaane belangen, hebben moeten afleggen. Neen; schilderen wy geene harsenschimmen; beschouwen wy de *Nederlanders* gelyk zy, in dit tydperk, bestonden. Wy hebben te meermaalen, by de veelvuldige Staatsomwentelingen, door ons beschreeven, het oog der algemeene bespiegeling daar heenen gewend, en de Leezers onzer Geschiedenisse des opmerkzaam gemaakt. Wy leiden hun aandagt, voor eene korte wyle, daar heenen, by den aanvange van dit nieuwe Tydperk.

CXXIX. BOEK. 1801. Gezindheid der Ingezetenen.

De Bewoonders deezes Lands bleeven de Bewoonders van *Land*- en *Zee-gewesten*.

De Bewoonders der

De

CXXIX. BOEK

1801.

Landgewesten.

De eerstgemelden vonden zeker ſtoffe van genoegen in de verzekering, dat de oude Lasten zouden blyven volduuren, en de wyze van heffing, voor als nog, niet zou worden veranderd; dat zy hunne eigene Departementaale Huishouding geheel onbepaald bleeven behouden, byzondere Lasten, tot het vinden hunner huishoudelyke behoeften, konden invoeren, zonder voor den drukkenden invloed van andere Departementen bloot te ſtaan, of dien te voelen. — Dan die voordeelen waren niet onbewolkt. Zy bleeven dat volkomen op zich zelven beſtaan misſen, de beste waarborg zeker, dat geene verandering, ten hunnen nadeele, immers niet dan met geweld, zou worden ingevoerd. Daarenboven bleeven zy deelen in den zwaar drukkenden last van alle de Schulden, door de gezamenlyke Bondgenooten gemaakt, en, in de laatst verloopene negen Jaaren, zo aanmerkelyk vermeerderd. Terwyl het zich, als hoogstwaarſchynlyk, liet aanzien, dat het ontzettend jaarlyks te kort, om de behoeften van den Staat te beſtryden, ook ten hunnen opzigte, eene vermeerdering van Lasten zou baaren, zwaarder drukkende, dan byaldien het betaalen by Quotas hadt blyven volduuren.

Der Zeegewesten.

Landgenooten, die de Zeegewesten bewoonden, vonden nog ruime ſtoffe tot ongenoegen en beklag. Voordeeliger mogt derzelver lot, in zommige opzigten zyn,

zyn; dan vóór de Staatsomwenteling des Jaars MDCCXCV; doch zy zagen zich ontzet van de meeste voordeelen, welke de thans afgekeurde Staatsregeling verzekerde: zy vonden zich op nieuw gedrukt met de voortduuring der nog beſtaande Belastingen, in een en ander dier Gewesten als volſtrekt ondragelyk aangemerkt, en de bron van ſteeds opwellende klagten. Waarſchynlykheid deede zich op, dat het jaarlyks te kort, door Algemeene Belastingen, zou gevonden worden: dan de wyze van invoeren en heffen, was nog geheel onbepaald; alleen mogten zy als zeker vooruitzien, dat zy, naar gelange van hun grooter vermogen, ook meer dan anderen, zouden moeten opbrengen. CXXIX. BOEK. 1801.

De Voorſtanders eener volſtrekte Eenheid zagen hun geliefkoosd, en met zo veel yvers beweerd, Stelzel, om alles in één punt zamen te brengen, en van daar weder te doen uitvloeijen, geheel omverre geworpen. De thans daargeſtelde inrichting van het Staatsbewind voerde eene ſoort van evenwigt tuſschen de Departementen in, volſtrekt aanloopende tegen hunne denkbeelden, en by hun als een herſtel van het Federalismus aangemerkt. Niets was 'er, om dit kwellend begrip te verzagten. — De voortduuring der lasten verminderde, by de gemaatigde Aankleevers der Eenheid den indruk van het goede, 't geen zy anders- De Voorſtanders der Eenheid.

CXXIX. BOEK.

1801.

derszins in de nieuwe Staatsregeling mogten vinden.

De onderscheide Godsdienst-aanhangers.

Slaan wy het oog op de Ingezetenen, ten aanziene van hunne Godsdienst-begrippen, als Belyders van den Hervormden, voormaals heerschenden, Godsdienst, en van andere Godsdienstige Genootschappen, by hun bespeurt men de kiemende zaaden van te onvredenheid. De Geestlykheid der Hervormden zag haar lot niet weinig verbeterd; maar konden, by dat oogenbliklyk heilgenot, waar over zy juichten, niet nalaaten vooruit te zien op die dagen, waar in dit by uitstek bevoordeelen, misschien, een einde zou neemen, en het onderhoud van den openbaaren Eerdienst voor rekening der Leden hunner Kerkgemeenschappen komen. Een stuk, waar aan zy niet zelden, by het neemen van voor hun gunstige Besluiten, herinnerd werden. — Wel mogten de Belyders van andere Christen-gezindheden zich verheugen in het alzins bevestigd genot van alle Burgerlyke Regten in de Maatschappy; dan de vooruitzigten werden beneveld, door het denkbeeld, dat mogelyk de zaaken allengskens op den ouden voet zouden worden gebragt. Dit laatste goldt voorzeker het meest by het talryk gedeelte der Ingezetenen, de *Roomschgezinden*, die hunne geliefde uitzigten, om in het bezit van veele Kerkgebouwen der *Hervormden* te worden gesteld, moesten laaten vaaren. Terwyl hun-

hunne veelvuldige poogingen, ten dien opzigte, en de tegenwerkingen der Her vormden, wederzyds zomwylen met zo véél heftigheids en onbeſcheids voortgezet, als wy gezien hebben, ook wederzyds ongunſtige indrukken agterliet, en donkere wolken deedt zamentrekken, die eene algemeene Verlichting, zo zeer gewenscht, verdonkerden. CXXII. BOEK. 1801.

De verſchillende Staatsbegrippen.

Desgelyks mogen wy niet ongepast hier denken, aan de oude verdeeldheid van Gemoederen by de Landzaaten, bekend onder de benaamingen van *Stadhoudersgezinden* en *Patriotten*, met de onderverdeeling der laatstgemelden in *Revolutionairen* en *Gemaatigden*. — Wy ſchryven niet te veel te neder, dat by de meesten ſtoffe tot ongenoegen zich opdeedt, en by allen eene zekere ongerustheid, ten aanzienе van de toekomst, heerschte. Hoezeer de eigenlyke *Stadhoudersgezinden* alle reden hadden, om zich te verheugen over de verzagting van hun lot; daar de thans omhelsde Staatsregeling hun het volmaakt genot van alle de voordeelen der Maatſchappy, nevens andere Ingezetenen, verzekerde, zonder genoodzaakt te zyn tot het afleggen van eenige Verklaaring, kon zulks het ongenoegen tegen allen Staatsbeſtuur, waar aan de *Oranjevorst* ontbrak, niet opwegen, of hun daar mede bevredigen.

De *Patriotten*, met den bynaam van *Revolutionairen* beſtempeld, zagen hunne,

CXXIX. BOEK. 1801.

ne, niet zelden overdreevene, denkbeelden, door de nieuw ingevoerde Orde van Zaaken, zeer gefnuikt, zo niet te eenemaale ontkragt. Te meer mogten zy de hoope, om, binnen kort, hunne Staatsbegrippen weder opgang te doen krygen, laaten vaaren, wanneer zy het oog floegen op den ſtaat van *Europa* rondsom hun heenen. Grievend zeker voor de zodanigen onder hun, die, uit zuivere Vaderlandlievende beginzelen, deeze Party omhelsd en voorgeſtaan hadden; en in zo verre beklag verdienden. Te beklaagen waren zy niet, die dit ſtelzel uit eigenbelang omhelsd, en om hunne grootheid, op de puinhoopen van anderer val te vestigen, aangekleefd hadden.

De zodanigen, die voor meer *Gemaatigden* bekend ſtonden, en die wy, in onderſcheidene tydpunten der Staatsomwentelingen, met den naam van *Slymgasten* hoorden beſtempelen, vonden grond om zich te verheugen; daar zy de eerſte der beginzelen van de Omwenteling des Jaars MDCCXCV, de Volks-oppermagt, in de nu omhelsde Staatsregeling, bekragtigd zagen, en als den grondſlag daar van aangenomen. Onbewolkt was echter de gezigteinder hunner vooruitzigten niet. Onrustige nieuwsgierigheid bekroop hun, wegens de wyze, op welke het algemeen Beſtuur zou werkzaam weezen. Aan den eenen kant moest

'er

er gezorgd worden, dat listige Intriguanten, die men toch allerwegen, en onder allerlei gedaantens, aantrof, de heilige woorden *Vryheid*, *Gelykheid en Volks Oppermagt*, op nieuw, niet misbruikten, om losbandigheid in te voeren, en onderdrukking te vestigen; terwyl men, aan den anderen kant, te waaken hadt tegen eene langzaam inkruipende Regeering van Weinigen — eene inkruiping, waar toe de veelvuldige ondervinding geleeraard hadt, dat alle Regeeringen overhellen, en die bykans wiskunstig niet zo zeer tot een Stadhouderlyk, als wel tot een éénhoofdig Bestuur, zouden leiden. CXXII. BOEK. 1801.

De yverige Voorstanders en Bewerkers van de thans daargestelde Orde van zaaken, zagen alle deeze zwaarigheden over 't hoofd, of stelden zo veel vertrouwen op de tegenwoordige gesteldheid van 's Lands zaaken, zo wat de Buitenlandsche Betrekkingen als wat de Inwendige Gesteltenis betrof, dat zy, indien niet geheel en al zonder kommer, nogthans de hoop op een gelukkigen uitslag ten sterksten koesterden.

Hoorden wy, in de veelvuldige en dikwyls heftige geschilvoeringen, zo wegens het herzien der Staatsregeling, als wel byzonder in het overwegen des ingeleverden en nu omhelsden nieuwen Plans, de gevoelens van het *Fransche* Staatsbestuur, en byzonder van den Eersten Consul

Gunstig gevoelen, wegens die Omwenteling in *Frankryk*.

CXXIX. BOEK. 1801.

ſtil BONAPARTE, als tot die verandering in ons Landsbeſtuur zeer gezind voor- en tegenſpreeken. 'Er doet zich alle reden op, om te vermoeden, zo niet om vast te ſtellen, dat die verandering aan dit groot Gemeenebest ſmaakte, en bovenal by den Eerſten Conſul welgevallig was. Althans de Afgezant diens Gemeenebests by onzen Staat, DE SEMONVILLE, voor eenigen tyd, dit Land zullende verlaaten, liet het niet berusten by het Staatsbeſtuur afſcheid te neemen op dien voet, als oudtyds gebruiklyk was; maar ſchreef, aan den Voorzitter DE BEVEREN, eenen 'Brief vol betuigingen van toegenegenheid, waar in hy de gevoelens van den Eerſten Conſul, en de zyne, ten opzigte van de *Bataafſche* Republiek en het tegenwoordig Staatsbeſtuur, te verſtaan gaf. — „ Ik gevoel," ſchreef hy onder andere, „ eene behoefte, om U een perſoonlyk getuigenis „ te geeven van myne hoogagting voor „ Magiſtraats-perſoonen, welke het edel „ gevoel hunner nuttigheid, in de hachlyke omſtandigheden, alleen heeft kunnen ontrukken aan de aangenaamheden „ van het Huislyk leeven. — Ik mogt, „ naa geroepen te zyn, om U de zamenkomst ter Vredehandelinge te *Amiens* „ aan te kondigen, in de eerſte dagen „ van uwe Inwendige Hervorming, getuigen weezen van de heilzaame uitwerkzelen uws Staatsbeſtuurs, en by „ het-

„ hetzelve de Organe zyn van de goedwillige genegenheid des Eerſten Conſuls. — Geloof, Burger Voorzitter! dat de *Bataafſche Republiek* het voorwerp is van de leevendigſte bezorgdheid des Eerſten Magiſtraatsperſoons in *Frankryk*, en dat hy, naa overwonnen te hebben, om de Onafhangelykheid van uw hoogagtenswaardig Volk te verdeedigen, op dit tydſtip onderhandelt, om der *Bataaven* voorſpoed op een onwankelbaaren grondſlag te vestigen (*)."

Het valt niet te lochenen, of eene den Lande hoogstheuchlyke Gebeurtenis werkte de daarſtelleren van de tegenwoordige Staatsregeling zeer in de hand, en diende om veelen de te onvredenheid over eene en andere, deeze Gebeurtenis vergezellende, bedryven, ligter te doen ſtellen, en veelen die, als 't ware, te doen vergeeten. De dageraad des Vredes tuſſchen *Frankryk* en *Engeland* brak aan by zo veel Vredes, als wy reeds, in den eerſten Jaarkring deezer Eeuwe, hebben mogen vermelden (†). De oorlogende Volken zagen, met een verrukt oog, de opdaagende Vredezon, in de blyde verwagting van den vollen dag.

De opdaagende Vrede voor de Nieuwe Staatsregeling een gunſtig tydperk.

De

(*) *Nouvelles Politiques. Leyde Supplement* 22 *Jan.* 1802.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLIII. D. bl. 151.

CXXVIII. BOEK. 1801.

Vredes-Voorwaarden, in *Engeland* en hier bekragtigd.

De Eerste Consul der *Fransche* Republiek, BONAPARTE, in naam van het *Fransche* Volk, en zyne Majesteit den Koning van *Groot-Brittanje*, door een gelyke zugt, zo als zy spraaken, bezield om de yslykheden van den vernielenden Oorlog te doen ophouden, en om de eensgezindheid en goede verstandhouding tusschen beide de Natien te doen herstellen, hadden te wederzyde Gemagtigden benoemd. De Burger LOUIS GUILLAUME OTTO, als Commissaris, belast met de uitwisseling der *Fransche* Krygsgevangenen in *Engeland*, van de *Fransche*, en Lord HAUKESBURY, Geheimraad en eerste Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Zaaken, van de *Groot-Brittanniſche* zyde, beraamden de voorloopige Vredes-voorwaarden, en bekragtigden dezelve den eersten van Wynmaand.

Vredes-voorwaarden, welke inhielden, dat 'er, zo ras dezelve getekend en bekragtigd zouden zyn, de opregte Vriendschap tusschen de *Fransche* Republiek en zyne *Brittanniſche* Majesteit, ter Zee en te Land, hersteld zou weezen in alle deelen der Wereld. Dien ten gevolge, en ten einde alle Vyandlykheden tusschen de beide Mogenheden en derzelver Geallieerden, daadlyk mogten ophouden, zouden 'er, met den grootsten spoed, aan de Land- en Zeemagt daar toe de noodige orders worden overgebragt. Elk der Partyen verbondt zich, om de noodige Pas-

por-

porten te geeven, en alles daar te stellen, wat de spoedige overbrenging dier Orders kon bevorderen, en derzelver uitvoering verzekeren. — Voorts kwam men onderling overeen, dat alle Vermeesteringen, welke, naa de bekragtiging deezer Voorloopige Voorwaarden, van den eenen zo wel als van den anderen kant, zouden mogen gemaakt zyn, beschouwd zouden worden als niet gedaan, en getrouwlyk begreepen in de wedergaven, welke naa de bekragtiging zouden plaats hebben. CXXIX. BOEK. 1801.

Zyne *Brittannische* Majesteit zou aan de *Fransche* Republiek en haare Geallieerden, naamlyk aan zyne *Catholyke* Majesteit, mitsgaders aan de *Bataafsche* Republiek, terug geeven alle de Bezittingen en Colonien, die door de *Engelsche* Magt, geduurende den tegenwoordigen Oorlog, bezet of vermeesterd waren geworden, met uitzondering van het *Spaansche* Eiland *la Trinidad* en de *Hollandsche* Bezittingen op het Eiland *Ceylon*, van welke Eilanden en Bezittingen, zyne *Brittannische* Majesteit zich de volle en geheele Souverainiteit voorbehieldt. — De Haven van de *Kaap de Goede Hoop*, zou voor den Handel en de Vaart der beide Contracteerende Partyen open zyn, welke 'er dezelfde voorregten zouden genieten (*).

Van

(*) Wy oordeelden het noodig, hier dit gedeelte der Voorloopige Vredesvoorwaarden te

CXXIX. BOEK. 1801.

Van de bekragtiging deezer Voorloopige Vredesvoorwaarden in *Engeland*, door een Parlementair in *Hellevoet* verſtendigd, met de aanvraage, of het *Bataafſche* Gouvernement mede toegetreeden ware, gaf het Staatsbewind, op die boodſchap, door den Vice-Admiraal DE WINTER ingezonden, een bevestigend beſcheid. Terwyl daar van reeds ten blyke ſtrekte, het doen aanvraagen by het *Britſche* Gouvernement, om alhier een Gevolmagtigden te hebben, tot het afgeeven van Pasporten voor de *Bataafſche* Advysjagten en andere Schepen, als mede de laſt aan den Vice-Admiraal DE WINTER door den Agent der Marine gegeeven, om alle Schepen, onder de Vlag van zyne *Britſche* Majeſteit vaarende, vriendſchaplyk te behandelen (*).

Hoe zeer veranderd was de ſtaat der zaake! Nog in Herfstmaand verſcheen de *Engelſche* Admiraal NELSON met eene Vloot voor *Zeeland*. Hy ſcheen eenen aanſlag op *Vliſſingen* te willen onderneemen.

moeten plaatzen: dewyl verſcheide bedryven des nieuwen Landbeſtuurs, ten deezen Jaare, daar mede in verband ſtonden, en daar uit voortvloeiden. Eene volledíger opgave van dien Vrede zal te paſſe komen, als wy de Geſchiedenisſen des volgenden Jaars vermelden, toen, den vyf en twintigſten van Lentemaand, de Vrede te *Amiens* geſlooten werd.

(*) *Not. van het Staatsbewind*, 1801. 1 Oct. bl. 42.

men. Dan die Vlootvoogd, door zo veele gewonne Zeeſlagen en behaalde Overwinningen beroemd, deeze Havenſtad, zo veel mogelyk, opgenomen hebbende, oordeelde die te ſterk, om dezelve, met hoop van eenen gelukkigen uitſlag, te kunnen aantasten. Een aſlaaten, waar uit men, by wettigen gevolge, mag opmaaken, de groote bezwaarlykheid van zulk een beſtaan; want NELSON was de man niet, om iets te laaten vaaren, waar toe Krygskunde en Dapperheid eenigen kans zagen (*). CXXIX. BOEK. 1801.

Volgens de aangenomene Staatsregeling, moest het Staatsbewind berusten by eene Vergadering van Twaalf Perſoonen, Stemgeregtigden, den vollen ouderdom van vyf en dertig jaaren bereikt hebbende, binnen dit Gemeenebest gebooren, en geduurende de laatſte zes jaaren Inwoonders van 't zelve, elkander niet beſtaande tot in den vierden graad van Bloedverwantſchap of Zwagerſchap. De toegelegde Wedde bedroeg Tien duizend Guldens. Leden des Staatsbewinds gekoozen.

Het toenmaalig Uitvoerend Bewind hadt aan zich voorbehouden, zeven Leden aan te ſtellen, en deeze zeven Leden zouden, voor de eerſte maal, de vyf overi-

(*) Hebben wy, in laateren tyd, ten Jaare 1809 dit *Vliſſingen*, door de *Engelſchen* zien bemagtigen, daar toe wrogt een zamenloop van omſtandigheden mede, welke hier de plaats niet is op te haalen.

CXXIX. BOEK. 1801.

rigen, benoemen. De zeven Verkoozenen waren de Burgers WILHEM AARNOUD DE BEVEREN, GERARD BRANTSEN, SAMUEL VAN HOOGSTRAATEN, DANIEL CORNELIS DE LEEUW, WILHEM QUEYSEN, JACOB SPOORS, JAN BAPTIST VERHEYEN; de vyf laatſten, door de zeven eerstgemelden benoemd, bleeken te zyn ANTONY FREDERIK ROBBERT EVERT VAN HAERSOLTE, AUGUSTYN GERHARD BESIER, GERRIT JAN PYMAN, OTTO LEWE (*) en EGBERT SJUCK GERROLD JUCKEMA VAN BURMANIA RENGERS.

Eerſte Vergadering der Leden.

Tien van dit twaalftal vergaderden op den zeventienden van Wynmaand. De Burger DE BEVEREN, tot Voorzitter voor de drie eerstkomende maanden benoemd, verklaarde de Vergadering voor de VERGADERING VAN HET STAATSBEWIND DER BATAAFSCHE REPUBLIEK.

Aanſpraak van DE BEVEREN.

By zo veele Staatsomwentelingen in den Lande, als onze Geſchiedpen beſchree-

(*) Door ongeſteldheid waren afwezig de Burgers LEWE en VAN BURMANIA RENGERS. — Eerstgemelde, was door ziekte meestal verhinderd de Vergaderingen by te woonen. Aanhoudende ongeſteldheid bragt hem in de onaangename verpligting, om, in Wintermaand, zyn ontſlag te neemen. In plaats van LEWE, benoemde het Staatsbewind tot Lid S. L. ALBARDA VAN BEYMA. Dan deeze bedankende voor die post, bleef de verkiezing, tot het volgend Jaar, uitgeſteld. *Not. van het Staatsbewind*, 1801. Dec. bl. 140. 219. 380, wanneer dezelve viel op C. H. GOCKINGA, die deeze post aanvaardde. *Not. van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 133.

schreeven heeft, lieten wy niet na de Aanspraaken, ter gelegenheid van eene nieuwe gedaante der Landszaake, te vermelden, als zeer geschikte Gedenkstukken van de heerschende denkbeelden dier tydsgewrichten, zo wyd, in verscheide opzigten, van elkander verschillende, schoon zy alle voorkwamen als redmiddelen eens zinkenden Vaderlands. Gemelde Voorzitter voerde zyne Medeleden dit woord te gemoete:

CXXIX. BOEK. 1801.

„ Ik zie my dan, door uwe eenpaarige „ begeerte, geroepen, om, by de ge„ wigtige post van Medelid, ook die „ van Voorzitter, in uwe aanzienlyke „ Vergadering, op my te neemen. — „ Hoe zeer ik, door deeze beslissende „ blyken van vertrouwen, met de leeven„ digste gevoelens van erkentenisse ver„ vuld ben, schroom ik echter niet te „ belyden, dat ik vuuriglyk gewenscht „ had, in die zelfde kalmte en rust te „ blyven, welke ik nu eenigen tyd heb „ mogen genieten, en, kon het zyn, „ het overige van mynen leeftyd in den „ schoot myner Naastbestaanden en Vrien„ den ten einde te brengen. — De her„ inneringen aan hetgeen ik in myn Per„ soon heb moeten ondervinden; de „ tydsomstandigheden, welke wy thans „ nog beleeven; het gewigt van deeze „ dubbele Post; het gevoel van de „ zwakheid myner ziels- en lichaams-

CXXIX. BOEK. 1801.

„ vermogens; dit alles moest myn ver-
„ langen volkomen billyken."

„ Dan ik gevoel tevens wat ik, als
„ Burger, aan myn Vaderland verſchul-
„ digd ben. — Ik begeer geenzins de
„ daaden of beweegredenen van anderen
„ te beoordeelen; maar voor my houde
„ ik het daar voor, dat, wanneer ik,
„ byzonder in tyden als deeze, op eene
„ wettige wyze, tot den dienst van myn
„ Vaderland worde opgeroepen, ik geene
„ vryheid voor myn geweeten heb, om,
„ zo lang ik oordeel, in die betrekking,
„ nuttig te kunnen zyn, my aan die roe-
„ ping te onttrekken. — Ziet daar,
„ Medeburgers! de eenige reden, welke
„ my deedt beſluiten, om de opgedraa-
„ gene Post, in vertrouwen op Uwe be-
„ reidvaardige vriendſchap en medehulp,
„ in hoop op Uwe edelmoedige toegee-
„ venheid, en bovenal onder afbidding
„ van den Godlyken byſtand, te aan-
„ vaarden."

„ Ontvangt dan nu ook alle, myne
„ geëerbiedigde Amptgenooten! ontvangt,
„ daar ik deeze Vergadering opene, en
„ *dezelve plegtig verklaare te zyn het*
„ *wettig Staatsbewind van het Bataafsch*
„ *Gemeenebest*, myne hartlyke gelukwen-
„ ſching met deeze groote gebeurtenis,
„ en met de aanvaarding uwer belangryke
„ Posten. — De Almagtige geeve daar
„ toe Heil en Voorſpoed!"

„ Het

„ Het tydſtip, Medeburgers! waar in CXXIX.
„ wy ons het Beſtuur van 's Lands zaa- BOEK.
„ ken zien toevertrouwd, is, buiten te- ——
„ genſpraak, een der gewigtigſte, 't geen 1801.
„ immer, in de Gedenkboeken van *Ne-*
„ *derland*, is opgetekend. Om de oogen-
„ blikken, voor onze menigvuldige en
„ dringende bezigheden zo noodzaaklyk,
„ niet te verſpillen, onthoude ik my Ul.
„ een tafereel daar van op te hangen. —
„ Even weinig wil ik Uw en myn hart
„ thans bedroeven met eene treurige her-
„ innering der onheilen en gevaaren,
„ welke ons Vaderland nog drukken en
„ bedreigen."

„ Laat ons veel liever ons voor oogen
„ ſtellen de voornaamſte bemoedigende
„ omſtandigheden, onder welke wy dit
„ Beſtuur aanvaarden. Wy zien den
„ heuchlyken dageraad ryzen van eenen
„ algemeenen Vrede. — Een Vrede,
„ na welken het Menschdom, zo lange,
„ ſmagtend heeft uitgezien. — Een Vre-
„ de, welken wy, met goeden grond,
„ hoopen, dat ook voor het *Bataafsch*
„ Gemeenebest zal voltrokken worden,
„ op voorwaarden, waar mede wy ons,
„ by den toeſtand, in welken wy ons
„ bevinden, naauwlyks hadden mogen
„ vleijen. — Een Vrede, eindelyk, wel-
„ ke ons het blyde vooruitzigt oplevert,
„ om eerlang alle de bronnen van onzen
„ welvaard, weder geopend en vloeijende
„ te zien."

„ Had-

DERDE BOEK. 1801.

„ Hadden wy dit durven hoopen, Medeburgers! op het oogenblik zelve, „ toen wy, door de blyde tyding der „ voorloopig getroffene Vredesvoorwaarden, zo aangenaam verrascht werden. — „ Hadden wy het vooral durven hoopen, „ nu twee jaaren geleden, toen wy alle „ de yslykheden des Oorlogs, waar voor „ de menschlykheid terug beeft, in den „ boezem van ons Vaderland zagen overgebragt, en betzelve zich in nypender „ gevaar bevondt, dan het immer geweest was. — Hadden wy het zelfs „ durven hoopen, toen wy op den Dag, „ waar van wy heden de blyde gedagtenis mogen vieren, met dankbaare „ vreugdetraanen, de zegenteekenen van „ onze Verdeedigers, de voorboden onzer Verlosfing, plegtstaatig zagen overbrengen?"

„ Wy zien door het geheele *Bataafsche* Volk, op eene wettige wyze, eene „ Staatsregeling daargesteld, welke, even „ als alle menschlyke Inrichtingen, niet „ volmaakt kunnende zyn, echter in de „ handen van eerlyke, getrouwe en verlichte Bestuurderen, het middel worden kan, en, onder den Godlyken zegen, worden zal, om ons Gemeenebest, op onwrikbaare gronden, te vestigen, en deszelfs geluk te voltooijen. „ Dit alles moet onzen blaakenden yver „ aanvuuren, om, met nieuwen moed en „ standvastigheid, aan het behoud des „ Vaderlands te arbeiden."

„ Maar,

„ Maar, Medeburgers! zullen wy hier in immer slaagen, aller poogingen moeten worden zamengevoegd, aller harten en handen moeten vereenigd worden. Vrede niet alleen van buiten, maar vooral ook Vrede van binnen, moet het algemeen doelwit zyn. — Alle denkbeeld van Triumf eener zogenaamde Party over eene andere moet vernietigd; alle haat, partyschap, en wraakzugt, moet welmeenend afgelegd; eendragt, billykheid, menschlievendheid en waare verlichting moet aangekweekt; geene gevoelens, maar slegts wandaaden, moeten gestraft, verdwaalde Medeburgers moeten door overreeding te regt gebragt, en door liefde gewonnen; orde, noodzaaklyke ondergeschiktheid, eerbied voor en gehoorzaamheid aan de Wetten moeten gehandhaafd, en, met één woord, de oude *Bataafsche* Deugd en goede Zeden moeten herbooren worden."

„ Ik houde my ten vollen verzekerd, „ Medeburgers! dat even deeze uwer „ aller gevoelens en bedoelingen zyn, en „ God zy geloofd! dat Volk, wiens be„ langen wy behartigen, heeft, tot op „ dit oogenblik, geene redenen gegeeven, om te vermoeden, dat wy ongelukkig genoeg zouden zyn, om met „ hetzelve in die gevoelens te verschillen. De Hemel verhoede, dat dit „ Volk immer aan gevaarlyke Verleiders, „ aan

CHAP. BOEK. 1801.

CXXIX. BOEK. 1801.

„ aan veragtelyke Weezens, die slechts „ in de volduuring van wanorde hun by„ zonder belang zoeken, het oor leenen „ zoude!"

„ Laat ons dan onze moeilyke loop„ baane blymoedig intreeden; laat eens„ gezindheid, vriendschap, en vertrou„ wen, onzen arbeid bevorderen en ver„ aangenaamen, en mogten wy, in het „ heuchlyk aanschouwen van het heil „ des Vaderlands, in de agting en liefde „ onzer Medeburgeren, onze streelend„ ste belooning vinden!"

„ Doch, waren wy ongelukkig ge„ noeg, om, zo als zulks het lot van zo „ veele groote en verdienstlyke Mannen „ geweest is, het tegendeel te moeten „ ondervinden; wierd immer ons hart „ miskend; wierden onze bedoelingen „ kwaadaartiglyk uitgelegd; moesten zelfs „ onze beste poogingen zonder uitwer„ king blyven; dan, myne waarde Ampt„ genooten! dan nog moge het ons nooit „ ontbreeken aan de zekere belooning „ van eerlyke en getrouwe Volksbe„ stuurderen, die belooning, welke al„ leen door groote zielen gevoeld wordt, „ en waar van niets ter wereld het be„ rooven kan, de goedkeuring van ons „ eigen Geweeten (*)."

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek*, 17 Oct. — 31 Dec. 1801. bl. 1 enz.

De Leden des Staatsbewinds, 't geen zich deezer wyze vestigde, hadden de Belofte afgelegd: „Ik beloof plegtiglyk, „ dat ik, als Lid van het Staatsbewind, „ agtervolgens de Staatsregeling, en de „ magt, my by dezelve opgedraagen, de „ belangen des *Bataafſchen* Volks, met „ al myn vermogen, zal helpen bevorderen; deszelfs Regten, Hoogheid en „ Waardigheid, zal helpen voorſtaan, de „ Onafhanglykheid van het Gemeenebest, „ en de Vryheid der Ingezetenen, door „ alle gepaste middelen en wegen, zal „ helpen bevestigen, handhaven en verzekeren; dat ik my opregtlyk en naarſtiglyk zal kwyten, van alle de pligten, my in myne betrekking opgelegd, zonder my immer daar van te „ laaten wederhouden, om lief of leed, „ gunst of ongunst, beloften of geſchenken, noch door eenige andere zaaken: „ en dat ik op geenerlei wyze zal helpen „ beraamen of beſluiten, noch gedoogen „ dat beraamd of beſlooten worde, eenig „ Ontwerp afwykende van de Staatsregeling, of ſtrekkende tot invoering „ van Erflyke Waardigheden, of ſtrydende met de Volksregeering by vertegenwoordiging; maar, in tegendeel, „ dat ik, wanneer eenige dergelyke onderneeming ter myner kennisſe mogt „ komen, dezelve, met alle de magt, „ welke my is aanvertrouwd, zal tegengaan en tragten te verhinderen!"

CXXIX. BOEK. 1801. Eedaflegging.

Van

CXXIX. BOEK. 1801.

Van het daarſtellen des Staatsbewinds gaf 't zelve, ingevolge de Staatsregeling, onverwyld kennis aan het Uitvoerend Bewind, als mede aan de Voorzitters der beide Kameren van het Vertegenwoordigend Lichaam; ten einde die Lichaamen, op het ontvangen deezer kundſchappen, zich zouden ontbinden. 't Geen onverwyld geſchiedde. De Agenten van het Uitvoerend Bewind kregen, by de kundſchap hunner ontbindinge, laſt, om ieder de Agentſchappen, op hun berustende, te blyven waarneemen, tot dat deswegen door het tegenwoordig Bewind nader zou zyn voorzien. Onder een gelykluidend beding, kreegen de Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen en Etabliſſementen, de Raad der *Americaanſche* Volkplantingen, en de Directie van den *Levantſchen Handel* en *de Vaart op de Middellandſche Zee*, berigt van hunne ontbinding.

Ontbinding der voorige Kameren.

Bekendmaaking aan den Volke.

By de kennisgeeving aan den Volke, van de aanſtelling der Leden des Staatsbewinds, gaf hetzelve te verſtaan, dat CAREL GERARD HULTMAN, tot Algemeen Secretaris des Staatsbewinds benoemd was, en STEVEN DASSEVAEL tot Griffier, op denzelfden voet als die Burgers deeze Posten, tot hier toe, by het Uitvoerend Bewind bekleed hadden. Alle Geconſtitueerde Magten binnen de *Bataafſche* Republiek kreegen laſt, om in derzelver Posten te blyven volharden, tot dat daar in nader zou zyn voorzien. Met laſt aan de-

dezelve, zo wel als aan de In- en Opgezetenen der Republiek, om het Staatsbewind als zodanig te erkennen, en te gehoorzaamen (*). CXXIX. BOEK. 1801.

Geene Staatswisseling door ons, in de laatste Jaaren, beschreeven, of by derzelver invoeringe ontmoetten wy Gelukwenschingen des nieuw aangestelden Landbeheers: doch wy merkten, die vermeldende, op, hoe de Landzaaten deswegen of onverschilliger of ongevoeliger wierden. Althans die Begroetingen verminderden, en waren dezelve, te deezer Staatsveranderinge, niet veelvuldig. Zy kwamen zeer schaars, en meestal niet opzettelyk; maar by het doen eener voordragte. Geen der vermeldde verdient eenige byzondere opmerking. Gelukwenschingen.

Onvermydelyk moesten in handen der Leden des geweezen Uitvoerenden Bewinds een aantal onafgedaane zaaken berusten. Hier van gaven de Burgers VAN HAERSOLTE, BESIER en PYMAN hunne Medeleden kennisse, met indiening der Stukken. Dezelve werden in handen deezer drie Leden gesteld. — Andere Papieren, van het Ordinair en Secreet Register des Geweezenen Uitvoerenden Bewinds, ontvingen de Burgers BESIER, VAN HOOGSTRAATEN en DE LEEUW. — De Agent van Inwendige Politie kreeg last en volmagt, om de Ver- Schikking op de Landspapieren.

(*) *Not. van het Staatsbewind*, 1801. bl. 1—4.

CXXIX. BOEK. 1801.

Vergaderplaatzen en verdere Vertrekken der beide Kameren van het ontbonden Vertegenwoordigend Lichaam, op last van de meerderheid des voormaaligen Uitvoerenden Bewinds geslooten en verzegeld, te doen ontzegelen, en van de beide Secretarisſen dier Kameren af te vraagen en over te neemen alle zodanige Papieren, Stukken en Beſcheiden, onafgedaane zaaken betreffende, en deeze te overhandigen aan den Burger PASTEUR, geweezen Secretaris van de Tweede Kamer. Deeze kreeg last, om die Stukken, naar eisch, te ſchiften, en af te zonderen alle zodanige Stukken, welke aan de beraadſlaaging van het Wetgeevend Lichaam, en gevolglyk aan de beſlisſing van hetzelve moesten worden onderworpen, van die, op welke, ingevolge van de tegenwoordige Staatsregeling, de Beſchikking van het Bewind kon en behoorde te volgen. PASTEUR vondt, by deezen arbeid, ter Tweede Kamer Beſluiten voorhanden, genomen op verzoeken van Perſoonen, welke afgeſchreeven, doch niet afgehaald waren. Hy ontving bevel, dezelve onmiddelyk ter uitvoeringe te verzenden; ten einde die Beſluiten nog by het loopend onafgedaan werk van het geweezen Uitvoerend Bewind zouden kunnen worden afgedaan.

Nog hangende zaaken afgedaan.

Ligt valt te begrypen, dat 'er eene menigte van hangende zaaken was, van welke by het Staatsbewind verſlag moest gedaan

dam worden, en die nadere overweeging verdienden. In beraadslaaging werden ze, van tyd tot tyd, naa het afdoen van onmiddelyker voordragten, gebragt. Eenige Verzoeken vervielen, uit hoofde van de verandering der thans aangenomene Staatswet; andere werden vlot afgedaan; terwyl zommige in nader overweeging gehouden, en in handen gesteld wierden (*). Een stilstand van de raderen des Landbestuurs, schoon van korten duur, hadt deeze Stukken zeer opeengehoopt. Gelukkig dat veele, en wel de meeste derzelven, dagelyks voorkomende zaaken betroffen, schoon voor veelen der belanghebbende Persoonen dusdanig een verwyl hoogst onaangenaam was, en soms ten nadeele kon strekken, indien geene byzondere schikkingen, om den wil der omstandigheden, buiten schuld der belanghebbenden, plaats vonden. CXXII. BOEK. 1801.

Weldra bragt men het Reglement van Orde voor de Vergadering des Bewinds, ingevolge van de vaststelling der Staatsregeling, in gereedheid. Vyf Commissien, elk van drie Leden, werden dienvolgens benoemd — In de *Commissie van Buitenlandsche Zaaken* de tydlyke Voorzitter, benevens zodanige Leden van het Bewind, als de Vergadering nader zou goedvinden — In de *Commissie van Mari-* Commissien onder de Leden des Bewinds verdeeld.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 22. 49. 115 enz.

CXXIX. BOEK. 1801.

rine en Colonien, de Burgers BESIER, QUEYSEN en DE BEVEREN — In de *Commisſie van Oorlog*, de Burgers PYMAN, LEWE en VAN HAERSOLTE — In de *Commisſie van Finantien*, de Burgers RENGERS, VAN HOOGSTRAATEN en SPOORS — In de *Commisſie van Binnenlandſche Zaaken*, de Burgers VERHEYEN, DE LEEUW en BRANTSEN. — De tyd der Aftreeding voor elk der Leden werd by 't lot beſlist (*).

De 35 Leden des Wetgeevenden Lichaams benoemd.

De Staatsregeling bepaalde, dat, geduurende de eerſte acht dagen naa de daarſtelling des Staatsbewinds, door 't zelve daadlyk zouden worden benoemd *vyf en dertig* Perſoonen, om het Wetgeevend Lichaam uit te maaken. Zulks geſchiedde. De lyst gaf de naamen te leezen van eenige Burgers, die voorheen, naa de Omwenteling, deel in 's Lands beſtuur gehad hadden, en van anderen nu eerst tot die Post opgeroepen. De gekoozenen waren J. F. BAESTEN, DIRK VAN BOETZELAAR, J. BUSCH, C. E. CARSTEN, J. COUPERUS, P. J. CUYPERS, G. DUMBAR, JOHAN MARTEN COLLOT DE ESCURY, J. A. EXRIK, C. VAN FOREEST, J. VAN GALEN, H. GILDEMEESTER, JB. VAN HAEFTEN, J. W. S. VAN HAERSOLTE, D. M. G. HELDEWIER, A. VAN LINDEN VAN DEN HEUVEL, J. F. R. VAN HOOFF, J. L. HUBER, RE-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 50.

REGNERUS LIVIUS VAN ANDRINGA DE KEMPENAAR, C. VAN LENNEP, E. LEWE, W. DE LILLE, J. LUBLINK *de Jonge*, J. LULOFS, FRANS GODARD VAN LYNDEN, JAN HENDRIK VAN LYNDEN, C. G. R. VAN MARLE, JOAN MEERMAN, W. A. NINABER, DUCO GERROLD RENGERS, J. J. SCHRYVER, M. SIDERIUS, PIETER DE SMETH, J. C. VAN SONSBEEK en C. A. VISSCHER.

Gemelde Burgers werden verzogt, om den tweeden van Slachtmaand in de Treves Kamer te verſchynen; ten einde als Leden van het Wetgeevend Lichaam te worden ingehuldigd. Terwyl het Staatsbewind van de Vaderlandsliefde der Verkoozenen vertrouwde, dat zy niet zouden aarzelen aan deeze roeping te voldoen. Geen dwangmiddelen waren 'er bepaald voor de Weigeraaren. De ingediende weigering werd aangenomen, en door de benoeming van eenen anderen gevolgd (*). De Staatsregeling bepaalde de Jaarwedde op Vier duizend Guldens. En

(*) Zulks hadt by verſcheidene plaats Zo bedankte P. DE SMETH, J. VAN HAEFTEN, J. H. VAN LYNDEN, J. MEERMAN, COLLOT DE ESCURY, D. VAN BOETZELAAR, J. F. R. VAN HOOFF, en D. HOOFT Gz. In deezer plaatzen vindt men benoemd G. COSTERUS, die mede bedankte, G. VAN DER ZOO, J. DE JONCHEERE, JAN VAN STYRUM, J. F. VAN SENDEN en G. VAN BOMMEL. HOOFT VAN VRELAND, die desgelyks bedankte, en vervangen werd door W. C. DE CRANE.

XXXIX. BOEK.

En een derde gedeelte der Leden moest 's jaarlyks aftreeden.

1801.

Derzelver Inhuldiging.

Verre het meerderdeel der eerst benoemden verscheen den bestemden tweeden van Slachtmaand. Drie Leden des Staatsbewinds, BESIER, VAN HOOGSTRAATEN en DE LEEUW, verzogt en gevolmagtigd tot de aanstelling van het Wetgeevend Lichaam, begaven zich, benevens den Griffier, in twee koetzen, voorafgegaan door vier Bodens van Staat, van vooren en agteren vergezeld door een bende Ruiters, door de geschaarde Gewapende Burgermagt, de *Bataafsche* en *Fransche* Krygsbezetting in 's *Haage*, onder het omvangen der Krygseerbewyzingen, na het Binnenhof, traden af, en namen plaats in de zogenaamde *Oude Vergaderzaal van Holland*, waar de Burger BESIER den Voorzitterlyken Stoel beklom. De Griffier begaf zich, op 's Voorzitters last, na de zogenaamde *Treves Kamer*, om de daar vergaderde Leden des aan te stellen Wetgeevenden Lichaams af te haalen, en ter Vergadering binnen te leiden Onder een fraai Muzyk toogen zy derwaards.

BESIERS Aanspraak.

De Voorzitter opende deeze staatlyke Byeenkomst met eene Aanspraak van deezen inhoud: „ Geagte Medeburgers! „ Door het Staatsbewind der *Bataafsche* „ Republiek, nevens myne beide hier „ tegenwoordige Ampтgenooten en den „ Griffier van 't zelve, uit deszelfs mid-

„ den

„ den afgevaardigd, met den vereeren- CXXIX.
„ den last, om Ul. benoemde Leden der BOEK.
„ Wetgeevende Vergaderinge te beëedi- ——
„ gen, en die Vergaderinge met de daad 1801.
„ aan te ſtellen, kan ik den ſtroom der
„ aandoeningen niet verbergen, welke
„ my, in deeze plegtige oogenblikken,
„ overſtelpen."

„ Welk rechtgeaart *Nederlander* toch,
„ die de Gebeurtenisſen van onzen tyd,
„ ſchoon ſlechts met een vlugtig oog,
„ overziet, en al het leed bedenkt, 't welk
„ daar in ons Vaderland trof, voelt zich
„ niet in het binnenſte van zyn hart ont-
„ roerd, op de treffende gedagte, *Dat*
„ *Vaderland is nu evenwel behouden, en*
„ *bevredigd!*"

„ Hadden wy het kunnen hoopen, toen,
„ vóór ruim twintig jaaren, eene even
„ onverhoedſche als onverdiende vyand-
„ lyke aanval, de oude Staatskrakeelen,
„ altyd kwalyk gedoofd, en daar door
„ ſteeds ſmeulende gebleeven, op nieuw
„ in lichterlaye vlam hadden doen ontbran-
„ den; — toen, na eene worſteling van
„ zeven jaaren, Buitenlandſche Wapenen
„ dien twist gewelddaadig gedempt, en
„ de eene Party byna geheel magtloos
„ gemaakt hebben; — toen deeze acht jaa-
„ ren laater, door de ontzettende en voor-
„ beeldelooze *Franſche* Omwenteling,
„ herreezen, en op haare beurt zegevie-
„ rende geworden was; — toen eindelyk
„ zy, die nu de magt in handen hadden,

(XXIX. BOEK. 1801.)

„ wederom onderling verdeeld geworden
„ waren, en de eene Omwenteling de an-
„ dere even fchielyk opvolgde, als eene
„ reeks van Oorlogsrampen, dit Land,
„ byna zonder tusfchenpoozen, teister-
„ den — hadden wy het toen, naa zo
„ veel twists, en zo veel verdeeldheids,
„ kunnen hoopen, dat niet alleen de da-
„ geraad des Vredes zo ras een gunftig
„ verfchiet zou openen; maar dat nog,
„ daarenboven, de inwendige geftaldheid
„ des Lands zou gedoogd hebben, dat
„ eene nieuwe Staatsregeling aan het gan-
„ fche Volk der *Bataafffche* Republiek,
„ zonder iemand uit Partyfchap uit te
„ fluiten, ter goed- of afkeuringe wierd
„ voorgedraagen, en wie zou hebben dur-
„ ven vermoeden, dat deeze Staatsrege-
„ ling door meer dan zeven achtften der
„ ftembevoegde Burgers zou worden aan-
„ genomen, terwyl meer dan waarfchyn-
„ lyk nog de meeste der weinige Tegen-
„ ftemmeren, daar toe niet gebragt zyn
„ uit eigene overweeging; maar door de
„ inblaazingen van anderen, die, aan hun-
„ ne dweepzugt botvierende, het gast-
„ vry *Nederland*, voor deeze aan hun ver-
„ leende fchuilplaats, op deeze wyze, on-
„ dankbaar beloonden (*)?"

„ En

(*) Veel zou, op dit gedeelte deezer Aanfpraake, vallen aan te merken. Het is, uit de door ons opgegeevene handelingen om die Staatsregeling in te voeren blykbaar, hoe veel tegenftands

„ En evenwel dit alles is gebeurd, en deeze gelukkige Standsverwisseling vergroot wederom de lyst dier onverwagte uitkomsten, welke den Beoefenaar onzer Vaderlandsche Geschiedenisse zo dikwerf verbaazen, en het ontroerd hart, met ongeveinsde dankbaarheid, tot de Oppermagtige Oorzaak van al het goede verheffen moet."

CXXIX. BOEK. 1801.

„ Weinig heils, echter, zou aan het Vaderland uit den Vrede, en de aangenome Staatsregeling, gebooren worden, wanneer zy, welke, in dit tydsgewrichte, tot het beleid van 's Lands zaaken geroepen zyn, die aan haarzelven en aan een onzekeren loop der dingen overlieten: dan zouden wy even weinig vrugten inoogsten, als de Landman, die zyn ondergeloopen akker wel wederom

„ bo-

stands zulks ontmoette, ook van de zodanigen, op welken des Voorzitters beschryving niet past. Men denke aan de Tegenverklaaringen van eenen VAN SWINDEN, van eenen ERMERINS, door ons geboekt. Het aantal *Jaseggers* tegen dat der *Zwygeren* is zeker groot: doch hoe veele zweegen uit anderen hoofde, daar hier een wenk wordt opgegeeven! Wy mogen terug wyzen tot 't geen wy hier boven bl. 106, wegens de Volksgesteltenis, hebben aangemerkt. Een huiverend *Ja* bragten veelen uit. De begeerte, om, aan eene vlottende zaak, eenmaal vastigheid te geeven, was by niet weinigen de groote dryfveer, De duisterheid der toekomste, in gevalle eener afstemming, van het nieuwe Plan, baarde by veelen het *Jawoord*, terwyl men 'er alzins op uit was, om die op het donkerst voor te draagen.

CXXIX. BOEK. ——— 1801.

„ boven water bragt, en van onkruid zui-
„ verde; doch naliet dien te bereiden en
„ te bezaaijen. Maar even min als zulk
„ een gedrag van deezen te vermoeden
„ is, behoeft de Natie zulks van Ons of
„ van Ulieden te verwagten. — Mannen,
„ die lust en moeds genoeg betoonen,
„ om, op den eerſten wenk, tot redding
„ van het dobberend Schip van Staat, toe
„ te ſchieten, zullen 't zelve ook niet
„ laaten dryven, voor dat zy het, zo al
„ niet in de haven, ten minſten op eene
„ veilige reede, gebragt hebben."

„ Hoe ſchoon ſtaat hier toe niet de
„ kans! De vernietiging der Partyſchap-
„ pen laat voortaan aan 's Lands Regee-
„ ring de handen ruim, om, onder alle
„ Ingezetenen, zonder onderſcheid, die
„ geenen tot hooger en laager bedienin-
„ gen op te roepen, welke door deugd
„ en bekwaamheden meest voor dezelven
„ geſchikt zyn; de keus van uwe Verga-
„ dering zy daar van, voor het oog der
„ Natie, de eerſte proef en het voor-
„ beeld van alle anderen (*)."

„ Staat-

(*) Gewis de Naamlyst der Verkoozenen wyst uit, hoe men Perſoonen van zeer verſchillende Staatsbegrippen genomen hadt; dan het bedanken voor die post van een en ander, ſchoon niet van allen, toont, hoe yverige Voorſtanders van wyd verſchillende Staatsbegrippen, geen lust hadden, om in 't Wetgeevend Lichaam zitting te neemen. Misſchien hadt een en ander zulks gedaan, was vroegtydiger geſchreeven en afgevaardigd geweest een

„ Staatkundige Geloofsbelydenisſen be- CXXIX.
„ letten ook, aan den anderen kant, nie- BOEK.
„ mand, om zyne talenten aan het Va- ———
„ derland te wyden; getrouwheid aan de 1801.
„ beſtaande Orde van zaaken, en gehoor-
„ zaamheid aan de Wetten, maaken den
„ geheelen inhoud uit van den Burger-
„ eed, gelyk zy de onontbeerelyke grond-
„ ſlagen zyn van alle Burger-maatſchap-
„ pyen."

„ De vermenging van Magten, het
„ hoofdgebrek der voorige Inrigting, is
„ te niet gedaan. De nieuwe Staatsrege-
„ ling boeit niet langer de handen der
„ Regeeringe, om het goede te verrich-
„ ten; langwylige raadpleegingen zullen
„ nu niet meer veroorzaaken, dat nuttige
„ ver-

een Brief des *geweezen Stadhouders den Prins van Oranje*, uit *Oranjeſtein* gedagtekend 26 Dec. 1801, gericht aan de Regenten en Ministers, welke in Functie waren op den 18 Jan. 1795, en dus vóór de zedert dien tyd voorgevallene Omwentelingen, om hun te kennen te geeven, „ dat 'er, zyns bedunkens, geene redenen wa-
„ ren, die hun zouden moeten wederhouden der-
„ zelver poogingen aan te wenden, om het wel-
„ zyn van het Vaderland te bevorderen, en des-
„ zelfs ondergang te voorkomen, en dat, zo zy
„ oordeelden, dat zy van nut aan het Vaderland
„ en deszelfs goede ingezetenen zouden zyn,
„ door het aanneemen van Ampten of het Zit-
„ ting neemen in Collegien, die invloed hadden
„ op de adminiſtratie of het beſtuur der zaaken
„ in het Vaderland, of door deel te neemen aan
„ dat Beſtuur, en ten dien einde met de Leden
„ der Actueele Regeering mede te werken, zy
„ zulks, in dit geval, konden doen."

CXXIX. BOEK. 1801.

„ verbeteringen of noodzaaklyke voorzie-
„ ningen driemaal zo veel kosten, dan
„ wanneer zy tydig worden daargeſteld."
„ Duizend byzondere zaaken, te voo-
„ ren, uit alle Oorden des Lands, by de
„ Hooge Vergaderingen, in overweeging
„ gebragt, zullen derzelver Raadpleegin-
„ gen, over 's Lands algemeene belangen,
„ nu niet meer belemmeren; maar we-
„ derom daar kunnen worden afgedaan,
„ waar zy beter gekend en ſpoediger be-
„ ſlist kunnen worden."

„ Terwyl, eindelyk, — want alles op
„ te tellen zou my te verre vervoeren —
„ de nieuwe Staatsregeling den kring van
„ elks werkzaamheden naauwkeurig be-
„ paalende, de onzuivere bron van twist
„ tuſſchen de verſchillende Vergaderin-
„ gen, over de grenzen van derzelver
„ gezag, op eenmaal, heeft doen op-
„ droogen, en geen nayver overgelaa-
„ ten, dan, wie, elk in zyn onderſchei-
„ den vak, het meest en ſpoedigst tot
„ 's Lands welzyn zal bydraagen."

„ Ondertuſſchen is de opgelegde taak
„ voor het Staatsbewind, en voor de
„ Wetgeevende Vergadering niet gemak-
„ lyk. Ter voltooijinge van het nieuwe
„ Staatsgebouw, zyn veele, uit haaren
„ aart moeilyke Wetten te vervaardigen;
„ de veranderde geſteldheid van veele *Eu-*
„ *ropiſche* Staaten, en het overgaan van
„ zo veele Landen en Bezittingen aan
„ andere Meesters, maaken het nood-
„ zaak-

„ zaaklyk onzen Handel, de bron van
„ ons beſtaan, door verſtandige maatrege-
„ len, dien overeenkomſtig te wyzigen.
„ De inrichting onzer Volkplantingen
„ vereischt uwe tederſte zorg. Het diep
„ verval onzer voorheen meest bloeiende
„ Fabryken onze onafgebrookene oplet-
„ tendheid, en de ſtaat van 's Lands Fi-
„ nantien onze yverigſte en meest voor-
„ zigtige poogingen."

CXXIX. BOEK. 1801.

„ Maar het gewigt en de moeilykheid
„ van het werk zal niemand afſchrikken,
„ die het onder zyne beste genoegens
„ telt, zich van zynen pligt jegens het
„ Vaderland te kwyten, en alle arbeid,
„ met lust en yver aangevangen, plagt
„ ſteeds half voltooid geagt te worden."

„ Laat ons dan onze gezamenlyke
„ Werkzaamheden met vereende kragten
„ aanvangen. Het Staatsbewind zal, van
„ zyne zyde, by elke voordragt, niet al-
„ leen altyd alle die opheldering voe-
„ gen, welke uwe Vergadering tot het
„ regt verſtand van zaaken, en ter volle-
„ dige beoordeelinge, noodig heeft; maar
„ Gylieden zult hetzelve ook altyd be-
„ reidvaardig vinden om, op de eerſte
„ aanvraage, boven dien al zulke openin-
„ gen te geven, als Gylieden wyders
„ zoudt mogen verlangen, en wy in ſtaat
„ zullen zyn te verſchaffen: terwyl het
„ Staatsbewind tevens met dankbaarheid
„ wil aanneemen, en ſteeds het beste
„ gebruik tragten te maaken van die aan-

„ mer-

CXXIX. BOEK. 1801.

„ merkingen, welke uwe Vergadering, „ Commisſien of Leden van dezelve, „ tegen of ter verbeteringe van eenige „ voorgeſtelde wet zullen te berde „ brengen. Zoo zal 's Lands heil toch „ het best bevorderd worden, en de gulde ſpreuk onzer Voorouderen EENDRAGT MAAKT MAGT, zy daar toe wederom onze leus."

„ En Gy, Almagtig Beſtuurer van het „ lot der Volken, zegen Gy onze welmenende poogingen, en doe ons, in „ den eerbied en liefde des *Bataafſchen* „ Volks, onze belooning vinden!"

Beëediging.

Naa de Aanſpraak nam de Voorzitter elk der Leden de by de Staatsregeling bepaalde belofte af. Allen (met uitzondering van VAN DER ZOO, die zulks met waare woorden, in plaats van Eede, verrigtte) bevestigden met ſtaatlyken Eed de Belofte by de Staatsregeling voorgeſchreven — „ Ik beloove plegtiglyk, „ dat ik als Lid van het Wetgevend Ligchaam, achtervolgens de Staatsrege„ ling, het belang des *Bataafſchen* Volks, „ met al myn vermogen, zal helpen bevorderen, deszelfs regten zal handhaaven, en my opregtlyk en naarſtiglyk „ zal kwyten van alle pligten, my, in „ myne betrekking opgelegd, zonder my „ daar van immer te laaten wederhouden „ om lief of leed, gunst of ongunst, „ belofte of geſchenken, noch eenige „ andere zaaken, en dat ik op geenerlei wy-

„ wyze zal medewerken of besluiten tot
„ eenig ontwerp strekkende ter invoering
„ van Erfelyke Waardigheden, of afwy-
„ kende van de gronden eener Volksre-
„ geering by Vertegenwoordiging (*).

CXXIX. BOEK. 1801.

Eene der eerste verrigtingen des Wetgevenden Lichaams was het benoemen van twaalf Leden met de taake belast om de Wetten, door het Staatsbewind voorgedragen, te onderzoeken, en des te beraadslagen. Dit belangryk werk werd toevertrouwd aan de Leden BUSCH, DUMBAR, VAN LENNEP, CUIPERS, LEWE, VAN DER ZOO, COUPÉRUS, VAN DER LINDEN VAN DEN HEUVEL, ANDRINGA DE KEMPENAAR, VAN MARLE, LUBLINK DE JONGE en VAN GALEN (†).

Leden voor het Wetgeevend Lichaam benoemd tot het Onderzoek der Wetten.

Veelvuldig waaren de verrigtingen des Staatsbewinds, om verder de schikkingen te maaken tot het doen werken ven alle de raderen der Staatsregeling: de voornaamste moeten wy vermelden.

Benoeming der Raaden.

De Staatsregeling liet ter keuze van het Staatsbewind, om, in plaats van de drie aan 't zelve toegevoegde Secretarissen van Staat, voor de zaaken van de Marine, Oorlog te Lande, en Binnenlandsche zaaken, voor ieder derzelven een Raad te benoemen, uit niet meer dan drie Leden bestaande. Op dit laatste viel de keus.

Die der Marine benoemd.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 11 enz.
(†) *Ald.* bl. 38.

CXXIX. BOEK. 1801.

De Burger Spoors, geweeze Agent der Marine, bragt verſcheide redenen in, waar om hy niet ſtemde in het daarſtellen van een *Raad van Marine*, in plaats van éénen Secretaris: doch, ondanks dezelve, ging zulks door, en werden tot Leden van den Raad der Marine vervolgens benoemd de Burgers H. AENEAE, G. JACOBSON en H. VAN ROYEN, op eene Jaarwedde van Vyfduizend Guldens.

Der Finantie.

De Burger J. A. DE VOS VAN STEENWYK kreeg, daar D. K. WYKERHELD BISDOM voor de post van Theſaurier Generaal bedankt hadt, de aanſtelling tot dat ampt, op eene Jaarwedde van Achtduizend Guldens. Hy was tot Raad van Finantie benoemd geweest met de Burgers A. J. ABBEMA en J. H. APPELIUS, en zyne plaats werd vervuld door P. L. VAN DE KASTEELE: ieder deezer Raaden trok Vyfduizend Guldens.

Van Oorlog.

Tot Leden van den Raad van Oorlog viel de benoeming op H. VAN JUICHEM, A. POMPE VAN MEERDERVOORT en P. J. ZUYLEN VAN NIEVELD, op eene Jaarwedde van Vyfduizend Guldens.

Van Binnenlandſche Zaaken.

De Raad van Binnenlandſche Zaaken beſtondt uit de Burgers J. DE KRUYF, J. F. LEEMANS en J. H. VAN DER PALM; eene Jaarwedde gelyk aan de voorige was hun toegelegd.

Des *Weſtindiſchen* Handels.

H. COSTERUS, C. H. MULDERS en D. WERNER werden, op eene Bezolding van Vierduizend Guldens, aangeſteld tot

Le-

Leden voor den Raad van Beſtuur over den *West-indiſchen* Handel. Deeze Raad moest uit vyf Leden beſtaan; nog werd aan deeze drie toegevoegd G. A. W. Ruysch, de andere bleef dit Jaar onbenoemd (*). De Lastbrieven voor deeze alle werden, van tyd tot tyd, vervaardigd. CXXIX. BOEK. 1801.

Het Nationaal Geregtshof zou beſtaan uit negen Leden. Om hetzelve daar te ſtellen, moest het Wetgeevend Lichaam, daadlyk naa de Zittingneeming, uit deszelfs midden vyf Leden kiezen, die met vyf Leden uit het Staatsbewind en den Voorzitter, by eene volſtrekte meerderheid, die Perſoonen zouden benoemen. Het Wetgeevend Lichaam gaf het Staatsbewind kennis van de door 't zelve beſtemde Leden, en verwylde het Staatsbewind niet, om ook daar toe Gelastigden aan te ſtellen. In deeze zamenkomst oordeelde men de bepaaling der Jaarwedden de benoeming te moeten laaten voorafgaan. Dit geſchiedde, en viel de bepaaling, dat aan den ſteeds blyvenden Voorzitter een Jaargeld van Vyfduizend, en aan ieder der overige Leden Vierduizend Guldens zou worden toegelegd. De benoeming werd uitgebragt op Regtsgeleerde Mannen van naam, en wier meesten reeds aanzienlyke Posten bekleed hadden Wegens het Nationaal Geregtshof.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. 63 76 Dec 72. 125. 137. 220. 221. 280. 291.

CXXIX. BOEK. 1801.

den of nog waarnamen, de Lyst gaf de naamen te leezen van J. E. REUVENS, thans Agent van Juſtitie, tot Voorzitter aangeſteld; voorts tot Leden J. VERHEIJE VAN CITTERS, Oud-raad wegens *Zeeland* in den Hove van Juſtitie van *Holland* en *Zeeland*, te *Middelburg*; W. CRAYVANGER, Oud-raad in den Hove Provintiaal van *Utrecht*, te *Utrecht*; B. DONKER CURTIUS, voorheen Advocaat in den *Bosch*, thans te *Dordrecht*; A. W. HOETH, Procureur-Generaal over het voormaalig Gewest *Stad* en *Lande*, te *Groningen*; U. J. HUBER, Oud-raad in het Hof van *Friesland*, thans woonende te *Kampen*; G. D. JORDENS, Lid der Perſooneele Commisſie van *Overyſſel*, te *Deventer*; D. J. STEYN PARVÉ, Raad wegens *Holland*, in den Hove van *Holland* en *Zeeland*; en J. S. WENTHOLT, Raad in den Hove van Juſtitie in *Gelderland*. Een post door allen, uitgenomen J. VERHEIJE CITTERS en W. CRAYVANGER, aanvaard. Welhaast was de breede Lastbrief voor dit Staatslichaam in gereedheid (*).

De Aanſtelling der *Syndici*.

De Nieuwe Staatsregeling vorderde, dat by het Nationaal Geregtshof, behalven den Publieken Aanklaager, zouden worden aangeſteld drie *Nationaale Procureurs* of *Syndici*. Zy moesten *Meesters in de Regten* weezen. Te zamen zou-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 89. 209. 232. 308. 386. Dec. bl. 84. 120. 309.

zoüden zy uitmaaken het *Nationaal Syndicaat.* Hetzelve was ingericht, om het oppertoevoorzigt te houden op alle Collegien en Magistraaten, Nationaale en Departementaale, of mindere Geconstitueerde Auctoriteiten; Regtbanken of Amptenaaren, toeziende of dezelve ook iets verrigten, strydig met de Constitutie of vastgestelde Wetten, het nam alle klagten aan om op dezelve onderzoek te doen. — Het Syndicaat oefende geene magt uit hoegenaamd, en vermogt niemand te laaten vatten, dan naa verleende volmagt van het Geregtshof; uitgezonderd alleen in het enkel geval, dat eenige Auctoriteit of Ampteñaar; of ook Particuliere Persoonen, ontdekt werden, daadlyk iets te onderneemen tegen de veiligheid van den Staat en deszelfs Constitutie, of onmiddelyk gereed te zyn om zulks te doen; doch, in dat geval, moest de rede van het vatten onmiddelyk aan het Nationaal Geregtshof worden bekend gemaakt, hetwelk dezelve beoordeelde, en het vatten diensvolgens bekragtigde of vernietigde. — Van zodanig een Arrest waren echter uitgezonderd de Vergaderingen van het Wetgeevend Lichaam, en van het Staatsbewind. — Het Syndicaat kon zyne eigene Leden aanklaagen. — Het Nationaal Geregtshof surveilleerde het Syndicaat en deszelfs Leden. CXXIX. BOEK. 1801.

De Verkiezing van deeze *Syndici* stondt, gelyk de evengemelde der Leden van het

CXXIX. BOEK. 1801.

Nationaal Geregtshof, aan een zamengesteld Committé van Leden des Staatsbewinds en van het Wetgeevend Lichaam. Deeze te wederzyde benoemd, en tevens bepaald zynde, dat elk der *Syndici* eene Jaarwedde van Vierduizend Guldens zou trekken, viel de keuze op de Burgers J. B. BICKER, C. VAN DER HOOP GYSBZ. en A. O. F. BOMBLE VATEBENDER. Behalven de in de Staatsregeling reeds breed omschreevene inrichting van deeze nieuwe Post, ontvingen de Leden eenen uitvoerigen Lastbrief (*).

Schikking op de Departementaale Bestuuren.

De nieuwe richting aan de Departementaale Bestuuren, by de Staatsregeling gegeeven, deedt tevens vaststellen, dat het Staatsbewind voor ieder Departement, uit deszelfs Ingezetenen, eene Commissie zou benoemen, tot het ontwerpen van een Plan des Bestuurs voor ieder Departement. Deeze Ontwerpen moesten, binnen den tyd van acht weeken, naa derzelver benoeming, aan het Staatsbewind worden toegezonden; ten einde bepaaldlyk te onderzoeken, of in die Ontwerpen ook iets gevonden werd, strydig met de Acte van Staatsregeling, of met het belang der Departementaale Verdeeling: waar naa 't zelve, ter goedkeuring aan de Stemgeregtigden, in ieder Departement, zou worden aangeboden.

By

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. 300. 392. Dec. 214. 318.

By eene nadere bepaaling, zouden de Commisſien voor de Departementen van *Gelderland* en *Holland* uit negen, die voor de Departementen van *Overyſſel* uit acht, en die voor de overige Departementen uit zeven Leden beſtaan. Tot de Vergaderplaatzen deezer Commisſien werden de voornaamſte Steden beſtemd. De Finantieele Commisſien in de voormaalige Gewesten ontvingen aanſchryvens, om geſchikte Vergaderplaatzen aan de benoemde Leden te verzorgen. Dezelve zouden den Zestienden van Slachtmaand, voor de eerſtemaal, gehouden worden; ten einde, met den aanvange van Wintermaand, één Lid na den *Haage* te kunnen afvaardigen, om met de daar toe benoemden uit het Staatsbewind te kunnen overleggen zodanige zaaken, welke, in alle Departementen, op eenen gelyken voet zouden kunnen en dienen behandeld te worden. De thans nog in werking zynde Departementaale Beſtuuren kreegen aanſchryving, om aan deeze Commisſien, in den loop haarer werkzaamheden, alle ophelderingen, en inlichtingen, te verſchaffen.

Aan welken deeze last werd opgedraagen.

De Burgers, aan welke het Staatsbewind deezen last opdroeg, waren in de onderſcheidene Gewesten, het Landſchap *Drenthe* by het Departement *Overyſſel* gevoegd zynde, de volgende Mannen.

I. Het Departement *Groningen*, Hoofdplaats *Groningen*, S. L. ALBARDA VAN

CXXIX. BOEK. 1801.

BEYMA, F. A. TEN BERGE, C. H. GOCKINGA, L. B. LOCHMAN, H. DE SANDRA VELDMAN, H. L. WICHERS, J. WICHERS.

II. Het Departement *Friesland*, Hoofdplaats *Leeuwarden*, EDUARD MARIUS VAN BEYMA, PIETER FONTEIN, H. HANEKUIK, FINCO MARTINUS, LYCLAMA A NYEHOLT, FRANS JULIUS, JOHAN VAN SCHELTINGA, AREND JOHAN VAN SMINIA en JACOB NANNING DU TOUR.

III. Het Departement *Overysſel*, Hoofdplaats *Zwolle*, J. BANNIER, H. H CRAMER, W. F. VAN HEMERT, C. KNIPHORST, H. J. VAN LIER, R. SANDBERGEN *Senior*, B. TEN POL, J. A. DE VOS VAN STEENWYK TOT NYERWAL.

IV. Het Departement *Gelderland*, Hoofdplaats *Arnhem*, DIRK WILLEM ABRAHAM BRANTSEN, A. P. R. C. VAN DER BORCH, E. A. DAENDELS, J. H. VAN HASSELT, CORNELIS CHRISTIAAN VAN LIDT DE JEUDE, J. J. SCHLUYTER, J. H. STOFFENBERG, RUDOLPH DIDERIK WILLEM CAREL VAN TENGNAGEL en ANTONIE PIETER VAN WESTERVELD.

V. Het Departement *Utrecht*, Hoofdplaats *Utrecht*, J. BOTH HENDRIKSEN, H. VAN DER BURG, J. B. VAN DIELEN, H. J. VAN HENGST, J. L. KIEN, A. J. VAN MANSVELD en A. VAN WACHENDORF.

VI. Het Departement *Holland*, Hoofdplaats *Haag*, R. H. ARNTZENIUS, A. J. CUPERUS, M. C. VAN HALL, DIRK HEYTING, J. H. DE LANGE, J. LUZAC, J. A. VAN

VAN DER SPYK, P. H. VAN DE WALL en A. VAN ZEEBERGH.

VII. Het Departement *Brabant*, Hoofdplaats *'s Bosch*, J. F. GALLÉ, N. VAN GRIENSVENT VAN INGENHOUSEN, J. A. KRIEGER, EDUARD MATTENBURG, PIETER VAN MEEUWEN en J. ROCHUSSEN. 1801.

VIII. Het Departement *Zeeland*, Hoofdplaats *Middelburg*, SAMUEL BOEIJE, CORNELIS DOMINICUS, ABRAHAM VAN DOOREN, N. C. LAMBRECHTSEN, ZACHARIAS PASPOORT, JACOB HENDRIK SCHORER, JOH. CORN. VAN STAPELE.

Op deeze Naamlyst treffen wy de naamen aan van Burgers, die wy in vroegere bladzyden onzer Vaderlandſche Geſchiedenisſe lazen; doch eenige welker naamen eenen tydlang daar in niet geſpeld werden; als mede een aantal nieuwe ter medewerking aan den opbouw der nieuw aangenomene Staatsregeling opgeroepen. De meesten namen die posten op zich, eenigen bedankten, wier plaatzen door anderen werden aangevuld. — De Afgevaardigden verſcheenen ten beſtemden tyde in *'s Haage*. Zy hielden met de Leden des Staatsbewinds BESIER, VAN HOOGSTRAATEN en DE LEEUW, de noodige onderhandelingen, welke den Negentienden van Wintermaand afliepen (*).

Het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 89. Nov. bl. 25. 26. 46. 96. 120. 146. 147. 203. 317. Dec. bl. 322.

CXXIX. BOEK. 1801.

Het Staatsbewind een en ander ſtuk, den Hove van Juſtitie in het voormaalig Gewest *Friesland* betreffende, in handen geſteld zynde, vondt goed om de Raaden, daar thans in werkzaamheid, en den Procureur Generaal, van hunne Posten te ontſlaan, en tot Raaden, by voorraad en tot zo lang de Regterlyke Magt, volgens de Acte van Staatsregeling, zou zyn vastgeſteld, te benoemen de Burgers AYSO VAN BOELENS, H. DRIESSEN, P. GOSLINGA, A. A. VAN HAARSMA, M. HETTEMA, J. S. G. J. VAN BURMANIA RENGERS (*), M. VAN VIERSEN en F. WIELAND De Commisſaris by het Departementaal Beſtuur van de *Eems*, kreeg last dit te volvoeren, en tevens om, in medewerking met de nieuw aangeſtelde Raaden, één of meer kundige en geſchikte Perſoonen aan het Staatsbewind voor te draagen, door wien de Post van Procureur Generaal van deezen Hove van Juſtitie zou kunnen worden vervuld. Aan deezen last werd voldaan. Alle de benoemden, M. HETTEMA uitgezonderd, namen het aan. De Burger DANIEL HERMANUS ANDREÆ Gz., Advocaat Fiscaal Generaal der Middelen, viel de opengevallene Post van Procureur Generaal te beurt, en tradt de Burger LAM-

Verandering in het Hof van Juſtitie van *Friesland*

(*) RENGERS, Lid des Staatsbewinds, begaf zich, geduurende de Benoeming dier Raaden, uit de Vergadering, overeenkomſtig met het Reglement van Orde voor het Staatsbewind.

LAMBERTUS PIERSON in het door hem verlaatene Ampt, volgens den wil des Staatsbewinds (*). CXXIX. BOEK.

Onder alle deeze ſchikkingen, om de nieuwe raderen des Landbeſtuurs aan den gang te helpen, kon men naauwlyks denken, dat de Prins van ORANJE, wiens eiſchen elders behandeld werden, hier te Lande weder in 't ſpel zou gebragt worden. Het geſchiedde echter; doch op eene wyze, die alleen, om derzelver kragtloosheid te doen kennen, eenige melding verdient. In het Departement van den *Dommel* liepen gedrukte papieren rond, onder deeze een ten tytel voerende: *Brief van een Heer te Londen aan zyn Vriend en Correspondent te Rotterdam*, in welken, met zo veele woorden, te leezen ſtondt, „dat *Frankryk* aan „den Prins van *Oranje* zyn regt op *Hol-* „*land* weder zou doen toekomen." Dit deedt de oude Oranjezugt hier en daar, in dien omtrek, zodanig verleevendigen, dat men, in eenige Buurten, Oranjeliedjes hadt beginnen te zingen. Zulk een Gezang, en het geroep *Oranje boven!* hoorde men ook van de Inwoonders van *Benſchen* in den Lande van *Yſſelſtein*. Het Staatsbewind, van 't een en ander verſtendigd, en door den Baljuw van laatstgemelden Lande gevraagd, of hy, met 1801. Oranjeopſchuddingen.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 109. 110 en 372.

CXXIX. BOEK. 1801.

met de daaders van zulke bedryven, volgens de ſtrengheid van de Letter der Wet, moest te werk gaan, dan wel hoe hy anders zou moeten handelen? ontving ten onderrigt, dat alle Wetten en Plakaaten in den Lande, in den tyd, wegens het draagen van Oproertekenen uitgegeeven, door hem, zo verre en tot zo lange, zy niet waren ingetrokken, moesten worden gehandhaafd; terwyl men, zulks noodig oordeelende, de Inen Opgezetenen by berichtgeeving zou kunnen indagtig maaken, dat de Wetten en Plakaaten, deswegen uitgevaardigd, nog in volle kragt waren (*).

Oranjeyver van eenen JACOB KOMEN.

Hoe vreemd dit gedrag deezer Landzaaten, in den tegenwoordigen tyd, mogt weezen, nog vreemder was dat van een enkel Perſoon, JACOB KOMEN geheeten, die zich by het Staatsbewind vervoegde, met een voordragt der middelen, welke, zyns inziens, het meest geſchikt waren, om het geluk des Volks te bewerken. Voornaamlyk kwamen zy hier op neder, om den geweezen Erfſtadhouder deezer Landen, WILLEM DEN VYFDEN, wederom in te roepen, en, als Eminent Hoofd, aan het roer van het Schip des Staats te ſtellen; met verzoek, dat deeze zyne voordragt in ernſtige overweeging mogt genomen, en, naa rype beraadſlaaging, zo-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 19. en Nov. bl. 45.

zodanig daar op beſlooten worden, als het Staatsbewind zou oordeelen het meest met 's Volks heil over een te komen. Ten ſlot betuigde de Inleveraar van dit vreemd Verzoekſchrift, dat hy zich liever zou getroosten door lyden gedrukt, door ſmaad gehoond, en door vervolging geprangd te worden, dan dat deeze zyn voordragt oningezien wierd verworpen.— Te doorſteekend was hier een dwaaze yverzugt, om zulk een ſtuk niet buiten eenige beraadſlaaging te houden: dan oordeelde men, een Afſchrift aan den Agent van Inwendige Politie te moeten zenden, met last, om op het gedrag en de handelingen van dien KOMEN agt te geeven, waar van men ook den Inleveraar verwittigde. — Des onderrigt gaf hy, by een nader Verzoekſchrift, te kennen, te mogen weeten, waar in het misdaadige zyner verrigting gelegen ware, zo dat hy eene in 't ooghouding verdiende. Men bemoeide zich niet meer met deezen zo zonderlingen als nietsbeduidenden *Oranjeyveraar* (*). CXXIX. BOEK. 1801.

Het Staatsbewind vondt nog veele onafgedaane Stukken der menigte, wegens Kerkgebouwen en Kerklyke Goederen, by het voorig Landbeſtuur ingediend, en bleef niet ontheven van nieuwe Verzoeken des betreffende. De moeite, voorheen deswegen Hoe men de Klaagers over Kerken enz. behandelde.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Dec. bl. 343 en 428.

CXXIX. BOEK. 1801.

gen genomen, waar over de Leden, in de Commisſie der Kerklyke Zaaken geſteld, een en andermaal met zo veel reden klaagden, was voor het tegenwoordig Bewind grootendeels weggenomen, daar de Staatsregeling voorſchreef: „Ieder Kerkgenootſchap blyft onherroepelyk in het bezit van 't geen met den aanvang deezer Eeuw, door 't zelve wordt bezeten."

Eenige Profeſſoren te *Leyden* herſteld.

Alle Voorſtellen, ſtrekkende om voorig leed, den Oranjegezinden aangedaan, te verzagten of weg te neemen, vonden gereeden ingang. Wanneer Curatoren van 's Lands Hoogeſchool te *Leyden* hun verlangen te kennen gaven, om de Hoogleeraars Bondams, Pestel, Kluit en Lusac, naa de Omwenteling des Jaars MDCCXCV van hunne Posten verlaaten, daar in weder te herſtellen, met verzoek, om het welmeenen van het Staatsbewind, omtrent de wyze, waar op hunnen wensch zou kunnen worden voldaan, te mogen verneemen, leedt het niet lang, of, overeenkomſtig met den geest des tegenwoordigen tyds, liet het Staatsbewind aan de Bezorgers dier Hoogeſchoole over, om in dit geval alles te verrigten, wat hun pligt, de belangen der Univerſiteit, aan hunne zorge toevertrouwd, en de regtvaardigheid van hun vorderde (*). — De Eer-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 248. Dec. 82 en 407.

Eerherſtelling der Geleerde Mannen bleef niet uit. CXXIX. BOEK. 1801.

Verder leveren de 's Lands Hoogeſchoolen, in dit tydvak, bykans niets meldenswaardigs op. De poogingen der Hoogeſchoole te *Franeker*, welke wy meermaalen aantroffen om buitengewoonen onderſtand by den Lande aanhoudende, werden in beraad gehouden. Zy zogten de ſom der Tractementen van de Profeſſoren, en verdere Beampten, en de Jaargelden aan eenige letteroefenende Jongelingen, met eene ſom van Achtduizend Guldens vermeerderd te krygen (*). — Het geweezen *West-indisch* Compagniehuis in *Groningen*, door het Uitvoerend Bewind, in Zomermaand, aan de Hoogeſchool te *Groningen* afgeſtaan, wilden de Curatoren thans tot een *Noſocomium Clinicum* inrichten, en verzogten de ſom van Vierduizend Guldens ten dien einde: dit werd in beraad gehouden (†). Verzoeken van de *Franeker* en *Groninger* Hoogeſchoolen.

De Nationaale Bibliotheek was door het Vertegenwoordigend Lichaam geſteld onder het beheer der Burgeren VAN ROIJEN, APPELIUS, en LUBLINK *de Jonge*. Eerstgemelde ſtelde voor, ook uit naam zyner Mede-opzienderen der Boekerye, hoe zy zich, naa de ontbinding des Vertegenwoordigenden Lichaams, ten deezen aan- Wegens het beheer der Nationaale Bibliotheek.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 92 — 173.

(†) *Ald.* bl. 118.

CXXIX. BOEK. 1801.

aanziene hadden te gedraagen. Hy kreeg ten antwoord, dat zy de Nationaale Bibliotheek met alles, wat tot derzelve betrekkelyk was, hadden over te leveren aan de Leden van het Staatsbewind BESIER en VAN HAERSOLTE (*).

De Finantien Verkoop eeniger Domeinen.

Gelyk wy, by andere Staatsomwentelingen, opmerkten, dat het ſtuk der Geldmiddelen van den Lande, wat de in werking zynde Heffingen betrof, doorgaans aan den gang bleeven, zo was het ook tegenwoordig met die zaak geſteld. De veiling der Domeinen, onder het Kantoor van *Vianen* gelegen, ging den bepaalden gang, en het bleek, by de opgave, dat de daar aangebodene Partyen, gezamenlyk begroot op 52,750 eene ſom van 97,240 hadden mogen gelden. Het leedt geen twyfel, of die verkoop werd door het Staatsbewind goedgekeurd (†). De vastberaamde verkoop der Gewestlyke Domeinen, onder het Kantoor van *Zuid-holland* gelegen, geſchiedde in de vier laatſte dagen van Wynmaand, te *Gorinchem*, *Werkendam* en *Rhoon*. Deeze liep mede dermaate ten voordeele van den Lande af, dat die aangeſlagen Goederen, ter waarde van *f* 276,595, betaalbaar in geld geſchat, opgebragt hadden viermaal honderd zeven en negentig duizend vyf-

hon-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 52.

(†) *Ald.* Oct. bl. 45.

honderd en vyf en dertig Guldens. De Agent van Financie, deeze zo voordeelige Verkoop berigtende, was van oordeel, dat tot dezelve behoorde te worden beslooten. In dit gevoelen tradt het Staatsbewind onverwyld, en werden de Goederen den Kooperen gegund (*). — De uitslag der Verkoop van vier Bouwhoven, behoorende tot de Domeinen van het voormaalig Gewest *Gelderland*, was zo gunstig niet: twee werden den Kooperen afgestaan, twee andere, tot eene nadere gelegenheid, onverkogt gelaaten (†). CXXIX. BOEK. 1801.

Zeeland, een aanhoudend veel behoevend Gewest, beliepen, ten deezen Jaare, een en andermaal, door hevigen storm, groote Dykschadens, die meer dan den gewoonen onderstand ter herstellinge vorderden. De daadlyke nood van de meest getroffene Dyken en Plaatzen, eischten onverwyld den verzogten bystand van 's Lands wege. Het besluit daar toe ging gepaard met veele overweegingen en bedenkelykheden, wegens hetgeen, ten deezen Jaare, met de reeds verstrekte Gelden gedaan was, en aanmerkingen over het gedrag in deezen gehouden (§). Onderstand aan *Zeeland*.

Aan-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 40.
(†) *Ald.* bl. 245.
(§) *Ald.* Oct. bl. 70. 79. Nov. bl. 93.

CXXIX. BOEK.

1801.

Aanhoudend waren de aanzoeken, om den onderſtand, zo dikwyls reeds verleend, ten behoeve van de verarmde Burgeren te *Vlaardingen*. Weder werd dezelve voor twee maanden toegeſtaan. Hoe veel 'er ook reeds gegeeven was, om de Haven aldaar uit te baggeren, en daar door het volk aan werk en brood te helpen, was men het Landbeſtuur in Wintermaand aan, om daar toe een onderſtand van vyf en dertig duizend Guldens te bekomen. Hier op viel ter deezer Jaare het beſluit, om dit Verzoek te ſtellen in handen des Agents van Inwendige Politie (*). — In dezelfde handen kwam het dringend Verzoek der Municipaliteit van *Enkhuizen*, niet alleen om een toereikenden onderſtand, in den thans dringenden nood hunner armen; maar te gelyk eene afzonderlyke onderſteuning tot den aankoop van Turf en eenige zeer benoodigde Leevensmiddelen (†). — *Maasſluis* verwierf de toegeſtaane hulpgelden, voor de laatſte maal, onder uitdruklyk beding, dat de Municipaliteit van het gebruik dier penningen rekening en verantwoording moest doen aan het Staatsbewind, en zorgen, dat aan zulke verarmde Visſchers, die in ſtaat waren tot het uitdiepen van het *Hellinggat*, of elders,

Aan Vlaardingen, Enkhuizen en Maasſluis.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 7. Dec. 242.
(†) *Ald.* Nov. bl. 119.

ders, te kunnen werken; doch daar toe ongenegen of onwillig mogten zyn, ook geene Onderſtandpenningen uit te reiken (*). Veeler onwilligheid en traagheid maakten, by herhaaling, dusdanige voorwaarden noodwendig. CXXIX. BOEK. 1801.

Alle naaween van de rampen des Oorlogs, den Bewoonderen veeler Plaatzen in *Hollands Noorderdeel* toegebragt, hielden by lange niet op, zich te doen gevoelen. In eenige Polders, gelegen in het regtsgebied van *Schoorl*, *Petten* en *Groet*, waren de Watermolens door de *Engelſchen* afgebrand. Tot derzelver weder opbouw verzogten zy den onderſtand, uit 's Lands Kas, van dertig duizend Guldens; of, indien zulks niet kon worden toegeſtaan, dat als dan eene gelyke ſom, by wyze van voorſchot, mogt worden verleend; en gelukte dit mede niet, dat dan aan de Ingelanden, voor den tyd van twintig jaaren, ontſlag verleend mogt worden van gewoone en buitengewoone Verpondingen, als mede vrydom van het beſchreeven Zout- en Hoorngeld. Dit drieledig Voorſtel kwam in handen van den Theſaurier Generaal en de Raaden van Finantie, die 'er, in dit ten einde ſpoedend Jaar, geen Verſlag op konden uitbrengen (†). Aanzoeken uit *Noordholland*.

Groot

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 388 en Dec. bl. 93.
(†) *Ald.* Dec. bl. 362.

CXXIX. BOEK. 1801.

Groot was het getal der Weduwen van de, in den Veldtocht des Jaars MDCCXCIX, gesneuvelde Militairen. De Gratificatien voor de Weduwen van Officieren, Onder-officieren en Gemeenen, nog in leeven, bedroegen 12,360 Guldens. Met deeze betaaling werd volhard (*). Ook besloot het Staatsbewind, aan het Wetgeevend Lichaam voor te draagen, om aan de Weezen en Weduwen van de in den Veldtocht in *Duitschland* omgekomene Krygslieden, de Gunstbetooning, by Besluit van Sprokkelmaand deezes Jaars toegestaan, nog voor een Jaar te verleenen (†).

Aanhoudend Onderstand voor de Weduwen.

Deerlyk Geldgebrek heerschte niet alleen in de gemelde reeds zo lang ondersteunde plaatzen, en streeken, waar het tooneel des Krygs geweest was. De Kassen van aanzienlyke Steden waren uitgeput; de vervoegingen, om daar in te voorzien, menigvuldig en van onderscheiden aart. Wanneer Steden, als *Rotterdam* en *Amsterdam*, deswegen Voordragten moesten doen, valt het ligt te raamen, hoe het in de meeste andere Steden gesteld was. De Municipaliteit van *Rotterdam* verzogt volmagt, om eene som van eenmaal honderd en vyftig duizend Guldens te mogen opneemen, het zy by vry-wil-

Geldgebrek te *Rotterdam* en te *Amsterdam*.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Dec. bl. 128.

(†) *Ald.* bl. 159.

willige, of, des noods, indien dit niet mogt gelukken, by eene gedwongene Geldheffing. De vrywillige werd, van wege het Landsbeſtuur, toegeſtaan (*). — De Afgevaardigden van het Intermediair Gemeente-Beſtuur, en van de Gevolmagtigden der Burgery van *Amſterdam*, vervoegden zich by het Staatsbewind, om goedkeuring te vraagen op een Plan, ten behoeve dier Stad, tegen de rente van drie ten honderd in 't jaar, in welke alle Inwoonders, die twee duizend Guldens en daar boven gegoed waren, of zes honderd Guldens en daar boven inkomen hadden, verpligt zouden weezen te deelen (†).

De dageraad des Vredes, welks dag zo goed als met dezelve verſcheenen was, verſchonk eenig licht, te midden van zo veele duisterheids, als nog het Vaderland omwolkte, en beloofde verligting in anders onvermydbaare uitgaven. 'Er was bepaald, dat van de 25000 *Franſchen* in de *Bataafſche* Republiek, 15000 dezelve zouden verlaaten. Dit werd, met het einde van Wynmaand, volbragt. De Generaal en Chef AUGEREAU verſtendigde het Staatsbewind, dat, overeenkomſtig het geſlootene Verdrag tuſſchen het *Franſche* en *Bataafſche* Gouvernement, de *Fran-*

15000 *Franſchen* verlaaten de Republiek. Affcheid van AUGEREAU.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 72.

(†) *Ald.* Dec. bl. 223.

CXXIX. BOEK. 1801.

Franſche Bataafſche Armée was ontbonden, en dat de Afdeeling dier Troepen, beſtemd om, onder de bevelen van den Diviſie Generaal VICTOR, in dienst van het *Bataafsch* Beſtuur te blyven, geheel in orde gebragt was. Dit Legerhoofd nam, zulks ſchryvende, afſcheid van het Staatsbewind, met dankzegging voor het in hem geſteld vertrouwen, voor de betoonde vriendſchap en toegenegenheid, geduurende zyn verblyf in dit Gemeenebest, met betuiging van zyne hoogagting en eerbied voor het *Bataafſche* Gouvernement, en den wensch, dat, onder deszelfs regeering, het *Bataafsch* Gemeenebest tot voorigen luister en welvaart mogt worden gebragt (*).

De *Franſche* Bevelhebber VICTOR tragt te vergeefsch in *'s Hage* zyn verblyf te houden.

Hadt het Landsbeſtuur, by de aanſtelling des nu vertrekkenden *Franſchen* Legerhoofds, het noodig geoordeeld veele bepaalingen te maaken, wegens de magt diens Bevelhebbers over de *Bataafſche* Krygsknegten als mede in andere betrekkingen (†), het tegenwoordig Bewind de beſtemming van den Diviſie Generaal VICTOR, tot Bevelhebber over het *Franſche* Krygsvolk in dienst van dit Gemeenebest, verſtaan hebbende, hadt hem, voor de plaats, waar hy zyn Hoofdkwartier zou moeten vestigen, ter keuze gegee-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 72.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLIII. D. bl. 15.

geeven de Steden *Breda*, *Bergen op den Zoom*, of *den Bosch*. Geen deezer aangeduidde Steden moet hem geſmaakt hebben; althans hy vondt goed, zyne bevreemding te kennen te geeven, onder de aangeweezene Plaatzen, *den Haag* niet aan te treffen; welke Plaats hy vermeende te moeten aanmerken als de meest geſchiktſte, zo ten opzigte van den dienst, als ten aanziene van de geduurige betrekkingen, welke hy met de Hoogstgeconſtitueerde Magten moest onderhouden; daar by voegende zyn verlangen, om zich in den *Haage* neder te zetten, alwaar hy, meer, dan ergens elders, het genoegen der zamenleeving konde genieten, 'er op rekenende, van aan den Voorzitter, zo wel als aan de overige Leden van het Staatsbewind, dikwyls zyne opwagting te komen maaken. — In antwoord op dit ſchryven, gaf het Staatsbewind te verſtaan, dat hetzelve, ingevolge van den voet, op welke het zich reeds, by den aanvange zyns beſtaans, hadt voorgeſteld, 's Lands zaaken, en de daar uit volgende ſchikkingen, in de onderſcheidene vakken des beheers te behandelen, bepaald hadt, om geen Hoofdkwartier van eenigen Generaal, zo min der *Bataafſche* als der *Franſche* Krygsafdeelingen, in de plaats haars verblyfs toe te laaten, en dat het, om die reden alleen, vermeende te moeten volharden by de opgegeevene plaats-

CXXIX. BOEK. 1801.

CXXIX. BOEK. 1801.

keuze (*). — Hy aanvaardde het bevel, met die bepaaling, en verſtendigde de *Bataafſche* Armée van de vernietiging des algemeenen Bevelhebberſchaps, door den Generaal AUGEREAU gevoerd (†).

Vermindering van *Bataafſch* Krygsvolk.

By deeze vermindering der *Franſche* Krygsbenden, in foldy van den Lande, kwam de goedkeuring eens Plans, om, ten aanzien van de zeven halve Brigades *Nationaale* en *Duitſche* Corpſen, en de vier Battaillons Jaagers, als mede de vier Regimenten Cavallerie, eene vermindering daar te ſtellen, van vierduizend, tweehonderd en zeven en vyftig man: en vyfhonderd vier en veertig paarden (§).

Schikking op het betaalen in de Heffingen der Land en Zee-officieren.

Verſcheide Gepenſioneerde Officieren hadden hunne bezwaaren ingediend, wegens het korten aan de Jaargelden van zodanige Fournisſementen, welke de Officieren, in verſcheide Geldheffingen, verſchuldigd waren. Het Staatsbewind hoorde deeze klagten gunſtig aan, en hadt zulks ten gevolge de voordragt, om de Officieren, zo by de Zee- als Landmagt, mitsgaders de Gepenſioneerde Officieren, voortaan te ontheffen van de opbrengst in de te doene Geldheffingen, zo veel hunne Tractementen en Penſioenen betrof, geduurende zes eerst volgende jaaren, eenen aanvang neemende met den eer-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 74.
(†) *Ald.* bl. 81.
(§) *Ald.* Nov. bl. 334.

eerſten van Louwmaand des naastkomenden Jaars; zodanig, dat zy alleen gehouden bleeven, in gedagte Geldheffingen te betaalen van zodanige middelen van beſtaan of inkomſten, als zy buiten dien bezaten; en dat het bedrag der ſom, welke daar door minder in de Kas dier Heffingen werd geſtort, geduurende die jaaren, gebragt zou worden op de jaarlyks opgemaakte Begrootingen der Staatsbehoeften (*). CXXIX. BOEK. 1801.

De Burgerwapening, die, van den tyd der Staatsomwenteling af, het Landsbeſtuur hadt bezig gehouden, en veelerlei gedaantens aangenomen, zonder eene geheel vaste beſtemming daadlyk te verkrygen, bepaalde de thans omhelsde Staatsregeling, dat, tot verdeediging van de Vryheid en handhaaving der Nationaale Onafhanglykheid, zo veel mogelyk, door alle gepaste middelen en wegen, zou worden aangemoedigd. — Voorts, dat geen Gewapend Burger immer zou genoodzaakt worden tot den dienst buiten het Grondgebied van het Gemeenebest; als mede dat hy niet verpligt werd tot den dienst buiten zyn Departement, zonder een Decreet van het Wetgeevend Lichaam, en niet dan by eenen vyandlyken aanval. De tegenwoordige inrichting der Burgerwapening werd afgekeurd, en last gegeeven, om alle werkzaam- Schikkingen op de Burgerwapening.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Dec. bl. 329.

CXXIX. BOEK. 1801.

zaamheden; ten dien opzigte, te ſtaaken, en teffens beſlooten, dat, binnen den tyd van twee maanden, aan het Staatsbewind zou worden voorgedraagen een nieuw Ontwerp voor de Gewapende Burgermagt, overeenkomſtig met het des bepaalde in de Staatsregeling; met toevoeging, dat, by het beraamen van dit Ontwerp, zou moeten worden in het oog gehouden, dat de voet en inrichting dier Burgermagt tot verdeediging der Vryheid en Onafhangelykheid dienſtig ware; doch tevens zo min kostbaar voor den Lande als doenlyk. Eene mits hoogstnoodig; doch te zeldzaam voldaan.

Schikkingen op den Zeedienst. Vermindering van Schepen en Manſchap.

's Lands Vlag, reeds zo lang, als 't ware, uit Zee geweerd, door der *Engelſchen* overmagt, en het bedwang, waar in zy, om zo te ſpreeken, aller *Europiſche* Volken Zeevaard hielden, mogt weder wapperen, en zich buiten onze Havens en Zeegaten vertoonen. De Agent van Marine, deedt een voordragt, om 's Lands Zeemagt in te korten, en de Manſchappen, op de in dienst zynde Schepen, te verminderen. Hier volgens geſchiedde eene in dienst ſtelling en afdanking eeniger Schepen, als mede de vermindering der Manſchappen (*). — Eene klei-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Dec. bl. 251. Te meermaalen gaven wy, by des vorderende gelegenheden, den ſtaat van 's Lands zo afwisſelende; doch ſteeds verminderende Zeemagt op. Wy willen hier de lyst plaatzen der in- en buiten dienst geſtelde Lands Schepen en Vaartuigen.

's Lands

kleine vermeerdering van Manſchap werd voorgeſlagen, om de rol van het Schip, waar op de Commandant en Chef van 's Lands

CXXIX. BOEK. 1801.

's Lands Schep.	Stukk.	Gevoerd door	Kopp.	
Brutus.	76.	*P. Hartzinck.*	450.	
Neptunus.	68.	*J. W. Krafft.*	350.	
Joan de Wit.	68.	*C. J. Wolterbeek.*	350.	
Oldenbarneveld.	68.	*J. Clariſſe.*	350	in plaats van 450.
Revolutie.	68.	*F. Lancester.*	350	in plaats van 450.
Schrikverwekker.	68.	*H. A. Ruysch.*	350	in plaats van 450.
Pluto.	68.	*Simon Dekker.*	350	in plaats van 450.
's Lands Fregatten.				
Eendragt.	44.	*A. A. Buyskens.*	280	in plaats van 300.
Juno.	32.	*A. Meliſſen.*	200	in plaats van 230.
Phenix.	32.	*P. Muntz.*	200	in plaats van 230.
Kenau Haſſelaar.	32.	*C. H. Buichman.*	200.	
Maria Reigersbergen.	32.	*J. B. Lombar.*	200.	
Pallas.	32.	*J. B. Zegers.*	200.	
Proſerpina.	32.	*W. O. Blois van Treslong.*	200.	
Zeepaard.	24.	*O. Wiggerts.*	120	in plaats van 150.
's Lands Corvetten.				
Daphne.		*W. G. Gaymans.*	80	in plaats van 99.
Hypomenes.		*J. J. Melvill.*	80	in plaats van 99.
William.		*P. Peteris.*	60	in plaats van 99.
Atalante.		*B. J. Pool.*	80	in plaats van 99.

CXXX. BOEK. 1801.

's Lands Zeemagt zyn verblyf zou houden, met vyf en twintig koppen te vermeerderen; als mede, om, boven het by de

's Lands Corvetten.	Gevoerd door	Kopp.	
Spion.	*H. H. Siccama.*	80	in plaats van 99.
Ajax.	*S. O. Pool.*	80.	
Echo.	*J. van Kervel.*	60	in plaats van 99.
't Haasje.	*J. Tsbrands.*	30	in plaats van 37.
Arend.	*J. H. Dibbets.*	30	in plaats van 40.
Vlieg.	*J. Arkenbout.*	30.	
Avanturier.	*W. Cowell.*	50	in plaats van 120.

Dit Vaartuig werd, als Kaperschip, buiten dienst gesteld.

's Lands Kotter.			
The Rose.	*J. J. Dingemans.*	30	in plaats van 50.
's Lands Kanonneer-Schooners.			
De Haai	*W. Z. Carp.*	30	in plaats van 60.
De Krokodil.	*J. Polders.*	30.	
De Wolf.	*J. van Nes.*	30	in plaats van 60.
Beschutter.	*A. Casterus.*	30.	
De Schooner			
De Vliegende Visch.	*A. U. Grevenstein.*	50.	

Voorts werden als Wagtschepen, Kustbewaarders, en Uitleggers, zo te *Vlissingen*, *Hellevoetsluis*, als voor *den Briel*, *Maasluis* en *Texel* bestemd

De Uitlegger			
De Maaswimph.	*B. A. Besemer.*	30.	
De Kan. Brigantein			
The Ruby.	*C. Jager.*	40	in plaats van 75.

De

de Bemanningslyst bepaalde getal van Officieren en Cadets, naar gelange van de manſchap der Schepen, boven de rollen, nog 1801. CXXIX. BOEK.

De Kan. Schooner	Gevoerd door	Kopp.	
De Circe.	*A. Weerts.*	30.	
De Poon			
Triton.	*C. Eeg.*	18.	
Het Schip			
De Verwagting.	*J. D. Musquettier.*	75	in plaats van 40.

Buiten dienst werden geſteld, en de Commandanten van derzelver Commandement ontſlagen

Ter Reede van Vliſſingen en op de Zeeuwſche Stroomen.

Vrede en Rust, Pink- en Wagtſchip, bemand met 150 Koppen, Kapitein *J. Dumesnil de l'Estrille.* — De Kanonneerboot *de Meeuw*, 30 Koppen, Kapt. Luit. *J. J. Kraay.* — *List*, 30 Koppen, Kap. *Vitriarius.* — *Sphynx*, 30 Koppen, Luit. *C. W. Heyneman.* — *Salamander*, 30 Koppen, Luit. *J. J. Vernede.*

Zeven Kanonneerſchooners en een Kanonneerboot, te zamen bemand met 375 Koppen, onder den Kapitein *H. A. Reisterburg.* Alle met den laatſten November aanſtaande, zynde weder van leevensmiddelen voorzien, tot den laatſten van Maart 1802.

Snoek, Kanonneerſchooner, Luit. *J. Olyve*, 45 Koppen, en *Hagedis*. Luit. *W. van der Geer*, 45 Koppen, daadlyk als geen last hebbende om weder leevensmiddelen op te doen.

Ter Reede van Hellevoetſluis.

Kortenaar, 68 St. 450 Koppen, Kapt. *A. Staring.* — *Doggersbank*, 68 St. 450 Man, Kapt. *C. G. Evertz.* — *Arneſtein*, Pink- en Wagtſchip, met 80 Koppen, Kap. *G. A. Falck.* Binnen veertien

CXXIX. BOEK. 1801.

nog eenige Officieren en Cadets te plaatzen (*).

Eer tien dagen naa dat dezelve met het Esquader in *Texel* zullen zyn aangekomen.

De Kanonneerbooten *Schrik*, 45 Man, Luitenant *W. van Zuilen*. — *Hyæna*, 45 Koppen, Luit. *D. Velsberg*. — *Draak*, 45 Koppen, Luit. *J. Munting*. Met den laatſten November, zynde van Schafting voorzien tot den laatſten Maart 1802.

's Lands Schip *Chattam*, van 90 Stukken, met een rol van 550 Koppen, ter Commando opgedraagen aan den Kapitein *P. Hartzinck*. — *Pieter Paulus*, 68 St. 450 Koppen, Kapt. *J. B Zegers*. — 's Lands Kanonneerſchooners, onder den Kapt. *A. Holland*, met 390 Man. Met het einde van de loopende maand October.

Ter Reede van Texel.

's Lands Schip *Bato*, 76 St. 550 Man, Capt. *S. Dekker*. — *Sebilla Antoinetta*, Transportſchip, 150 Man, Luitenant *A. Beſemer*. — *Duifje*, Transportſchip, 60 Man, Kapt. Luiten. *H. W. Ketjen*. Van voorraad voorzien tot den laatſten Maart 1802. tot den laatſten November.

Op het Vlie, Wadden en Eemſterſtroomen.

De Alarm, van 24 Stukken, bemand met 99 Koppen, Kapt. Luit. *G. de Veer*. — *Proef*, Brikſcheepje, 40 Man, Commandant *C. Spaan*. — *Slang*, Bom, 25 Koppen, Commandant *J. Tiede*. — Kleine Kanonneerboots *Schorpioen*, 20 Koppen, Commandant *J. J. Heſſels*, en *Otter*, 20 Koppen, Luit. *J. van Ginkel*. — De Galeien *Zeeduivel*, 45 Man, Commandant *W. Wouters*; *Noodweer*, 60 Man, Luit. *A. de Gelder*; *Voorzorg*, 60

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 90.

Eer Wynmaand ten einde liep ſteven- 's Lands Schepen in Zee.
den eenige van 's Lands Oorlogſchepen uit *Hellevoetſluis*, na *Vliſſingen* en *Texel*. Tegen het laatst van Wintermaand bepaalde men een Geleide van gewapende Schepen na en door de *Middellandſche* Zee, van *Texel* tot *Smyrna*. Eén van dat Smaldeel zou de *Barbaryſche* kust aandoen, en te *Algiers*, *Tunis* en *Tripoli* 's Lands belangen behartigen (*).

Directeuren van den *Levantſchen Handel* en *Navigatie* in de *Middellandſche* Zee, hadden in 't breede, de belangen diens Handels en Scheepvaarts het Staatsbewind aanbevelende, een verzoek gedaan, dat de Zeevaarende, en by dien Handel belang hebbende, mogten worden Geruſtſtelling wegens de Koopvaart op de *Middellandſche* Zee.

60 Man, Luit. *J. Nooy*; *Breidel*, 60 Koppen; *Spin*, kleine Kanoneerboot, 10 Man, Luit. *J. H. Dibbitz*. Alle met den laatſten November, als zynde voorzien tot den laatſten van Maart 1802.

Snuffelaar, Schooner, 50 Koppen, Luit. *W. van Heemskerk*, met het einde van October.

Voorts de Kostſchepen.

Roozenburg voor *Amſterdam*, 45 Koppen, Kapt. Luit. *J. Valkenburg*; *Zwaluw* voor *Rotterdam*, 15 Man, Kapt. Luit. *H. Bok*. Het eerſte Kostſchip met den laatſten van Maart 1802, en het tweede met den laatſten November aanſtaande.

Deeze lyst hebben wy ontleend uit de *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 103 enz.

(*) De Inſtructien der Scheepsbevelhebbers, tot die reis beſtemd, zyn voorhanden in de *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Dec. bl. 328.

CXXIX. BOEK. 1801.

den gerust gesteld omtrent derzelver toelating in *Turksche* Havens: dewyl 'er eene algemeene vrees plaats greep, om de *Middellandsche* Zee met de *Bataafsche* Vlag te bevaaren, zo lang 'er, by de Handeldryvenden, geene verzekering ingekomen ware, wegens de weezenlyke gesteldheid der zaaken met alle de *Barbaryssche* Mogenheden, ten opzigte van de vooraf bezorgde stiptlyke voldoening aan de bepaalde Geschenken, en het daar van te wagtene behoud des Vredes. Ingevolge hier van was het gemelde Smaldeel bestemd (*).

Aan de Regeeringen op de *Barbaryssche* Kust, wilde het Landsbestuur de sterkste verzekeringe doen geeven, van de aanhoudende Vriendschap der *Bataafsche* Republiek, en van het voorneemen des Gouvernements, om met de Oorlogsvloot, welke, zo dra mogelyk, immers met het aanstaande Voorjaar, van hier na de *Middellandsche* Zee en de Kusten van *Barbaryen* stondt te vertrekken, daar van de spreekendste bewyzen te geeven, en schikking te maaken op de Geschenken, welke de aangenaamste zouden zyn, by gelegenheid van de kennisgeeving des Algemeenen Vredes, en de vernieuwing der *Turksche* Pasporten (†).

Met

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 202. 242.

(†) *Ald.* Dec. bl. 329.

Met het daar zyn der Vredesvoorwaarden, die een volkloncken Vrede evenaarden, kreeg al wat Handel was, en daar toe betrekking hadt, eene andere gedaante, en opende blyde uitzigten in de toekomst. Het uitvoeren van Erweten, Boonen en andere Peulvrugten, in Oogstmaand verboden, werd in Wynmaand vry gelaaten. Op de overweeging, om ook den uitvoer van Tarwe, Rogge, Garst en Boekweit open te ſtellen, viel het Beſluit, dit Verbod te laaten volduuren tot den laatſten van Grasmaand des volgenden Jaars (*).

Vrygeevingen en Bepalingen op den Uitvoer.

By het betoon eeniger ongerustheid, of, in de Vredesvoorwaarden, de vrye vaart, onder 's Lands Vlag, wel zou weezen verzekerd, deedt het Staatsbeſtuur, in de Nieuwspapieren, plaatzen, dat de Vredesvoorwaarden tuſſchen de *Franſche* Republiek, haare Bondgenoote, en het Ryk van *Groot-Brittanje*, de vrye vaart van de *Bataafſche* Vlag alzins verzekerden, en inhielden, dat, twaalf dagen na de uitwiſſeling van de Bekragtiging dier Voorwaarden, in het *Kanaal* en de *Noordzee*; eene maand na die Uitwiſſeling van het *Kanaal* en de *Noordzee*, tot de *Canariſche Eilanden* ingeſlooten, het zy in den Oceaan, het zy in de *Middellandſche* Zee; twee maanden na dezelfde Uitwiſſe-

Geruſtſtellingen wegens vrye Zeevaardye.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 59 en 65. Dec. bl. 372.

CXXIX. BOEK. 1801.

seling van de gemelde *Canariſche Eilanden* tot den *Evenaar*; en laatstlyk vyf maanden naa die Uitwisſeling, in alle overige Werelddeelen, zonder uitzondering, alle Vyandlykheden moesten ophouden.— Met byvoeging, dat het *Bataafſche* Gouvernement, met den meesten ſpoed, te gemoete zag de door 't zelve van het *Britsch* Gouvernement gevraagde Pasporten, om te ſtrekken ten overvloede, en, voor zo veel des noods, ten waarborge voor zodanige Schepen onder *Bataafſche* Vlag, die Schepen van zyne *Gróot-Brittanniſche* Majeſteit, van de bekragtigde Vredesvoorwaarden nog niet onderricht, zouden mogen ontmoeten.

De Agent van Marine verſtendigde het Staatsbeſtuur, dat hy, van den *Franſchen* Minister OTTO, te *Londen*, ſchryvens hadt ontvangen, waar uit bleek, dat deeze den aanzoek des *Bataafſchen* Gouvernements, tot verkryging van Pasporten, was voorgekomen, en daaromtrent reeds met den *Bataafſchen* Minister te *Parys* in briefwisſeling was getreeden; ten einde te bewerken, dat een aantal *Bataafſche* Pasporten, ten behoeve der *Britſche* Schepen, na *Engeland* wierden gezonden. Teffens berichtte die Agent het Staatsbewind, dat de Burger APOSTOOL reeds met een aantal Pasporten van hier was vertrokken (*).

Pla-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 108. 109.

Plakaaten, Decreeten, en Beſluiten, uitgevaardigd en vastgeſteld geduurende den Oorlog, werden ingetrokken. Met naame het Plakaat, houdende Verbod, tegen den Uitvoer van Scheepsbouw-ſtoffen, en het vervoeren van volbouwde Schepen na vreemde Landen; dat geene Schepen, uit *Britſche* Havens komende, het zy rechtſtreeks of zydelings daar geladen hebbende, binnen deeze Landen, of in derzelver Havens, zouden worden toegelaaten, op verbeurte van de ingelaadene Goederen, ten behoeve van de *Bataafſche* Natie; als mede de Plakaaten tegen den Uitvoer van Oorlogs-Ammunitien, Wapenen, Buskruid, Standpenningen, Goud- en Zilver-Muntmateriaal, Geld en Geldſpecien, oud Yzer, Spek, en de Proclamatie, het accepteeren van eenige Wisſel, uit *Groot-Brittanje* getrokken, verbiedende (*). — Verſcheide, voor een langen of korten tyd, gemaakte Bepaalingen en Vergunningen op den Handel waren de eigenaartige gevolgen van de veranderde omſtandigheden des Vaderlands (†).

Intrekking veeler Plakaaten.

Reeds vroeg deeden PIETER DUBBELDEMUTS, de Heeren VAN DYK, AARNOUT JOHANNES GEVERS, LAURENS en WYNAND ADRIAAN DE GRUITER VINK, Kooplieden

Voorſtel tot een Conſul Generaal in *Engeland.*

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 20, 163, 192, 232, 241.
(†) *Ald.* bl. 243. 414. 415.

CXXIX. BOEK. 1801.

den te *Londen*, Agenten der *Hollandſche* Krygsgevangenen in *Engeland*, een verzoek, om, indien daar te Lande eenig Huis van naam, als Agendarisſen en Zaakwaarneemers van de *Bataafſche Republiek*, onder den naam van *Conſuls Generaal*, mogten worden benoemd, zy alsdan daar toe mogten worden uitgekoozen; daar zy zich durfden beroemen op hunne betrekkingen, Credit, en goeden naam, zo binnen als buiten 's Lands. — CALIS, KUIPER, VAN DAM *en Comp.* en anderen, allen Kooplieden, Reeders of Asſurandeurs, binnen dit Gemeenebest, drongen dit vereenigd Verzoek ſterk aan, of dat één uit dezelven mogt worden benoemd, tot Conſul Generaal, van wege dit Gemeenebest te *Londen*, of dat denzelven zodanigen anderen tytel of post mogt worden gegeeven, als tot waarneeming van zaaken des Handels zou bevonden worden te behooren. Deeze voordragt werd in overweeging genomen (*).

Voordragten van de Kweekſchool der Zeevaard.

De loflyke, en ons Vaderland zo zeer ter eere ſtrekkende, Inrichting tot Aanmoediging van 's Lands Zeedienst, verzogt by eenen Brieve door Commisſarisſen aan het Staatsbewind, dat de door het Provintiaal Beſtuur van *Holland*, ten behoeve van 't zelve, genomene Beſluiten der gewoone en buitengewoone toegeſtaa-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 60. Nov. bl. 27.

ſtaane Onderſtandgelden, ieder Vierduizend Guldens 's jaars bedraagende, waarvan de toezegging der eene liep tot den laatſten van Wintermaand deezes Jaars, die der andere tot den laatſten dier zelfde maand in den Jaare MDCCCIII, mogten volduuren, en dat voorts, uit aanmerking van het nut, dat die Kweekſchool voor de Zeevaard reeds aan den Lande hadt beweezen, en nog verder in groote maate zou kunnen bewyzen, gemelde Onderſtandgelden zodanig mogten worden vermeerderd, als het Staatsbewind voeglyk zou oordeelen. Dit Voorſtel hadt eene heuſche, en eenen gunſtigen uitſlag beloovende, ontmoeting (*). CXXIX. BOEK. 1801.

Schikkingen op de Haringvaart.

De Groote Visſchery, altoos gedreeven onder toevoorzigt des Landbeſtuurs, in de laatſte Jaaren zo zeer belemmerd, ja als tot niet gebragt, was echter een voorwerp van 's Lands zorge gebleeven, en hadt men alles gedaan, om de eer der *Hollandſche* Haring by den Buitenlander bovenal op te houden: ten einde, by herſtel des Vredes, dien voordeeligen handel, met den ouden glans, te kunnen dryven. Men verwylde niet daar aan de hand te ſlaan. Een ten voorigen Jaare benoemd Committé, tot de zaaken van de Groote Visſchery, verzuimde niet, in gevolge van de Inſtructie, negen Boekhou-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Dec. bl. 341.

CXXIX. BOEK. houders van Haringbuizen, te *Vlaardingen*, *Maasſluis*, *Enkhuizen* en in *de Ryp*, woonagtig, aan het Staatsbewind voor te draagen. Deeze benoeming vondt goedkeuring. Zy werden in den Eed genomen. Een hunner eerſte werkzaamheden was, het Staatsbewind te herinneren, hoe de voormaalige Algemeene Staaten, in den Jaare MDCCL, ten behoud der Groote Viſſchery en Haringvaart, dezelve hadden begunſtigd met afſchaffing der Lasten, die van hun afhingen, voor den tyd van drie jaaren, welke vrydom, van tyd tot tyd, was gevraagd en verkregen. Zy verzogten van het tegenwoordig Landsbeſtuur, niet te vergeefſch, dezelfde gunstbetooningen (*). Inmiddels hadden zy, ter goedkeuringe, ingezonden de Ontwerpen, zo voor den Secretaris van het Committé tot de zaaken van de Groote Viſſchery, als mede voor de verdere Bedienden, en Keurmeesteren. Deeze, de kennelykſte blyken draagende van omzigtige voorzorgen, om dien Handeltak den ouden bloei weder te doen bekomen, verwylden niet de goedkeuring des Staatsbewinds weg te draagen (†).

1801.

Herſtel der Vuurbaaken en Waterſchepen.

Een eigenaartig gevolg van het ſtilſtaan onzer Zeevaard, was het verval van 't geen ten onvermydelyk noodigen dienst ſtrekt van

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 99. Nov. bl. 70. Dec. 163 en 415.
(†) *Ald.* Dec. bl. 335 enz.

van den Zeeman. Van hier, dat de algemeene Ontvanger der Vuurgelden benoorden de *Maaze* verzogt, dat aan de Kas der Vuurgelden, ten ſpoedigſten, mogt worden toegeſtaan een Onderſtand van vyf en dertig duizend Guldens; en dat voorts, ten behoeve van dezelve, eene Ordonnantie, groot twintig duizend Guldens, mogt worden afgevaardigd; ten einde daar voor te koopen de benoodigde Oly en Koolen, en de kosten te vinden voor een Koolſchuur op *Kykduin*. — By voorraad verzogt hy, met aanſtaande Lentemaand, vyftien duizend Guldens, om de noodwendigheden tot de Vuuren aan te koopen, en een groote Zeekaap te *Egmond aan Zee* te bouwen. De verzogte vyf en dertig duizend Guldens werden toegeſtaan (*). — Aan de zo lang gehangen hebbende zaak der *Markenſche* Waterſchepen, ten dienſte der Zeevaard, maakte het Staatsbewind thans een einde (†). CXXIX. BOEK. 1801.

Geldbehoefte was ſteeds de toeſtand van het Beheer der *Oost-indiſche* Maatſchappye in het laatſte gedeelte der voorige Eeuwe geweest, en bleef zulks voortduuren. De tegenwoordige Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen en Etabliſſementen vervoegde zich by het Staatsbewind, Aanvraag der O. I. Maatſchappy om Geld.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 23 en 114.
(†) *Ald.* Dec. bl. 417.

CXXIX. BOEK. 1801.

wind, om een behoorelyken onderſtand, of ten minſten eene voldoende zekerheid, dat de Raad weldra zou kunnen beſchikken over een goed gedeelte der *f* 1,321,073 aan denzelven, by beſluit des voormaaligen Vertegenwoordigenden Lichaams, den vyftienden van Herfſtmaand, toegeſtaan. Dit verzoek werd den Agent van Finantien in handen geſteld (*).

Niet omhelsde Voorſlag van Adſignatien.

De Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen, gaf het Staatsbewind het voorneemen te kennen, om, door gepaste maatregelen, weder in te voeren, dat, als voorheen, in *Indie* Gelden worden geteld in de Kas der Compagnie, om alhier te worden betaald naa den afloop van deeze of geene bepaalde voor- of naajaars Verkooping; doch welke Inkastellingen op Adſignatien, zedert de laatſte jaaren, bykans niet meer plaats gegreepen hadden. Dan deeze by hun voorgenomene maatregelen konden zy niet ten uitvoer brengen, ten zy, van wegen het Staatsbewind, verzekering wierd gegeeven, dat, wanneer hunne eigene middelen te kort ſchooten, om de *Indiſche* Adſignatien, ten bepaalden tyde, te voldoen, zy daadlyk, en op de eerſte aanvraage, uit 's Lands Kas zouden worden ondersteund met zodanig eene ſom van gereede Pennin-

(*) *Notuln van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 89.

ningen, als blyken zou te ontbreeken, tot de volledige en daadlyke afbetaaling van zulk een deel Adſignatien. — Hoe zeer het Staatsbewind verlangde alle gepaste poogingen, welke zouden kunnen ſtrekken tot weder opbouw des vervallen Credits in de *Indien*, verklaarde het buiten de mogelykheid te zyn, om, zonder dat daar voor door het Wetgeevend Lichaam de noodige Gelden waren toegeſtaan, eene zo onbepaalde toezegging te doen, als de *Aſiatiſche* Raad verlangde. — Ten einde in deezen met kennis van zaaken te kunnen oordeelen, zag het Staatsbewind te gemoete eene naauwkeurige opgave van het beloop der onbetaalde Adſignatien, welke, uit hoofde van Gelden in de Kas der Compagnie geteld aan den Raad waren aangeboden, tevens met aanwyzing, in hoe verre deeze Adſignatien, uit haare eigene middelen, zou kunnen worden voldaan, en welk eene ſom 'er noodig zou weezen, om het Credit van den Raad, ten deezen opzigte, in de *Indien*, te kunnen herſtellen. — Voorts vorderde het Staatsbewind eene met reden bekloedde opgave van het beloop der ſommen, welke de Raad, in deezen gevalle, te zyner beſchikkinge, zou wenſchen geſteld te zien; ten einde, wanneer, naa het herſteld Credit, de Inkastellingen weder, als te vooren, zouden worden ingevoerd, het te kort, tot voldoening der getrokkene Adſignatien, te

CXXIX. BOEK. 1801.

CXXIX. BOEK. 1801.

kunnen vinden. Ten einde het Staatsbewind, naa dit een en ander te hebben gezien, daar op nadere ſchikkingen, zou kunnen maaken (*).

Voorſlag van SPOORS, om Oorlogſchepen met Goederen na *Oost-indien* te zenden.

Het langduurig gemis van geregelde gemeenſchap tuſſchen het *Vaderland* en de *Aſiatiſche* Bezittingen, hadt wederzydſche behoeften ten onvermydelyken gevolge. De *Oost-indiſche* Volkplantingen hadden een zo dringend gebrek, dat het Lid des Staatsbewinds, SPOORS, het zeer belangryk oordeelde, dezelve daar van ſpoedig en overvloedig te voorzien. Zodanig eene onderneeming zou, zyns oordeels, met een aanmerkelyk voordeel gepaard gaan. — Ook dagt hy, dat het eene uitgebreide nuttigheid zou hebben, die Volkplantingen ſpoedig eenig Krygsvolk te doen toekomen, boven het getal der reeds derwaards beſtemden. — Voors vorderde het belang des Gemeenebests, dat de Zeemagt in een goeden ſtaat gehouden werd, en, zo wel aan Officieren als Gemeenen, gelegenheid gegeeven, om zich meer en meer te bekwamen. — Wyders keurde hy het ten minſten voordeelig, om een aanmerkelyk gedeelte van de aanzienlyke Producten, in die Volkplantingen voorhanden, ſpoedig en veilig herwaards te doen voeren.

Naa het inzien van dien Burger konden al-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 94 en 172.

alle deeze belangryke zaaken, langs genoegzaam veilige, niet zeer traagwerkende, en, in evenredigheid met het gewigt der zaake, niet zeer kostbaare wegen, worden bereikt. Men hadt de vyf Schepen van Linie, *de Doggersbank*, *Kortenaar*, *Bato*, *Wreeker*, en *Herſteller*, die buiten dienst voorhanden en behoorelyk gekoperd waren, waar van de drie eerſte in Lentemaand, en de twee andere in Grasmaand, of het begin van Bloeimaand, zouden kunnen gereed zyn om zee te kiezen, als Fluitſchepen te wapenen, alleen met de bovenſte Battery, alle overige Stukken weglaatende. In het Ruim, of de Verdeeling der Schepen, zou geene verandering noodig zyn, dan dat men in het Voorruim een Watergat afſchoot, wanneer het geheele Ruim der Koebrug enz. tot het inneemen der Laading overbleef, en waar van de *Aſiatiſche* Raad gebruik zou kunnen maaken, om zodanige voorraad en andere noodwendigheden, in ruime maate, in te ſchepen, als de Volkplantingen het meest behoefden, en met uitzigt op voordeel derwaards konden vervoerd worden. CXXIX. BOEK. 1801.

Aan de Zestigers zou twee honderd, en aan de Zeventigers twee honderd en vyftig Man kunnen gegeeven worden, behalven de Soldaaten, die men tot twaalfhonderd man en meer zou kunnen inſchepen. 's Lands Marine wilde hy op de gewoone Bezoldingen aangenomen heb-

CXXIX BOEK. 1801.

ben, en dat de Officieren, in *de Oost* komende, aangemerkt en behandeld zouden worden, zo als zulks ten aanziene van hun, die zich in 's Lands dienst, in tegenoverstelling van 's Compagnies Dienaaren, bevonden, dus verre was gebruiklyk geweest.

's Lands Officieren wilde hy dat met de Laading, zo wel in 't heenen gaan, als in het terug komen, niets anders zouden te doen hebben, dan voor zo veel de stuwing en bewaaring aanging, terwyl de *Carga*, welke van wegens den *Asiatischen* Raad alhier, en van wegen het Gouvernement in de *Indien*, op elk deezer Schepen zou worden geplaatst, alleen voor de ontvangst en uitlevering zouden verantwoordelyk weezen.

Deeze Schepen zouden, by de Terugreize, ten behoeve van den *Asiatischen* Raad, zo veele Voortbrengzels der Volkplantingen moeten inneemen, als daar in voegzaam zouden kunnen worden geborgen, op zodanige aanschryvingen, als door de Directie hier te Lande, aan die van *Batavia*, zou moeten worden gedaan; en dat deeze Schepen, alleen geschikt zynde, om, by eene buitengewoone gelegenheid, uit en t'huis te vaaren, in de *Oost-indien* zo min mogelyk opgehouden, en althans tot geene Binnenlandsche Tochten zouden moeten gebruikt worden.

Zonder ongelukken van aanbelang, rekende de Burger SPOORS, dat deeze onder-

deeneeming, ten hoogſten, tuſſchen de tien en twaalf Tonnen Gouds zou te ſtaan komen. Hy ſtelde der Vergaderinge voor, om de Commisſie van de Marine en Colonien met het onderzoek, omtrent het nuttige of ſchadelyke deezes maatregels, te belasten. — Aan dit verzoek werd voldaan; en dezelfde Commisſie gevolmagtigd, om, wanneer dezelve dien voorgeſlagen maatregel nuttig en uitvoerelyk vondt, naa deswegen de Vergaderinge verſlag gedaan, en derzelver goedkeuring vernomen te hebben, met den Agent der Marine, den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen, en den Vice-Admiraal DE WINTER, als Commandant en Chef van 's Lands Zeemagt, te handelen, en de zaak geheel ten uitvoer te brengen (*). In een volgend Jaar zal de gunſtige uitſlag deezes Voorſtels blyken. CXXIX. BOEK. 1801.

Om Krygsvolk voor de *Oost-indien* aan te werven, hadt het Staatsbewind, by de gemelde vermindering der Krygsmagt, bedagt geweest maatregelen te beraamen, tot het verkrygen van Troupen voor de Volkplantingen. Rangverhooging aan eerſte en tweede Luitenants, aan Sergeant Majors en Sergeanten en Cadets, voorſtellende. Deezen en de Gemeenen, die door hand- en reisgeld werden uitgelokt, zouden zich voor niet minder dan acht Beraamingen tot Krygsvolk in de Colonien.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 419.

CXXIX. BOEK.

acht agtereenvolgende jaaren moeten verbinden (*).

1801.

Met deeze zaake, in Wintermaand, ter Vergaderinge onledig zynde, ontving de Raad der *Asiatische* Bezittingen twee Brieven van den Gouverneur Generaal VAN OVERSTRAATEN, in Bloei- en Zomermaand deezes Jaars geschreeven, het gunstig bericht behelzende, dat zich alles aldaar in een goeden staat bevondt. Eene blyde kundschap, welke de Raad het Staatsbewind mededeelde (†).

Gunstige tyding van *Batavia*.

Verzoek der Participanten in de *O. I.* M. wegens *Ceylon* en de *Kaap de Goede Hoop*.

De Deelhebbers in de *Nederlandsche Oost-indische* Compagnie, droegen aan het Staatsbewind eene schets voor van den staat der Maatschappye, dienende ter inleiding tot een Verzoek, dat het Staatsbewind aan de Afgezanten van dit Gemeenebest, by de onderhandelingen over den Vrede te *Amiens*, geliefden te gelasten, om alles aan te wenden, wat in hun vermogen was, zo by onze Bondgenooten als elders, tot voorkoming van den geheelen Ondergang der *Oost-indische* Compagnie — een Ondergang, dien zy beschreeven als het onvermydelyk gevolg des voorgestelden afstands van het Eiland *Ceylon*, en het openstellen van den vryen en gelyken Handel der *Engelschen* op de *Kaap de Goede Hoop*. Teffens aandringen-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801, Dec. bl. 40.

(†) *Ald.* bl. 356.

gende op het bewerken der teruggaave van alle de Schepen en Laadingen, in *Engeland* in beslag genomen. Het vervolg zal toonen, hoe 'er niets van gekomen is (*).

CXXIX. BOEK. 1801.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Dec. bl. 119 en 232.

*

VA-

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD DERTIGSTE BOEK.

INHOUD.

CXXX. BOEK. *Zamenhang tusſchen het voorige en dit Boek. De Gevolmagtigden ter Vredehandelinge te Amiens. Inhoud des daar geſlooten Vredeverdrags. Artykelen den geweezen Stadhouder* WILLEM DEN V. *betreffende. Hoe* WILLEM DE V. *by* BONAPARTE *werd aangemerkt. Bekendmaaking van den Vrede hier te Lande. Schikkingen op den Vierdag deezer Gebeurteniſſe, byzonder in 's Gravenhage. Leden des Staatsbewinds benoemd, om die Feestviering der Hoogeſchoole te Leyden by te woonen. Schikkingen tot den optocht derwaards. Hoe ontvangen. De Hoogleeraar* M. SIEGENBEEK *doet een Redenvoering te Leyden, bygewoond door Afgevaardigden uit het Staatsbewind. Inhoud dier Redenvoeringe. Over de Kerkredenen, ten dien Feestdage, gehouden. Dichtſtuk-*

ſtukken van JERONIMO DE BOSCH, *van* CORNELIS LOOTS, *van* PROVO KLUIT, *van* SIMON STYL *en* J. H. VERNEDE. *Gedenkpenning op den Vrede. Hoe in Engeland eenigen ongunſtig over den Vrede dagten. Onlusten in Zwitzerland. Teonvredenheden over de Verſchikkingen en Vergoedingen. Dankdag wegens de Vrede in Groot-Brittannie.* BONAPARTES *Aanſpraak by gelegenheid des Vredes. Voorſtel van eene Algemeene Amnestie in ons Vaderland. Brief van het Staatsbewind deswegen. Beſluit daar toe, en Publikatie deswegen. Amnestie aan de Deſerteurs. Valsch verſpreid Bulletin voor de Bataafſche Armée. Beſluiten deswegen genomen. Brief van de Generaals* DAENDELS *en* DUMONCEAU *over dit geval. De Afgezant* SCHIMMELPENNINCK *van geen ſchuld deswegen verdagt. Wat* BONAPARTE *des oordeelde. Inhuldiging der Leden van het Nationaal Geregtshof. Aanſpraak van* SPOORS. *De Syndici in den Eed genomen. Schikkingen op het Syndicaat. Algemeene bepaalingen op het Krygsvolk in de Departementen. In het Departement Holland in het byzonder. Oordeelvellingen over de ingediende Plans der Departementaale Beſtuuren. Derzelver voordragt aan de Ingezetenen. Zy worden door eene groote meerderheid in elk Departement goedgekeurd. Perſoonen, door het Staatsbewind, tot Departementaale Beſtuurders benoemd. Benoeming van Leden tot het Ge-*

CXXX. BOEK.

Gedeputeerd Beſtuur van Holland. De Raad der Finantie in Stad en Lande van Groningen benoemd. Schikking op de Inſtallatie. Dezelve volbragt. Over de verdeeling in Ringen. Bepaalingen op het Stemregt. Welke werkzaamheden voor het Algemeen Beſtuur, en welke voor de Departementaale Beſtuuren kwamen. Schikkingen op het beheer der Geldmiddelen. Het Departementaal Beſtuur van Brabant door het Staatsbewind berispt. Verſchillen tusſchen het Departementaal Beſtuur van Holland en het Staatsbewind. Bepaaling op de aanſtelling van Finantieele Amptenaaren in de Departementen. Verſchil tusſchen Holland en het Staatsbewind over dit ſtuk. Geſchil met den Zeeraad over het aanſtellen van Commisſien. Hoe zich het Staatsbewind, ten opzigte van veelvuldige klagten over de Franſchen, gedroeg, boven al in Zeeland, en byzonder in Vlisſingen. Klagten uit Rotterdam, wegens een door de Franſchen gevorderd Tonnegeld. Geſchillen met Frankryk over het lang verblyf der Franſche Troepen. Vorderingen van den Generaal VICTOR. *Beſluit hier op. Beſluit om de Franſche Troepen niet langer, dan tot Wynmaand, te betaalen. Maatregelen des voorgeſteld en genomen. Hoe het zich met de volvoering toedroeg. Gedraagingen van den Franſchen Generaal* MONTRICHARD. *Een eisch van den Generaal* VICTOR *onderzogt*

zogt en afgeſlaagen. Voorſtellen van eenige Engelſche Kooplieden, de Scheepvaard op onze Volkplantingen betreffende. Antwoord hier op. Verzoeken des Konings van Zweeden, den Handel betreffende, afgeſlaagen. Voor de Leden des Staatsbewinds een onderſcheidend Teken beſtemd. Nieuw Wapen der Republiek. De Nationaale Rekenkamer tot ſtand gebragt. Beraadſlaagingen wegens de verkoop der Domeinen Vaſtſtelling der Geldleening op de Bezittingen en Inkomſten voor acht jaaren. Wat des gebeurde. Zwaarigheden te Amſterdam en Rotterdam, wegens het onderzoek der Opbrengst. Handelingen daar over, en gemaakte bepaalingen. Begrooting der Staatsbehoeften. Voorſlag van het Staatsbewind, wegens eene Bataafſche Beleen- Discompte- en Depoſitie-Bank. Brief deswegen aan het Wetgeevend Lichaam. Opheldering, de Bank betreffende. Verbod van en bepaaling op vreemde Geldleeningen. De Petitien in gewoone en buitengewoone verdeeld. Aandrang op het overmaaken der ſtukken tot de Petitie behoorende. Beſluit om na te gaan, welke Belastingen naa den Jaare MDCCXCV *mogten afgeſchaft weezen. Voorſtel om in de nieuw verkreegene Landen de buitengewoone Heffingen in te voeren.*

CXXX. BOEK.

CXXX. BOEK. 1802.

Zamenhang met het voorgaande Boek.

Naa den langen donkeren nagt des Oorlogs den dageraad des Vredes te zien aanbreeken, en zulks met geen twyfelagtige ſchemeringen, zo ligt weder bewolkt en verdonkerd; maar met eene zekere verwagting gepaard, dat de Vredezon in vollen glans ter kimme uit zal ryzen, is een hoogſt heuchlyk tydſtip voor elk Mensch- en Volksvriend, die den aanhoudenden Kryg, als eene alles verdervende Volksplaage, afgebeden, en om die zalige verwisſeling van omſtandigheden vuurig gewenscht hadt. Zodanig een vooruitzigt koesterde men, in den afgeloopen Jaare, en hadt zulks werkzaamheden in den Lande ten gevolge, die, op den grond der zekere verwagting van den Vrede ſteunden. Wy hebben, in ons laatstvoorgaande Boek, des gewaagd. Wy mogen het tegenwoordige aanvangen met het verhaal van den daadlyk getroffen en bekragtigden Vrede, onder den naam van den *Vrede van Amiens* bekend: waar van wy de Toebereidzelen, en de Mannen tot dit heilwerk beſtemd, vermeld hebben. By die vermelding was het noodig, eene en andere byzonderheid in dit Verdrag, ons Vaderland betreffende, op te haalen; dewyl deeze ten grondſlage ſtrekten van veele verrigtingen in den Lande, zo van het Beſtuur als van de Ingezetenen, die, zonder zulks, geenen toereikenden grond zouden gehad hebben. Wy beloofden eene breedere vermelding van dien Vrede.

De

De voorloopige Voorwaarde bepaald en vóór het einde des verſtreeken Jaars getekend zynde, werden de Gevolmagtigden benoemd en begaven zich naa *Amiens*, om, met overleg van *Frankryks* Bondgenooten, aan den Vrede het volle beſlag te geeven. Van wegen het *Franſche* Gemeenebest verſcheen te dier Stede JOSEPH BONAPARTE, Broeder des Eerſten Conſuls, Lid van den Staatsraad; van wegen den Koning van *Groot-Brittanje* de Markgraaf VAN CORNWALLIS, Ridder van den Kousſeband, en Generaal van 's Konings Legers; van wegen den Koning van *Spanje* Don JOSEPH DE AZARA, Staatsraad van zyne Catholyke Majeſteit, en hoogstdeszelfs Gezant in *Frankryk*, en van wegen onze Republiek RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCK, Buitengewoon Gezant van 't zelve by het *Franſche* Gemeenebest. CXXX. BOEK. 1802. Gevolmagtigden ter Vredehandeling te *Amiens*.

Een Vredeverdrag, 't geen een Oorlog deedt eindigen, welke bykans acht jaaren lang, tusſchen de twee magtigſte Volken van *Europa*, met de grootſte heftigheid, gevoerd was, en waar in zo veele andere Mogenheden zich betrokken vonden, kon niet dan uit zeer veele en hoogstbelangryke Artykelen beſtaan. De voornaamſte geeven wy hier plaats, met woordlyke vermelding der zodanigen, die ons Vaderland byzonder betreffen. Inhoud des Vredesverdrags.

Zyne *Britſche* Majeſteit gaf aan de *Franſche* Republiek en aan deszelfs Bondgenooten, den Koning van *Spanje* en het

CXXX. BOEK. 1802.

„ *Bataafſche* Gemeenebest, terug alle „ Bezittingen en Colonien aan dezelve „ toebehoorende, in kort zints den te„ genwoordigen Oorlog door de *Brit„ ſche* Magt bezet en veroverd; met uit„ zondering van het Eiland *Trinedad*, „ 't welk zyne Catholyke Majeſteit in „ vollen eigendom en ſouverainiteit aan „ zyne *Britſche* Majeſteit afſtondt." Die zelfde uitzondering hadt plaats ten opzigte van „ alle Bezittingen en Etablisſementen „ der *Bataafſche* Republiek op het Ei„ land *Ceylon*, welke vóór den Oorlog „ aan de Republiek der *Vereenigde Pro„ vintien*, of aan de *Oost-indiſche* Com„ pagnie, toebehoorden. — De *Bataaf„ ſche* Republiek bleef in het vol ſouve„ rain bezit van de *Kaap de Goede Hoop*, „ even als zulks vóór den Oorlog plaats „ hadt. Het zou aan de Schepen van al„ lerlei ſoort, toebehoorende aan de Con„ tracteerende Partyen, vergund zyn, om, „ op gelyke wyze als van ouds, aldaar „ tot aankoop van ververſchingen binnen „ te loopen, onder bepaaling van dezelf„ de Regten als de *Bataafſche* Republiek „ van haare Schepen vordert (*)."

Het

(*) Geduurende de Onderhandelingen tot den Vrede liet men niet na by het Staatsbewind, van wegen het beheer der O. I. Bezittingen, aan te dringen, dat de Gezant SCHIMMELPENNINCK zou verzogt worden den afſtand van *Ceylon* te voorkomen: doch wat ook daaromtrent gebeurd zy, het bleek vergeefsch te weezen. — Intusſchen zou-

Het Grondgebied en de Bezittingen van haare Allergetrouwſte Majeſteit, de Koninginne van *Portugal*, zouden volkomen, zo als die vóór den Oorlog geweest waren, gehandhaafd worden. Nogthans moesten de Grensſcheidingen van het *Franſche* en *Portugeeſche Guiana*, in *America*, zich bepaalen tot aan de Rivier van *Aravari*, volgende die Rivier van deszelfs uiterſten mond van *Kaap Nord* af, tot aan deszelfs oorſprong, en voorts tot *Rio Branco* ten westen. — Daarenboven kwam men overeen, dat de Schikkingen, die 'er tusſchen de Hoven van *Madrid* en *Liſſabon*, tot vaſtſtelling hunner grenzen in *Europa*, plaats gehad hadden, ten uitvoer zouden gebragt worden. — De Eigendommen en de Regten, benevens het Grondgebied der *Ottomanniſche Porte*, werden gehandhaafd zo als zy vóór den Oorlog geweest waren.

Het Gemeenebest der *Zeven Eilanden* werd door alle de onderhandelende Mogenheden erkend en bevestigd. Verder was men het eens geworden, om de Eilanden *Maltha*, *Gozo* en *Comino* aan de Or-

zouden de *Engelſchen*, althans veelen hunner, *Ceylon* wel hebben willen laaten, als zy de *Kaap de Goede Hoop* in bezit hadden kunnen krygen. Zeer leezenswaardig is daar over 't geen wy ontmoeten in J. BARROUS *Reizen in de Binnenlanden en het Zuidelyk gedeelte van Africa*, in het III en IVde Deel. *Haarlem*, by F. BOHN 1805.

CXXX. BOEK. 1802.

Orde van St. Jan van Jeruſalem terug te geeven, om door die Orde, op dezelfde voorwaarde, geregeerd te worden, waarop het die vóór den Oorlog bezat, ſchoon onder eenige bepaalingen, den inwendigen toeſtand dier Eilanden en de Orde der *Maltheſer* Ridderen betreffende, als mede het bezetten der genoemde Eilanden, door *Siciliaansch* Krygsvolk, tot zo lang zy eene eigene Krygsmagt zouden op de been gebragt hebben. Teffens vondt men goed de voornaamſte Mogenheden, als *Frankryk*, *Engeland*, *Oostenryk*, *Spanje*, *Ruſland* en *Pruiſſen*, uit te noodigen, om tot de bepaalingen van alles, wat *Maltha* en de *Maltheſer* Orde betrof, mede toe te treeden.

Voorts verbondt zich het *Franſche* Gemeenebest, om, zo dra de Vrede bekragtigd was, alle deszelfs Krygsbenden *Napels* en den *Kerklyken Staat* te doen ontruimen. Desgelyks beloofde zyne *Groote Brittanniſche* Majeſteit, *Porto Ferrajo*, en in 't algemeen alle Havens en Eilanden, zo in de *Middellandſche*, als in de *Adriatiſche Zee*, van zyne Krygsmagt te ontledigen. In alle de terug gegeeven Plaatzen zouden de Vestingwerken in denzelfden ſtaat blyven, als waar in zy zich by het ſluiten van den Vrede bevonden.

Wederzyds kwam men overeen, dat geen der Inwoonderen van de afgeſtaane of wedergegeevene Landen, onder welk een voorwendzel ook, in deszelfs Perſoon

of

of Eigendommen, vervolgd, ontrust of gehinderd zouden worden, uit hoofde van deszelfs gedrag of ſtaatkundige gevoelens, of om eenige andere reden, ten ware voor Schulden met byzondere Perſoonen aangegaan, of wegens de Daaden, naa dit Verdrag gepleegd.

Omtrent de Visſcheryen bepaalde men, dat de Vischvangst op de Kusten van *Terre Neuve*, en bygelegene Eilanden, als mede in de Golf van *St. Laurens*, op denzelfden voet als vóór den Oorlog zou herſteld worden. — De Schepen en Goederen, die in het *Kanaal* of in de *Noorden Middellandſche* Zeeën, naa de onderteekening der Voorloopige Vredesvoorwaarden, mogten genomen zyn, zouden van wederzyden kost- en ſchadeloos terug gegeeven worden.

De Afgezanten der onderhandelende Mogenheden zouden, in de Staaten dier Mogenheden, dezelfde voorregten genieten als Gezanten van gelyken rang vóór den Oorlog genooten hadden.

Artykelen den geweezen Stadhouder betreffende.

Een der Artykelen, ons Land byzonder betreffende, luidde: „De tak van 't *Nas-* „ *ſauſche* Huis, welke in de voormaalige „ Republiek der *Vereenigde Nederlan-* „ *den* is geëtablisſeerd geweest, verlie- „ zen ondergaan hebbende, zo wel van „ Particuliere Bezittingen, als ten gevol- „ ge van de veranderde Regeeringsvorm, „ in dat Land aangenomen, zal een ge- „ evenredigde Schadeloosſtelling bezorgd

CXXX BOEK. 1802.

„ worden." Ten aanzien van dit gewigtig en zo onbepaald Artykel, werd ten zelfden dage der ſluiting van den Vrede, eene afzonderlyke Overeenkomst tusſchen den *Franſchen* en *Bataafſchen* Gevolmagtigden ten Vredehandel, daargeſteld; waar by de Gevolmagtigde der *Franſche* Republiek verklaarde, „dat men, in overeenkomst met de reeds exteerende Conventien tusſchen de *Franſche* en *Bataafſche* Republiek, en uit kragte der Speciaale Inſtructien, met welke hy van wegen zyn Gouvernement belast was, wilde verſtaan hebben, dat de Schadeloosſtelling, ten behoeve van het Huis van *Naſſau* in het Vredesverdrag vastgeſteld, in geenerlei opzigte, en op geenerlei wyze, hoe genaamd, tot last zou kunnen komen van de *Bataafſche* Republiek; ſtellende zich het *Franſche* Gouvernement, ten dien effecte, tot Guarant, ten behoeve van de *Bataafſche* Republiek (*)."

De

(*) De Schadeloosſtelling voor het Huis van ORANJE beſtondt eerlang in het Bisdom van *Fulda*, de Abdyen *Corvey* en *Weingarten*, en de Ryksſteden *Dorthmund* in *Weſtphalen*, en *Yſing* en *Buchhorn* in *Zwaben*, met alle derzelver Landeryen en toebehooren, zo voor den geweezen Stadhouder als voor zyne wettige Erfgenaamen en Opvolgers. Derzelver bezitneeming ging niet zonder tegenſtand toe. Dan de geweeze Stadhouder, door het Hof van *Berlyn* kragtdaadig geholpen, ſtelde zich in het bezit. De oude Vorst ſtondt, nog in dit Jaar, die Goederen aan zyn Zoon den Erfprins af.

De *Franſche* Gezant JOSEPH BONAPARTE bekragtigde zulks met zyne naamtekening, en de *Bataaffche* Gezant SCHIMMELPENNINCK nam, in naam der Republiek, deeze Vrywaaring aan.

Hoe WILLEM de Vde door BONAPARTE werdt aangemerkt.

De Prins van ORANJE hadt zyne belangen, met opzigt tot de Schadevergoedingen in *Duitschland*, by eenen Brieve, den Eerſten Conſul BONAPARTE, op het ernſtigſte, aanbevolen. Van deezen ontving hy de gunſtigſte verzekeringen. Dit bewoog den Prins zynen Zoon na *Parys* te zenden, om by den Eerſten Conſul zyne opwagting te maaken. Deeze verſcheen binnen *Frankryks* Hoofdſtad in Lentemaand deezes Jaars, onder den naam van de *Graaf van Dietz, Erfprins van Naſſau*. BONAPARTE geboodt dien Prins met alle onderſcheiding te behandelen. Ten gehoor by den Eerſten Conſul toegelaaten, hadt deeze hem zyn genoegen betuigd over eenen Brieve, onlangs door 's Prinſen Vader geſchreeven. Een Brief aan de Regenten en Ministers, die posten bekleedden, op den achttienden van Louwmaand des Jaars MDCCXCV, en dus vóór de zints dien tyd voorgevallene Omwentelingen. By denzelven gaf hy hun te verſtaan, dat 'er, zyns bedunkens, geene redenen waren, die hun zouden moeten wederhouden, ter bevordering van het welzyn des Vaderlands, hunne poogingen aan te wenden, en den ondergang daar van voor te komen; dat, indien

CXXX. BOEK. 1802.

zy oordeelden, het Vaderland en deszelfs goede Ingezetenen van nut te kunnen zyn, door het aanvaarden van Ampten of het zitting neemen in Collegien, die invloed hadden op het beheer of beſtuur van zaaken in het Vaderland, of door deel te neemen in dat Beſtuur, en ten dien einde met de Leden der daadlyke Regeering mede te werken, zy zulks, in dit geval, konden doen (*). — Eene vryſtelling of verlofgeeving, die van weinig aanbelangs zou mogen gerekend worden, als herkomſtig van een Vorst, die, ten Lande uitgeweeken, zints het toen gebeurde, geen zeggen hadt over iemand in het Vaderland; doch men weete, dat veeler verkleefdheid aan dien Prins, ondanks al het voorgevallene, ſtand hieldt, en dusdanig eene vergunning ruimte gaf aan veelen, die zich anderzins aan de Stadhouderlyke Regeering verbonden rekenden, en het aanvaarden van eenige post, uit handen des toenmaaligen Landbeſtuurs, voor ſtrydig met hunnen pligt hielden.

Bekendmaaking van den Vrede hier te Lande.

Van den geſlooten en bekragtigden Vrede deedt het Staatsbewind, 't welk met veel verrukking die tyding ontving, den Volke de weete by eene Proclamatie, welke op deezen zin liep. — „ *Bataaven!* Bloe„ dige Volkstwisten hadden zints lange „ de Menschheid doen zuchten, hadden „ aan

(*) Deeze Brief was den 26 van Wintermaand 1801. uit *Oranjeſtein* geſchreeven.

„ aan veele Oorden verwoesting, verar- CXXX.
„ ming en alle zoortige rampen, haare BOEK.
„ onzalige gevolgen, doen ontſtaan. —
„ Ook de *Bataafſche* Republiek was, 1802.
„ ondanks het zagtaartig character van
„ haar Beſtuur en van haare Ingezetenen,
„ door den drang der omſtandigheden te
„ wapen geroepen, en bevondt zich ze-
„ dert zeven agtereen volgende jaaren,
„ in een ſtaat van openbaaren Oorlog met
„ het nabuurig Ryk van *Groot-Brittanje*:
„ een ſtaat zo vreemd van haare gezind-
„ heid, als nadeelig voor haare Commer-
„ cie en ſtrydig met haar beſtendig ge-
„ drag. — Alles haakte na den Vrede!"

„ Zo dra de belangen en betrekkingen
„ van dit Gemeenebest hebben toegelaa-
„ ten, tot herkryging van denzelven,
„ werkzaam te zyn, is deswegen alles
„ aangewend, dat Eer, Voorzigtigheid,
„ en Staatkunde, aan de hand konden
„ geeven."

„ De uitſlag heeft deeze poogingen,
„ en met dezelve den betoonden moed
„ der *Bataaven*, bekroond, door het
„ Tractaat op den 23 Maart jongſtleden
„ te *Amiens*, zo door deeze als door de
„ *Franſche* Republiek, en door het Ryk
„ van *Spanje*, met zyne *Groot-Brittan-*
„ *niſche* Majeſteit geſlooten, en waar van
„ de Ratificatien door alle de belanghebb-
„ bende Mogenheden zyn uitgewisſeld,
„ hetwelk den Vrede en goede Verſtand-

„ hou-

CXXX. BOEK. 1802.

„ houding tusschen de wederzydsche Staaten heeft hersteld."

„ Daar Ul. dit ter kennisse wordt gebragt, kunt Gylieden u verheugen in „ het gegrond en streelend uitzigt, dat, „ onder den Godlyken zegen, ongestoorde Bezittingen, een onbelemmerde Handel, en verder weder geopende bronnen van bestaan, ras voor Ul. het geledene vergoeden en een te lang gestremde welvaard, op nieuw als voorheenen, zal doen vloeijen."

„ Hier aan, intusschen, beantwoordt „ de verpligting van alle vyandlyke geneigdheid jegens de *Britsche* Ingezetenen te laaten vaaren, en tegen-opregte welwillenheid te verwisselen: en van „ stiptlyk, met de meeste naauwgezetheid, „ in agt te neemen den inhoud van het „ geslooten Tractaat, en van elk afzonderlyk Artykel van hetzelve; hetwelk „ diensvolgens allen die het aangaat, by „ deezen, wel ernstig wordt belast en „ bevolen, met interdictie van zich ietwets daar tegen aangaande, of den herstelden Vrede eenigzins kunnende stooren, op eenige wyze te veroorloven."

Schikkingen op den Vierdag deezer Gebeurtenisse.

Wyders hieldt deeze Proclamatie in, het goedvinden des Staatsbewinds, om deeze heuchlyke Gebeurtenis, op eene gepaste wyze, en overeenkomstig de gevoelens, welke zy behoorde te verwekken, te vieren. Ten deezen einde zou op

op Woensdag den tweeden van Zomermaand, door alle Godsdienstige Gezindheden in de *Bataafsche* Republiek, des voormiddags van tien tot elf uuren, een plegtig Dankuur worden gehouden; ten einde alle Ingezetenen, gelyktydig het weldaadig Opperweezen mogten eerbiedigen, dankzeggen voor het herstel van den Algemeenen Vrede, diens Zegen daar over af te smeeken, en zynen Vaderlyken Zegen voor den welvaart van het Gemeenebest in te roepen. — Op den avond van dien zelfden dag hadt men in elke Stad eenig openbaar of plaatslyk Gebouw, naar gelange der omstandigheden, te verlichten, terwyl op dien Dag, in alle Gemeenten, waar zulks kon geschieden, de Klokken bespeeld of geluid en de Vlaggen van alle Toorens en openbaare Gebouwen zouden uitgestooken worden. — In alle Guarnisoensplaatzen zou gehouden worden eene groote Parade, en overal, waar het voegelyk geschieden kon, driemaal op dien dag telkens een Salvo van één en twintig Schooten geschieden. CXXX. BOEK. 1802.

Byzondere beraamingen en schikkingen voor dien Vreugdedag werden, ten opzigte van *'s Gravenhaage*, vastgesteld. Daar moest de Krygsbezetting, benevens de Gewapende Burgermagt, zich ten één uure in de wapenen en in de *Maliebaan* bevinden; derwaards zouden zich de Leden van het Staatsbewind met de Ministers in koetzen, vergezeld van behoorelyk geleide,

CXXX. BOEK. 1802.

de, begeeven; de aankomst in, zo wel als het vertrek des Staatsbewinds uit de *Maliebaan* moest door één en twintig ſchooten uit het Geſchut worden aangekondigd; de Klokken in *'s Gravenhaage* zouden, behalven het ſpeelen op drie geſtelde uuren, beſpeeld worden, als het Staatsbewind na de *Maliebaan* ging en terugkeerde. Te gemelder plaatze ſtonden de noodige Tenten opgerigt te worden, om het Corps Diplomatique en andere Hooge Amptenaars van Staat te ontvangen en te onthaalen. De *Bataafſche* Vlag zou van het Obſervatorium der Marine waaijen. 's Avonds ſtondt de *Groote* en *Korte Voorhout* nevens de *Lange Vyverberg* verlicht, en een Vuurwerk in de *Maliebaan* afgeſtooken te worden. Muzyk zou de gemelde Verlichting en het Vuurwerk vergezellen. Overeenkomſtig met dit ontwerp, werd de Feestviering, ten geſtelden Dage, in den Zetel des Staatsbewinds voltrokken (*).

Elders, in den ganſchen Lande, volgde men, naar 't vermogen en de geſteldheid der Steden en Dorpen, het voorſchrift des Bewinds. Alles droeg blyk van de hartlykſte deelneeming in eene Gebeurtenis, voor den Lande van onſchatbaar belang. — Tot geene byzondere vermelding van het plaatslyke kunnen wy ons

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Mey bl. 167. Juny bl. 32.

ons inlaaten. De nieuwsmaaren, dien Dag betreffende, deelden ze onvermoeid mede.

CXXX. BOEK.

1802.

Dan het verrigtte in *Leydens Hoogeschool*, als in onmiddelyk verband gebragt met het Landsbeſtuur, verdient dat wy des met eenige onderſcheiding gewagen. Naa dat alle andere Feestvieringen een einde hadden genomen, vervoegden zich Afgevaardigden uit Curatoren aan de Univerſiteit te *Leyden* by den Voorzitter des Staatsbewinds, het verlangen der Beſtuurderen te kennen geevende, dat, van wegen de Vergadering, eene Bezending mogt worden benoemd tot het bywoonen der plegtigheden, welke den zestienden van Zomermaand, ter vieringe van den geſloten Algemeenen Vrede, aldaar zouden plaats hebben. Gereeden ingang vondt dit verzoek, en werden, tot het bywoonen der plegtigheid, de Burgers VAN BURMANIA RENGERS, J. SPOORS, A. G. BESIER en W. A. DE BEVEREN benoemd.

Leden des Staatsbewinds benoemd om de Feestviering te *Leyden* by te woonen.

Met de agtbaarheid en luister van het Staatsbewind der *Bataafſche* Republiek, oordeelde men het overeenkomſtig, dat deeze Bezending na *Leyden* zou vergezeld worden door een geleide van Paardenvolk, beſtaande uit drie Officiers, twee Wagtmeesters, twee Trompetters, vier Corporaals, twee en dertig Ruiters; dat op dien dag, aan de *Witte Poort* der Academieſtad, zich eene behoorelyke Krygswagt

Schikkingen tot den Optocht derwaards.

CXXX. BOEK. wagt ter ontvangst en verder ten geleide zou bevinden (*).

1802.

Hoe ontvangen.

Kort naa de aankomst der Bezendinge ten Stadhuize, begaven de Rector Magnificus, EDUARD SANDIFORT, en de oudste Hoogleeraaren der vier Faculteiten, zich, als Afgevaardigden van den Academischen Senaat, derwaards om de Leden van het Staatsbewind, met hunne komst in *Leyden*, geluk te wenschen, en hun de belangen der Hoogeschoole aan te bevelen. De Leden des Staatsbestuurs, vergezeld van Curatoren, en gevolgd door den Promotor en verdere Leden der Academische Vierschaar en eenigen uit de Stadsregeering, met de verdere hier toe behoorende Personen, begaven zich in staatlyken optocht na het gebouw de Academie, waar eene geplaatste Eerewagt aan de Afgevaardigden uit het Staatsbewind de krygseere bewees. In de groote Gehoorzaal wagtten hun de bereidde onderscheidende Zitplaatzen.

SIEGENBEEK doet eene Redevoering.

De Hoogleeraar in de *Nederduitsche* Letterkunde, MATTHYS SIEGENBEEK, sprak eene plegtige *Latynsche* Redevoering op den Vrede uit, waar in hy de rampen van den doorgestaanen Oorlog, en de zegeningen van den Vrede, met sikssche trekken schilderde, en de Leden des Staatsbewinds op eene gepaste wyze aansprak

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 131 en 163.

ſprák (*). Een buitengewoon en fraai Muzyk, 't welk zich, zo vóór als naa de Redevoering, liet hooren, zette aangenaamheid, en zo de aanzienlykheid als talrykheid der Toehoorderen, aan deeze plegtigheid luister by. Naa dezelve, beſloot een maaltyd dit Academie-Feest; waar over de Afgevaardigden, in den *Haage* wedergekeerd, hun volkomen genoegen betuigden.

Inhoud van dezelve.

Geen wonder, de Redevoerder ſchetſte, by den aanhef, de verrukkende blydſchap, door de tyding des Algemeenen Vredes in aller gemoederen verwekt. Eene gebeurtenis, zo heuchlyk voor allen, werd regtmaatig en gepast door *Leydens* Hoogeſchool, de Voedſter van de Kunſten des Vredes, by uitſteekenheid gevierd. Het heilrijke van den Vrede van *Amiens* doet hy zo veel ſterker uitkomen, daar de Oorlog, welke dezelve hadt doen eindigen, te merkwaardiger was, zo door zyne wreedheid, als door zyne algemeenheid en ongewoonen aart. De aanleiding tot denzelven was nieuw; de verdeediging naamlyk der Regten van de Re-

(*) Deeze Redevoering, alzins ſchoon, zag het licht onder den Tytel MATTHIÆ SIEGENBEEK *Litterarum Belgicarum in Academia Lugduno Batava Profeſſoris Ordinarii Oratio de Pace Amſtelodamenſi. Lugd. Bat. apud* S. & J. LUCHTMANS. Eene fraaije *Nederduitſche* Vertaaling ontvingen wy eerlang, vervaardigd door ABRAHAM BLUSSÉ *de Jonge*. Te *Dordrecht*, by P. BLUSSÉ.

CXXX. BOEK. 1802.

Republikeinsgezinden tegen de Voorſtanders van het Eenhoofdig Beſtuur. Nieuw en ongehoord was ook de zamenſpanning van zo veele Volken en Magten tegen één eenig; het door- en voortzetten der veelvuldige Veldſlagen, geduurende de barſte ſaiſoenen, die anders den Krygeren rust verleenden, en het voeren van dien Oorlog door Burgers, in ſtede van Huurlingen tot den Kryg opgekweekt en daar aan gewoon.

Klein van beſtek, doch ryk van beelden en kragtig geſchilderd, was het tafereel van de yſelykheden, rampen en opeengepakte elenden des Krygs in die ſtreeken, waar dezelve het felst hadt gewoed. Van *Duitschland* beginnende, brengt hy, den menschlievenden Held MOREAU, de welverdiende hulde toe. Voorts loopt hy *Italie* door, en geeft het gebeurde in dat Land hem ſtoffe tot eene zo cierlyke als kragtige loffpraak op den overwinnenden BONAPARTE. Dit baant hem een eigenaartigen overgang tot *Frankryk*, *Zwitzerland*, *Spanje* en *Portugal*. Terwyl hy, uit de vreugde, welke de jongstgeſlooten Vrede door geheel *Groot-Brittanje*, hoe zeer door den buit des Krygs verrykt, baarde, opmaakt, hoe zwaar ook de geëindigde Oorlog dat Ryk hadt gevallen

Gansch veel ſtoffe van blydſchap boodt deeze langgewenschte Gebeurtenis ons Vaderland aan, daar hetzelve, meer dan an-

andere Gewesten, door dien langdaurigen en den handel ſtremmenden Kryg geleden hadt, en door denzelven op den rand des verderfs was gebragt. Treffend en hartroerend is de ſchildery van den bangen nood, waar in ons Vaderland, door den Kryg, eindelyk tot in het hart van 't zelve overgebragt, zich ten dien veegen ſtonde bevondt. By dit alles ſteekt de door den Vrede aangebragte Verlosſing te ſterker af. CXXX. BOEK. 1802.

De Vrede deedt zich hoogst aanminnig voor, beſchouwd met betrekking zo tot het herſtel en den bloei van *Leydens* Hoogeſchool, als tot dien van Kunſten en Weetenſchappen in 't algemeen. De ſlagen, door den dollen Kryg aan deeze elders en ook hier toegebragt, doen den Redenaar, met te meer vuurs, het heil verheffen, dat voor dezelven, even als voor de *Leydſche* Academie, te wagten ſtondt; terwyl hy de Godlyke Voorzienigheid looft, van welke deeze zegen afdaalde, en de Bewerkers van den Vrede roemt, wier beleid in de Onderhandelingen van *Amiens* hadt uitgeblonken; met onderſcheiding gewaagende van den *Bataafſchen* Afgezant SCHIMMELPENNINCK, daar deeze, in 's Lands beste te bezorgen, een onvermoeiden vlyt en in het vereffenen van de verſchillende begrippen zyner Medeonderhandelaaren eene wondere voorzigtigheid betoond hadt.

Troostvolle uitzigten openden de aangebragte Vrede, zo den Volken in 't al-

gemeen als ons Vaderland en 's Lands Hoogeſchool in 't byzonder. — Uitzigten gegrond op de ervaarenis, door onze Geſchiedenisſen geſtaafd, dat, naa den donkerſten nagt, voor ons Land dikwerf de heilvolſte dageraad verrees. — Uitzigten, die tevens ook veronderſtelden, het wederkeeren der Landzaaten tot waare Godsdienſtigheid, goede Zeden en voorál tot Eendragt. Deugden, op 't kragtigst, aangepreezen. De Hoogeſchool aan de Afgevaardigden van het Staatsbewind aanbevolen hebbende, ſtuurt de Redenaar zyne Redevoering ten einde met eene hartlyke Bede tot den Allerhoogſten.

Over de Kerkredenen ten dage der Feestvieringe gehouden.

Vondt men veele Kerkleeraaren der *Nederduitſche Hervormde Gemeente*, gelyk wy vermeld hebben (*), ongenegen om, ten dage van de *Feestvieringe over der Engelſchen Aftocht*, den kansel te betreeden, thans was der Leeraaren yver om aan den eisch van het uitgeſchreeven Dank-uur te voldoen, algemeen. De volle Kerkgebouwen van allerlei Gezindheden droegen blyk van der Landzaaten Godsdienſtige Dankerkentenisſe. Geen Redevoeringen, ten dien dage gedaan, byzonder meldenswaardig, zagen het licht.

Dichtſtukken van J. DE BOSCH.

Geen wonder, dat de Dichtkuust, op hoogen toon, de ſnaaren tokkelde by een Gebeurtenis zo hoogst belangryk als aan ge-

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XLI. D. bl. 359.

R. Vinkeles fecit.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

genaam. Wy willen van de voornaamſte met een kort woord gewaagen. Weinige dagen naa den Feestdag kwam ter tafel van het Staatsbewind een *Latynsch* Dichtſtuk van den Burger JERONIMO DE BOSCH, Curator van 's Lands Univerſiteit te *Leyden*, als Geleerde en als Dichter met roem bekend. Hy bezong den lof des verdienstvollen Gezants SCHIMMELPENNINCK, de rampen des Oorlogs, het heil des Vredes en de blydſchap over de ſchoone vooruitzigten op toekomſtig Volksgeluk (*). De Voorzitter de hem ter hand geſtelde afdrukken, volgens verzoek, den Leden en Ministers overleverende, werden met het hoogſte welgevallen aangenomen. (†). CXXX. BOEK. 1802.

De verdienstlyke Dichter CORNELIS C. LOOTS, zong aan de *Nederlanders* den geſlooten Vrede toe, en liet zynen hooggeſtemden Vredezang klinken in het Departement der Letterkunde van de Maatſchappy *Felix Meritis* (§). — De Vergadering van het *Utrechtsch* Departement der LOOTS.

(*) De tytel was HIERONIMI DE BOSCH, *Curatoris Academiæ Lugd. Bat. Carmen, viro prudentiſſimo* RUTGERI JANO SCHIMMELPENNINCK J. U. D. *ad Pacem Ambianenſem Batavorum Legato Confecta Pace, ſalva Republica, redeunti dicatum* 2 Junii MDCCCII. *Cum hujus Pacis ſolemnia publice celebrarentur.*

(†) *Notulen van het Staatsbewind*, Juny 1802 bl. 49.

(§) Te *Amſterdam*, by P. J. UYLENBROEK.

CXXX. BOEK. 1802.

der Maatschappy *Tot Nut van 't Algemeen* hoorde den Lierzang op den Vrede door den Burger PROVO KLUIT (*). — De Vriendenkring te *Amsterdam*, ter zinspreuk voerende, *Kunst door Vriendschap volmaakter*, zong *Europa bevredigd* in eenen Lierzang (†). — Ook hoorde men den gryzen Doctor SYMON STYL te *Harlingen*, met een edel vuur van eene welbestuurde verbeeldingskragt, de snaaren, te deezer gelegenheid, tokkelen (§). De Burger S. H. VERNEDE hief in 't *Fransch* een Vredezang aan, door den Dichter LUBLINK hem in *Nederduitsche* toonen nagezongen (**).

Medaille op den Vrede.

Om deezen Vrede te vereeuwigen diende een Gedenkpenning, door den Medailleur LAGEMAN vervaardigd. Zinryk was dezelve uitgedagt. De voorzyde vertoonde het Beeld van den Vrede, als van den hemel op aarde nedergedaald, en haaren rykdom uit den hoorn des overvloeds op *Europa* uitstortende. In haare rechterhand voerde zy den staf van *Mercurius*, die zo wel een zinnebeeld van Vrede als van Koophandel zynde, meer dan de Olyftak, het anders meest gebruiklyk kenmerk, niet

(*) Te *Utrecht*, by de Wed. J. VAN TERVEEN en ZOON.

(†) Te *Amsterdam*, by P. J. UYLENBROEK.

(§) Te *Harlingen*, by V. VAN DER PLAATS.

(**) *Algem. Kunst- en Letterbode*, 1802. I. Dl. bl. 322.

CORNELIS LOOTS.
d Ward ad viv. del.
R. Vinkeles sculp.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

niet alleen aanduidde, welke weldaadige gevolgen men uit deezen Vrede voor den Koophandel te wagten hadt; maar tevens te kennen gaf, dat Koophandel en Vrede, zullen zy algemeen geluk aanbrengen, zodanig behooren vereenigd te zyn, dat zy, als het ware, flegts één weezen uitmaakten. — Op de keerzyde ſtondt de bloei van Koophandel, Zeevaard, Landbouw, Kunſten en Weetenſchappen, als het gevolg van den Vrede, door eenige Koopmans Goederen, een Scheepsroer, Koornairen, Ploeg, Dorschvlegel en Spade afgebeeld (*). CXXX. BOEK. 1802.

De vrees te *Weenen* ontſtaan, wegens het hervatten van den Kryg, bleek ongegrond te zyn. Het ontbrak in *Groot-Brittanje* niet aan Parlements Leden, die van de te *Amiens* aangevangene Vredehandelingen ongunſtig ſpraaken en beweerden, hoe de natuur der zaake medebragt, dat dezelve van zeer langen duur moesten zyn. WYNDHAM en ELIOT voeren ſterk uit tegen de Heerschzugt van het *Franſche* Staatsbeſtuur. Eerstgemelde verklaarde onder andere, dat 'er, buiten *Frankryk*, flegts twee groote Mogenheden overbleeven, met naame *Oostenryk* en *Rusland*, en het duidelyk bleek, dat *Frank-* Hoe in *Engeland* eenigen over den Vrede dagten.

(*) Het omſchrift aan de rechte zyde was PAX AMIENSIS. Onder aan ſtondt XXVII MARTII MDCCCII. Aan de keerzyde las men REVIVISCUNT.

CXXX. BOEK. 1802.

Frankryk zich eene volſtrekte Alleenheerſching zogt toe te eigenen. Zy gaven zich zeer veel moeite om, in breede vertoogen, wantrouwen tegen de oogmerken van *Frankryk* ten ſterkſten op te wekken. Bepaald ſpraken deeze Staatsministers, en hunne Medeſtanders, tegen het gedrag van BONAPARTE, met opzigt tot de *Italiaanſche* Republiek, ſchoon door *Pruiſſen*, *Rusland* en *Oostenryk* goedgekeurd.

De benoeming van den eerſten Conſul, BONAPARTE, om die waardigheid, voor zyn geheele leven, te behouden, gepaard met de gerüchten, dat hy tot hooger waardigheid zou opklimmen, verwekten in *Groot-Brittanje* het leevendigst misnoegen. Een misnoegen, aanwakkerende door de ſteeds toeneemende Eerbetooningen aan dien Held en Staatsman, door zyne Landgenooten geſchonken, welke, dit kon niet geloochend worden, van trap tot trap, het Vorſtlyke nader kwamen. Met woorden en in geſchrift voer men daar tegen ten ſterkſten uit. Dit liep tot zulk eene hoogte, dat men in *Frankryk*, door middel van Officieele Dagbladen, de Ingezetenen waarſchuwde, om de *Londenſche* Nieuwspapieren niet te gelooven, en aanmerkte, dat het plaatzen van dusdanige berichten geſchiedde met of tegen den wil van het *Engelsch* Staatsbewind. Dat, in het eerſte geval, dit gedrag onwaardig was aan de edelmoedigheid, aan de beſchaa-

ſchaaving en aan de eer van *Groot-Brittanje:* dat, in het tweede geval, de onmagt, om zulks te beletten, reden gaf, om met grond te zeggen, dat 'er weezenlyk geen Gouvernement is, daar geene middelen zyn om moord- en laster te beteugelen, en de Maatſchaplyke orde van *Europa* te beſchermen. Die verregaande en geheel onbeteugelde vryheid van ſchryven, werd in 't einde eenigzins beteugeld (*).

Onluſten in *Zwitzerland.*

De hooggaande en tot een Kryg uitbarſtende geſchillen in *Zwitzerland* ſtoorden den Vrede. Zy gingen vergezeld van die wederſtandbiedingen, welke van de Vryheid minnende *Zwitſers* te wagten waren.

Teonvredenheden over de Verſchikkingen en Vergoedingen.

Zoo veele verſchikkingen en vergoedingen, als, ingevolge van het Vredeverdrag, in *Duitschland* moesten plaats grypen, gingen niet dan zeer langwylig en met ſterke wederſpraak en tegenwerking toe. In *Engeland* rees des eene geweldige teonvredenheid en hevige beweeging der gemoederen De invloed van *Frankryk*, zo in *Duitschland* als in *Zwitzerland*, ſtiet daar zo geweldig tegen de borst, dat men in *Londen* ſprak van Inſchryvingen, ten voordeele der *Zwitſerſche Inſurgenten*, te willen openen; doch welke drift nogthans door veelen werd afgekeurd: dewyl zulks nieuwe onaangenaamheden zou ver-

voor-

(*) *Nouvelle Politique*, 7 Sept. 1802.

CXXX. BOEK. 1802.

oorzaaken, en *Engeland* den Vrede al te zeer bleef behoeven om denzelven, zonder de hoogſte noodzaaklykheid, wederom in gevaar te brengen. Niet geheel onthieldt men zich echter aldaar van werkzaamheden, ten voordeele der misnoegden in *Zwitzerland*, die 'er byval en veroordeeling vonden. — Nogthans deeden 'er zich eerlang verſchynzels in het *Engelſche* Ministerie op, door de vereeniging der Partyen, die veelen aan eenen nieuwen Oorlog deeden denken. Eene vrees, die toe- of afnam, naar maate van zeer verſchillende verſchynzelen, zo in *Frankryk* als in *Groot-Brittanje*, op het openbaar tooneel der bedryven. — De aanſpraak, met welke de Koning van *Engeland*, in 't najaar, het Parlement opende, hieldt wel in een verlangen tot het behoud van den Vrede; doch gaf teffens eene *wantrouwende waakzaamheid* te kennen wegens *Frankryks* uitbreiding van magt. Ondanks twee allergewigtigſte Gebeurtenisſen, dat de veelvuldige en langwylige onderhandelingen tusſchen *Frankryk* en *Oostenryk*, wegens de zaaken in *Duitschland*, een gelukkig einde hadden genomen, en dat de Keizer van *Rusland*, onder zekere voorwaarden, de Guarantie van *Maltha* op zich hadt genomen, welk laatſte anderzins een twistappel tusſchen *Engeland* en *Frankryk* zou zyn gebleeven, wrokte men in *Groot-Brittanje*. En wil men, dat het, ten einde deezes Jaars, dit

dit Ryk mislukt zou weezen, om eene Alliantie op het Vaste Land, en byzonder met het Hof van *Weenen*, tot ſtand te brengen. — Parlementsleden, die, wegens de noodzaaklykheid van den Vrede, zich lieten hooren, konden de gispingen niet ontgaan, als betoonden zy zich te zeer, met *Frankryk* ingenomen. In Wintermaand baarde het zeggen van den Minister ADDINGTON, dat 'er zwaarigheden zouden kunnen voorkomen, die men kloekmoedig onder de oogen moest kunnen zien, veel opmerkens. CXXX. BOEK. 1802.

Met dit alles was 'er, wegens den Vrede, in *Engeland* een Dankdag uitgeſchreeven en ſtaatlyk gevierd, terwyl het te *Londen*, en elders in dat Ryk, aan geene Vreugdbedryven ontbrak. Het mogt op veele behaalde Overwinningen ter Zee roemen; van de bemagtiging veeler Volkplantingen gewaagen; wegens de uitbreiding van den Koophandel zich verheffen, terwyl die der meeste andere handeldryvende Volken deerlyk kwynde; ja, ondanks de groote uitgaven ſtaande den Oorlog, van zulk een gunſtigen ſtaat der Finantie ſpreeken, dat het noodloos zou weezen nieuwe belastingen den Ryksingezetenen op te leggen. Dankdag in *Londen*.

Frankryk, het overwinnend *Frankryk*, hetwelk den toon gaf aan den thans geſlooten Vrede, ſtondt deswegen opgetoogen van vreugd, op de treffendſte wyze aan den dag gelegd. Hooren wy, op welk Aanſpraak van BONAPARTE wegens de geſloote Vrede.

CXXX. BOEK. 1802.

welk een trant de Eerſte Conſul NAPOLEON, die aan het daarſtellen deezes Vredes zoo veel deels hadt, in den naam zyner Mede-Conſuls, de *Franſchen*, by gelegenheid deezes Vredes, aanſprak. —

„ *Franſchen!* Op den veertienden van „ Hooimaand des Jaars MDCCLXXX „ nam de nieuwe beſtemming van *Frankryk* eenen aanvang. Naa dertien jaaren arbeids, verſchynt de veertiende „ van Hooimaand nog dierbaarder voor „ U, en heiliger voor de Naakomelingſchap."

„ Gy hebt elke tegenkanting *overwonnen*, en uwe beſtemming is bepaald. „ Binnen 's Lands erkennen allen het Bewind der Gelykheid. Buiten 's Lands „ beſtaan 'er niet langer eenige vyanden, die uwe veiligheid en onafhanglykheid bedreigen. 'Er is geen Volkplanting meer, die weigert zich te „ onderwerpen aan de Wet, zonder welke „ dezelve, als Volkplanting, niet beſtaan „ kan. Uit den ſchoot uwer Havenen „ roept de Koophandel uw vlytbetoon „ op, en biedt u de rykdommen der Wereld aan; in het midden des Lands begunſtigt de Genie der Republiek het „ uitbotten van alle zaaden des voorſpoeds."

„ *Franſchen!* dat dit Tydperk voor U „ en voor onze Kinderen, het Tydperk „ eens duurzaamen geluks zy! Dat deeze „ Vrede zich verfraaije, door de vereeniging

„ ging der Deugden, der Verlichting en der Kunſten; dat de Inrichtingen, overeenkomſtig met ons character, onze Wetten met een ondoordringbaare muur omgeeven; dat de Jeugd, blaakende van Leerzugt, zich naar onze Lyceen begeeven, om haare pligten en haare regten te leeren; dat de Geſchiedenis onzer rampen haar behoede tegen de voorgaande dwaalingen; dat zy in den ſchoot der wysheid en der eendragt, dit gebouw van grootheid, door den moed der Burgeren opgetrokken, bewaare! — Dit is de wensch, dit de hoop des *Franſchen* Staatsbeſtuurs, onderſtunt deszelfs poogingen, en het Geluk van *Frankryk* zal zoo onſterflyk weezen als deszelfs Roem!"

CXXX. BOEK. 1802.

De Vrede was niet verſcheenen, of het Staatsbewind onzes Lands dagt met denzelven het tydſtip gebooren, om die algemeene Bevrediging van de Gemoederen der Landzaaten daar te ſtellen, van welke, by de onderhandelingen over het afſchaffen der voorige en het invoeren van de tegenwoordige Staatsregeling, de Voorſtanders en Doorzetters dier verandering zoo vaak geſprooken, en als een kragtige drangreden tot het daarſtellen dier Staatsverandering aangevoerd hadden. Een Brief, den acht en twintigſten van Bloeimaand, door 't Staatsbewind aan 't Wetgeevend Lichaam geſchreeven, behelsde den voordragt tot het verleenen eener

Voorſtel tot eene Algemeene Amnestie in den Lande.

CXXV. BOEK. 1802.

eener Algemeene Amnestie van Misdrijven, uit verschil van Staatkundige beginzelen voortgesprooten. Dezelve was zeer breedvoerig; en verdient te meer opmerkings; daar dit Stuk, gelyk veele by zulke gewigtige tydstippen ons tot het voorledene, in soortgelyke omstandigheden, terugvoert, en teffens op een nieuw standpunt brengt. — 't Zal daarom, als mede ten einde de heerschende denkwyze van dit Tydperk, op het treffendste, te doen kennen, zeer gepast zyn, dat wy het voornaamste uit dien eerst geheim gehoudene, doch laater in de gewoone *Besluiten van het Staatsbewind* openlyk geplaatsten Brieve, onzen Leezeren onder 't oog brengen (*).

De

(*) De oorzaak van dit verwyl en der geheimhouding was hierin gelegen, dat het voorstel den 28 Mey geschiedende, het Wetgeevend Lichaam van oordeel was, dat de voorgeslagen Amnestie, hoe wenschlyk anders ook, op dit tydstip, moest beschouwd worden als nog *intempestief*; daar wel de Vrede was gesloten, doch alle de gevolgen, daar uit voor de Republiek ontstaande, geenzins tot volkomene vastheid waren gebragt, en het wel mogelyk kon zyn, dat het eindelyk regelen daar van op de inrichting van de te verleenen Amnestie invloed zou kunnen hebben. — Dan, met het einde van Hooimaand, oordeelden de Leden des Staatsbewinds dit stuk te moeten hervatten. Het Wetgeevend Lichaam aanschryvende: „ Of-„ schoon wy, als nog, in die opinie staan, dat „ *als toen* (ten tyde des eersten voordragts,) het „ regte tydstip daar was, zo houden wy ons ech-„ ter thans gepersuadeerd, dat 'er nu geen rede-„ nen meer zyn, om deeze Mesure langer te ver-„ schui-

De aanhef deezes Briefs, die veeleer een Vertoog mag heeten, luidde. „ Onder de rampzalige gevolgen van ontſtaane Burgerlyke twisten en verdeeldheden is dit een der geduchtſte, dat zy de zaaden van derzelver voortduuring in zich beſluiten, en daar zy zelden geheel kunnen gedempt worden, geduurig door herhaalde uitbarſtingen, den Staat aan nieuwe rampen en niet zelden aan eenen geheelen ondergang blootſtellen."

CXXX. BOEK. 1802. Brief van het Staatsbewind deswegen.

„ Gelyk de Geſchiedenis van geen Land in *Europa*, hier van zo zeer tot een treurig voorbeeld kan verſtrekken, als die van dit Gemeenebest, zo zyn wy ook, even hier door, in de ge-

„ ſchuiven. De Vrede op het Vaste Land en ter Zee is geſlooten; de Ratificatien tuſſchen de Contracteerende Mogenheden zyn uitgewiſſeld; de Schadeloosſtelling voor den Vorſt van NASSAU is bepaald; door denzelven is plegtige Afſtand gedaan, zo van de Waardigheden, welke hy in deeze Republiek heeft bekleed gehad, als van deszelfs Goederen, zo alhier of in de Colonien bezeten; alle Mogenheden erkennen de Republiek en de tegenwoordige Regeeringsform; tuſſchen dezelve en de Republiek is de oude Vriendſchap vernieuwd, en zy zyn gereed Ministers te zenden — verlangen dezelve te ontvangen, zo dat niet alleen de Vrede is geſlooten; maar ook alle de daar uit voor de Republiek te reſulteerene gevolgen tot volkomene conſistentie gebragt." Te welker gelegenheid 't zelve het Voorſtel der Amnestie herhaalde. *Notulen van het Staatsbewind*, 30 July bl. 329 en Byl. bl. 44.

CXXX. BOEK. 1802.

„ gelegenheid geweest om de bronnen
„ van dit kwaad, 't welk al de aandagt
„ van den wyzen Staatsman billyk tot
„ zich trekt, op te spooren en uit te vin-
„ den. — Een der voornaamste oorzaa-
„ ken van hetzelve, de volduuring naam-
„ lyk en onuitrooibaarheid van Burger-
„ lyke Partyschappen is, even gelyk het
„ met Kerklijke twisten gelegen is, in
„ onverdraagzaamheid te zoeken. Elke
„ triumph eener party maakt slagtoffers,
„ wier belangen by hunnen Aanhang ge-
„ lyk, ja boven die van het algemeen be-
„ lang geschat worden: de *Overwinnaar*
„ weigert aan de denk- en handelwyze
„ der onderliggende Party dat regt te
„ doen, hetwelk hy, by eene tegenover-
„ gestilde uitkomst, voor zich zou gevor-
„ derd hebben; hy veroordeelt nu de-
„ zelfde daaden, waar van hy de gelyk-
„ soortige in zyne vrienden als helden-
„ stukken beloont; en deeze veroordee-
„ ling, omkleed in de form eener Wet,
„ wordt een Regterlyke vervolging, die
„ niet zelden berooving van Goederen,
„ Verbanning en schandelyke Straffen na
„ zich sleept."

„ Dat, by dergelyke uitkomsten, eene
„ eeuwigduurende gisting in de gemoe-
„ deren onderhouden wordt, kan een ie-
„ gelyk onzer uit zyn eigen *gevoel* en
„ ondervinding opmaaken; gelyk ook,
„ dat, indien billykheid en menschlieven-

„ heid

„ heid den bovendryvenden aanhang ſteeds CXXX.
„ beheerſchten; indien dezelve de daaden BOEK.
„ van anders denkenden, uit hunne en niet
„ uit zyne eigene grondbeginzels beoor- 1802.
„ deelden; indien men allerwegen dit ge-
„ voelen deedt doorſtraalen, dat men,
„ door te behooren tot eene ſuccumbee-
„ rende Party, niet ophoudt een nuttig,
„ agtenswaardig Burger en bruikbaar Lid
„ der Maatſchappy te zyn; indien men
„ eindelyk medelydenswaardige dwaas-
„ heid, en politieke dweepery, van boos-
„ heid en misdaadigheid, zorgvuldig on-
„ derſcheidde, dat, zeggen wy, zelfs de
„ diepſte ingewortelde Partyſchap, voor
„ dergelyke beginzelen en daaden zou
„ zwigten, en eindelyk voor Eenſtem-
„ migheid en waare Volksgeest de plaats
„ inruimen."

„ By alle beſchaafde Natien, onder wel-
„ ke Burgerlyke Onlusten ongelukkiglyk
„ zyn ontſtaan, heeft men de kragt en
„ waarheid van dit gepoſeerde, min of
„ meer, gevoeld, en daar in, by het ein-
„ digen van binnenlandſche Twisten en
„ Beroerten, aan de Perſoonen in dezelve
„ betrokken, voor gepleegde of vermeen-
„ de misdryven en overtreedingen der
„ Wetten, voor zo verre zy uit Party-
„ ſchap haaren oorſprong hadden geno-
„ men, Amneſtie verleend, waar door,
„ indien men aan de kragt des woords
„ wilde beantwoorden, al het voorlede-
„ ne en misdreevene in vergeetelheid ge-

CXXX. BOEK. 1802.

„ dompeld, geheel uitgewischt, en als „ nimmer geschied beschouwd moest wor- „ den."

„ Deeze maatregel door Wysbegeerte „ en Staatkunde beide aangeraaden en toe- „ gejuicht, heeft echter niet altyd alle de „ heilzaame uitwerkzelen gehad, welke „ men zich daar van hadt beloofd en „ voorgesteld; en zulks, onder andere, of „ om dat zy niet op het rechte tydstip „ werd aangeraaden, of om dat zy niet hadt „ alle die uitgestrektheid, welke tot haa- „ re onbelemmerde werking werd ver- „ eischt "

„ De Afkondiging eener Amnestie ge- „ schiedt niet op het meestgeschikte tyd- „ stip, om alle de vrugten derzelve te „ plukken, wanneer zy plaats heeft voor „ het eindigen der onlusten, die den Staat „ hebben geschokt, voor en aleer aan de „ Aanhangers der onderliggende Party de „ laatste hoop is benomen, om door voort- „ duurenden tegenstand, op hunne beurt, „ overwinnaars te worden, of de middе- „ len, die daar toe binnen of buiten 's Lands „ worden aangewend, in de hand te wer- „ ken: ook wanneer men, naa de com- „ pleete herstelling en vestiging der orde „ en rust in den Staat, te veel tyds laat „ verlooren gaan, en men daar door eens- „ deels de opregtheid der aangebodene „ Verzoening in twyfel brengt, en ander- „ deels aan de verbittering den tyd laat, „ om nieuwe wortelen te schieten."

„ Eene

„ Eene Amnestie, daarenboven, mist CXXI.
„ noodwendig het bedoeld effect van uit- BOEK.
„ blusſching der Partyſchap, door gebrek
„ aan genoegzaamen omvang en uitge- 1801.
„ ſtrektheid; met één woord, wanneer
„ zy niet zo volkomen algemeen is, dat
„ zy aan niemand eenige reden van be-
„ kommering overlaat."

„ De waarde en deugd eener Amnestie,
„ dat wy ons dus uitdrukken, beſtaat voor-
„ naamlyk daarin, dat zy niemand uitſluit,
„ wiens gedrag en daaden ſleehts eenig-
„ zins in de termen vallen van uit Party-
„ zugt of verſchil van Politieke Gevoe-
„ lens ontſtaan te zyn; zo min de zwaarte
„ der Misdryven als de aart der Perſoo-
„ nen, door wie dezelve gepleegd zyn,
„ kunnen hier in eenige de minſte aan-
„ merking komen, de algemeenheid is de
„ eenige waarborg der opregtheid, naar
„ maate de herbooren Eendragt, door
„ hun, die 's Lands zaaken beſtuuren, be-
„ geerd en nagejaagd wordt. Alle uit-
„ ſluitingen, daar zy, uit haaren aard tot
„ een willekeurige onderſcheiding tus-
„ ſchen Daaden en Perſoonen aanleiding
„ geeven, doen daarenboven een wezen-
„ lyk ongelyk aan veelen, die wel met
„ anderen in een gelyk geval begreepen
„ zyn; maar nogthans veel verſchoonly-
„ ker hebben gedwaald, terwyl zy einde-
„ lyk aan die genen, die van de voorge-
„ ſtelde Vergiffenis gebruik willen maa-
„ ken, doorgaans de noodzaaklykheid op-

CXXX. BOEK. 1802.

„ legt, tot het doen van ſtappen, die voor
„ onwaardig of vernederend plegen ge-
„ houden te worden."

„ Men heeft, helaas! ſteeds te veel uit
„ het oog verlooren, dat eene Amneſtie
„ eigenlyk niet verleend wordt aan On-
„ ſchuldigen, of ook aan de zodanigen,
„ wier geweeten hun niet beſchuldigt
„ over de overtreeding van tydelyke Wet-
„ ten, die zy voor ſtrydig met het alge-
„ meen belang hielden; maar voor ſchul-
„ digen, die van hunne ſtrafwaardigheid
„ zelve overtuigd zyn; maar die echter
„ hunne gepleegde misdryven niet zou-
„ den begaan hebben, zo zy door den
„ geest der Partyſchappen daar toe niet
„ bewogen of verleid waren. Grootmoe-
„ digheid is eene dier deugden, die niet
„ ten halve kan of moet worden uitge-
„ oefend. Elke uitzondering is of wordt,
„ by den overwonnen Aanhang, gehouden
„ voor een ſtilzwygend aveu of openbaar
„ bewys, dat 'er nog vonken van wraak
„ en vervolgzugt ſmeulen, dat ſpooren
„ dier onverdraagzaamheid zyn overge-
„ bleeven, die den haatlyken triumph
„ eener Party kenmerken."

„ Het eenige, 't welk men hier tegen
„ zou kunnen aanvoeren, is de zorg voor
„ de Veiligheid van den Staat, die de
„ voortduurende verwydering eischt van
„ gevaarlyke Perſoonen, wier woelzieke
„ en onderneemende geest, gelyk zy in
„ vroegere gebeurtenisſen gebleeken was,

„ zo

„ zo ook voor het vervolg, nieuwe on- CXXX.
„ rust en ſchokken voorſpelt. Doch hoe BOEK.
„ menigmaal is dit niet het voorwendzel ——
„ geweest, waar achter de Vervolgzuge 1802.
„ zich verſchoolen heeft, om gehaate Per-
„ ſoonen aan haare wraak op te offeren:
„ en zullen deezen minder gevaarlyk zyn,
„ wanneer zy, uitgeſlooten van de Alge-
„ meene Verzoening, als 't ware gedwon-
„ gen worden, om Vyanden van den Staat
„ te blyven: terwyl zy hunne betrekkin-
„ gen binnen 's Lands behouden. Zullen
„ zy eindelyk, in deeze Republiek terug-
„ gekeerd, wanneer zy de orde gevestigd,
„ de welvaard herbooren, en alle regt-
„ maatige klagten opgehouden zien, niet
„ van zelve hunne ydele onderneemingen,
„ tot verſtooring der rust, laaten vaaren,
„ veel meerder, dan wanneer zy buiten
„ 's Lands, door valſche geruchten mis-
„ leid, in hunne verbittering en ongeluk,
„ den grond vinden, om daar aan gerede-
„ lyk geloof te ſlaan."

Na deeze algemeen voorgeſtelde bedenkingen vaart de Steller deezes eene Algemeene Amnestie aanpryzenden Briefs, bepaalder tot het doel komende, voort:
„ Toetzen wy nu aan deeze Grondbegin-
„ zelen de beide Plakaaten van Amnestie,
„ zedert de jongſte geheele Staatsomwen-
„ teling, in den Jaare MDCCXCV, ge-
„ emaneerd, en wy zullen bevinden, dat
„ beide vallen in een tydvak, waar in de
„ onlusten van de Republiek niet konden

CXXX. BOEK. 1802.

„ gerekend worden geëindigd te zyn. Zo
„ lang toch de Oorlog voortduurde, en
„ inzonderheid de Oorlog met *Engeland*,
„ welk Ryk, gelyk het den Vorst van
„ *Nassau* tot schuilplaats diende, zo ook
„ openlyk de bevordering van deszelfs be-
„ langen professeerde, en ook door eigen
„ Staatsbelang, daar toe genoopt scheen;
„ zo lang de Algemeene Vrede niet ge-
„ slooten en daar by de Onafhangelyk-
„ heid van onzen Staat, in deszelfs te-
„ genwoordigen form, niet was erkend,
„ was 'er, voor de Aanhangers van dien
„ Vorst, in deeze Republiek, *immers* in
„ hunnen waan, nog al by veelen *uitzigt*,
„ dat zy, of door de gevolgen van den
„ Oorlogskans, of by de Negotiatien over
„ den Vrede, het tegenwoordig Bestuur
„ zouden zien vallen, of gedwongen om
„ andere beginzels en eene geheel ver-
„ schillende wyziging aan te neemen."

„ Wanneer wy wyders, de beide straks
„ genoemde Plakaaten of Proclamatien,
„ zo in den Jaare MDCCXCVIII als
„ laatstlyk den vyf en twintigsten Maart
„ des voorleden Jaars, afgekondigd, aan
„ het ander door ons opgegeeven Grond-
„ beginzel der Algemeenheid, onderzoe-
„ ken, dan bevinden wy dat daar in uit-
„ sluitingen plaats hebben, welke het doel
„ eener Algemeene Bevrediging nood-
„ wendig moeten tegenwerken."

„ Wy bepaalen ons tot de laatste dier
„ Proclamatien, als welke thans alleen

„ nog

„ nog in aanmerking kan komen, en ook CXXX.
„ niet, gelyk de eerſte, ſpoonen draagt BOEK.
„ van aan vreemden invloed en perſoone- ——
„ le conſideratien haaren oorſprong ver- 1802.
„ ſchuldigd te zyn."

„ Gaarne erkennen wy, dat dezelve „ twee hoedanigheden bezit, die men, „ in andere Stukken van dien aart, ver- „ geefs zal zoeken. De eerſte is, dat zy „ vervat is in zeer gemaatigde uitdruk- „ kingen, en geene beledigingen behelst, „ die nergens minder te pas komen, dan „ in een Inſtrument van openbaare Ver- „ zoening, 't welk voorzeker niet ge- „ ſchikt is, om, als 't ware, tot een ka- „ naal te verſtrekken, waar door de nog „ overgebleevene gal zich uitſtort. — De „ andere, dat de daar by gedaane Uitſlui- „ tingen bepaalde Perſoonen of misdry- „ ven betreffen, en aan den eenen kant „ tot geene onzekere Toepaſſingen, aan „ den anderen, tot geene willekeurige „ Interpretatien aanleiding ſcheenen te „ geeven."

„ Wy bekennen, insgelyks, dat het „ Staatsbeſtuur van dien tyd, eensdeels „ door de als toen nog vigeerende Con- „ ſtitutie van MDCCXCVIII, en ander- „ deels, dat de omſtandigheden des tyds, „ terwyl de Oorlog tuſschen deezen Staat „ en *Groot-Brittanje* nog voldnurde, „ zich de handen gebonden zag, om aan „ de Grootmoedigheid der Natie eene „ meerdere uitgeſtrektheid te geeven."

„ By het XXXVſte Artykel toch der „ſtraksgemelde Conſtitutie werden de in„en zedert MDCCXCV uitgeweekene „Voorſtanders van het Stadhouderlyk Be„ſtuur, verklaard voor altyd van het grond„gebied deezer Republiek verbannen te „zyn, en verſtooken van den Eigendom „en het Genot hunner Goederen en Be„zittingen. Een Vonnis van Ban en Con„fiscatie, 't welk de Volksvertegenwoor„digers van dien tyd niet konden vernie„tigen, en waar in, als toen, noodwen„dig mede moesten begreepen worden „die geenen, welke, by de *Invaſie* in „MDCCXCIX, gerekend worden vyand„lykheden tegen het Vaderland te heb„ben gepleegd."

„Dan al ware het, dat dit Artykel der „toenmaalige Staatsregeling het Beſtuur „niet verhinderd hadde, opgenoemde Per„ſoonen mede in deszelfs Amnestie te be„grypen, zou dit boven dien gevaarlyk „hebben kunnen geagt worden in een „tyd, dat *Engeland*, onder wiens Pro„tectie de meesten deezer Uitgeweeke„nen zich bevonden, nog tót geen vre„delievende gevoelens overhelde; en 'er „beſtondt derhalven eene dubbele re„den, waarom deeze door Staatsbelang „en Vaderlandliefde voorgeſchreeven „maatregel, niet al dien weldaadigen om„vang kon hebben, waar door alleen de „kloove der verwyderinge gevuld, en, „in de verhitte gemoederen, de kalmte „kon worden te rug gebragt."

„ Doch

„ Doch hoe zeer wy het gebrek en de
„ bekrompenheid van het laatſte geëma-
„ neerde Plakaat van Amneſtie geenzins
„ aan het Beſtuur; maar alleen aan de
„ omſtandigheden van dien tyd, toeſchry-
„ ven, houden wy daarom niet te min
„ ſtaande, dat 'er weezenlyk gebrek, be-
„ krompenheid, en dus ondoelmaatigheid,
„ in hetzelve plaats heeft, en dat het
„ zelfde Staatsbelang, 't welk die Pro-
„ clamatie heeft gedicteerd, ook het agter-
„ houden van alle Uitſluitingen en Uitzon-
„ deringen vordert, zo ras ſlechts de rede
„ heeft opgehouden, waar aan zy haar
„ beſtaan en oorſprong verſchuldigd wa-
„ ren."

„ En dan vraagen wy, houdt deeze rede
„ thans niet op? daar niet alleen de Con-
„ ſtitutie, die het eeuwigduurende Ban-
„ vonnis uitſprak, vervallen is; maar ook
„ de Vrede met *Groot-Brittanje* geſloo-
„ ten, en daar zo wel de bedoeling als
„ het gevaar van de Emigratie der Stad-
„ houdersgezinden geheel is afgeſneeden
„ en opgehouden."

„ Is het nu niet de tyd, waar in
„ menschlievende en edelmoedige beoor-
„ deeling de plaats moet vervangen van
„ de geſtrenge uitſpraak van temporaire
„ Wetten; waar in wy onszelven moeten
„ afvraagen: of niet by alle, door Oor-
„ logskans beſlischte Omwentelingen, der-
„ gelyke Emigratien, dergelyke poogin-
„ gen, om de heerſchende Party weder

CXXX. BOEK. 1802.

„ het onderſpit te doen delven, plaats
„ hebben; en of de Emigratien in- en na
„ den Jaare MDCCLXXXVII, hoe zeer
„ dan by verſchillende omſtandigheden
„ geſchied, of de hulp aan de *Franſche*
„ Legerbenden, by het aantasten van ons
„ Grondgebied, het zy dan met de daad
„ beweezen, of enkel toegedagt, niet op
„ onderſcheiden tyden, voor wezenlyke
„ verdienſten en kenmerken van het zui-
„ vere Patriotismus zyn gehouden."

„ Haasten wy ons dan de gebreken te
„ verbeteren, welker beſtaan wy erken-
„ nen en gevoelen! Laat van de Vergif-
„ fenis en Vergetelheid van al het voor-
„ gevallene niemand worden uitgeſloo-
„ ten, die in de Zegeningen des Vredes
„ kan deelen. Laat aan niemand rede tot
„ twyfeling worden overgelaaten, of Ver-
„ zoening en Verbroedering, dan wel of
„ Triumph eener Party, onze bedoeling is.
„ En al ware het dat deeze pooging, om
„ de onderlinge verbittering met wortel
„ en tak uit te rooijen, by de uitkomst
„ bleek haare gewenschte bedoeling te
„ misſen; dat wy dan ten minſten de vol-
„ doening hebben van geene middelen
„ daar toe onbeproefd te hebben gelaa-
„ ten (*)."

Beſluit daar toe.

Op deeze gronden ſteunde de voordragt tot een Beſluit de uitgebreidſte Amnestie be-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 104.

bevattende. Dezelve vondt ingang en droeg de goedkeuring der Landbeſtuurderen weg (*). De Proclamatie deswegen aan den Volke gedaan, kan ons ten vollen onderrigten van de uitgeſtrektheid, ten deezen dage, op de voorgemelde gronden, aan de Amnestie gegeeven. Men ſprak 's Lands Ingezetenen op deezen toon aan: CXXX. BOEK. 1802.

„ *Bataaven!* Wy zouden meenen aan onze verpligting aan het Vaderland te kort te ſchieten, zo wy niet groetig waarnamen het tydſtip, hetwelk wy beleeven, waarop, naa eene zo langduurige als hevige gisting, gevaarlyke opbruiſching van ſtrydige driften, begrippen, bedoelingen en belangen, eindelyk eene, naar 's Volks aart en behoefte, welingerichte Staatsregeling is daargeſteld, welke den byna uiteengeſchokten Staat, door een gelukkig herſteld evenwigt, tot de behoorelyke werking der te zeer verdeelde kragten, in de kalmte van een geordend Beſtuur heeft te rug gebragt." Proclamatie daar van.

„ Wy zouden, Medeburgers! het vertrouwen deezer agtenswaardige Natie niet verdienen, indien wy het van den Hemel zo vuurig afgeſmeekte oogenblik, waar op de hachlykſte Kryg met geduchte Vyanden van buiten, op eene

„ zo

(*) Men ſlaa naa ons opgetekende in de *Aant.* bl. naa hier boven.

CXXX. BOEK. 1802.

„ zo onverwagte als roemryke wyze, ge-
„ eindigd is; waar op zich, by den be-
„ vestigden Algemeenen Vrede, voor ons
„ een verrukkend verſchiet van herlee-
„ venden Handel, Bloei en Welvaart
„ ontſluit, niet daadlyk omhelsden, om
„ eene beſlisſende proeve te neemen, tot
„ volkomene vernietiging van alle Bin-
„ nenlandſche Verwarringen en Twisten,
„ die dus verre ongeſchikt in ons mid-
„ den heerschten, ons ſchier tot verbry-
„ zeling troffen, en aan 's Lands dier-
„ baarſte belangen meer nadeel toebrag-
„ ten, dan de geduchte Legers en Vloo-
„ ten onzer magtige Buitenlandſche Vy-
„ anden."

„ Welk eene kragtige aanſpooring voor
„ een beweldaadigd Volk! Welk een be-
„ duidende wenk der goede Voorzienig-
„ heid, om ons dien gunſtigen zamen-
„ loop van zo groote Gebeurtenisſen
„ dienstbaar te maaken tot de gewigtig-
„ ſte einden, welke zy, in haare onbe-
„ grensde wysheid daar mede ſchynt be-
„ doeld te hebben!"

„ En op welk eene wyze zou een
„ regtgeaart en deugdzaam Volk zyne
„ dankbaarheid opregter, aan het *liefde-*
„ ryk Opperweezen welbehaaglyker en
„ der Menschheid waardiger, kunnen aan
„ den dag leggen, dan door *eene* wel-
„ meenende Verzoening, en *een* hartlyk
„ en ongeveinsd vergeeten en vergeeven
„ van alle vermeende of weezenlyke be-

„ le-

„ ledigingen? — Op welk eene betere CXXX.
„ en voor den Staat gewigtigere wyze BOEK.
„ zou een goed en Godsdienſtig Beſtuur
„ aan die Zegeningen kunnen beantwoor- 1802.
„ den, dan door het vernietigen der ge-
„ dagtenisſe zelfs van alles wat uit ver-
„ ſchil van denkbeelden, over de belan-
„ gen van den Staat gedaan, geleden of
„ misdreeven is; kortom, van door eene
„ Algemeene en onbepaalde Amnestie of
„ Kwytſcheldinge, zonder eenige uitzon-
„ deringe, terwyl de Juſtitie alleen werk-
„ zaam zal blyven, omtrent hun, die zich
„ hebben ſchuldig gemaakt aan Misdry-
„ ven, welke, tot het Politieke geene
„ betrekking hebbende, uit derzelver aart,
„ onder deeze Amnestie niet kunnen be-
„ greepen zyn."

„ Doordrongen van het denkbeeld, dat
„ daar in het groot, het byna onfeilbaar
„ middel gelegen is, om, naa hevige be-
„ roeringen van ſnel opeenvolgende Om-
„ wentelingen, de gemoederen te bedaa-
„ ren, de heete drift na verandering te
„ ſtillen, de Factiegeest ééns voor altyd
„ te ſmooren, en den geſchokten Staat
„ eindelyk de rust en kalmte weder te
„ geeven, welke, ter bevestiging van
„ deszelfs dierbaarſte belangen, zo on-
„ ontbeerelyk en alleen geſchikt is, om
„ denzelven tegen nieuwe losbarſtingen
„ te beveiligen; — overtuigd dat, met
„ de Verzoening van onzen laatſten en
„ meestgevreesden Vyand, de Onafhang-
„ lyk-

CXXX. BOEK. 1802.

„ lykheid van deezen Staat voor alle ver-
„ dere aanflagen van buiten beveiligd is; —
„ opgebeurd door het denkbeeld, dat de
„ lieve Vrede den geest van Industrie,
„ door moedloosheid en onspoed zo zeer
„ verflapt, met eene nieuwe veerkragt
„ bezield, en alle Vaderlandsche harten
„ al meer en meer geopend hebbe voor
„ de zagtere gevoelens van vertrouwen,
„ eensgezindheid en onderlinge goedwil-
„ ligheid, — agten wy het noodzaaklyk
„ en pligtmaatig, zodanig eene onbepaal-
„ de Amnestie aan de Wetgeevende Ver-
„ gadering voor te ftellen, door welke,
„ by beſluit van den dertienden deezer,
„ dien overeenkomſtig, is bepaald:

„ Dat wordt verleend eene Algemeene
„ Amnestie, Kwytſchelding en Vergee-
„ tenheid van alle weezenlyke en daar
„ voor gehoudene Misdryven, welke uit
„ verſchil van Staatkundige begrippen zyn
„ voortgeſprooten, en zulks zonder eeni-
„ ge uitzondering. Zynde mitsdien daar
„ onder mede begreepen de zodanigen,
„ die in of naa de Omwending van zaaken
„ in MDCCXCV uitgeweeken, geduu-
„ rende de laatst voorgaande Conſtitutie,
„ onder de Amnestie van vyf en twintig
„ Maart MDCCCI hebben moeten uit-
„ geſlooten worden; als mede dezulken,
„ die den toenmaaligen Vyand te Water
„ of te Lande, tegen deeze Republiek
„ hebben gedient, of zich anderzins in
„ Politieken of Militairen Vyandlyken
„ dienſt

„ dienst hebben bevonden; wordende over zulks alle Vonnisſen, ter zaake voorſchreeven geveld en geëxecuteerd, gehouden voor vernietigd, al mogten de opgelegde Straffen niet volkomen zyn vervuld; — met dien verſtande nogthans, ten aanziene van de laatstgemelde Vonnisſen, dat de Regter, door wien dezelve zyn geveld, ten verzoeke van den Geſententieerden, alvoorens zal hebben verklaard, dat zodanig Vonnis alleen is geſlaagen ter zaake van daaden, uit verſchil in Staatkundige begrippen, zonder gepaard geweest te zyn met andere faiten, welke, tot het Politieke geene betrekking hebbende, door alle tyden en omſtandigheden heen, voor misdaadig te houden zyn. Tot het geeven van welke Verklaaringen de Hoogere en Laagere Crimineele Regtbanken binnen deeze Republiek, de zaaken daar naar gedisponeerd zynde, worden geauthoriſeerd en gequalificeerd by deezen. Mits echter zorgvuldig in het oog houdende dat derzelver Verklaaringen, in geenerlei opzigten, worden geëxtendeerd tot zodanige hoogere of laagere Beampten en Officieren, die 's Lands Etabliſſementen en Bezittingen, Plaatzen of Schepen, door verraad, onkunde of laf hartigheid, zonder genoegzaame defenſie, aan den Vyand hebben overgegeeven, of, op eenige andere wyze,

CXXX. BOEK. 1802.

„ aan

CXXX. BOEK. 1802.

„ aan hun Eed of Belofte aan dit
„ Gouvernement, naa de Revolutie van
„ MDCCXCV gedaan, zyn ontrouw ge-
„ worden; als welke Misdryven, volgens
„ derzelver aart en natuur, in deeze Am-
„ nestie niet zyn begreepen. Terwyl,
„ uit dien zelfden hoofde, ſpeciaal daar
„ in niet zyn gecomprehendeerd, zoda-
„ nige Commandeerende en andere *Offi-*
„ cieren, die door daadlyke Overgifte,
„ of door in de Overgifte toe te ſtem-
„ men, veroorzaakt hebben, dat 's Lands
„ Vloot op *de Vlieter*, op den één en
„ dertigſten Augustus MDCCXCIX, in
„ handen des Vyands is gevallen; als
„ waaromtrent het onderzoek, voor zo
„ verre het nog niet is afgeloopen, zal
„ zyn en blyven geſubmitteerd aan de
„ Hooge Militaire Vierſchaar deezer Re-
„ publiek: wordende alle Verklaaringen,
„ welke door eenige Regtbanken, ſtrydig
„ met de voornoemde explicatie, worden
„ afgegeeven, gehouden voor nul en van
„ geener waarde."

„ Dat voorts, ten gevolge deezer Am-
„ nestie, de Crimineele Procedures over
„ zaaken, uit verſchil van Staatkundige
„ gevoelens, in voege voorſchreeven oor-
„ ſpronglyk, en welke als nog by den
„ Regter aanhangig zyn, van ſtonde aan
„ zullen ophouden, en, zo ras de Be-
„ ſchuldigde, met de hier voorgemelde
„ Regterlyke Verklaaring zal zyn voor-
„ zien, beſchouwd worden als nimmer
„ ondernomen."

„ Dat

„ Dat, eindelyk, geene Crimineele Ac- CXXX.
„ tien verders door de openbaare Aankla- BOEK.
„ gers binnen deeze Republiek, ter zaake
„ voorschreeven, zullen mogen worden 1802.
„ begonnen, en voortaan alle Procedures
„ van dien aart, zich zullen moeten be-
„ paalen tot daaden gepleegd naa het ema-
„ neeren der hier van te doene Publika-
„ tie: alles echter met dien verstande,
„ dat, door de vernietiging der voor-
„ schreevene Vonnissen, Procedures en
„ Actien, de Gesententieerden en Beschul-
„ digden, zo min vryheid bekomen om
„ restitutie van Proceskosten te vorderen,
„ als om in zodanige Politieke of Militai-
„ re Bedieningen te worden hersteld, wel-
„ ke zy te vooren in deeze Republiek
„ mogten hebben bekleed."

„ Welaan dan, *Bataaven!* maakt on-
„ beschroomd gebruik van deeze Alge-
„ meene Vergeetenheid en Amnestie.
„ Toont door uw volgend gedrag, dat
„ Gylieden, des noods, met opoffering
„ van uwe byzondere begrippen en be-
„ langen, het Vaderland niet op nieuw
„ wilt blootstellen aan Verwarring, Twee-
„ dragt en Burgerkryg. Deelt voortaan
„ gelyklyk met anderen, in de voordeelen
„ der Maatschappye, zoo wel als in het
„ blyde vooruitzigt van algemeenen Voor-
„ spoed en Welvaaren; en vergeet, zo
„ hartlyk, allen vermeend of weezenlyk
„ leed, en verongelyking, als Gylieden
„ zulks van anderen wenscht. — Brengt

CXXX. BOEK. 1802.

„ ons niet, onzes ondanks, in de ſmert-
„ lyke noodzaaklykheid, om, door op-
„ volging der geſtrenge handhaving der
„ Wetten, ontwyfelbaare blyken te gee-
„ ven, dat deeze maatregel het gevolg
„ niet geweest is van zwakheid of wan-
„ trouwen op de tegenwoordige Orde van
„ zaaken; maar van wezenlyke zugt om
„ den geest van Factie uit te blusſchen,
„ verdeeldheid te ſmooren, en 's Lands
„ heil kragtdaadig bevorderlyk te zyn (*)."

Amneſtie aan de Deſerteurs.

Eerlang ontving het Staatsbewind een Brief van de Hooge Militaire Vierſchaar, voordraagende het vaſtſtellen van eene Algemeene Vergiffenis voor de Onder-Officieren en gemeene Soldaaten, tot het Krygsvolk van den Staat behoorende, die zich aan het misdryf van Dienſtverlaating hadden ſchuldig gemaakt. By de overweeging van dit voorſtel, nam het Staatsbewind in aanmerking, dat, hoe zeer de jongſt afgekondigde Amneſtie, aan den eenen kant, geene andere ſtrekking hadt, dan tot het in vergetenheid ſtellen van al zulke weezenlyke of daar voor gehoudene misdryven, welke uit verſchil van Staatkundige begrippen waren voortgeſproten, al mogten dan zulke Perſoonen zich in Politieken of Militairen Vyandlyken dienſt hebben bevonden, en in geenen deele kon of mogt worden uitgeſtrekt tot

De-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802, Aug. bl. 157.

Deserteurs, wier gedrag in 't geheel geene betrekking hadt tot het Staatkundige, of, in allen gevalle, was gepaard geweest met een geheel ander misdryf, dan het geen geagt kan worden alleen begaan te weezen uit een verschillend begrip in het Staatkundige, hoedanig wangedrag, ingevolge der uitdruklyke bedoeling deezer Amnestie; daarin in geenen deele was begreepen — het echter, aan den anderen kant, volkomen zeker was, dat onderscheidene Militairen, en daar onder zelfs de zodanigen, die met Geweer, Wapenen of Paarden, tot den Vyand waren overgeloopen, of wier Dienstverlaating met Diefstal, of andere verzwaarende omstandigheden, was vergezeld geweest, in den waan, dat zy van alle die misdaaden vergiffenis hadden bekomen, binnen den Lande waren terug gekeerd. CXXX. BOEK. 1802.

Wel zou de Militaire Regter, strikt genomen, tegen alle die Overloopers, zonder onderscheid, naar de Krygswetten mogen handelen; dan, oordeelde het Staatsbewind, dat het eene ongehoorde hardigheid zou weezen, wanneer daarvan zodanige Persoonen de slagtoffers wierden, die, ter goeder trouwe, gemeend hadden veilig in den Lande te kunnen wederkeeren. — Het Staatsbewind hieldt dusdanige Geregtlyke vervolgingen, in dit byzonder geval, te ongeraadener, daar hetzelve zo zeer verlangde den verdoolden Krygsman in den schoot des Vaderlands

CXXX. BOEK. 1802.

te rug te ontvangen, als om den hardnekkigen booswigt voor altyd te weeren.

Op deeze gronden ſteunde het oordeel des Staatsbewinds, om eene Algemeene Vergiffenis, of een *Generaal Militair Pardon* te verleenen aan alle Dienstverlaaters, wier misdaad met geene verzwaarende omſtandigheden was vergezeld geweest, en des de Hooge Militaire Vierſchaar aan te ſchryven, tevens dezelve te doen weeten, dat, ſchoon geene andere daar onder begreepen waren, nogthans omtrent dezelve de kragt der Wet in zo verre te verzagten, dat die meerſchuldigen, en uitgeſlootenen, in een verkeerd begrip herwaards gekeerd, buiten het grondgebied des Lands zouden gebragt worden, met wel ernſtige aanmaaning, en waarſchouwing, dat de Krygswet, zo zy het waagden weder in den Lande te komen, op het ſtrengſt, aan hun zou worden uitgevoerd.

Eene Vergiffenis voor den Land- en Zeedienst, op dien grond gevestigd, werd daar naa door het Wetgeevend Lichaam bekragtigd en bekend gemaakt (*).

Valsch verſpreid Bulletin voor de *Bataafſche* Armée.

Terwyl het Staatsbewind, in zamenwerking met de Hooge Militaire Vierſchaar, 'er dus op uit was om het anders harde lot des misleiden of verdoolden Krygsmans te gemoete te komen, en te ver-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Sept. bl. 120. Oct. bl. 171. en *Bylage* bl. 18.

verzagten, verſcheen 'er ter tafel een Brief van den Generaal Major VAN GUERIKE, ter Bylage hebbende het Afſchrift van een by hem ontvangen Stuk, zonder naam of dagtekening, onder den tytel van *Bulletin voor de Bataafſche Armee den zeventienden* van *Herfstmaand.* 't Zelve was onder het Krygsvolk en overal verſpreid. Men maakte het Leger, welks zaak men zeer ter harte ſcheen te neemen, in dit zonderling Stuk bekend: „By Beſluit van „ het Staatsbewind van den zesden dee„ zer, is het Reglement op de aanſtel„ ling van Officieren van twintig Augus„ tus laatstleden, in zo verre gealtereerd, „ dat ook de Vacaturen van Generaals uit „ de Armée zullen worden vervuld. — „ Het zo veel gerugtsmaakend Guarni„ ſoens Reglement van dertienden Au„ gustus is by proviſie buiten werking „ gehouden."

CXXX. BOEK. 1802.

„ De Luitenant Generaals DAENDELS „ en DUMONCEAU hebben gisteren, op „ het Loo, met den Ambasſadeur SCHIM„ MELPENNINCK gebeſoigneerd, en zyn „ aan weerskanten ten uiterſten content „ geſcheiden; zy hebben zich voor veer„ tien dagen in den *Haag* een nieuw ren„ devous gegeeven. — De Generaals „ kunnen niet genoeg roemen de opregte, „ en waare Vaderlandlievende Sentimen„ ten, ook ten aanziene van de Armée, „ van deezen, met zo veel regt, beroem„ den Staatsman."

CXXX. BOEK. 1802.

„ De Armée kan, op zeer goede gron-
„ den, verzekerd zyn, dat de tyd zal ko-
„ men, dat de braave Krygsman met ag-
„ ting zal worden behandeld, en geeft
„ tort aangedaan, en dat alle weldenken-
„ de Burgers, van welk eene denkwyze
„ zy mogen geweest zyn, zich zullen
„ kunnen verheugen over de Form en de
„ Compositie van haar Bestuur. — De
„ Armée zal tot dit heilzaam werk zeer
„ veel hebben gecontribueerd, en daar
„ voor de Zegeningen der Natie verdie-
„ nen. — Zy behoeft slechts te volhar-
„ den in het manifesteeren van *hare* Sen-
„ timenten, en te blyven appuieeren de
„ genen, welke voor haare belangen en
„ die der Natie werkzaam zyn."

Besluiten deswegen genomen.

Dit zonderling stuk, de lidteekens van valschheid op het voorhoofd draagende, was blykbaar ingericht om de gerugten, wegens bedoelingen en werkzaamheden van het tegenwoordig Landsbestuur omverre te werpen, te onderschraagen. Met zoveel veragting als verontwaardiging ontving het Staatsbewind dit zogenaamd Bulletin en besloot, by Publikatie, eene som van duizend Gouden Ryders uit te looven aan hem, die wist aan te wyzen of op te geeven, wie de Autheur was of de moedwillige Verspreiders van 't zelve waren, onder toezegging van Naamsgeheimhouding (*).

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Sept. bl. 242.

De Generaals DAENDELS en DUMONCEAU, in dit geſchrift, met zo veel onderſcheidings genoemd, werden na 's *Gravenhage* opontboden. Naauwlyks waren zy daar gekomen, of zy benamen aan dit ſtuk allen geloof, welk het mogt gevonden hebben. Die beide Legerhoofden voorkwamen het verlangen des Staatsbewinds, door eenen Brieve aan den Raad van Oorlog gericht, waar in zy verklaarden, dat het beneden den Rang door hun bekleed zou weezen, zich in perſoon te verontſchuldigen, wegens den oorſprong van zeker *Bulletin*, van 't welk zy kennis gekreegen hadden door de Publikatie van het Staatsbewind. Dan dat het charakter van Krygsbevelhebberen, een post, in welke zy hun Vaderland met getrouwheid gediend hadden, van hun ſcheen te vorderen, om openlyk te verklaaren, „ dat, „ indien men met hunne Naamen in 't „ gemelde *Bulletin* te plaatzen, de Ar„ mée heeft willen diets maaken, dat zy „ hunne goedkeuring gaven aan de voort„ planting van een geest van tegenkanting „ tegen het Staatsbewind, of het aanhit„ zen der Militairen door eenig bedryf, „ hoegenaamd — men, in dat geval, hun„ ne gevoelens miskend hadt." Zy verzogten den Raad van Oorlog deeze hunne gevoelens ter kennisſe van het Staatsbewind te brengen — 't welk geſchiedde.

CXXX. BOEK. 1802.

Brief van de Generaals DAENDELS en DUMONCEAU desweegen.

De Afgezant SCHIMMELPENNINCK, wiens naam men desgelyks misbruikt hadt, om

SCHIMMELPENNINCK

CXXX. BOEK. 1802.

de vreedzaame Burgers te ontrusten, bevondt zich, eenige dagen daar naa, in *'s Gravenhage*. Onlangs uit *Parys* gekomen, was hy zyne Familie in *Overyssel* gaan zien, vóór dat hy zyn Gezantschap in *Frankryk* voor dat in *Engeland* verwisselde. Juist in dit tydgewricht, ter zetel des Landsbestuurs gekomen, diende zulks buiten twyfel om het Staatsbewind te vergewissen in het denkbeeld van diens Staatsmans afkeer van de Revolutionaire ontwerpen hem, tegen alle waarschynlykheid aan, opgedicht. Hy behoefde zich niet te verontschuldigen wegens iets, waar van geen zweem zich opdeedt.

van geen schuld verdacht.

Wat Bonaparte des oordeelde.

Dan, het geen ter voltooijing diende, om te toonen het weinige gevaar, 't welk men te duchten hadt van de heimlyke kunstgreepen, welke men zich veroorloofde, was de verstmaading, welke het *Fransche* Staatsbestuur deswegen betuigde. De *Fransche* Afgezant Semonville berigtte den Secretaris van Buitenlandsche zaaken, op het oogenblik een buitengewoonen Boode ontvangen te hebben, uit *Parys* komende, den last medebrengende om, zonder verwyl, het Staatsbewind te onderrigten, dat de Eerste Consul, met zo veel verwondering als verontwaardiging verstaan hadt, dat Lieden op Omwenteling gesteld, op nieuw, de rust van de *Bataafsche* Republiek hadden willen verstooren: ten deezen einde misbruik maakende van de Naamen van agtenswaardige Man-

Mannen; dat de Eerſte Conſul, als Bondgenoot van de Republiek, het Staatsbewind aanmaande om alle noodige maatregelen te neemen, om de Orde der zaaken, door de Staatsregeling daargeſteld te handhaaven. Verzekeringen van gelyken aart gaf te *Parys* de Burger TALLEYRAND aan onzen Charge de Affaires SMITS (*). CXXX. BOEK. 1802.

Inhuldiging der Leden van het Nat. Geregtshof.

De aangenomene Staatsregeling in werking te brengen hadt niet weinig arbeids in, boven al ten aanziene van die gedeeltens, welke van voorige inrichtingen het verst afweeken, of geheel nieuw waren. Tot deeze behoorden het *Nationaal Geregtshof* en het *Syndicaat* (†). Voor beiden waren de Lastbrieven vervaardigd en vastgeſteld (§). De eerſte dag van Lentemaand, was bepaald om de Leden des Nationalen Geregtshofs tot het bekleeden der door hun aangenomene Post, in te huldigen, en dit te doen opdragen aan de Burgers SPOORS en DE LEEUW (**). In ſtaatelyke optocht vervoegden zy zich, ter be-

(*) *Nouvelles Politiques* 12 Octob. 1802. *Supplement.*

(†) Wegens den aart deezer Inrichtingen en de eerſte verkorene Leden, ſlaa men na onze *Vaderl. Hist.* hier boven bl. 145 en 146.

(§) Men vindt dezelve in de *Notulen van het Staatsbewind* van 1802. Febr. bl. 54 en 62.

(**) De ontbinding van het Agentſchap van Juſtitie en de Inhuldiging van het Nationaal Geregtshof was den 18 Febr. bepaald. *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Febr. bl. 273.

CXXX. BOEK. 1802.

beſtemde plaatze, de Treves Kamer, en hoorden de verkoozene Leden, de Voorzitter J. E. REUVENS, B. DONKER CURTIUS, A. W. HOEDT, U. J. HUBER, G. D. JORDENS, D. J. STEYN PARVE, J. S. WENTHOLT, E. F. VAN DER GON en S. C. VAN ROMONDT (*), den Burger SPOORS het woord voeren.

Aanſpraak van SPOORS.

Hy ſprak zyne Medeburgers, tot die gewigtige en wydſtrekkende Geregtshandhaaving benoemd, in deezer voege aan. „Het Staatsbewind vaardigde ons, uit „zyn midden, af, om de Leden van het „Nationaal Geregtshof in den Eed te neemen en hetzelve, op heden, te inſtalleeren. — Wy namen die taak, in meer „dan in een opzigt, gewillig op ons.

„Wy beſchouwden deeze Inſtelling ſteeds „als één der best doordagtſte gedeeltens „van de Staatsregeling. Terwyl deeze „verordening het richtig beſtuur der Juſtitie verzekert, en de gelegenheid verſchaft om den mogelyken misſlag van „den vroegeren Regter te verbeteren, „handhaaft zy niet alleen het regt des „Mans, tegen zynen Naasten; maar „beſchermt hen ook, tegen willekeur „en overmoed der Vermogenden, de „eerſte Gezagvoerders niet uitgezonderd, „nie-

(*) De twee laatstgemelden waren in de plaats der bedankt hebbende eerst benoemde Burgers J. VERHEIJE VAN CITTERS en W. CRAAYVANGER verkooren.

„ niemand boven de Wet duldende. — Zy komt den ongelukkigen te hulp, wanneer hy de barmhartigheid der Wet inroept, welke de Schuldeischers weigeren. Volgens haar wordt 'er beslist, wanneer het aankomt op de veiligheid van den Staat. Zy gebiedt de waakzaamheid wanneer de waaker, door de Wet geroepen, sluimeren of ontrouw worden mogt. Zy voorkomt de botzingen, wanneer de Hoogste Magten de Staatswet verschillend uitleggen. Zy gedoogt veranderingen en verbeteringen, wanneer tyd en onvoorziene omstandigheden, die noodzaaklyk maaken, zonder teffens die schokken te veroorzaaken, welke daar mede dus verre, als onafscheidelyk, werden beschouwd; de overweging waar van de onsterflyke Verzamelaar van den *Geest der Wetten*, deedt besluiten, dat het nimmer raadzaam ware eene Staatshervorming te beproeven. In één woord, terwyl deze Instellinge, by de tegenwoordige Orde van zaaken onontbeerlyk is, waarborgt zy tevens derzelver duurzaamheid."

„ Wy namen, herhaalen wy, dien last des Staatsbewinds te gewilliger op ons, „ om dat wy, tot deeze verhevene verordening Mannen zagen geroepen, waar „ van de keuze heinde en veer is toegejuicht. Heeft de zedigheid Ul. onagtzaam gemaakt op den luiden klank dier „ stemmen, zo moet Gyl. ten minsten

„ zyn

CXXX. BOEK. 1802.

CXXX. BOEK. 1802.

„ zyn ontwaar geworden (en dit geeft aan
„ ons gezegde eenen onwraakbaaren klem)
„ dat de bedilzugt, wier raatelende tong,
„ tot dus verre voor rusteloos gehouden
„ werd, zweeg. — Een ieder uwer heeft
„ reeds, in den nuttigen kring, waar in hy
„ te vooren werkzaam was, doorslaande
„ blyken gegeeven, dat hy zo veel ver-
„ trouwen waardig was. Uwe vereeniging
„ voegt de kern der talenten uit alle de
„ gewesten der Republiek u zamen."

„ Aanvaard dus thans, Burgers Presi-
„ dent en Raaden! deeze uwe hooge be-
„ stemming. Geniet, in ruime maate de
„ genoegens, waar voor de sterflykheid
„ aan deeze zyde van het graf vatbaar is.
„ Dat uwe reeds verkreegene begaafdhe-
„ den door onderlinge wryving, zich
„ meer en meer ontwikkelen, en nieuwe
„ begaafdheden, ten nutte der Menschheid,
„ voortbrengen. Dat verschillenheid van
„ gevoelens nimmer uwe Eensgezindheid
„ stoore, en de hand van Broederlyke
„ Vriendschap, in het heetste van den
„ stryd, steeds gereed blyve. Laat reeds
„ dit Geslacht aanvanglyk maar de Nako-
„ melingschap, eeuw uit eeuw in, het
„ oogenblik in zegening houden, waar in
„ Gyl. plegtstaatig uw aanwezen ver-
„ kreegt!"

„ De goede Voorzienigheid, wier zorg
„ over al het ondermaansche wy eerbiedi-
„ gend hulde doen, zie gunstig op uwe
„ Persoonen en dezelver betrekkingen

„ ne-

„ neder. Zy doe uwe moeilyke bedienin- CXXX.
„ gen ſtrekken tot heil van het diep ge- BOEK.
„ zonken, maar nog niet reddeloos, Va- ——
„ derland. Zy bepaale uwe afreize na de 1802.
„ Zalige gewesten der Onſterflykheid, om
„ den wille uwer Bataafſche Natuurgenoo-
„ ten, ſpade, en de gedagtenisſe aan het
„ goede, 't welk Gyl. verrigt hebt, blyve
„ onuitwischbaar ook by de laatere ge-
„ ſlachten!"

De Voorzitter REUVENS en de Leden den Eed, by de Inſtructie voorgeſchreeven, afgelegd hebbende, beantwoordde de aanſpraak van SPOORS op deezen trant. Hoe door REUVENS beantwoord.

„ BurgersGecommitteerden van het Staats-
„ bewind! Wanneer wy de moeilykheid
„ aan alle nieuwe Inrichtingen verknogt,
„ uit den aart der zaake beſchouwden, of
„ ons de leerzaame ondervinding der
„ laatst verloopene jaaren voor de geest
„ bragten — wanneer wy het oog ſloe-
„ gen op den wyduitgeſtrekten kring
„ van werkzaamheden en kundigheden,
„ welke tot het behoorelyke en nuttig
„ waarnemen onzer Ambten zullen wor-
„ den vereischt — en op de tederheid of
„ het belang der zaaken, waar over de
„ Leden van dit Geregtshof zullen kun-
„ nen in de verpligting komen, om raad
„ te geeven, te oordeelen of te beſlis-
„ ſen — wanneer wy nagingen de onze-
„ kerheid der ontluikende hoope, of (naa
„ zo veele woelingen en twisten) Een-
„ dragt, belanglooze Vaderlandsliefde,

„ Eer-

CXXX. BOEK. 1802.

„ Eerbied voor de Wetten en gestelde
„ Magten, spoedig en algemeen in deeze
„ Oorden zouden te rug keeren — zo
„ moest gewis by ons allen de gedagte
„ ontstaan, of het raadzaam ware deeze
„ loopbaan in te treeden."

„ Bedrieg ik mij niet, dan zyn het
„ gevoel van het vertrouwen, door de
„ Leden uit de aanzienlyke Vergaderingen
„ aan welke de verkiezing tot deeze Pos-
„ ten was opgedraagen, in ons gesteld —
„ het bezef van den Pligt door eenen Al-
„ bestuurende Voorzienigheid aan een ie-
„ gelyk opgelegd, om, daar *toe geroepen*
„ zynde, zyne talenten en verkregene kun-
„ digheden, ten nutte zyner Medemen-
„ schen, en vooral zyner Medeburgeren,
„ te besteden — de overtuiging van onze
„ geneigdheid, om, onder alle omstandig-
„ heden, eerlyk en standvastig te blyven,
„ in het aankleven van regt en billyk-
„ heid — zo zyn, zeg ik, deeze voor elk
„ onzer de beweegredenen en dryfveeren
„ geweest, om, (onder een eerbiedig
„ opzien tot de aanbiddelyke bron van
„ alle Wysheid en Goedheid) de gewig-
„ tige aan ons opgedraagene Posten te
„ aanvaarden."

„ Wy zouden echter, Burgers Bewinds-
„ lieden! den Lande daar in niet kunnen
„ nuttig zyn, wanneer wy niet *ons*, met
„ het duurzaam vertrouwen der hooge
„ Bewindvoerende en Wetgevende Ver-
„ gaderingen, in eene ruime maate, ver-
„ eerd zagen."

„ Wy

„ Wy zouden vergeefsch tragten Gereg- CXXX.
„ tigheid uit te oefenen, wanneer niet BOEK.
„ 's Lands Hoogſte Magten voortvoeren ——
„ om door wyze, ſtandvastige en onbe- 1802.
„ krompene maatregelen, aan de Wetten
„ hunne kragt, aan den loop der alge-
„ meene en byzondere zaaken, die beſten-
„ digheid weder te geeven, welke door
„ twisten en partyſchappen, maar ook door
„ eigenbelang of ongepasten nayver zo
„ merklyk was verlooren gegaan. — Doch
„ ook het vooruitzigt hier van bemoe-
„ digt ons."

„ Zo ras de hoogagting en eerbied der
„ Ingezetenen voor de Regeering met de
„ algemeene veiligheid, zekerheid en
„ waare Vryheid herleeven — zo zullen,
„ het Staatsbewind en het Wetgevend
„ Lichaam, in dit aanzienlyk Geregtshof,
„ kunnen vinden en 's Lands Ingezetenen
„ in hetzelve eerbiedigen, een ſteun der
„ Conſtitutie — een wyzen Raad voor de
„ hoogſte Regeering — een onzydige
„ Regter in zaaken van het grootst be-
„ lang; — een billyken en omzigtigen
„ Uitdeeler van gunſten; — waar in de
„ regelen van het Regt behooren te wor-
„ den in agt genomen, een Handhaaver,
„ der Wetten — een waarborg — voor de
„ ongekreukte uitoefening der Geregtig-
„ heid."

„ Hiertoe, Burgers Gecommitteerden!
„ zullen wy, gedagtig aan den Eed, zo
„ even plegtig in uwe handen afgelegd,

„ en-

CXXX. BOEK. 1802.

„ onze vermogens tragten aan te wenden. — Hier toe verzoeken en hoopen „ wy te mogen ondervinden de ondersteuning, de beschérming, de agting en „ het vertrouwen der Bewindvoerende en „ Wetgevende Magten, en van elk der „ Leden, die dezelven uitmaaken. — Hier „ toe schenke de Almagtige zyne Zegen!"

„ Ontvangt, Burgers Gecommitteerden! onze dankzegging voor de eer ons „ door deeze plegtige Installatie beweezen; voor uwe verpligtende gevoelens „ en wenschbetuigingen — en geniet voor „ uwe Persoonen en in uwe gewigtige betrekkingen al wat Ul. aangenaam en „ den Lande ten heil kan zyn! (*)"

De Syndici in den Eed genomen.

Ten zelfden dage verscheenen de Burgers J. B. BICKER, C. VAN DER HOOP *Gysbz.*, en A. O. F. BOMBLE VATEBENDER, de verkoozene Syndici (†) ter Vergaderinge van het Staatsbewind, en lagen in handen des Voorzitters den Eed af, volgens het voorschrift der Instructie voor dit Lichaam. Van dien Lastbrief werd, by de kennisgeeving van de beëediging, een afdruk gezonden aan de hooge en laagere Lichaamen des tegenwoordigen Staatsbestuurs, die met de Nationale Procureurs of Syndici konden te maaken hebben.

Vol-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Maart bl. 45 enz.

(†) *Ald.* bl. 27.

Volgens den Lastbrieve, dit nieuw gedeelte des Landsbeſtuurs betreffende, ſtondt aan 't zelve de voordragt van drie Perſoonen aan het Staatsbewind, tot Secretaris by het Syndicaat. Uit een drietal viel de keuze op Mr. CORNELIS JACOB VAN BRAKEL, ter Secretarie by het Departementaal Beſtuur van de *Delft*. Eene Jaarwedde van twee duizend vyf honderd guldens werd hem toegelegd. Ook regelde men de Jaargelden van den Klerk en Boode; de eerſte op duizend en de tweede op achthonderd Guldens. De verzogte Affchriften der Beſluiten by het Staatsbewind en het Wetgeevend Lichaam genomen, zedert den aanvang van derzelver werkzaamheden, en andere Staatspapieren, werden toegeſtaan, nevens de benoodigdheden van minderen aart. — Het voorſtel om het Syndicaat, voor Secreete Correspondentie, onder zodanige bepaaling, voorzorg en verantwoordelykheid, als met den aart der zaake overeenkwam, eene Geldſomme, by voorbeeld van drieduizend Guldens, toe te ſtaan, werd in overweeging gehouden, en daar op een beſluit genomen, 't welk men niet wereldkundig maakte (*). CXXX. BOEK. 1802. Schikkingen op het Syndicaat.

De Gelastigden, in de onderſcheidene Departementen onzes Vaderlands, om Ontwerpen van het Departementaal Beſtuur in Algemeene bepaaling op

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Maart bl. 56 en 86.

CXXX. BOEK. 1802.

in te dienen (*) kweeten zich van dat hun opgedraagen werk. In het algemeen werd vastgeſteld, den Raad van Oorlog aan te ſchryven, om, boven en behalven de beſchikking, welke, volgens de Staatsregeling, aan de daar te ſtellene Departementaale Beſtuuren, over de Troepen van den Staat, binnen ieders Departement zich bevindende, zou worden toegeſtaan, de noodige orders te ſtellen, dat aan dezelve Beſtuuren, overal waar zulks geſchieden kon, by het ſcheiden van derzelver Vergaderingen, door de Bezetting, de Hooge Militaire Honneurs zouden beweezen, en aan de Voorzitters dier Beſtuuren twee Schildwagten van Eer zouden gegeeven worden, om voor derzelver woonplaatzen post te vatten. — Dat de Bevelhebber der Krygsbezetting in *'s Gravenhaage*, hoe zeer alleen ſtaande onder de rechtſtreekſche beheering van het Staatsbewind, echter, in voorkomende gevallen, wanneer het Departementaal Beſtuur van *Holland*, volgens de Staatsregeling in werking gebragt zou weezen, ook zou hebben te gehoorzaamen aan zodanige ſchriftlyke bevelen van het zelfde Beſtuur als van wegen het Staatsbewind, op de daar toe voorgeſchreevene wyze zouden blyken gezien en goedgekeurd te weezen. — Aan dit Departementaal Beſtuur, zouden ten

het krijgsvolk in de Departementen.

In het Departement *Holland* in 't byzonder.

(*) Zie hier boven bl. 149.

ten gebruike ingeruimd worden het meerendeel der Gebouwen en Kamers op het zogenaamde *Binnenhof*, als voorheen ter Vergaderplaats en ten dienſte verſtrekten der Staaten van *Holland* en *Weſtfriesland*. — Aan dit Departementaal Beſtuur bleeven de algemeene Beſtellingen omtrent Œconomie en Finantien in *'s Gravenhaage*, even als in andere Steden en Plaatzen van dat Departement; ook zouden daar geëerbiedigd en waargenomen worden alle Algemeene Beſtellingen van Politie van dat Departementaal Beſtuur, in zo verre de laatstgemelde niet zouden ſtryden met alle zodanige beſchikkingen omtrent de Plaatslyke Politie des Zetels van het Staatsbewind, als hetzelve, uit kragte der Staatsregeling, zou vermeenen te moeten maaken. Welke op dat ſtuk inhieldt: „ Het Staatsbewind heeft het „ Oppertoezigt over de Politie, door „ de geheele Republiek; doch die van „ de plaats van deszelfs Reſidentie en „ de aanſtelling der daar toe behoorende „ Amptenaaren, is aan 't zelve alleen „ aanbevolen (*) "

De ingediende Plans, omtrent de Departementaale Beſtuuren, waren alle aan aanmerkingen, de een meerder de andere minder, onderhevig, allerminst dat van het Departement van *Stad* en *Lande van Gro-*

Over de ingediende Plans der Departementaale Beſtuuren.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 138.

CXXX. BOEK. 1802.

Groningen, in 't welke de Burgers BESIER, VAN HOOGSTRAATEN, DE LEEUW en GOCKINGA, aangesteld om de ingediende Plans te onderzoeken, verklaarden niets gevonden te hebben strydig met de Staatsregeling of het belang der andere Departementen onderling, zo dat het, met niet noemenswaardige veranderingen, werd goedgekeurd. — Veel meer hadt men omtrent *Zeelands* Ontwerp aan te merken; als mede ten opzigte van *Brabant*, in 't welk de Plaats waar het Departementaal Bestuur, de Rekenkamer en het Departementaal *Geregtshof* zitting zouden houden, niet bepaald was, en bepaald behoorde te worden; te meer, daar hier over verschillende begrippen onder de Leden bestonden: wegens welke de Vergadering des Staatsbewinds herhaalde keeren Verzoekschriften hadt ontvangen: deeze voor *Breda* gene voor *den Bosch* pleitende, welke laatste plaats bepaald werd (*).

Derzelver voordragt aan de Ingezetenen.

Het leedt slechts korten tyd of alle de Gewesten waren gereed, naar de aangeweezene veranderingen zich schikkende, de

(*) Men vindt de gemaakte aanmerkingen, op het Plan wegens *Holland* ingediend, in de *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 209-215. — Wegens *Friesland Ald.* Jan. bl. 181-186. — Wegens *Groningen* Jan. bl. 186 en 111. Maart. — Wegens *Zeeland* Maart bl. 236. — Wegens *Brabant* Maart bl. 238. — Wegens *Overyssel* en *Drenthe* Maart bl. 240. — Wegens *Utrecht* Maart bl. 260. — Wegens *Gelderland* Maart bl. 264.

de hervormde Plans der Departementaale Beſtuuren in te leveren, 't geen derzelver aanneeming en invoering ten gevolge hadt (*). Tot de invoering moesten deeze dus verre gereede ſtukken, in elk Departement, ter Leezinge voorgelegd, en daar over vervolgens door de Stemgeregtigde Ingezetenen geſtemd worden. Allen, die met hetzelve geen genoegen namen, zouden worden opgeroepen om hunne ſtem daar tegen te doen gelden; terwyl de overige gehouden werden, dit Plan, voor het Departement hunner inwooninge, aangenomen te hebben (†). CXXX. BOEK. 1802.

De ingekomene Lysten weezen uit, dat het Reglement van Beſtuur voor het Departement *Holland* was aangenomen met eene meerderheid van één honderd drie en zestig duizend, acht honderd vyf, tegen zestien ſtemmen.— In *Zeeland* was de meerderheid achttien duizend vier en zeventig tegen zeventig ſtemmen. — In *Brabant* waren 'er voor drie en veertig Door eene groote meerderheid goedgekeurd.

(*) Men vindt dit wegens *Utrecht* in de *Not. des Staasbew.* 1802. voor April bl. 10 en 136. — Wegens *Zeeland Ald.* bl. 10 en 130. — Wegens *Brabant Ald.* April bl. 48 en 448. — Wegens *Overyſſel Ald.* April bl. 463 — Wegens *Holland Ald.* April bl. 194. — Wegens *Friesland Ald.* April bl. 253. — Wegens *Gelderland Ald.* April bl. 282. — Dat van *Stad en Lande van Groningen* hadt eene bykans onmiddelyke goedkeuring op den 8 Maart weggedraagen.

(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 487.

CXXX. BOEK. 1802.

tig duizend, twee honderd zes en veertig tegen tien. — In *Utrecht* telde men tegen drie en twintig ſtemmen, zeventien duizend vier honderd acht en twintig, die het omhelsden. Desgelyks bleek in *Gelderland* eene meerderheid van zes en veertig duizend, één honderd en dertig tegen twaalf te ſtaan. — In *Overyſſel* vernam men tien ſtemmen tegen eene meerderheid van acht en dertig duizend acht honderd twee en twintig. — Eene meerderheid van twee en dertig duizend vier honderd zeven en vijftig telde men in *Friesland* tegen acht ſtemmen. — Slegts drie ſtemmen, vernam men in *Stad en Lande van Groningen* tegen één en twintig duizend zeven honderd zes en tachtig. Eene zeer groote meerderheid, mogt dus de Voorzitter verklaaren, hadt de ontworpen Reglementen omhelsd, en werd daar van by openbaare afkondiging den Volke de weete gedaan (*).

Perſoonen door het Staatsbewind tot de Departementaale Beſtuuren benoemd.

Onder meer andere voorzorgen des tegenwoordigen Staatsbewinds, om de klem der ondergeſchikte Beſtuuren, zo veel mogelyk, in eigen handen te houden, was het beſluit in Wintermaand des voorleden Jaars reeds genomen, dat de Be-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 49. Van laater ingekomene opgaven een lyst gemaakt zynde, telde men in het Departement *Holland* nog elf en in *Overyſſel* nog twee afkeurende ſtemmen. *Ald.* bl. 187.

Benoeming der Leden van de onderſcheidene Conſtitutioneele Departementaale Beſtuuren, voor de eerſte maal, door dat Bewind zelve zou geſchieden. In gevolge hier van zag men de volgende Benoeming uitbrengen (*). CXXX. BOEK. 1802.

Tot Leden van het Departementaal Beſtuur van *Holland* benoemde het Staatsbewind, H. A. VAN BLEYSWYK, CORN. IGN. BRANGER, N. CALKOEN, C. CLOTTERBOOKE, J. M. COLLOT D'ESCURY, C. HONIG, D. HOOFT Gz., D. VAN HORBAG, J. H. DE LANGE, J. MEERMAN, W. QUARLES, A. REESEN, S. P. VAN SWINDEN, J. VAN VREDENBURG en P. H. VAN DE WALL.

Voor *Zeeland* zien wy de volgende Naamlyst: J. BYLEVELD, A. VAN DOORN, C. EVERTSEN, W. A. DE HAZE BOMMEL, C. J. VAN LIGTENBERG, Z. PASPOORT, M. J. VETH VAN DE PERRE, P. G. SCHORER en J. W. SCHORER.

Tot het Departementaal Beſtuur van *Brabant* werden opgeroepen P. J. VAN BERCKEL, P. E. DE LA COURT, C. FLOREN, F. J. GALLÉ, J. VAN HEURN *Senior*, A. J. INGENHOUSE, J. DE JONG, J.

(*) Wy geeven deeze Naamlyst gelyk wy, by andere groote Regeeringsveranderingen in den Lande, gedaan hebben, niet alleen om de gelykheid ten deezen opzigte te betragten; maar teffens om te doen zien hoe grootendeels andere Mannen, allerwegen, op het tooneel des Landbeſtuurs optraden.

CXXX. BOEK. 1802.

J. A. KRIEGER, E. VAN MATTENBURG, J. ROCHUSEN en A. G. VERHEIJEN.

Voor *Utrecht* waren de ſtemmen uitgebragt op P. M. BYLEVELD, S. CAMP, W. CRAEYVANGER, H. J. VAN HENGST, Y. DE KOCK *Jz.*, J. H. VAN LYNDEN, A. C. DE NORMANDRI, PH. RAM, J. A. TAETS VAN AMERONGEN en C. J. VOS.

In *Gelderland* riep men tot het Departementaal Beſtuur op A. P. R. C. VAN DER BORGH, D. W. A. BRANTSEN, E. A. DAENDELS, J. H. VAN HASSELT, E. F. VAN HEECKEREN, ... STARING, J. H. STOFFENBERG, L. D. W. C. TENGNAGEL, J. VERMAASEN *Junior*, OTTO DE VIRIEU, A. P. VAN WESTERVELD en G. W. VAN ZUYLEN VAN NYEVELD.

Tot het Departementaal Beſtuur van *Overyſſel* zag men geſchikt J. BANNIER, D. BENTINCK, A. H. CRAMER, A. C. W. VAN HAERSOLTE, W. F. VAN HEMERT, H. J. VAN LIER, R. SANDBERGEN *Senior*, W. SLOET, G. VAN SONSBEEK, D. THOMASSEN à THUESSINK, C. DE VOS VAN STEENWYK en E. J. WITTENBERG.

Voor *Friesland* waren benoemd B. BUMA, E. CATS, P. FONTEIN, T. FEENSTRA, D. DE BLOK VAN HAERSMA, J. P. VAN HYLCKAMA, H. HANEKUIK, H. M. VAN KNYF, T. M. LYCKLAMA à NYEHOLT, C. VAN SCHELTINGA, J. N. DU TOUR en M. YPEY, en tot *Secretaris* P. WIERDSMA.

In *Stad en Lande van Groningen* werden

den tot het Departementaal Beſtuur geroepen S. L. ALBERDA, J. LA CLÉ, J. JARGERS, E. J. LEWE, L. B. LOCHMAN, D. G. RENGERS, J. H. SICCAMA, S. W. TJASSENS, G. W. TICHELAAR, H. DE SANDRA VELDMAN, J. WICHERS *Lz.* en GEERTSEMA WYCHEL.

Benoeming der Leden tot het Gedeputeerd Beſtuur in *Holland.*

Aan het Staatsbewind was desgelyks opgedraagen de eerſte aanſtelling der twaalf Leden tot het Gedeputeerd Beſtuur van *Holland.* Tot die post werden benoemd de Burgers J. J. CAMBIER, P. ELIAS, N. VAN FOREEST, D. HEITING, W. O. VAN KERCHEM, G. J. LONCQ, J. H. MOLERUS, W. F. ROËL, J. VAN DER SLEYDEN, H. VAN STRALEN *Jz.*, J. DU TOUR en A. P. TWENT.

Benoeming des Raads van Finantie in *Groningen.*

Voor het Departement *Stad en Lande van Groningen*, was mede aan het Staatsbewind, voor de eerſte reize verbleeven, de benoeming van den Raad der Finantien. Tot dien post werden opgeroepen de Burgers H. L. WICHERS Voorzitter, S. TRIP en P. G. VAN IDDEKINGE.

Schikkingen op de Inſtallatie.

Van deeze benoemingen kreegen de gemelde Burgers kennis, gepaard met eene oproeping, tegen den één en twintigſten van Zomermaand in *'s Gravenhaage;* ten einde, op dien dag, te worden ingehuldigd. Van welk bedryf het Staatsbewind, naa de plaats der zamenkomst vermeld te hebben, dit voorſchrift gaf. — De oudſte in jaaren zou, als proviſioneel Voorzitter, de overige Leden den Eed

CXXX. BOEK. 1802.

afneemen, volgens het Formulier in het Reglement voor het Departement vastgeſteld: en daar naa zelve den Eed in handen der overigen afleggen. — By mondelinge ſtemming zou de keuze tot een Voorzitter geſchieden, en de verkoozene, in den Voorzitterlyken Stoel gezeten, de Vergadering voor het Conſtitutioneel Departementaal Beſtuur van het Departement verklaaren. Naardemaal het Departement van *Friesland* alleen een Secretaris benoemd hadt, zou, by alle de overige Departementaale Beſtuuren, één der Leden, op verzoek des Voorzitters, die post waarneemen tot dat daar in verder zou voorzien zyn. Van dit daarſtellen der Departementaale Beſtuuren zou het Staatsbewind, en voorts alle die in deeze zaak betrokken waren, by brieve kennis gegeeven worden.

Zo ras de Departementaale Beſtuuren van *Holland*, als mede van *Stad en Lande van Groningen*, daargeſteld waren, zouden deeze ieder eene Commisſie benoemen om het Gedeputeerd Beſtuur van het eerstgemeld Departement, en den Raad van Finantie van het laatstgenoemde, in te huldigen.

De daarſtelling van deeze nieuwe Inrichting des Landbeſtuurs, bragt noodwendig verandering te wege in het geheele beheer der voormaalige Gewesten, en ſchreef het Staatsbewind naauwkeurig voor wat in agt moest genomen worden by

by het bedanken van die de vervallende Posten bekleed hadden (*).

Bykans alle de opgeroepenen uit de onderſcheidene Departementen verſcheenen, ten beſtemden dage, en geſchiedde de Inhuldiging. Voor de weinige bedankenden hadt men andere verkoozen. — Eerlang kreeg het Staatsbewind de weete uit de Steden ter Vergadering der Departementaale Beſtuuren beſtemd, dat zy zich daar gevestigd hadden (†). Dezelve volbragt.

Met dit al was aan den eisch der Staatsregeling, ten opzigte van de Departementaale Beſtuuren, niet voldaan, dezelve geboodt, dat ieder Departement verdeeld zou worden in zo veele *Ringen* als de Wet nader ſtondt te bepaalen; ten einde diensvolgens eene regtmaatige keuze van Leden voor het Departementaal Beſtuur te doen geſchieden. Over de verdeeling in Ringen.

Veel bedenkens en ſchikkings vorderde het de vereischte Inrichting en de noodige Wetten op te ſtellen, waar door, in allen deele, voldaan werd aan de eiſchen der Staatsregeling ten dien opzigte; ten einde de Volksregeering, by Vertegenwoordiging, daar mede overeenkomſtig, geheel in werking te brengen.

Het Staatsbewind droeg deswegen aan het Wetgeevend Lichaam hoofdzaaklyk voor,

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Juny bl. 70—74.

(†) *Ald.* bl. 209. 281.

CXXX. BOEK. 1802.

voor, het noodig geoordeeld te hebben de verdeeling in Grondvergaderingen te bepaalen tot de Ringen, om daar door de omſlagtigheid eener dubbele verkiezing te vermyden, en de Stemgeregtigden, door herhaalde en opeenvolgende verkiezingen, niet te vermoeijen.

Voorts beſchouwde het Staatsbewind de uitoefening van het Stemregt als ten uiterſten nuttig om eene goede verkiezing te verkrygen, zo van Leden in het Wetgeevend Lichaam als in de Departementaale Beſtuuren, en oordeelde dienvolgens, dat ieder Stembevoegde verpligt was, daar toe mede te werken, en dat hy zich, op eene ſtrafwaardige wyze, ſchuldig maakte aan onverſchilligheid, ten aanziene van het Algemeen Belang, wanneer hy zich daar in nalaatig aanſtelde. Het een en ander was het Staatsbewind zo belangryk voorgekomen, dat het bedagt was geweest om een middel uit te vinden, waar door alle tot het Stemregt bevoegde Burgers minder onverſchillig zouden worden in de uitoefening van het Stemregt; dan zy hadden vergeefs gezogt dit doelwit te bereiken, door aan Stemgeregtigde Burgers voordeelen toe te voegen, en anderen, die zich als Stemgeregtigden niet verkoozen aan te geeven, daar van uit te ſluiten. Zy moesten erkennen, dat, naar hun inzien, meer dringende maatregels de eenigſte middelen waren, om Stemgeregtigden, tot de uitoefening van hun

hun Stemregt en Stembevoegden, tot de inſchryving in het Stemregister te beweegen (*). CXXX. BOEK.

Desgelyks oordeelde het Staatsbewind het Wetgeevend Lichaam te moeten doen opmerken, dat, daar de Staatsregeling, overeenkomſtig eene Volksregeering by Vertegenwoordiging, aan de Stemgeregtigden een regtmaatig en regelmaatig aandeel gaf in de verkiezing van Leden voor de Departementaale Beſtuuren, en het Wetgeevend Lichaam, zy getragt hadden dat aandeel te ſchikken, gelykvormig aan en overeenkomſtig met de wyze, waar op de Staatsregeling de verkiezing van Leden tot het Staatsbewind hadt vastgeſteld. 1802.

Dan by de Leden des Staatsbewinds was, onder het beraamen dier ſchikkingen, eene zwaarigheid opgekomen, dat, ſchoon het *Bataafſche* Volk deszelfs invloed hadt willen behouden op de Verkiezingen van Leden voor de Departementaale Beſtuuren en het Wetgeevend Lichaam, 'er nogthans noodwendig eene behoorelyke voorzorg moest worden vastgeſteld, wanneer onverhoopt geen Volkskeuze beſtondt, of op zyn tyd werd volbragt. Daar eene Aftreeding by de Staatsregeling was voorgeſchreeven, zou dezelve jaarlyks beſtaan; maar de aanvulling

(*) Deeze tweevoudige nalaatigheid gaf niet onduister te kennen eene koelheid omtrent de nu in werking zynde Staatsregeling.

CXXX. BOEK. 1802.

ling zou door gebrek van of aan eene Verkiezing wel kunnen agterwege blyven. Deeze zwaarigheid hadden zy gemeend te kunnen voorkomen, door middel van de Leden uitmaakende een Departementaal Beſtuur, die, wanneer het Volk, door deszelfs eigen toedoen, van zyn Regt niet konde of wilde gebruik maaken, niet oneigenaartig konde beſchouwd worden als Kiezers, door het Volk verkoozen: vermids aan hun, door het Volk veel meer dan aan de Kiezers was toevertrouwd. Een middel, alleen ſtrekkende om Regeeringloosheid voor te komen, welke het noodzaaklyk gevolg zou zyn van het niet beſtaan eener Volkskeuze, en op dien tyd alleen werken, wanneer de Volkskeuze ontbrak, en nimmer plaats kon hebben, zo dra het Volk van zyn Regt tot Verkiezing gebruik maakte.

Ieder Departement van het *Bataafſche* Gemeenebest werd in Ringen verdeeld, veelvuldig naar het aantal der Grondvergaderingen. Zo beſtondt het Departement *Holland* in vyftien Ringen, dat van *Zeeland* in negen; dat van *Brabant* in elf; dat van *Utrecht* in tien; de drie Kwartieren van het Departement *Gelderland*, dat van *Nymegen*, *Zutphen* en van de *Veluwe*, hadden ieder vier Ringen; dat van *Overyſſel* telde 'er negen; *Fries-*

Friesland zes, en *Groningen* vyf Ringen (*).

Het zo teder en kiesch ſtuk de wyze bepaalende waarop het Stemregt moest worden uitgeoefend, als mede van de Gegoedheid der Kiezers, 't geen lang gehangen hadt, kreeg, ten zelfden tyde, zyn beſlag en de goedkeuring des Wetgeevenden Lichaams. Dit Reglement was zeer omſlagtig, beſtaande in niet minder dan LXXIII Artykelen. Veel werks hadt men gevonden, zo om de wyze van Verkiezing en boven al om de Gegoedheid der Kiezeren, niet alleen in de onderſcheidene Departementen, maar ook in een en ander de onderſcheide Klaſſen te bepaalen (†). Wegens het Stemregt.

Twyfelagtig was het en kon ſtoffe tot hoogst onaangenaame Geſchillen geeven, welke Werken, tot de Waterſtaat betrekkelyk, onder het algemeen beheer des Staatsbewinds, en welke tot de Departementaale Beſtuuren behoorden. Het beſluit viel, onder het algemeene en meer onmiddelyk beſtuur van het Staatsbewind te houden alle Zee- Rivier- Dyk- Hoofd- en Kustwerken, aan 's Lands Zeegaten en Stroomende Hoofdrivieren gelegen, die eene daadlyke betrekking hadden op de algemeene Veiligheid, mitsgaders op de be- Welke werkzaamheden voor het Algemeen Beſtuur en welke voor de Departementen kwamen.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 235. Oct. bl. 178 en *Bylage* bl. 12—38.
(†) *Ald.* en *Bylage* bl. 39—54.

CXXX. BOEK. 1802.

bevaarbaarheid, verbetering en in ſtandhouding derzelve, of die wel door meer dan één Departementaal Beſtuur zouden moeten worden beheerd. De Agent van Inwendige Politie kreeg last tot het vervaardigen van die Onderſcheidingslysten. Ook werd, ten zelfden dage, vastgeſteld, dat het Agentſchap van Politie en Toezigt op den ſtaat van Dyken, Wegen en Wateren, met den laatſten van Oogstmaand, zou ophouden, en deszelfs werkzaamheid, zo verre den Waterſtaat betrof, overgaan op den Raad van Binnenlandſche Zaaken. Eerlang zag men te voorſchyn komen eene Lyst van alle zodanige Werken als onder het beheer van het Algemeen Beſtuur der Republiek zouden blyven (*).

Schikkingen op het beheer der Geldmiddelen.

Het beheer van en de beſchikking op de Geldmiddelen van den Staat ſtondt, by de tegenwoordige Verandering des Landbeſtuurs, geene kleine verandering te ondergaan. Volgens de vastgeſtelde Reglementen was aan de Departementaale Beſtuuren, behalven de beſchikking over de Departementaale Finantien, ook het beheer, mits des gevolmagtigd, opgedraagen over de Geldmiddelen van de Republiek, voor zo verre die, in de onderſcheide Departementen, voor rekening van den Lande, werden geheeven. Dit be-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 82. Oct. 147.

bewoog den Thesaurier Generaal en Raaden van Financien, om deswegen eenige punten voor te stellen aan het Staatsbewind, die algemeen, of ook naar de onderscheidene inrichtingen der Departementaale Bestuuren, gewyzigd waren. Deeze droegen de goedkeuring diens Bewinds weg (*). — Voor het beheer en de bezorging der Armen in de Gemeentens der door de *Franschen* aan ons afgestaane Landen, droeg het Staatsbewind zorge door het aanstellen van twee Burgemeesters en twee Armbezorgers, op de onderscheidene plaatzen in den Lande van *Ravestein* (†). CXXX. BOEK. 1802.

Het Departementaal Bestuur van *Brabant*, door het Staatsbewind berispt.

Hoe zeer men, by de herziening der ingediende Plans van de onderscheidene Departementaale Bestuuren, getragt hadt alles uit dezelve weg te neemén, wat aanleiding kon geeven tot strydigheid met de magt aan het Staatsbewind, ingevolge der Staatsregeling, toegekend, of der Departementen oordeeling, en dus alle botzingen, waar over men, ten tyde der nu verworpe Staatsregeling, zo zeer geklaagd hadt, te voorkomen, leedt het niet lang of eene Magtsaanmaatiging, welke zich het Departementaal Bestuur in *Brabant*, naar het oordeel des Staatsbewinds, ten opzigte van den eisch om me-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 197.

(†) *Ald.* April bl. 364.

CXXX. BOEK. 1802.

mededeeling van alle bevelen door of van wegen het Staatsbewind uitgegeeven, betoond hadt, werd door het Staatsbewind hoogst afgekeurd, met aanschryving om het des gedaane, als geheel noodloos en overtollig, onverwyld in te trekken. Hier in, als mede in eene gevorderde verschikking ten opzigte van het Jagtreglement, gehoorzaamde dat Departementaal Bestuur. Desgelyks ontving het, by eene andere gelegenheid, aanschryving van zich zorgvuldig te onthouden, om, ter zaake van de algemeene belangen van den Staat, of het *Leger*, eenige verordeningen voor te draagen, of vast te stellen (*).

Verschillen tusschen het Staatsbewind en het Departementaal Bestuur van *Holland*.

Van meer belangs, als de fynere deelen des Landbestuurs onmiddelyk raakende, was een denkbeeld in het Departement *Holland* opgevat en medegedeeld. Het kwam hier op neder, dat by dit Departementaal Bestuur veel bedenkens was ontstaan, ten opzigte van het beheer der Belastingen of Geldmiddelen, in dat Departement, hoe zeer voor Nationaale Rekening geheeven wordende. Of verzoeken, het Collateraal betreffende, als nog zouden moeten gedaan worden aan het Staatsbewind, dan wel behoorde onder dat geen, waar van aan hun, by volmagt, uit naam en van wegen het *geheele Bataaf-*

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 218. Sept. bl. 250. Nov. bl. 169.

saaffche Volk, volgens twee Artykelen van het Reglement voor het Departementaal Beſtuur van *Holland*, de beſchikking en het beſtuur was opgedraagen. Deswegen betuigde hetzelve, by gelegenheid eens daar toe aanleidelyken gevals, een nadere voordragt te zullen doen. CXXX. BOEK. 1802.

Daar op werd aan 't gemelde Departementaal Beſtuur te verſtaan gegeeven, dat het Staatsbewind, hoe zeer overtuigd van de nuttigheid en het belang, hetgeen 's Lands welzyn en bloei, in het algemeen en van elk Departement in 't byzonder, vordert, om by de thans gevestigde en voor de onderſcheidene Departementen meer berekende Orde van Zaaken, ook inzonderheid voor eene richtige en geregelde Adminiſtratie van 's Lands Geldmiddelen, die zenuw van den Staat, te zorgen, en dus mede begrypende, dat zulks te beter zou kunnen bevorderd worden, indien het gezag der onderſcheidene Departementaale Beſtuuren, daar omtrent, op een uitgebreideren voet, dan te vooren, in de Departementen plaats hadt, wierde gebragt, hetzelve, aan den anderen kant, even zeer zorg zou draagen, dat, ten dien opzigte, door geen der Departementaale Beſtuuren, de deswegen te neemen beſluiten, op de volmagt des Staatsbewinds, werden vooruit geloopen, en deswegen geenzins onopgemerkt konden laaten voorbygaan, een denkbeeld by het

CXXX. BOEK. Departementaal Beſtuur van *Holland* gekoesterd.

1802. Hooglyk ſtondt het Staatsbewind verbaasd op het ontwaaren, dat het Departementaal Beſtuur van *Holland* zich reeds bevoegd rekende, om zich het bewind, de beſchikking en het beſtuur der Geldmiddelen, hoe zeer ook voor de Nationaale Kas, en die niet byzonder voor het Departement, maar ook voor de behoeften der geheele Republiek geſchikt waren, aan te maatigen. — Eene verbaazing, welke vermeerderde wanneer men het oog vestigde op de Artykelen van het Departementaal Reglement, ter ſtaavinge van dit denkbeeld aangevoerd.

Naa eene uitlegging, ſtrekkende om die Artykelen van de by *Holland* vermeende kragt te berooven, vertrouwde het Staatsbewind, dat de aangevoerde gronden genoegzaam zouden zyn, om het Departementaal Beſtuur van *Holland* van de verkeerde opvatting terug te brengen, en hetzelve alzo zou afwagten, die volmagtverleeningen, welke het richtig beheer van 's Lands penningen, en het algemeen belang, zouden vorderen (*).

Wanneer het Departementaal Beſtuur van *Holland* in 't breede opgave deedt van de onmogelykheid, waar in het zich bevondt, om de begrooting der kosten van

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 234.

van deszelfs Huishoudelyk Beſtuur voor den Jaare MDCCCIII, in allen deele in te zenden, kreeg het aanſchryven van het Staatsbewind om, binnen acht dagen, opgave van verſcheide Artykelen te doen, op welke dat Bewind de bygebragte verontſchuldigingen niet toepasſelyk oordeelde, en voorts niet te verzuimen alles toe te ſchikken wat op de begrooting betrekking hadt (*).

Uit een en ander Artykel der Staatsregeling viel op te maaken, dat de aanſtelling van alle Finantieele Amptenaaren, welke in eenige betrekking ſtonden tot de Nationaale Finantien, aan het Staatsbewind alleen toekwam, zo zelfs, dat, wanneer de bepaalingen van de Staatsregeling, ten deezen opzigte, eens voor minder duidelyk mogten kunnen gehouden worden, de aart der zaake tot het zelfde beſluit zoude leiden; daar toch het denkbeeld van Nationaale Finantien het denkbeeld van een Nationaal Beſtuur, en dit wederom het regt tot de aanſtelling van Nationaale Amptenaaren in het Finantieele inſloot. — Strydig met dit denkbeeld meende het Departementaal Beſtuur van *Friesland* bevoegd te zyn tot het begeeven van eenige Ampten.

Bepaaling op de Aanſtelling der Finantieele Amptenaaren in de Departementen.

By eene rype beraadſlaaging op dit ſtuk begreep het Staatsbewind, dat de ſtrikte toe-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 278.

CXXX. BOEK. 1809.

toepasſing van deeze ſtelling, daar heenen zou kunnen leiden, dat aan de Departementaale Beſtuuren alle inzage, aangaande het Finantieele, zou kunnen worden ontzegd, hetgeen aanleiding zou kunnen geeven, dat de raaderen nutloos vermenigvuldigd, de aanleidingen tot botzing tuſſchen de onderſcheidene gedeeltens van het Beſtuur vermeerderd, en die Collegien uitgeſlooten zouden kunnen worden, welke uit derzelver aart geſchikt waren om de Nationaale belangen in het Finantieele te helpen behartigen, en tegen de inkruiping van misbruiken te waaken. Ter bevordering van het laatstgemelde oogmerk was, by de Departementaale Reglementen, het toezigt over de Nationaale Geldmiddelen opgedraagen, aan de Departementaale Beſtuuren, ſchoon niet anders dan daar toe gevolmagtigd. — Thans oordeelde men, dat, op grond der bygebragte bedenkingen, eene ſchifting zou worden daargeſteld tuſſchen zodanige Finantieele Ampten, welker vervulling ſteeds aan het Staatsbewind zou blyven, en tuſſchen zodanige Finantieele Posten en Bedieningen, waar van de aanſtelling aan de Departementaale Beſtuuren zou kunnen worden afgeſtaan; nogthans onder zodanige bepaalingen en voorzorgen, die het oogmerk der Staatsregeling, in het daarſtellen van een Nationaal Beſtuur der Geldmiddelen, konden waarborgen en verzekeren. — Een lyst van Finantieele Ampte-

tenaaren, waar van in elk Departement, het Staatsbewind, of het Departementaal Beſtuur, regt van aanſtelling zou hebben, werd opgemaakt; met byvoeging van zodanige bepaalingen als alles in ondergeſchiktheid aan het Staatsbewind hieldt (*).

Te wagten was het niet, dat die ſchifting, met de veelvuldige daar by gevoegde bepaalingen, allen zou behaagen. Het Departementaal Beſtuur van *Holland*, niet voldaan over 't geen het Staatsbewind omtrent het beheer der Geldmiddelen, ten hunnen opzigte, bepaald hadt (†), was deswegen 't zelve nader aan, als mede over de aanſtelling van Finantieele Amptenaaren. Het liet het niet berusten by die betoonde onvoldaanheid; maar verzogt, om deswegen eene Conferentie te doen houden, tusſchen een Commisſie uit de Finantie, en een uit hun Beſtuur. — Dit verzoek werd ingewilligd, en de Commisſie van Finantie ter Vergadering gevolmagtigd, om, nevens een Lid uit den Raad van Finantien, met eene Commisſie uit het Departementaal Beſtuur van *Holland*, in onderhandeling te treeden, „ten „ einde 't zelve," zo als het Staatsbewind zich uitdrukte, „te overtuigen van „ het erroneuſe der Sustenuen door dat „ Beſtuur geopperd; en 't zelve zodanige „ elu-

Verſchil met *Holland* over de aanſtelling der Finantieele Amptenaaren.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Sept. bl. 148 enz.

(†) Zie hier boven bl. 274.

CXXX. BOEK. 1802.

„ elucidatien te geeven, als tot wegneeming van alle ongerustheid in deezen „ de Commisfie van Finantie noodig en „ gepast oordeelde." — De benoeming van P. L. VAN DE KASTEELE als Raad van Finantie in deeze kon die van *Holland* niet dan aangenaam weezen (*).

Geschil met den Zeeraad over de aanstelling der Commisfen.

Hadt de Zeeraad, rechtstreeks en zonder voorafgaande voordragt aan het Staatsbewind, aanstellingen gedaan van Commisfen ter Recherche by de Convoyen en Licenten, en dit hun doen tragten te verdeedigen. De redenen van tegenspraak, door de Commisfie van Finantie ingebragt, werden door het Staatsbestuur volwigtig geoordeeld, en diensvolgens bepaald, dat die aanstelling door 't zelve behoorde te geschieden (†).

Hoe zich het Staatsbewind ten opzigte van veelvuldige klagten over de *Fransche* gedroeg in *Zeeland*.

Handhaafde zich, in deezer voege, het Staatsbewind, tegen allen daadlyken en soms misschien tegen vermeenden indragt op het hun, by de Staatsregeling, opgedraagen gezag en aanbetrouwde magt, het betoonde zich waak- en werkzaam, om der Ingezetenen regten en belangen tegen den overheerschenden invloed van vreemden te beschermen. Voorbeelden van verschillenden aart staaven dit onwederspreekbaar. Een en ander verdient vermeld te worden. Zo trok

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Nov. bl. 171 en 209.

(†) *Ald.* Oct. bl. 38 enz.

trok hetzelve zich de Handelbelemmeringen der *Franſchen* aan; door den Diviſie Generaal VICTOR aan te ſchryven, om de noodige orders te ſtellen, ten einde opgeheven en niet meer gevorderd zou worden zeker Billet *de ſortie du Port*, 't welk de Ingezetenen der Stad *Vliſſingen*, zedert een geruimen tyd, waren verpligt geweest van den Commandant dier Stad, in gevalle zy, met hunne Schepen, of in Perſoon, de haven wilden uitvaaren, te verzoeken (*). Zo beantwoordden zy de klagten door de *Franſchen* gedaan, tegen de Municipaliteit der gemelde *Zeeuwſche* Havenſtad, wegens het doen wegneemen der Kettingen tot het ſluiten van de Havens (†). Desgelyks ſtelden zy de noodige Orders, om tegen te gaan en kragtdaadig te beletten alle belemmeringen, welke, op de *Zeeuwſche* Stroomen, in de Zeegaten en op de Kusten van het *Bataafſche* Grondgebied, tegen den bekenden handel in ſterke Dranken, mogten ondernomen worden, met verzekering, dat verder, van wegen het *Bataafſche* Gouvernement, by dat van de *Franſche* Republiek, gepaste poogingen zouden worden aangewend, waar toe reeds de vereischte aanſtalte gemaakt was (§). Nog

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 171.
(†) *Ald.* bl. 172.
(§) *Ald.* April bl. 153.

CXXX. BOEK. 1802.

Nog eene andere belemmering deedt den Raad der Stad *Vlisſingen* klaagen. De *Franſche* Commandant JEANNIN gaf, by eenen Brieve, dien Stads-raad kennis, dat hy des avonds de Stadspoorten, om zeven uuren, zou doen ſluiten, en vervolgens een half uur naa Zonne-ondergang, en dezelve niet zou doen openen, dan een half uur vóór Zonne-opgang. — De Raad, ten vollen bevroedende alle de ongelegenheden, daar uit voortvloeijende voor de Burgery in 't algemeen en voor de handeldryvende Ingezetenen in 't byzonder, deedt door eene *Bezending* den Generaal OSTEN des verwittigen, en poogde deeze hem over te haalen om die Order te doen intrekken, of, op eenige andere wyze, daar tegen te voorzien. Zulks deedt geen de minſte uitwerking. Die Generaal, hoe burgergezind, betuigde daar tegen niets te kunnen doen; uit hoofde, dat JEANNIN rechtſtreekſche bevelen hadt, waar by de Minister van Oorlog der *Franſche* Republiek hem gelastte, binnen de Stad *Vlisſingen*, welke als een *Franſche* plaats beſchouwd werd, het zelfde Reglement, dat in alle ſterke plaatzen der *Franſche* Republiek opgevolgd werd, ſtipt te doen volvoeren. JEANNIN, daar by tegenwoordig, verklaarde dat dit zyn voorneemen was.

B venal in *Vlisſingen.*

De Raad van *Vlisſingen*, den geheelen toedragt deezer vreemde zaake vermeld hebbende, verlangde, ten ſpoedigſten, door

door het Staatsbewind onderrigt te worden, hoe in dit geval zich te moeten gedraagen; met bygevoegd verzoek, dat het Staatsbewind hun daadlyk van dien overlast en militair geweld geliefde te ontheffen, en hun nevens de Stads Ingezetenen, nu en voor 't vervolg, van alle vreemde overheerſching te bevryden, of dat, byaldien hier aan niet kon worden voldaan, zy des bericht mogten ontvangen: dewyl zy zich, in zulk een ongelukkig geval, buiten ſtaat verklaarden, om het Beſtuur der Stad *Vliſſingen* langer waar te neemen, en zich genoodzaakt zouden zien te verzoeken, om uit hunne posten te worden ontſlaagen. Hier by voegende, dat zy, vermeenende, dat zy zichzelven, en vooral het Staatsbewind, zouden compromitteeren, indien zy, zo lange deeze overheerſching voortduurde, het Stadsbeſtuur waarnamen, beſlooten hadden, tot zo lang zy van het oogmerk des Staatsbewinds zouden zyn onderrigt, op reces te ſcheiden. CXXX. BOEK I. 1802.

Het Staatsbewind ſtelde onverwyld die klagte, met de daar by behoorende ſtukken, in handen van de Commisſie tot Buitenlandſche Zaaken, en gaf, by die berigtgeeving, den Raad der Stad *Vliſſingen* te kennen, met het hoogſte ongenoegen, vernomen te hebben, de onbetaamelyke en geheel willekeurige handelwyze, welke men zich, op nieuw, ten aanziene van die Stad, hadt veroorlofd te houden;

dat

CXXX. BOEK. 1802.

dat het, ten vollen doordrongen van al het ongelegene en nadeelige, 't welk in deezen ſtap van den *Franſchen* Commandant JEANNIN, bovenal voor het handeldryvend gedeelte der Ingezetenen van *Vliſſingen*, gelegen was, daadlyk de vereischte beraadſlaagingen hadt aangelegd, tot het daarſtellen van geſchikte middelen, ter wegneeming der billyke en gegronde bezwaaren. — Wyders, dat het Staatsbewind de gevolgen doorgrondende, welke het naa zich zou ſleepen, byaldien de Raad volhardde in het voornemen om zich aan het Stadsbeſtuur te onttrekken, en de Stad *Vliſſingen* zou bloot-ſtellen aan een ſtaat van regeeringloosheid; waarom het Staatsbewind de Leden van den Raad dier Stad ten ernſtigſte en ten dringendſte aanmaande, om in hunne regeeringsposten te blyven en voort te gaan, om voor het welzyn van hunne Ingezetenen, hetwelk tot hier toe met zo veele zorgen en moeite was waargenomen, te blyven waaken (*).

De Stad *Vliſſingen* was, uit hoofde van den loop der zaake, meer dan eenige andere, in het onaangenaam geval om klagten over de *Franſchen* uit te ſtorten. — In Wintermaand gaf de Commisſaris der Marine te dier Stede kennis, dat de *Franſchen*, binnen *Antwerpen* en *Vlis-*

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Maart bl. 14.

Vlisſingen, een Lootskamer hadden opgeCXXX.
richt, geſchikt tot het op- en afvaaren BOEK.
der *Schelde*, met alle de Vaarwateren al- ——
daar. Het Staatsbewind beſloot door on- 1802.
zen Afgezant by de *Franſche* Republiek, wegens deeze nieuwe inbreuk op 'sLands onafhanglykheid, de noodige voordragt by het *Franſche* Gouvernement te doen (*). — Ten deezen Jaare waren in *Frankryk* poogingen voor en tegen de onbepaalde Opening der *Schelde* aangewend, welke eerstgemelde langs hoe meer de overhand kreegen.

Klagten uit *Rotterdam*, over het door de *Franſchen* gevorderd Tonnegeld.

De Municipaliteit der Stad *Rotterdam* leverde by het Staatsbewind klagten in naamens de handeldryvende Ingezetenen hunner Gemeente, wegens het door het *Franſche* Gonvernement gevorderd *Tonnegeld* van alle Schepen en Vaartuigen uit dit Gemeenebest langs de binnenwateren te *Antwerpen* en elders in *Brabant* aankomende, en van welke de Schippers in *Brabant* waren bevryd; met verzoek dat, van wegen het Staatsbewind, de dringendſte vertoogen mogten worden gedaan, ten einde de Schippers, uit de *Bataafſche* Republiek, op *Brabant* en *Vlaanderen* vaarende, op den zelfden voet, mogten worden behandeld als de Schippers uit de *Franſche* op deeze Republiek voeren geſchiedde, of wel dat de Ver-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Dec. bl. 65.

CXXX. BOEK. 1802.

Vergadering daar tegen zodanig eene voorziening geliefde te doen, als dezelve geraaden keurde. — Reeds was men over dit eigenſte ſtuk door onzen Afgezant SCHIMMELPENNINCK te *Parys* werkzaam geweest, dan tot nog zonder vrugt. Thans werd de Raad van Binnenlandſche zaaken aangeſchreeven, om ter Vergadering een raadſlag in te dienen, wegens de middelen van *Retorſie*; welke in deezen zouden kunnen en behooren in 't werk geſteld te worden (*).

Geſchillen met *Frankryk* over het lang verblyf der *Franſche* Troepen.

Eigenaartig vondt het Staatsbeſtuur met het Staatsbewind van *Frankryk*, 't meest te ſchiften en te ſcheiden. De langduurige en ſterke invloed, welken het laatstgemelde, nu jaaren agter den andere, op hetgeen in deezen Lande omging, uitgeoefend hadt, ſcheen by den Vrede te zullen en te moeten afneemen. Althans van den last en de kosten des *Franſchen* Krygsvolks ſtondt het Land ontſlaagen te worden. Dan dit ging geenzins toe met den zo niet verwagten, echter gewenschten ſpoed, tot aanhoudend bezwaar van 's Lands Schatkist.

Vorderingen van den Generaal VICTOR.

De Diviſie Generaal VICTOR was tot het bekleeden van eene andere post na *Frankryk* in Hooimaand opgeroepen, en moest, om de noodige ſchikkingen te maaken, na *Parys* vertrekken. Hy verzogt

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 60.

zogt voorbetaaling te mogen ontvangen van de hem toegelegde Jaarwedde, over de thans loopende en de aanſtaande Oogstmaand. Dit verzoek werd by den Raad van Oorlog, door den Inſpecteur der Revuen ondersteund, met aandrang om zulks dien Generaal, by wyze van Gratificatie, toe te leggen. — De Raad van Oorlog gaf het Staatsbewind hier van de weete, en tevens te verſtaan, geene zwaarigheid gevonden te hebben, om de betaaling der reeds ingetreede maand daadlyk toe te ſtaan; doch de Raad vermeende, omtrent eenig voorſchot, en de inwilliging der voorgeſtelde Gratificatie, niet te moeten beſchikken, zonder deswegen van de welmeening des Staatsbewinds te zyn verwittigd. CXXX. BOEK. 1802.

Een voorſlag van dien aart vorderde eene ernſtige overweeging, welke het beſluit baarde, dat het Staatsbewind inſtemde tot de betaaling van Hooimaand: doch het gaf tevens te verſtaan, dat het, als niet kunnende veronderſtellen, dat het verblyf der *Franſche* Troepen, als nog in ſoldy der *Bataafſche* Republiek, tot aan Wynmaand zou worden uitgeſtrekt, in de verzogte voorbetaaling over Oogstmaand niet kon treeden. Dan het Staatsbewind, in aanmerking neemende de dienſten, door den Generaal VICTOR beweezen, en niet ongenegen denzelven een blyk van erkentenis te geeven, volmagtigde den Raad van Oorlog, om aan dat Beſluit hier op.

Le-

CXXX. BOEK. 1802.

Legerhoofd, by wyze van Gratificatie, te doen uitbetaalen vier duizend Guldens. Alles nogthans met dien verſtande, dat, in geval, onverhoopt, het verblyf des *Franſchen* Krygsvolks nog tot Wynmaand mogt worden verlengd, deeze betaaling, by wyze van Gratificatie, zou worden aangemerkt mede geſchied te zyn over de volgende Oogstmaand (*).

Beſluit om de *Franſche* Troepen niet langer dan tot Wynmaand te betaalen.

Geene aanſtalte tot vertrek dier Krygsbenden deedt zich op. De Raad van Oorlog kreeg van den eerſten Commisſaris voor de *Franſche Auxiliaire Diviſie*, in 't begin van Oogstmaand, aanvraage, hoe hy zich, aangezien den onbepaalden tyd van het vertrek der *Franſche* Troepen uit de Republiek, zou hebben te gedraagen omtrent de vernieuwing der Overeenkomſten, wegens Legerbehoeften, en beſchikking omtrent de Kleeding. — De Raad van Oorlog, niet in de mogelykheid zynde, om, ten deezen opzigte, uitſpraak te doen, onderwierp zulks aan de beraadſlaagingen des Staatsbewinds, met verzoek om deswegen den vereischten *last* te bekomen, en aandrang om ſpoedig antwoord

Het Staatsbewind verwylde niet den Raad van Oorlog te verſtaan te geeven, dat hetzelve, uit hoofde van het tekenen des Algemeenen Vredes, uit kragt der voor-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. July bl. 286.

voorhanden zynde Tractaaten tusschen de *Fransche* en de *Bataafsche* Republieken, dagelyks de bevelen te gemoet zag tot den afmarsch des *Franschen* Krygsvolks uit den Lande. Dat, overzulks geene verdere byzondere voorziening te passe kwam. — Hier by liet het Staatsbewind het niet berusten, maar gaf den Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Zaaken last om, door onzen Gezant SCHIMMELPENNINCK, hier van aan het *Fransche* Gouvernement kennis te geeven, en ten ernstigste en nadruklykste op het opontbod des *Franschen* Krygsvolks aan te dringen, met byvoeging, dat het Staatsbewind, in aanmerking genomen hebbende den uitgeputten staat van 's Lands Geldmiddelen, en de onmogelykheid om soortgelyke Lasten langer te draagen, genoodzaakt zou weezen, in de betaaling der zich hier bevindende *Fransche* Krygsbenden, niet langer, dan tot den eersten van Wynmaand, te voorzien (*). CXXX. BOEK. 1802.

Deeze voorstellen, hoe welgegrond, hoe nadruklyk, baarden geene uitwerking altoos; doch nadere beraadslagingen over dit lastig onderwerp werden gehouden. De Commissie van Oorlog, nevens den Algemeenen Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Zaaken, verzogt om de Ver- Maatregelen des voorgesteld en genomen:

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 37.

CXXX. BOEK. 1802.

Vergadering met hunnen raad te dienen over de maatregelen, ten einde van het langer verblyf en de voortduurende betaaling des *Franſchen* Krygsvolks, hoe eer hoe beter, te worden ontheven, droegen het Staatsbewind voor, dat zy, doordrongen van het gewigt en de gevolgen der in deezen te neemen maatregelen, vermeenden, dat men vooraf niets onbeproefd moest laaten, om, door Beſluiten, op de Tractaaten en aangegaane Conventien gegrond, het *Franſche* Gouvernement te noodzaaken, zich beſtemd te verklaaren, of hetzelve geneigd was aan de opeenvolgende en billyke eiſchen, ten opzigte van het terugtrekken der *Franſche* Krygsbenden, te voldoen. — In dien geest hadden zy de gedagten laaten gaan over een by voorraad voor te ſlaane maatregel. Zy dagten in de bekendmaaking, wegens den verwagt wordenden *Franſchen* Generaal MONTRICHARD, een geſchikt middel gevonden te hebben, waar door het *Franſche* Gouvernement in de noodzaaklykheid zou worden gebragt, zich over het langer verblyf en de betaaling der *Franſche Auxiliaire Diviſie*, door deezen Staat, te moeten uitlaaten: als wanneer, natuurlyker wyze, de gelegenheid zou geboren worden, om, wanneer men van de *Franſche* zyde voortvoer, voor de billyke eiſchen, ten opzigte van dat Krygsvolk, doof te zyn, aan het Bewind zodanige afdoende maatregelen voor te ſlaan, als met de

de eer en het belang van den Staat overeenkomſtig zonden bevonden worden. In gevolge hier van ſtelden zy voor, om den Raad van Oorlog, in antwoord op hunne bekendmaaking der tyding van de komst diens verwagtwordenden Generaals, een beſtemde order, aan den *Franſchen* Oorlogs-minister mede te deelen, toe te zenden. CXXI. BOEK. 1803.

Ingang vondt deeze raadſlag en baarde dezelve, by het Staatsbewind, het beſluit om den Raad van Oorlog aan te ſchryven en te gelasten, om onverwyld, op de komst des gemelden *Franſchen* Generaals, en de daar op gegronde en gevraagde betaaling van denzelven met zynen Staf, aan den *Franſchen* Oorlogsminister te kennen te geeven, dat het Staatsbewind, tot nu toe, geen het minſte antwoord op de veelvuldige voorſtellen en vorderingen, tot terugtrekking diens Krygsvolks, om den Staat van dien ondraaglyken last te ontſlaan, ontvangen hebbende, met geene geringe verwondering, deeze benoeming van een nieuwen Commandeerenden Generaal, in plaats van den zyn ontſlag bekomen hebbenden Generaal VICTOR, hadt vernomen. Dat het Staatsbewind, uit aanmerking van het dagelyks te gemoet geziene voldoenend antwoord van het *Franſche* Gouvernement, ten deezen opzigte, als mede van deszelfs ongehoudenheid, tot deeze betaaling, in de voldoening van den Generaal MONTRICHARD niet kon treeden;

CXXX. BOEK. 1802.

maar den Raad van Oorlog gelast hadt dezelve te weigeren. Terwyl het Gouvernement, vertrouwde, dat de *Franſche* Oorlogsminister, overtuigd van de billykheid deezes genomen maatregels, niet in gebreke zou blyven, de gegevene bevelen tot de komst van dien Generaal en diens Staf, in te trekken en buiten werking te ſtellen, in afwagting van den uitſlag der vorderingen deswegen reeds zo dikwyls by het *Franſche* Gouvernement gedaan.

Hoe het met de volvoering zich toedroeg.

Het leedt zeer korten tyd, of het kwam op de uitvoering van dien *maatregel* aan. Een brief van den l'Etat Major Generaal MASSABEAU hieldt den voorſlag aan den Raad van Oorlog in, om hunne Compagnien *Fransch* Krygsvolk na den *Haag* te doen komen, ten dienſte van den Generaal MONTRICHARD en diens Staf. — Een Brief van den Generaal zelve, in den *Haag* geſchreven, gaf te verſtaan, dat hy, overeenkomſtig het beſluit van den Eerſten Conſul, welke hem tot Commandant der *Franſche Auxiliaire Diviſie* hadt aangeſteld, het bevel daar over op zich hadt genomen.

Deeze ſtukken werden onverwyld in handen geſteld der Commisſie van Oorlog en den Secretaris van Staat voor de Buitenlandſche Zaaken. Gaarne hadden zy, het gewigt van de in deezen te neemene maatregelen ten vollen begrypende, gewenscht om een ruimeren tyd, tot het ver-

vervaardigen van een raadſlag; doch daar zy den meermaalen verklaarden geest der Vergadering op dit ſtuk kenden, vermeenden zy, een beſluit in deezen te neemen, te mogen voordraagen. — Het liep op deezen zin: „ dat de Raad van Oorlog aangeſchreeven en gelast zou worden, om den Generaal MONTRICHARD te verſtaan te geeven, dat, hoe zeer het Staatsbewind alle mogelyke agting hadt voor diens verdienſten, hetzelve echter, in aanmerking neemende de Tractaaten tusſchen deeze en de *Franſche* Republiek en de gemaakte Overeenkomſten, en byzonder lettende op de veelvuldige verzekeringen, wegens de geheele ontruiming des *Bataaffchen* Grondgebieds door de *Franſche* Hulpbenden, niet weinig verbaasd geſtaan hadt, op het verneemen zyner benoeming. — Dat het Staatsbewind, altoos getrouw aan deszelfs verbintenisſen, billykerwyze hadt verwagt, dat, op de herhaalde voordragten en vorderingen, op dit ſtuk, by het *Franſche* Gouvernement, reeds een voldoenend antwoord zou zyn ontvangen, en men ook hetzelve dagelyks te gemoet zag. Dat het Staatsbewind, uit dien hoofde, in deeze nieuwe benoeming niet kon of vermogt berusten, of dezelve erkennen en deswegen nadere voorſtellen by het *Franſche* Gouvernement zou doen. — Voorts zou de Raad van Oorlog den Generaal MONTRICHARD onder het oog brencxxx. BOEK. 1802.

CXXX. BOEK. 1802.

gen, dat, daar hy zyn Brief uit het Hoofdkwartier in den *Haage* hadt gedagtekend, een beſluit in Wynmaand des verſtreeken Jaars by het Staatsbewind genomen, bepaalde, om geen Hoofdkwartier van eenig Generaal, zo min der *Bataafſche* als der *Franſche* Diviſie, in deszelfs Verblyfplaats toe te laaten, noch aan hem, noch aan eenig ander *Fransch* Officier, over de *Franſche Auxiliaire Diviſie* het bevel voerende, kon toeſtaan, hetzelve in den *Haage* te plaatzen. Zonder dat dit Beſluit eenige atteinte aan het vertrouwen op eenig Generaal kon toebrengen. Terwyl ook van de zyde des Generaals geene bedenking kon worden gedraagen, om daar in te berusten; dewyl de laatst getroffene Overeenkomst, uitdruklyk, vastſtelde, dat de *Franſche Auxiliaire Diviſie* haare Orders alleen van het *Bataafsch* Gouvernement, door tusſchenkomst van den Raad van Oorlog, zou ontvangen, en gehouden zyn zich daar volgens, in allen deele, te regelen. Gelyk ook, daar mede overeenkomſtig, aan den ten dien tyde bevelvoerenden Generaal VICTOR, de keuze van drie Plaatzen tot zyn Hoofdkwartier gelaaten zynde, dezelve daar uit eene Plaats hadt gekoozen.

In gevolge van dit alles, oordeelden de Inbrengers deezes Verſlags, dat op het ſchryven des Generaals MASSÉBEAU, ten antwoord moest gegeeven worden, dat, daar het Staatsbewind niet hadt goedgevon-

vonden een Hoofdkwartier in den *Haage* toe te laaten, in het verzoek om *Fransch* Krygsvolk derwaards te doen komen, niet kon worden getreeden. — Naa eene rype overweeging van dit Verslag, werd hetzelve in een Besluit veranderd, en de kennisgeeving aan de daar in betrokkenen vastgesteld. CXXX. BOEK. 1802.

Gewis klonk dit Besluit hard in de ooren van den Generaal MONTRICHARD. By het beantwoorden vermeldde hy, zyn Aide de Camp afgevaardigd te hebben om dit Besluit aan den Minister van Oorlog te *Parys* over te brengen, en dat hy de bevelen van dien Minister hier in den *Haage* zou afwagten. — Het leedt niet lang, of hy verwittigde den Raad van Oorlog en de Vergadering, dat hy, ingevolge van by hem ontvangene bevelen, zyn Hoofdkwartier na *Breda* zou verplaatzen. Gedraagingen van den Generaal MONTRICHARD.

De Generaal MONTRICHARD de reis derwaards zullende aanneemen, verzogt een Patent, tot de noodige voorspannen, en vrydom voor zich en zyne Equipagie van Barriere en Overvaardgelden. Naardemaal het Staatsbewind de benoeming deezes Generaals niet erkend hadt, en deeze zaak nog hing, kon dezelve in de gedaane aanzoeken, zo als dezelve lagen, niet treeden. Nogthans volmagtigden 't zelve den Raad van Oorlog, om den Burger MONTRICHARD te kennen te geeven, dat het Staatsbewind, uit byzondere hoogagting voor den persoon diens Generaals,

CXXX. BOEK. 1802.

de noodige orders zou ſtellen, dat hem, tot voorzetting zyner Reize na *Breda*, de noodige voorſpannen, buiten diens kosten, voor ditmaal, zouden worden geleverd (*).

Een eisch van den Generaal VICTOR om zyn afgeſlaagen.

Van wegen den vertrokkenen Generaal VICTOR was intusſchen een eisch ingezonden, by welken de voldoening der Tractementen voor hem en zyn Staf van onzen Staat werd gevorderd, tot den dag toe dat de Generaal MONTRICHARD, diens Opvolger, hier te Lande, zou zyn aangekomen. Hoe zeer het den Raad van Oorlog onverwagt voorkwam, dat de Generaal VICTOR nu weder herwaards zou gezonden worden, om de Jaarwedde te genieten, tot zo lange het bevel aan diens Opvolger zou zyn overgedraagen, oordeelde de Raad, dat dit niet voegzaam zou kunnen worden geweigerd. — Het Staatsbewind ſtondt over dit begrip des Raads van Oorlog niet weinig verwonderd, en oordeelde de voldoening der in deezen gevorderde Tractementen, zo op grond der Conventie als op 's Generaals genomen afſcheid, volſtrekt te moeten weigeren, en werd de Raad van Oorlog aangeſchreeven, om zich, op geenerlei wyze, omtrent de voldoening der gevorderde Tractementen, in te laaten (†).

In

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Dec. bl. 0. 49. 65 83. 154 en 182.
(†) *Ald.* bl. 12.

In Slachtmaand gaf de Chef van den Generaalen Staf der *Franſche* Diviſie, in dienst van deezen Lande, kennis van de gemaakte ſchikkingen wegens het doen inſchepen te *Hellevoetſluis*, van eenig Krygsvolk, beſtemd tot den tocht na *Louiſiana*, 't welk, binnen weinig dagen, ter *Bataafſche* Republiek zou intrekken. De Secretaris van Staat kreeg last, onzen Afgezant te *Parys* aan te ſchryven, by het *Fransch* Gouvernement, daar tegen de noodige vertoogen te doen: naardemaal door het *Bataafsch* Staatsbewind niet kon worden veronderſteld, dat de ſchikkingen door den *Franſchen* Oorlogsminister, omtrent dit Krygsvolk genomen, zo geheel onbeſtaanbaar met de Eguards, welke twee van elkanderen onafhanglyke Mogenheden de een de ander verſchuldigd zyn, met voorkennis van het *Franſche* Gouvernement, zouden zyn gemaakt (*).

CXXX. BOEK. 1802.

Wat 'er wegens eene inſcheping der *Franſche* Troepen te *Hellevoetſluis* voorviel.

Inmiddels ſcheen deeze Krygsvolks-Bezending voortgang te zullen hebben. Althans de Municipaliteit der Fortreſſe *Hellevoetſluis* verſtendigde het Staatsbewind, hoe zy onderrigt was, dat, daar ter reede, eene inſcheping van *Fransch* Krygsvolk zou plaats hebben; dat 'er, tot haar leedweezen, aanvraage om inlegering en huisvesting werd gedaan, met verzoek tot voorziening, dat dit Volk niet binnen die For-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Nov. bl. 154.

CXXX. BOEK. 1802.

Fortresse by den Burger zou worden gehuisvest: maar dat, indien vóór de aankomst der Schepen het verwagt wordende Volk mogt komen, behoorelyke plaatzing in de Casernen verzorgd mogt worden. — De Raad van Oorlog kreeg last om zorg te draagen, dat, in gevalle van de inscheping des *Fransschen* Krygsvolks, geene huisvesting by de Burgers geschiedde; maar dat die manschap, daadlyk naa de aankomst, zou worden ingescheept, óf, voor den korten tyd des verblyfs, in de Casernen geplaatst (*).

Voorstellen van eenige *Engelsche* Kooplieden, de Scheepvaard op onze Colonien betreffende.

Het langduurig blyven van onze Volkplantingen in handen der *Engelschen*, hadt ten eigenaartigen gevolge, dat veelen uit dat Ryk zich daar nedergezet en den handel in de voortbrengzelen sterk gedreeven hadden. By de wedergave dier Bezittingen aan de *Bataafsche* Republiek, was eene groote verandering een onvermydelyk gevolg. Voordeelen, nu een geruimen tyd bezeten, stonden grootlyks te verminderen, of liever geheel en al op te houden. Geen wonder, dat de *Engelsche* Kooplieden op verzagting van die handelslagen bedagt waren, en den Raad der *Americaansche* Colonien deswegen verscheide Voorstellen deeden.

Hoofdzaaklyk kwamen ze hier op neder. Guarne wilden zy verwerven eene ver-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Dec. bl. 4.

vergunning aan de *Britſche* Schepen, om op de wedergegeevene Volkplantingen te mogen vaaren, en van daar Katoen na *Groot-Brittanje* over te brengen, tot aan den eerſten van Oogstmaand des volgenden Jaars; mits in die Volkplantingen dezelfde Regten betaalende, als in de Republiek betaald zouden moeten worden, indien de Goederen aldaar met *Hollandſche* Schepen werden aangebragt. — Dat die Schepen uit de *Britſche* Havens na de Volkplantingen zouden mogen overvoeren, alle Plantagie-behoeften, zonder betaaling van eenige Regten. — Dat ook zodanige Plantagie-behoeften uit *Groot-Brittanje* na de *Bataafſche* Republiek wordende afgezonden, van daar na de Volkplantingen zouden mogen worden overgeſcheept zonder betaaling van eenige Regten. — Dat de Katoen, uit de Volkplantingen na de *Bataafſche* Republiek afgezonden, na *Groot-Brittanje* zou mogen worden overgeſcheept, alleen onder de betaaling van een maatig Regt op de vervoering. — Dat zodanige *Britſche* Schepen als zich, ten tyde der teruggave, in die Volkplantingen bevonden, of aldaar aankwamen, binnen twee maanden naa deezen tyd (*), na *Holland* zouden mogen overvoeren alle ſoorten van Voortbrengzelen op denzelfden voet en

CXXX. BOEK. 1802.

(*) Dit ſtuk werd den 23 van Oogstmaand ter Vergaderinge ingediend.

DXXX. BOEK. 1802.

en voorwaarden als de *Hollandſche* Schepen. — Dat desgelyks de *Britſche* Schepen *Hollandſche* eigendom zouden mogen worden, om in de vaart op de Volkplantingen te worden gebruikt; doch dat het aan de *Britſche* Ingezetenen vry zou ſtaan om eenig aandeel in dat eigendom te hebben. — Voorts wilden zy, dat aan *Britſche* Schepen vergund zou worden Slaaven in die Volkplantingen in te voeren, onder betaaling van eene maatige Belasting, van de zodanige, welke aldaar werden verkogt. — Als mede, dat de *Britſche* Ingezetenen aandeel zouden mogen hebben in de Reederyen, in *Holland* na de kusten van *Africa* uitgerust. — Dat het geoorlofd zou zyn, zonder betaaling van eenige Regten, uit *Groot-Brittanje*, in de Havens van de *Bataafſche* Republiek, alle zodanige Goederen en Koopmanſchappen in te voeren, als noodig zyn tot den inkoop van Slaaven op de kust van *Africa*. — En eindlyk dat *Britſche* Schepen, welke Slaaven in de Volkplantingen hadden ingebragt, met Voortbrengzels van dezelve, van daar na de *Bataafſche* Republiek zouden mogen te rug keeren, op den zelfden voet en voorwaarden als *Hollandſche* Schepen.

Schoon deeze Voorſtellen niet uit den boezem des *Groot-Brittanniſchen* Rijksbeſtuurs kwamen, ſtraalde 'er alzins de geest van 't zelve in door, als mede die van

van eigenbaat, om zo te ſpreeken, het onderſcheidend merkteken van alle Voorſtellen tot den Handel betrekkelyk. CXXX. BOEK.

Wel te wagten was het, dat dusdanige Voorſtellen geenen ingang zouden vinden by het Staatsbewind. 't Zelve gaf den Indieneren den Raad der *Amerikaanſche* Colonien en Bezittingen, daar op te verſtaan, dat, vermids het hoofdoogmerk van alle Volkplantingen gelegen was in de uitbreiding van den werkzaamen Handel des Moederlands, geen byzonder vervoer van Voortbrengzelen uit dezelve, anders dan in de Havens des Gemeenebests zou worden toegeſtaan. Te minder kon zulks geſchieden, van wegen de zorgvuldige en eerlyke behandeling der *Bataafſche* Schippers: terwyl ook de mindere onkosten en het meerder gerief, in de *Bataafſche* Havens, ſtrydig was met de waare belangen der Planteren. Daar insgelyks het toelaaten van vreemde Schepen, tot het overvoeren van de voortbrengzelen der Volkplantingen na de *Bataafſche* Republiek, geheel aanliep tegen de belangen der Nationaale Scheepvaard. Het regt van uitvoer op het Katoen, uit deeze Landen, was een voorwerp zo gering, dat het geen byzonder beſluit behoefde. Weshalven in de medegedeelde Verzoeken der *Engelſche* Kooplieden, Eigenaaren van Plantagien in de Volkplantingen van den Staat, niet kon worden getreeden. Om die zelfde rede- 1802. Antwoord hier op.

nen

CXXX. BOEK. 1802.

nen behoorden ook van de hand geweezen te worden, de verzoeken om Negerſlaaven in onze Volkplantingen, met *Britſche* Schepen, te mogen invoeren.

By deeze afwyzingen voegde het Staatsbewind een volmagt aan den Raad der *Americaanſche* Colonien en Bezittingen, om de Gouverneurs der Volkplantingen op de Kust van *Guiana* te gelasten, om aan zodanige *Britſche* Schepen, als zich, ten tyde der overneeminge, in dezelve mogten bevinden, het inlaaden van daar vallende Voortbrengzelen toe te laaten, voor zo verre 'er geene *Bataafſche* Schepen tegenwoordig waren, welke dezelve zouden kunnen inneemen; doch zulks onder het ſtellen van een voldoende borgtocht, ten bedraage van een derde der waarde van de ingelaadene Goederen, en dat dezelve in geene andere Havens, dan die der *Bataafſche* Republiek, zouden worden gelost.

Gemelde Raad zou ook de Gouverneurs aanſchryven, om, voor den tyd van twee jaaren, eindigende met den laatſten van Wintermaand des Jaars MDCCCIV, toe te laaten het aanbrengen van Slaaven in dezelfde Volkplantingen; mits voor elken verkogten Slaaf, Slavin of Kind, eene buitengewoone belasting betaalende; doch niet te gedoogen, dat met dezelfde Schepen zodanige daar vallende Voortbrengzels werden uitgevoerd, welke niet anders dan na de *Bataafſche* Havens mogten verzonden worden.

Ein-

Eindelyk wilde het Staatsbewind, dat aan de *Engelſche* Verzoekers zou te verſtaan gegeeven worden, dat op den *Bataafſchen* eigendom der *Britſche* Schepen op de Volkplantingen vaarende, en het aandeel der *Britſche* Ingezetenen in dezelve, als mede in de Reederyen, geene algemeene beſchikking kon vallen: doch dat, voor elk Schip afzonderlyk, een Verzoekſchrift zou moeten worden ingediend, wanneer het Staatsbewind daarop deswege zou beſluiten als ten meesten voordeele der Planteren, en de bevordering van 's Lands Koophandel zou bevonden worden te behooren (*). CXXX. BOEK. 1802.

Niet onbekend waren deeze aanzoeken der *Britſche* Kooplieden, hier te Lande, by de Handeldryvenden in dit vak, gebleeven. Twee Verzoekſchriften van Handelaaren op de *West-indien* behelsden eene aanvraage om, alvoorens 'er een beſluit viel op de Voorſtellen der *Engelſche* Kooplieden, in hunne belangen te mogen worden gehoord. Het gegeeven weigerend antwoord deedt die Verzoekſchriften vervallen (†).

De buitengewoone Afgezant des Konings van *Zweeden*, VON LÖWENHIELM, deedt by ons Landsbeſtuur aanzoek tot het ſluiten eens Handel-Tractaats in 't algemeen, Handelvoorſtel van *Zweeden*.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 228.

(†) *Ald.* bl. 230.

CXXX. BOEK. 1803.

meen, gepaard met een byzonderder Voorſtel, om, voor een onbepaalden of althans voor eenigen tyd, de uitwerking op te ſchorten eener Ordonnantie, in den Jaare MDCCXXVIII uitgevaardigd, bekend onder den naam van *Retorſie Plakaat.* — Uit kragte van 't zelve mogten geene *Zweedſche* Onderdaanen, met eigene of bevragte Buitenlandſche Schepen, eenige Goederen in deeze Landen brengen, behalven de Vrugten van *Zweeden* zelve of van de Volkplantingen dier Mogenheid. Een Plakaat, 't welk by een beſluit der Nationaale Vergadering was opgeſchort tot acht maanden naa het ſluiten des Vredes met *Engeland* (*).

Van wegen het Staatsbewind luidde het antwoord, dat hetzelve niets vuuriger wenschte, dan om de banden van vriendſchap en goede verſtandhouding, tuſſchen het *Bataafſche* Gemeenebest en het Ryk van *Zweeden*, welke zo gelukkig en langduurig hadden ſtand gegreepen, door alle gepaste middelen, te bevestigen en beſtendig te maaken. Doch dat het Staatsbewind, hoe zeer bereid en genegen om deszelfs gezindheid in deezen, ook met betrekking tot het bevorderen der Handelbelangen van de Onderdaanen zyner *Zweedſche* Majeſteit aan den dag te leggen, zy nogthans door bedenkingen van hoo-

(*) Deeze opſchorting was den 18 van Auguſtus 1797 gedagteekend.

hooger gewigt, zich verhinderd zag om het bepaald verzoek des *Zweedſchen* Afgezants in deezen tot eene verdere opſchorting des gemelden Plakaats te kunnen inwilligen: dewyl dezelfde reden en gronden, welke het *Zweedſche* Ryksbeſtuur bewoogen hadden tot het uitvaardigen van de voor den *Bataafſchen* Koophandel en Zeevaard zo verbiedende Ordonnantie, het Staatsbewind de verpligting oplage, om het Plakaat der Algemeene Staaten, door den *Zweedſchen* Gezant bedoeld, niet verder buiten werking te houden. CXXX. BOEK. 1802.

Het Staatsbewind gaf teffens te verſtaan, te vertrouwen, dat door zyne *Zweedſche* Majeſteit, deeze beſchikking van het *Bataafſche* Staatsbeſtuur, te minder zou worden miskend; dewyl de *Zweedſche* Afgezant niet kon onkundig weezen van de dringende noodzaaklykheid, om den *Bataafſchen* Koophandel en Zeevaard, door eenen even langduurigen als noodlottigen Oorlog, bna geheel vernield, door alle gepaste middelen, op te beuren, en aan te moedigen. — Nam het *Zweedſche* Ryksbewind de redenen weg, welke tot de bepaaling door Hun Hoog Mogenden gemaakt aanleiding hadden gegeeven, dan kon van het Staatsbewind worden verwagt, dat hetzelve niets meer ter harte ging, dan om alle blyken van vriendnabuurlyke toegenegenheid en goede verſtandhouding, op de

CXXX. BOEK. 1802.

minet dubbelzinnige wyze, te erkennen en te beantwoorden (*).

Om van deezen breeden uitſtap, dien wy nergens gepaster oordeelden, tot het meer onmiddelyk Landsbeheer weder te keeren.

Voor de Leden des Staatsbewinds een onderſcheidend teken beſtemd.

In aanmerking genomen zynde, hoe het niet alleen dienſtig, maar ook noodzaaklyk kon weezen, dat de Leden van het Staatsbewind, by voorkomende gelegenheden, in hunne hoedanigheid kennelyk waren, aan eenig onderſcheiden Teken, viel het beſluit, dat door de Leden van het Staatsbewind, als een Teken van onderſcheiding een Medaillon zou worden gedraagen, welke, aan de eene zyde, het Wapen der Republiek, en aan de andere zyde de woorden *Lid van het Staatsbewind* zou hebben. Aan een zilveren vergulden keten moest die Medaillon hangen, en beſtendig tot de dragt der Leden behooren; op dat men, ten allen tyde, daar van het vereischt gebruik kon maaken. By aftreeding van die post, of by verſterf, keerde dit Teken terug om eenen Optreeder daar mede te voorzien (†).

Nieuw Wapen der Republiek.

Van meer algemeen zigtbaaren vertoons en wydſtrekkender ommeſlags, was de voorgeſtelde en omhelsde verandering, om, met vernietiging van alle tot heden toe,

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Oct. bl. 98.

(†) *Ald.* April bl. 88.

toe, op onderscheidene tyden, door het Hoog Bestuur van het Gemeenebest gebezigde Wapens, zo van de *Republiek der Vereenigde Nederlanden* als van het *Bataafsch Gemeenebest*, nu, en voor het vervolg, het Wapen der Republiek te doen bestaan, in een staanden Rooden Leeuw, op een Goud Veld, draagende een Kroon op 't Hoofd, houdende in deszelfs rechter Klaauw een opgeheven Zwaard, en in deszelfs linker een bundel Pylen van een vry veelvuldig doch onbepaald getal, met het omschrift *Concordia Res Parvæ Crescunt* (*). — Aan deeze Wapenverandering was verbonden de Aanschryving aan den Raad van Oorlog, den last inhoudende, om aan het Staatsbewind in te zenden de Tekening van een Nieuw Vaandel voor het Krygsvolk van den Staat te Water en te Lande, als mede in de Volkplantingen van den Staat (†). CXXX. BOEK. 1802.

De Staatsregeling bepaalde, dat het Collegie van Commisarisen tot de Nationaale Rekening, zou vervangen worden door eene Nationaale Rekenkamer. De Instructie voor deeze vervaardigd zynde, werden tot Leden benoemd de Burgers G. VAN BOSVELD, R. VAN DEN BOSCH, J. DE KETH, N. VAN GRIENSVEN, J. A. Z. VAN YSSELMUIDEN TOT PAESLO, C. H. F. JUL- De Nationaale Rekenkamer tot stand gebragt.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 230. 316. 486

(†) *Ald.* bl. 486.

CXXX. BOEK. 1802.

JULLENS, F. KUMSIUS, J. J. LOKE en A. F. DE VIEREU. De bezwaaren van eenige deezer ingebragt tegen de geſtelde betaaling van het Zegel van honderd vyftig Guldens op hunne Commisſie bepaald, uit den weg geruimd zynde, lagen zy den Eed af, en namen, het Collegie van Commisſarisſen tot de Nationaale Rekening ontbonden zynde, zitting, met kennisgeeving, dat zy F. KUMSIUS tot Voorzitter benoemd, en de Ministers en verdere Geëmployeerden dier Commisſarisſen, by voorraad op den ouden voet, in dienst gehouden hadden (*).

Beraadſlaagingen wegens de verkoop der Domeinen.

De Rentmeesters der Nationaale Domeinen ontvingen een breeden Lastbrief (†). De verkoop van eenige Domeinen, in den voorleden Jaare, gaf hoope dat zulks ter bedoelde ſtyving van 's Lands Kasſe zou ſtrekken, ſchoon alles overal niet even voordeelig afliep (§). Thans gaf een Brief van den Theſaurier Generaal en Raaden van Finantien, het Staatsbewind te verſtaan, dat de Verkoop der Domeinen, in den verſtreeken Jaare, eene ſom van *f* 1,261,516 hadt opgebragt, en teffens dat zy zich voor als nog in de onmogelykheid

(*) Men zie hunne Inſtructie in de *Notulen van het Staatsbewind* 1802. Febr. bl. 142. Dit alles breedvoerig *Ald.* Maart bl. 166. 182. 215.

(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Febr. bl. 234.

(§) Zie hier boven bl. 25.

heid bevonden om de verlangde opgave te doen van zodanige Domeinen, welke het meest geschikt zouden zyn, om, naa den afloop der in den voorleden Jaare aangeslaagene Verkoopingen, tot aanvulling van het eventueel te kort op de drie Millioenen, te kunnen worden verkogt; wyders onder de aandagt van het Staatsbewind brengende het bepaalen van het tydstip, wanneer de eerste Termyn of Jaar van Uitlooting en Aflosing, overeenkomstig met het Plan van Vrywillige Negotiatie op de Domeinen zou worden gerekend te zyn aangevangen en geëindigd. — Wyders hadt men het Staatsbewind doen opmerken de moeilykheid, om uit de opbrengst der tot nog verkogte Domeinen, voor de helft van den Jaare MDCCCII de beloofde Aflosing van drie Millioenen schats te kunnen daarstellen. Ten aanziene van het eerste werd bepaald, dat de Vrywillige Negotiatie, een aanvang genomen hebbende met den eersten van Oogstmaand des Jaars MDCCCI, zou eindigen met den laatsten van Hooimaand des Jaars MDCCCII, en zo vervolgens van Jaar tot Jaar. Ten opzigte van het tweede, werd de Thesaurier Generaal en de Raaden van Finantie aangeschreeven, om, zo spoedig mogelyk, aan het Staatsbewind te doen toekomen eene opgave van zodanige Domeinen, als meest geschikt waren, om, tot vinding van het te kort op de drie Mil-

CXXX. BOEK. 1802.

CXXX. BOEK. 1802.

lioenen van het eerſte Jaar, eene ſom van *f* 1,738-484 te kunnen worden verkogt (*).

Men voer, ten deezen Jaare, voort met de Verkoop van Domeinen in *Gelderland*, *Utrecht* en *Drenthe*. Terwyl de Voorſlag van den Theſaurier-Generaal en Raaden van Finantien om, daar 'er zich onder de Kantoren van *Noord-holland* in de Zuider en Noorder Kwartieren, een aantal verlaatene Goederen bevonden, welke voor het tegenwoordige wel waren verhuurd; doch echter, uit hoofde dat het Land de Ongelden droeg, meer ſchadelyk dan baatig voor 's Lands Finantien moesten geoordeeld worden, derzelver verkoop, onder de gewoone voorzorgen, te beproeven, de bewilliging des Staatsbewinds erlangde (†).

Vaſtſtelling der Geldleening op de Bezittingen en Inkomſten voor acht Jaaren.

Dit alles kon aan de groote zaak en de veelvuldige behoeften niet veel baats toebrengen. Men ſtelde in Sprokkelmaand deezes Jaars eene Vrywillige Geldopneeming vast, volgens een breed des ingediend Plan, gevestigd op eene Heffing van *vier* ten honderd op de Bezittingen en van *zestien* ten honderd op de Inkomſten der Ingezetenen, te betaalen als eene Don Gratuit, in den loop der acht eerſt-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 159. Febr. bl. 87.

(†) *Ald.* April bl. 121 en 122. Mey bl. 184. 201.

eerstvolgende Jaaren, en dat uit de opbrengst der ingekomene Kapitaalen, by uitlooting, in gelyke acht Jaaren, dezelve benevens de Renten, afgelóst en betaald zouden worden (*).

Duisterheden, en daar uit ontſtaande misverſtanden, greepen 'er plaats in de veelvuldige ſchikkingen op deeze Geldheffing gemaakt, welke, by het algemeen misnoegen over die Heffing, klagten en eenige veranderingen baarden (†). Met wederzin geſchiedden die opbrengingen by de reeds, zints lange, zo zwaar door Geldheffingen gedrukte Ingezetenen. Wel is waar, was in den aanvange, gelyk het gewonelyk toegaat, de toeloop der Inſchryvinge het grootſte. Van de ſom op dertig Millioenen bepaald, was, vóór het einde van Sprokkelmaand, bereids meer dan zestien Millioenen ingeſchreeven; dit baarde overleg hoe te handelen, indien de ingetekende ſom de bepaalde maate mogt te boven gaan, waar in het Staatsbewind meende reeds voorzien te hebben. Dan vondt het zich, door den loop en de inrichting dier Vrywillige Inſchryving, genoodzaakt alles eene maand te verſchikken (§).

Ging

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Febr. bl. 148.

(†) *Ald.* bl. 298.

(§) *Ald.* bl. 356. Maart bl. 325. en *Bylage* bl. 42.

CXXX. BOEK. 1802.

Ging deeze Geldheffing, by de daarſtelling en volvoering, met zeer veel veranderingen en tegenſtribbelen toe, by den afloop reſen in twee der voornaamſte Steden van het Departement *Holland* zeer groote moeilykheden. Het Beſtuur van dat Departement bragt het Staatsbewind onder het ooge welke zwaarigheden zy ondervonden in de benoeming van Districts Gecommitteerden, tot het onderzoek na de richtige Opbrengst in die Geldheffing: daar 'er van de zeven en vyftig Perſoonen binnen de Stad *Amſterdam*, tot dat werk benoemd, ſlechts twee zich die benoeming hadden laaten welgevallen; terwyl het, ten opzigte van de Benoemden, in de Stad *Rotterdam* geen beter uitſlag, maar zelfs eene eenpaarige weigering, te wagten hadt. De verlegenheid, waar in het zich, uit deezen hoofde, bevondt, gaf het in vollen nadruk te kennen, met verzoek, van het Staatsbewind te mogen verſtaan, hoe in dit hoogst onaangenaam geval te handelen.

Zwaarigheid te *Amſterdam* en *Rotterdam*, van wegen het onderzoek der Opbrengst.

Het Staatsbewind ſtelde hier op vast, den Theſaurier Generaal te volmagtigen, om één Lid uit het midden hunner Vergadering te benoemen, ten einde zich, met eene Commisſie door het Departementaal Beſtuur van *Holland* aan te ſtellen, te begeeven na *Amſterdam* en *Rotterdam*, om in die Steden voor zich te ontbieden de door het Departementaal Be-

Wat daaromtrent gebeurde.

Beſtuur benoemde Districts Gecommitteerden, hun door alle mogelyke middelen van overreding te bewegen, om de hun opgedraagene Posten te aanvaarden. — Voor zo verre deeze middelen van overreding by alle Gecommitteerden niet van eene gewenschte uitwerking mogten weezen, of de Gevolmagtigden mogten begreepen hebben, by zommigen der eerstbenoemden op de aanneeming niet verder te moeten aandringen, zo ſtondt het hun vry daadlyk, zonder nader ruggeſpraak, en wel, des verkiezende, met overleg der Gemeente-Beſtuuren dier Steden, over te gaan tot het benoemen van Districts Gecommitteerden voor de nog onvervulde plaatzen. En dit alles met last en volmagt om, zo aan de eerſte als laatst benoemden te kennen te geeven, dat, hoe zeer het Staatsbewind niets liever verlangde, dan zich by middelen van overreding te kunnen bepalen, de Gelastigden genoegzaam volmagt hadden, om, des noods, meer kragtdaadige middelen by de hand te neemen. — Voorts in zo verre alle middelen van overtuiging ongenoegzaam mogten worden bevonden, en nog openſtaande plaatzen van Districts Gecommitteerden onvervuld overbleeven, mogten zy, op dezelfde wyze, voortvaaren tot het benoemen van zodanige Lands Amptenaaren, mitsgaders de Departementaale en Stedelyke Officianten, als zy het meest geſchikt

CXXX. BOEK. 1802.

CXXX. BOEK. 1802.

schikt oordeelden, met byzondere volmagt om de Staats-Amptenaaren, in deezen te benoemen, uit naam van het Staatsbewind aan te zeggen, dat zy, by verdere weigering van de door hun bekleede Posten zouden worden ontzet. — Voorts wilde het Staatsbewind het Departementaal Bestuur van *Holland* uitnoodigen, om eene dergelyke aanzegging aan de in deezen te benoemene Departementaale Officianten te laaten doen, mitsgaders om de Stedelyke Bestuuren van *Amsterdam* en *Rotterdam*, tot het neemen van den zelfden maatregel, met betrekking tot de Stedelyke Bedienden, optewekken. — Hier by voegde het Staatsbewind een voorschrift van Bespoediging in het doen van dit onderzoek.

De Thésaurier en Raaden van Financien betuigden, op het ontvangen van dit Staatsbesluit, deswegen het Departementaal Bestuur van *Holland* verstendigd te hebben; maar gaven teffens het Staatsbewind te verstaan, zich van de medewerking des Departementaalen Bestuurs in deezen, zodanig verzekerd te houden, dat zy zich durfden vleijen deswegen een daadlyk bewys, in de spoedige benoeming dier Commisien, te zullen ontwaaren. — Dan, was het hun voorgekomen, dat het niet tegen het oogmerk des Staatsbewinds zou stryden, wanneer zy alvoorens nog eene laatste pooging by de Gemeente-Bestuuren dier Steden deeden, om dezelve

ten

ten kragtigſten aan te maanen tot het ſpoedig zorg draagen in de vervulling der aldaar nog ontbreekende Commisſien, en hier door voor te komen het aanwenden van ſterker middelen. — Weinig ingangs vondt dit Voorſtel. Het Staatsbewind deedt het Departementaal Beſtuur van *Holland* aanſchryven, dat, byaldien 'er, binnen den volſtrekt bepaalden tyd van vier dagen, geen voldoend bericht mogt zyn ingekomen, het genomen Beſluit onverwyld zou volvoerd worden. CXXX. BOEK. 1802.

Van de vrugtloosheid, zo van deeze laatſte als van de voorige poogingen, verſtendigde het Finantieweezen het Staatsbewind. Teffens ſtelde het voor, om, ten einde het Onderzoek na deeze Heffingen te *Amſterdam* veel gemaks toe te brengen, 't zelve op te draagen, aan dezelfde Perſoonen, als, te dier Stede, met het Onderzoek na de Heffingen van de Jaaren MDCCXCVII, MDCCXCVIII en MDCCXCIX waren, belast, meestal uit Amptenaaren beſtaande: terwyl in dit geval die Perſoonen, ten aanzien van Onderzoek dier vroegere Heffingen, voor den tyd van twee maanden als werkzaam zouden verklaard worden. — Zulks vondt ingang, en werd van een daar mede overeenkomſtig Beſluit gevolgd (*).

De Commisſie, ter deezer zaake benoemd,

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 99. 202. 227.

CXXX. BOEK. 1802.

noemd, ſtemde daar mede in, en was diensvolgens te *Amſterdam* werkzaam. —— Dan, ſchoon zulks redelyk wel vlotte, ging het niet geheel zonder hapering toe. De Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen te *Amſterdam*, eene aanſchryving ontvangen hebbende, om, binnen den tyd van vier en twintig uuren, opgave te doen van alle Beampten en Bedienden tot dien Raad behoorende, gaf dezelve aan het Staatsbewind deszelfs bevreemding te kennen over zulk een eisch, die, in de gevolgen, tot groot agterweezen van den Lande zou ſtrekken: dewyl de werkzaamheden van de meesten niet aan anderen konden worden opgedraagen.

De Raad ontving, op dit ſchryven, ten antwoord, dat, hoe zeer het Staatsbewind, niet zonder bevreemding, vernomen hadt de wyze, waar op de Commisſie zich, ter kwyting van den haar opgelegden last, ten aanziene van de Leden en de Ministers van den Raad, hadt gedraagen, echter uit aanmerking van het hoog belang, 't welk het Land hadt by de richtige en zo ſpoedig mogelyke uitvoering van het oogmerk, waar toe de Commisſie na *Amſterdam* was afgevaardigd, vermeende den Raad te moeten verzoeken, om aan de gedaane aanvraage te voldoen, en het voorts, omtrent het daadlyk gebruik der Amp-

Amptenaaren van den Raad met de Commisſie te vinden (*).

In een Land, waar de buitengewoone Geldheffingen, de een drukkender dan de andere, elkander als 't ware kruisten, en de nog onafgedaane eenigen tyd voor eene nieuwere moesten wyken en uitſtel krygen, begrypt elk, dat de Staatsbehoeften zeer groot moesten weezen. Wy hangen hier onder op de ſommen, in onderſcheidene vakken, in de Algemeene Begrooting der Staatsbehoeften voor de *Bataafſche* Republiek, ten deezen Jaare (†). — Deeze Begrooting was niet zon-

1802. Begrooting der Staatsbehoeften.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Nov. bl. 114.

(†) *Ald.* Febr. bl. 417—436.

I.	Algemeen Beſtuur	*f*	1,323,280- 0- 0
II.	Buitenlandſche Betrekkingen	"	682,515- 0- 0
III.	Defenſie te Water	"	6,592,948-13- 0
IV.	Defenſie te Lande	"	12,545,278-12- 4
V.	Finantien	"	32,341,149-16-10
VI.	Waterſtaat	"	2,069,132-10-10
VII.	Binnenlandſche zaaken	"	446,500- 0- 0
VIII.	Aſiatiſche Bezittingen	"	5,153,813-19- 8
IX.	Americaanſche Bezittingen	"	205,054- 3- 0
X.	*Levantſche* Handel	"	16,385- 0- 0
XI.	Voormaalig Gewest *Holland*	"	519,172-14- 0
XII.	—— *Zeeland*	"	42,930-12- 8
XIII.	—— *Friesland*	"	179,287- 0- 0
XIV.	—— *Utrecht*	"	220,802-11- 0
XV.	—— *Gelderland*	"	169,180-13- 8
XVI.	—— *Stad en Lande*	"	84,501- 9- 0
	Transport	*f*	62,591,932-15- 0

CXXX. BOEK. 1802.

zonder haperingen en verſchillen met het Wetgeevend Lichaam toegegaan. By de wederinzending, hadt het Wetgeevend Lichaam 'er eenige veranderingen in gemaakt, en was dus afgeweeken van de Voordragt des Staatsbewinds. Een Brief van 't zelve herinnerde dat gedeelte des Land-

	Per Transport	*f* 62,591,932-15- ●
XVII.	Voormaalig Gewest *Overyssel* . .	108,831- 1- 4
XVIII.	—— *Bataafsch Brabant* . . .	124,927- 6- 4
XIX.	—— *Drenthe* . .	13,810- 6- 4
XX.	Fonds der 25 Jar. Heffing.	153,068- 0- 0
XXI.	Extraordinair . .	3,000,000- 0- 4
	Geheel	*f* 65,992,569-10- 0

Hier kwamen nog by de Posten op de Algemeene Begrooting van Staatsbehoeften, by wyze van Memorie.

Subſidie voor Zee- en andere werken, aan de Steden *Vliſſingen*, *Veere*, *Sommelsdyk* en *Brouwershaven* . . .	*f* 34,125- 9- 0
Subſidie aan eenige *Frieſche* Steden, onder den naam van *Fortificatiewerken* . .	20,000- 0- 0
Aan het Hospitaal te *Zwichem* enz.	1,358- 3-10
Tractementen aan den Rentmeester van *St. Catharina* en verdere Suppoosten van het Hospitaal te *Utrecht*. — Proviantwaaren van 't zelve . .	11,900- 0- 0
Subſidie aan het voormaalig Kwartier van *Zutphen* . .	5,000- 0- 0
Geheel	*f* 72,383-12-10 (*)

(*) *Notulen van het Staatsb.*, 1802. bl. 417. 436.

Landbeſtuurs, om zich tot de eenvoudige goed- of afkeuring te bepaalen (*).

Onopgemerkt bleeven de klagten des misnoegens onder de Ingezetenen by het Landbeſtuur niet, lang waren zy gadegeſlaagen, en was men, zints eenigen tyd, reeds werkzaam geweest om een verzagtend red-middel voor te ſlaan, beſtaande in het oprichten van eene *Algemeene Bataafſche Beleen- Discompto-* en *Depoſitio-Bank.* — De Voordragt hier van aan het Wetgeevend Lichaam, brengt ons op een dier ſtandpunten, welke wy, in onze Geſchiedenis, te meermaalen namen, om, grootendeels, met de eigene woorden des Landbeſtuurs een overzigt te geeven van den toenmaaligen ſtaat der zaaken. Wy ſchryven den aanhef eens Briefs aan het Wetgeevend Lichaam gericht af.

Voorſlag van het Staatsbewind, wegens eene *Bataafſche Beleen- Discompto* en *Depoſitio-Bank.*

Het Staatsbewind ving aan op deezen trant. „ Ongetwyfeld beſtaat eene der „ meest gewigtige en tevens der meest „ aangenaame pligten van de Beſtuurders „ van eenen Staat daar in, dat zy bedagt „ zyn op de aanwending en inwerking „ brenging van zodanige middelen van „ herſtel, als waar door de heillooze ge„ volgen van geledene Volksrampen, zo „ ſpoedig mogelyk, kunnen worden ver„ nietigd of verligt, en tevens aan de „ Na-

Brief deswegen aan het Wetgeevend Lichaam.

(*) *Notuken van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 129.

CXXX. BOEK. 1802.

„ Nationaale Welvaard, door het op-
„ wekken der kwynende Industrie het
„ vooruitzigt op een nieuw leeven met
„ haaren ouden bloei, kunnen worden
„ terug gegeeven; even min vereischt
„ het eenig betoog, dat ons weleer ge-
„ lukkig Gemeenebest zich thans in het
„ treurig geval bevindt, van de aanwen-
„ ding van zodanige hulpmiddelen, ter
„ geneezing van deszelfs diep geſlaagene
„ wonden, ten dringendſte, te behoe-
„ ven, en voorzeker bezielt een zelfde
„ drift uwe Vergadering, die eenſtemmig
„ met ons, het onder uwe dierbaarſte ge-
„ noegens rekent, dien pligt te vervul-
„ len, om, in dit beſliſſend oogenblik,
„ tot de daarſtelling van groote, en aan
„ den omvang der behoeften, zo veel
„ mogelyk, geëvenredigde maatregelen
„ te concurreeren."

„ Wy zullen ons niet bezig houden
„ met alle de onheilen op te tellen, die,
„ zints de laatſte twintig jaaren, byna
„ zonder tusſchenpoozing, den Vader-
„ landſchen grond hebben geteisterd; een
„ ieder Uwer toch voert de grievende
„ gewaarwording met zich, en by het
„ eindelyk aanbreeken van den heilryken
„ dageraad des Vredes, moet het gevoel
„ van vreugde en erkentenis, de vleiende
„ hoop op gelukkiger toekomst, alle die
„ pynigende herinneringen uitwisſchen,
„ en der vergeetenheid overgeeven."

„ Genoeg zy het ons oog te vestigen

„ op

„ op de onberekenbaare Schatten, by de uitbarſting des nu geëindigden Oorlogs verlooren; op de voorbeeldelooze Kosten van deezen langduurigen en vernielenden Kryg; op de Opofferingen aan onze Bondgenoote toegebragt; op de door dit alles veroorzaakte Geldheffingen en vrywillige Leeningen, en eindelyk op de kwyning of het geheel gemis van een aantal Takken van Beſtaan, om volkomen overtuigd te zyn, dat de daarſtelling van kragtdaadige en buitengewoone middelen, dat de tusſchenkomst en voorziening van het Gouvernement onvermydelyk noodzaaklyk is geworden: immers het afwenden en doen ophouden van alle die nadeelige en uitgeſtrekte gevolgen, die uit den Oorlog ontſprooten, en welker aanwyzing wy, met eene uitzondering (waar van ſtraks nader) overbodig agten, is boven het bereik van Individu's. Door het openen van nieuwe bronnen voor algemeene Industrie, waar toe de magt en invloed van het Beſtuur den weg moet baanen, kunnen alleen onze Landgenooten worden in ſtaat geſteld tot het wederverkrygen der verloorene voordeelen, en om allengskens weder tot dien trap van rykdom en vermogen te geraaken, waar na ons Nationaal Character en onze duurzaame betrekkingen ons nog, buiten tegenſpraak, CXXX. BOEK. 1802.

CXXX. BOEK. 1802.

„ regt geeven te mogen dingen, daar „ door alleen zal de beſtryding dier be- „ zwaarende Opofferingen, welke de goe- „ de Ingezetenen, nog veele jaaren naa „ deezen, genoodzaakt zullen zyn, ter „ voldoening aan verſchillende verbinte- „ nisſen, te moeten toebrengen, eenig- „ zins draaglyk worden gemaakt."

Ophelderingen die Bank betreffende.

Het nadeelig gevolg, in deeze voorafſpraake bedoeld, en uit de opgetelde Onheilen gebooren, was het aanmerkelyk gebrek aan Geld in omloop. Van deeze vermindering ſtrekte ten blyke, dat het Goudgeld genoegzaam geheel was verdweenen; terwyl de Jaartallen op de nog overgebleevene Zilveren Specien, de blyken droegen, dat van de laater gemunte, en dus, door mindere afflyting, meer wigtige Specien, een aanzienlyk gedeelte moest zyn uitgevoerd, of van gedaante veranderd.

Deeze ſchaarschheid was ongetwyfeld hoogst nadeelig, in een tydſtip, wanneer de vervallen Koophandel, als 't ware, een nieuw aanzyn moest krygen. De hoogheid der Rente, voor die genoodzaakt waren Geld op te neemen, veroorzaakte natuurlyk, dat veele Takken van Fabriek en Handel, vooral de zodanige, welke min vermogenden dreeven, en die meer dan de ſlaauwe, ſchoon welmeenende aanmoediging van Maatſchappyen en Genootſchappen, of de ontoereikende beſcherming van het Landbeſtuur behoef-

den,

den, niet dan kwynend konden worden voortgezet, zo niet geheel ſtilſtonden. — Een nadeelige invloed, welken ook de Landbouw moest ervaaren. Terwyl de Renteniers, die van de vrugten eener maatige Hoofdſomme moesten leeven, niet minder den indruk deezer ſchaarschheid van Geld gevoelden; door dubbele belastingen gedrukt, en, uit dien hoofde, genoodzaakt van anderen te leenen, of wel om hunne Effecten, tot ſchandlyk laage pryzen, ten nadeele van 's Lands Credit, te verkoopen. CXXX. BOEK. 1802.

Belemmeringen van deezen aart, uit ſchaarschheid en gebrek aan Gelds Omloop, hadden meermaalen plaats gegreepen. De Proviſioneele Repreſentanten van *Holland* zogten, ten Jaare MDCCXCV, zulks te gemoet te komen, door binnen *Amſterdam* eene Algemeene Beleenbank op te richten. Een Beleenbank, die, ter oorzaake van hier aangevoerde reden, ongeſchikt was om dat oogmerk te bereiken (*).

Het geweezen Uitvoerend Bewind, die zelfde kwaal mede in haar geheel overziende, en helderder denkbeelden daaromtrent koesterende, vondt goed, op voorſtel van deszelfs Agent van Finantie, by eene

(*) Deeze hadt zoo veel nafleeps, dat de vertraagde eindelyke Liquidatie, met het einde van Zomermaand deezes Jaars, eerst ſtondt plaats te grypen.

CXXX. BOEK. 1802.

eene Secreete Voordragt in Wintermaand des Jaars MDCCXCVIII, aan het Vertegenwoordigend Lichaam, een meer algemeen en toereikend middel voor te ſtellen in de oprichting van eene *Nationaale Beleen- Dicompto-* en *Depoſito-Bank.* Een Voordragt, die, ſchoon dikwyls herhaald, nimmer daadlyk een vrugtbaar onderwerp der Beraadſlaagingen van dat Lichaam was geworden.

Thans hadt het Staatsbewind, overtuigd van de noodzaaklykheid om dusdanig een Bank in het Vaderland te vestigen, en bemoedigd door die eenſtemmigheid, welke thans zo gelukkig tuſschen 's Lands Hooge Magten ſtand greep, dit teder en aangelegen punt ten onderwerp hunner yverigſte beraadſlaagingen geſteld.

Behalven de bygebragte voorbeelden van het nut eener zodanige Inſtelling, uit het des gedaane in *Engeland*, *Deenemarken* en *America* ontleend, was het Staatsbewind breedſpraakig over de hoofdvoordeelen daar uit voor den Lande en de Ingezetenen te trekken. Het vergenoegde zich niet met die ter aanpryzinge op te haalen; maar bragt het Wetgeevend Lichaam onder het ooge een Reglement, waar volgens dusdanig een Bank in werking gebragt, en van Zomermaand deezes Jaars tot Zomermaand van MDCCCXXVII in ſtand gehouden kunnen worden (*).

Lan-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Mey bl. 254. en *Bylage* bl. 63—80.

Lange reeds was de prys der Lands Schuldbrieven gedaald en nam die daaling ſteeds toe. Ongetwyfeld werkte hier toe mede de hoogere Renten van elders te trekken. Zulks gaf aanleiding om, ten deezen Jaare, aan alle Ingezetenen van den Staat, of wie het ook zou mogen weezen, te verbieden het openen van eenige Geldnegotiatien, ten behoeve van Vreemden of Buitenlanders, die geene vaste Goederen hier te Lande hadden; ten zy zich alvoorens by het Staatsbewind vervoegd en van het Wetgeevend Lichaam des verlof gekreegen te hebben. — Terwyl ook zodanige Vreemden, of Buitenlanders, die vaste Goederen, binnen het Grondgebied des Gemeenebests gelegen, bezaten, geene Geld-negotiatien zouden mogen openen, dan na bekomen vergunning des Staatsbewinds, 't welk onderzoek zou doen na de waarde der Bezittingen, ten onderpand geſteld: en zou het Staatsbewind die vergunning niet mogen verleenen, ten ware het bleek dat de Geld-opneemer ten minſte de dubbele waarde van de opteneemene Geldſomme bezate aan vaste en onbezwaarde Goederen binnen deezen Lande, en die daarvoor geregtelyk verpandde. — Wyders werd aan de Ingezetenen verboden eenige Geld-negotiatien op te ſtellen, ten behoeve der Eigenaaren van Plantadien in de Volkplantingen van den Staat, onder verband dier Bezittingen, dan na verzog-

CXXX. BOEK. 1802. Verbod van en bepaaling op vreemde Geldleeningen,

CXXX. BOEK. 1802.

zogte en verkreegene toeſtemming des Staatsbewinds, 't welk zich van de weezenlyke waarde dier Plantadien, door den Raad der *Americaanſche* Colonien en Bezittingen, zou moeten laaten onderrigten, en zeker ſtellen. En zou zodanig een Geld-opneeming niet mogen te boven gaan vyf achtſte gedeelte der onbezwaarde waarde dier Plantadien (*).

De Petitien in *gewoone* en *buitengewoone* verdeeld.

De Theſaurier Generaal en Raaden van Finantien hadden een voorſtel gedaan, om van den vorm, tot heden by het zamenſtellen der Petitien waargenomen, voortaan twee onderſcheidene Begrootingen in te leveren. De eerſte zich enkel bepaalende tot de zodanige, die, uit derzelver aart als *gewoon* waren aan te merken; terwyl de andere alles moest bevatten, wat, afwykende van en te boven gaande de Jaarlykſche Lasten van den Staat, voor den dienst van 't volgend Jaar werd vereischt, in zo verre naamlyk, dat daar van, ten tyde van het inſtellen der Begrootingen, tafelen konden gemaakt, en onder de buitengewoone Uitgaven gebragt worden. Dit ſplitzen der Begrootingen droeg de goedkeuring des Staatsbewinds weg. Overeenkomſtig hier mede, kreegen de onderſcheidene Raaden Directien, en Secretariſen, aanſchryving

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 129.

ving om, daar mede overeenkomſtig, ten beſtemden tyde, opgave te doen (*). CXXX. BOEK.

Vertraaging in het op- en overmaaken zommiger Stukken, bewoog het Beheer der Finantien, in Wynmaand, om eenig uitſtel te verzoeken. Dit werd volùit geweigerd: naardemaal de Staatsregeling den Eerſten van Slachtmaand bepaalde als den dag der Inleveringe. Bovenal hadt de Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen en Etablisſementen hinderpaalen in het opmaaken der verzogte Begrootinge gevonden en bygebragt. Dan werd denzelven, van wege het Staatsbewind, aangeſchreeven om, ten allerſpoedigſten, aan 't zelve in te zenden de opgave der Renten en Intresſen van de gevestigde en ongevestigde Schulden der *Oost-indiſche* Compagnie, als mede eene raaming der Inkomſten van den *Indiſchen* Handel, en eene Begrooting van de kosten door den *Aſiatiſchen* Raad voor het Beheer in den Jaare MDCCCIII te maaken: ten einde die ſtukken, by het Staatsbewind overwoogen zynde, aan de Finantie toe te ſchikken om 'er, vóór den beſtemden tyd, het noodig gebruik van te maaken. — Teffens aan de Finantie te verſtaan geevende, hoe het van zelve ſprak, dat zodanige Posten op de ingediende ſtukken, welke, uit hoofde der omſtandigheden, beletzels en

1802. Aandrang op het overmaaken der Stukken tot de Petitie behoorende.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 326 enz.

CXXX. BOEK. 1802.

en verhinderingen, niet naauwkeurig of, in dit Jaar, niet genoegzaam regelmaatig, konden worden berekend, daar op by *Approximatie*, of wel by *Memorie*, behoorden te worden gebragt, en van de redenen, waar door eene volledige opgave onmogelyk was gemaakt in den Brieve tot geleide verslag te doen. Zo waren de verhinderende zwaarigheden uit den weg geruimd en kon, ten bestemden tyde, de Begrooting aan het Wetgeevend Lichaam worden ter hand gesteld (*).

Besluit om na te gaan welke Belastingen in en naa 1795 mogten afgeschaft weezen.

In tyden van zo aanhoudende schaarschheid van Geld by den Lande, ziet men om na alle middelen, om eenige ruimte te verkrygen. Onder deeze kwam in voorslag de Departementaale Bestuuren aan te schryven, om, ten spoedigsten, aan het Staatsbewind op te geeven, of, en zo ja, welke Provintiaale Belastingen met of zedert de Omwenteling van den Jaare MDCCXCV, waren afgeschaft, mitsgaders welke vermindering daar door aan den Provintiaalen Opbrengst was toegebragt, en eindelyk of, *en zo* ja, welke der zodanige afgeschafte Belastingen wederom zouden kunnen worden geheeven (†).

Het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 136.

(†) *Ald.* Sept. bl. 153.

Voorſtel om in de nieuwe verkreegen Landen de buitengewoone Heffingen in te voeren.

Het Uitvoerend Bewind hadt, zints de overdragten der door de *Franſche* Republiek aan de onze afgeſtaane Landen, en het daadlyk in 't bezit neemen, geoordeeld hoe het billyk was, dat ook door die Landen, nu een gedeelte der *Bataafſche* Republiek uitmaakende, iets, tot beſtryding der Behoeften van het Gemeeneland, werd bygedraagen, en deswegen eenige bepaalingen gemaakt. Dan de onzekerheid onder welk Beſtuur, of tot welk gedeelte der Republiek, deeze Landen, in 't vervolg van tyd, zouden blyven of komen, hadt aanleiding gegeeven, dat 'er geene andere bepaalingen op de invoering van algemeene Belastingen, in gelykheid met de andere deelen der Republiek, hadden kunnen worden gemaakt. — Naardemaal, intuſschen, de daargeſtelde Algemeene Vrede, en de inmiddels getroffene overeenkomſten met deeze Landen, de Republiek in het gerust bezit derzelven bevestigd hadt, zo ontſtondt daar uit, dat het Uitvoerend Bewind meer en meer hadt kunnen bedagt weezen op de regeling der byzondere en algemeene Middelen of Belastingen, in die Landen, althans by voorraad, in te vorderen, of nader in te voeren.

Een Beſluit in Oogstmaand genomen had de ſom bepaald, welke door elk van deeze Landen of Plaatzen, in overeenkomst met het geene, door dezelve, onder hunne voorige Heeren of Souverainen

CXXX. BOEK. 1802.

werd opgebragt, over de Jaaren MDCCCI en MDCCCII zou moeten worden in 's Lands Schatkist geworpen.

Dan was het Uitvoerend Bewind ook bedagt geworden, om de Ingezetenen dier Landen of Plaatzen, die thans volkomen als Ingezetenen der Republiek konden en moesten beschouwd worden, ook ten aanzien van het deelen in de buitengewoone Algemeene Lasten met alle andere *Ingezetenen* gelyk te stellen, en, dien ten gevolge, dezelve mede te doen deelen in de *acht* en *vyf en twintig jaarige* Heffingen, over de geheele Republiek geheeven. Daar zy alle de Voordeelen van den Staat genooten, oordeelde het Uitvoerend Bewind het niet meer dan billyk, dat zy ook deszelfs Lasten hielpen draagen; te meer dewyl 'er geene redenen bestonden om hun, tot nadeel der andere Ingezetenen, daar van bevryd te houden. Deeze bepaaling, zich ook uitstrekkende tot alle vervolgens te heffene buitengewoone Belastingen, zou echter eerst een aanvang neemen met en over het volgend Jaar.

Het Wetgeevend Lichaam gaf te verstaan, voor als nog zwaarigheid te maaken in het omhelzen en bekragtigen deezes Voordragts (*).

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Dec. 206. en *Bylage* bl. 22.

De Vrede ſchonk, wel is waar, het Landsbeſtuur, in het vooruitzigt, eene meerdere ruimte van Penningen by de ingevoerde Heffingen, hoe noode dan ook opgebragt; doch hoe veel oude Schulden ſchreeuwden om betaaling; hoe veele klagten van geledene Oorlogsſchaden, lieten zich nog van tyd tot tyd hooren, terwyl vervallene en vervallen gelaaten Gewestlyke en Landswerken, kostbaare herſtelling vorderden. Hier by kwamen toevallen, welke, van 's Lands wege, byzondere voorziening en byſtand vorderden, als by voorbeeld het zinken eens Havenhoofds in de Stad *Zierikzee* (*). Terwyl het Gewest *Zeeland* over het algemeen dringend om de vervulling van Behoeften, in een en ander oord van 't zelve, aanhield (†). De verzoeken van de Dyksdirectie des Eilands *Walcheren*, om meerder voorſchots uit 's Lands Kas, was men genoodzaakt van de hand te wyzen (§). — Over het algemeen viel niet te roemen op de geſteldheid der Tugt- en Gevangenhuizen binnen 't Gemeenebest. Inzonderheid was dat in het Departement *Stad en Lande* in zulk eene verregaande ſlegte en ongezonde geſteltenis, dat men van daar

CXXX. BOEK. 1802.

Eenige opgaven van het drukkende der Finantien.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 6.
(†) *Ald.* Oct. bl. 18.
(§) *Ald.* Dec. bl. 3.

CXXX. BOEK. 1802.

daar het Staatsbewind aan was om, ter bekominge van ruimte en voegelykheid van verblyf, de minstschuldigen van daar te verplaatzen; 't geen vergunning bekwam (*). — P. W. PROVO KLUIT, Substitut Griffier en Ontvanger der Exploicten 's Hofs van *Utrecht*, gaf het Staatsbewind te verstaan, dat hy zich onledig hieldt met een Plan tot verbetering der Tugt- of Werkhuizen. Tot volvoering van 't zelve, hadt hy eenige ophelderingen noodig, welke hy niet dan op openbaar gezag zou kunnen bekomen, dit verzogt hy te mogen verwerven, als mede om eenige Uitschotten den Lande in rekening te mogen brengen. Het Staatsbewind kon niet nalaaten de loflyke poogingen diens Vaderlanders te pryzen, en het vertrouwen, dat hy overal de noodige hulp tot volvoering zyns oogmerks zou ontmoeten, te betuigen; doch tot het in rekening brengen eeniger Uitschotten kon niet getreeden worden (†). — De aanhoudende verzoeken van *Maasstuis* om buitengewoonen onderstand tot het noodzaaklyk geworden herstel der beide Havenhoofden, als mede van het Dok, de Sluizen, Kraan, Bakens en zogenaamde Krabbelaar, Tonnen en Boeijen ter gemelde plaatze, kreegen gedeeltlyke voldoe-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Febr. bl. 43.

(†) *Ald.* Sept. bl. 78.

doening (*). — De Municipaliteit der Stad *Groningen* verwierf volmagt tot het weder oprichten van de omvergeworpen Kaapen op het Eiland *Schiermonikoog* en *Engelsmansplaat* (†).— Wy haalen deeze byzonderheden op om, zoo noodig, tot bewyzen te dienen, hoe, van allerwegen, het Finantieweezen, met bezwaar op bezwaar gedrukt, gebukt ging onder den last van Verzoeken, die, byeen gevoegd, naauwlyks voldoenbaar waren. Wy zullen gelegenheid vinden om van andere Staatsbehoeften in onderſcheiden vakken te ſpreeken, als wy vervolgens, op eene andere byzonderheid, een nader oog vestigen.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Sept. bl. 3. en *Bylage* bl. 11.
(†) *Ald.* bl. 134.

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Aardappelen, (Voordragt en bepaaling op den Uitvoer der) 99.

Amiens; zie *Vrede*.

Amnestie (Voorſtel tot eene Algemeene) in den Lande, 221. Brief deswegen van het Staatsbewind, 223. Beſluit daar toe, 234. Proclamatie daar van aan den Volke, 235.

——— aan de Deſerteurs, 242.

Amptenaaren (Bepaaling op de aanſtelling der Finantieele) in de Departementen, 277. Verſchil tusſchen het Staatsbewind en *Holland* deswegen, 279.

Amſterdam. Stedelyke Belasting aldaar, 43. Geldgebrek te dier Stede, 162.

AUGEREAU en SPOORS treffen een overeenkomst wegens de *Franſche* Hulpbenden, 46 Afſcheid diens Generaals, 163.

B.

Bank, (Voorſlag aan het Staatsbewind wegens eene *Bataafſche Beleen-Discompto* en *Depoſito*-) 319. Brief deswegen aan het Wetgeevend Lichaam, *Ald.* Opheldering en dezelve betreffende, 322.

Batavia, (Gunſtige tydingen van) 188.

Belastingen (Het ſtuk der Algemeene) ter Eerſte Kamer hervat, 7. Zwaarigheden, waar in zich de Verſlagdoeneren bevonden, *Ald.* Hoe zy dagten zich best te gedraagen, 9. Handelingen deswegen en beſluit om in de reden van weigering te berusten, 12. Hoe verſchillend men het Verſlag beſchouwde, 13. Het Artykel over de Verponding behandeld, *Ald.* Aanmerkingen hier over, 14. Behandeling des Verſlags, 17. Nadere opgave van zommige Punten in 't zelve, 18. Aanmerkingen van de Com-

Commisſie over dezelve, 19. Nadere behandeling van dit Onderwerp, en ingediende Stukken, 20. Beantwoording der Commisſie. Beſluit ter Eerſte Kamer tot een Algemeene Belasting, 22. Dit Ontwerp ter Tweede Kamer ingezonden, 23. Eenigen wilden de overweging uitſtellen. *Ald.* Ter Tweede Kamer aangenomen, 24.

Belastingen, (Plaatslyke en Stedelyke) 42.

Beſtuuren, (Departementaale ſchikkingen op de) 148. Perſoonen, aan welken, in de onderſcheiden Departementen, het beraamen diens Plans werd opgedraagen, 149. Wegens de ingediende Plans der Departementaale Beſtuuren, 159. Derzelver voordragt aan de Ingezetenen, 260. Door eene groote meerderheid goedgekeurd, 261. Perſoonen door het Staatsbewind tot de Departementaale Beſtuuren benoemd, 262. Schikking op de Inſtallatie, 265. Dezelve volbragt, 267. Welke werkzaamheden voor het Algemeen Beſtuur, en welke voor de Departementen kwamen, 271. Schikkingen op het Beheer der Geldmiddelen, 272.

Bewind (Het *Uitvoerend*) klaagt over de Finantieele Commisſie, 33. Wat deswegen voorviel, 35.

BEZIERS Aanſpraak by de Inhuldiging des Wetgeevenden Lichaams, 134.

Bezittingen; (Aſiatiſche) gemaakte ſchikkingen deswegen, 181.

Bibliotheek, (Nadere ſchikkingen op de Nationaale) 83. Het beheer van dezelve gaat in handen des Staatsbewinds over, 157.

BICKER (J. B.) tot *Syndicus* benoemd, 148.

BOERS (De Hoogleeraar) te *Leyden* herſteld, 154.

BONAPARTE denkt gunſtig over de laatſte Omwenteling alhier, 114. Ontvangt den Erfprins van *Oranje*, 201. Hoe ongunſtig men in *Engeland* over hem denkt, 218. Diens aanſpraak by de geſlootene Vrede, 219. Waakt poogingen om de Staatsgeſteltenis alhier om te keeren, 248.

BOSCH (J. DE) bezingt den Vrede, 213.

Boter. Op welk eene wyze de uitvoer opengeſteld, 100.

BRAAK (VAN DEN) voert zyne bedenkingen aan tegen het verlengen van het betaalen der Tractementen aan de Leeraaren, 54.

Brabant (Leden tot het Departementaal Beſtuur van) door het Staatsbewind benoemd, 263. Dit Departementaal Beſtuur door het Staatsbewind berispt, 273.

Bulletin (Valsch verſpreid) in

BLADWYZER.

in de *Bataafsche* Armée, 244. Besluiten deswegen genomen, 246. Brief van den Generaal DAENDELS en DUMONCEAU daar over, 247.

Burgerwapening, (Schikkingen op de) 167.

C.

Ceylon (De afstand van het Eiland) kon niet voorkomen worden, 196.

Commisien ter Recherche; verschil over derzelver aanstelling, 282.

Commisien onder de Leden des Bewinds verdeeld, 131.

D.

DAENDELS Brief wegens een in de Armée verspreid Bulletin, 246.

Deserteurs, (Amnestie aan de) 242.

Domeinen, (Voorslag eener Negotiatie op de) 25. Besluit hier toe ter Eerste Kamer, 26. Ook by de Tweede, 27. Waar door de deelneeming veragterd werd, 28. Verkoop eeniger Domeinen, 158. Beraadslagingen wegens den verderen verkoop dier Landsgoederen, 308.

DUMONCEAU, Brief wegens een valsch Bulletin, 246.

E.

Engeland, (Voorstel tot een Consul Generaal in) 177. Hoe eenigen aldaar over den Vrede dagten, 215. Hoe over BONAPARTE by diens benoeming van Eersten Consul voor zyn leeven, 216. De Vrede aldaar met eenen Dankdag gevierd, 219.

——— (Eenige Kooplieden in) doen een voorstel de Scheepvaart op onze Colonien betreffende, 294. Antwoord hier op, 301.

Enkhuizen zoekt onderstand in groote Behoeften, 160.

F.

Fabrieken (Wat er ten aanzien van de) voorviel, 96.

Finantien (De Representanten van het voormaalig *Holland* en *Westfriesland*, geeven opening van den staat der) ten tyde der Staatsomwenteling, 38. Petitie voor het loopend Jaar, *Ald.* Buitengemeen hoogloopende Geldvorderingen van den Lande, 45. Staat der Finantien, 158. Eenige opgaven van het drukkende der Finantien, 331. Zie voorts *Geldheffinge*.

Franeker, (Verzoeken van de Hoogeschool te) 157.

Frankryk, (Getroffen overeen-

eenkomst met) wegens de Hulpbenden, 46. 15000 *Franſchen* verlaaten de Republiek, 163. Geſchillen van onzen Staat met *Frankryk* over het lang verblyf der *Franſche* Troepen, 286. Beſluit, om dezelve niet langer dan tot Wynmaand te betaalen, 288. Maatregelen des voorgeſteld en genomen, 289. Hoe het met de volvoering zich toedroeg, 292.

Friesland. Verandering in het Hof van Juſtitie aldaar, 152. Leden tot het Departementaal Beſtuur door het Staatsbewind benoemd, 264.

G.

Gelderland (Leden tot het Departementaal Beſtuur van) door het Staatsbewind benoemd, 264.

Geldheffing, (Voorſlag van eene Nieuwe) 30. Ter Eerſte Kamer omhelsd, 31. Ontmoet wederſpraak ter Tweede Kamer, 32. Naa gemaakte veranderingen ook daar aangenomen, *Ald.* Schikking op het betaalen der Heffingen voor de Land- en Zeeofficieren, 166.

Geldleening op de Bezittingen en Inkomſten voor acht Jaaren, 310. Zwaarigheden te *Amſterdam* en *Rotterdam*, wegens het onderzoek van den Opbrengst, 312. Wat deswegen gebeurde, *Ald.* Verbod van vreemde Geldleeningen en bepaalingen van andere, 325.

Geldmiddelen, (Schikkingen op het beheer der) zo die van de Republiek als die der Departementen, 272.

Geregtshof, (Nationaal) inrichting van hetzelve, 145. Inhuldiging der Leden, 249 Aanſpraak van SPOORS te dier gelegenheid, 250. Hoe door REUVENS beantwoord, 253.

Graanen, (Bepaalingen, wegens den uitvoer van) 101.

Groningen; zie *Inſtituut* van Dooven en Stommen. Verzoek van de Hoogeſchool aldaar, 157. Leden aldaar tot het Departementaal Beſtuur door het Staatsbewind benoemd, 264.

GUILJÉ's tegenſpraak wegens de voldoening van de Tractementen der Hervormde Leeraaren, 51.

H.

Haage. Schikkingen op den Vierdag des Vredes aldaar, 205.

Haringvaart, (Schikkingen op de) 179.

Hellevoetſluis, wat aldaar, wegens de ontſcheping van *Franſche* Troepen, voorviel, 297.

Holland, (Bepaaling op het Krygs-

Krygsvolk in het Departement) 258. Leden tot het Departementaal Beſtuur door het Staatsbewind benoemd, 263. Leden tot Gedeputeerd Beſtuur van *Holland* bepaald, 265. Verſchillen tusſchen het Departementaal Beſtuur van *Holland* en het Staatsbewind, 274. 279.

HOOP, *Cybz.* (C. VAN DER) tot *Syndicus* aangeſteld, 148.

I.

Inſtituut (Het) ten Onderwys van Dooven en Stommen te *Groningen* onderſtand geſchonken, 95.

K.

Kerk (De tyd van Betaaling der Leeraaren van de voormaals Heerſchende) uit 's Lands Kas loopt ten einde, 49. Voorſtel van één Jaar verlenging, 50. Door STEYN PARVÉ aangedrongen, *Ald.* Tegenſpraak van GUILJÉ, 51. van VAN DEN BRAAK, 54. van VERHOYSEN. VITRINGA een Voorſpraak des Verſlags, 55. Beſluit ten voordeele ter Eerſte Kamer, 56. Ter Tweede Kamer tegengeſproken, 57. In handen eener Commiſſie geſteld, *Ald.* Verzoekſchriften der *Roomſchen* ter zyde gelegd, *Ald.* Gunſtig Verſlag, 58. Stemming daar mede overeenkomſtig, *Ald.* Tegenſpraak, 59. Gunſtig Beſluit, 60. Aanmerking op deeze toedragt van Zaaken, 60. Hoe men de Klaagers, wegens Kerken enz. behandelt, 156.

KLUIT (De Hoogleeraar) te *Leyden* herſteld, 156.

Krygsmagt (Opgave van eenige byzonderheden de) te Lande betreffende, 90. Bepaaling omtrent de Sleutels der Steden met Krygsvolk bezet, 92. Het bezorgen van de gevorderde Manſchappen voor de Nationaale Armée aangedrongen, 93. Vermindering van *Bataafſch* Krygsvolk, 166.

Krygsvolk (Beramingen tot) na de Colonien, 187.

——— (Algemeene bepaaling op het) in de Departementen, 258. In het Departement *Holland* in 't byzonder, *Ald.*

Kweekſchool der Zeevaard. Voorſtellen van hetzelve gunſtig ontvangen, 178.

L.

Landbouw, (Gunſtige ſchikkingen ter bevordering van den) 97.

Landmagt; zie *Krygsmagt*.
Landspapieren (Schikking op de) gemaakt, 130.
Leyden (Het *Collegium Theologicum*, of het *Staaten Collegie* op de Hoogeschool te) vernietigd, 73. Handelingen daar over, 74. Schikkingen deswegen, 77. Eenige Hoogleeraaren aldaar hersteld, 156. Leden des Staatsraads benoemd, om de Feestviering des Vredes ter Hoogeschoole by te woonen, 207. Schikkingen tot den Optocht derwaards, 207. Hoe ontvangen, 108. SIEGENBEEK doet eene Redenvoering, 108.
Lichaam. (Wetgeevend) Vyf en dertig Leden daar toe benoemd, 132. Eenigen bedanken en worden derzelver plaatzen aangevuld, 133. Jaarwedde der Leden, 134. Derzelver Inhuldiging, *Ald.* BEZIERS Aanspraak te dier gelegenheid, *Ald* Beëediging, 142. Leden van 't zelve tot onderzoek der Wetten benoemd, 143.
LOOTS (C.) geeft een Vredezang in 't licht, 213.
LUSAC (De Hoogleeraar) hersteld, 213.

M.

Magt. (Regterlyke) Plan der Organisatie van dezelve, 87.
Maasfluis, (Onderstand aan) 160.
Maatschappy. (O. I.) Aanvraag om Geld, 181. Niet omhelsde voorslag der Assignatien, 182. Voorslag van SPOORS, om Oorlogschepen na de *Indien* te vens als Koopvaarders te zenden, 184. Verzoeken der Participanten, wegens *Ceylon* en de Kaap *de Goede Hoop*, 188.
Middelburg (Stedelyke Belasting te) toegestaan, 43.
Middellandsche Zee, (Geruststelling wegens de Koopvaart op de) 173.
MONTRICHARD. Het voorgevallene met dien *Franschen* Generaal, 292. Gedraagingen diens Generaals, 295.

N.

NELSON oordeelt geenen aanval op *Vlissingen* te moeten waagen, 119.
Noord-holland, (Aanzoeken om onderstand uit), 161.

O.

Omwenteling, (Gunstig gevoelen in *Frankryk* over de laatste) 113.
Onderstand (Verzoeken om) deels geweigerd, deels ingewilligd, 42.

Oranje-opſchuddingen ten deezen Jaare, 153. Oranjeyver van eenen JACOB KOMEN, 154.
Overyſſel (Leden tot het Departementaal Beſtuur van) door het Staatsbewind benoemd, 262.

P.

PARVÉ (STEYN) dringt aan op één jaar verlenging van de Tractementen der Leeraaren, 50.
PASTEUR aangeſteld om de Landspapieren te ſchiften, 130.
PESTEL (De Hoogleeraar) te *Leyden* herſteld, 156.
Petitten (De) voor den Lande in *Gewoone* en *Buitengewoone* verdeeld, 326.
Plakaaten (Veele) by de Vredesvoorwaarden ingetrokken, 177.
PROVO KLUIT bezingt den Vrede, 214. Diens voorſlag tot verbetering der Tugt- en Werkhuizen, 332.

R.

Raaden, (Benoeming der onderſcheide) 143. Vermelding van elks Jaarwedde, 144 De Raad van Marine, *Ald.* van Finantie, *Ald.* van Oorlog, *Ald.* van Binnenlandſche Zaaken, *Ald.* Des *West-indiſchen* Handels, *Ald.*
Rekenkamer (De Nationaale) tot ſtand gebragt, 327.
REUVENS (J. E.) beantwoordt, als Voorzitter in 't Nationaal Geregtshof, de Inhuldiger SPOORS, 249.
Ringen. Wegens de verdeeling der Departementen in Ringen, 267.
Roomſchgezinden; dier Verzoekſchriften tegen de verlenging van het betaalen der Leeraaren ter zyde gelegd, 57.
Rotterdam. Geldbehoefte aldaar, 163. Klagten over het door de *Franſchen* gevorderd Tonnegeld, 285.

S.

Schavergoedingen wegens den Kryg toegeſtaan, 38. Wat 'er wegens de Schavergoedingen in *Zeeland* voorviel, 39.
Schoolweezen, (Voorſtellen tot verbetering van het) 81. Departementaale *School*-opzienders benoemd, 82.
SCHIMMELPENNINCK; diens naam in een valſch Leger-Bulletin misbruikt, 247.
SEMONVILLE (De *Franſche* Afgezant) uit zich gunſtig over de laatſte Omwenteling, 114.
SIEGENBEEK doet, in *Leydens* Hoogeſchool, eene Redevoering op de Vrede te *Amiens*,

Amiens, 208. Inhoud van dezelve, 209.
SPOORS; diens voorſlag om Oorlogſchepen, als Koopvaarders, na *Oost-indien* te zenden, 184. Diens aanſpraak by de Inhuldiging der Leden van het Nationaal Geregtshof, 259.
Staatsbehoeften (Begrooting der) voor deezen Jaare, 315.
Staatsbewind (Leden tot het) gekoozen, 119. Eerſte Vergadering, 120. Aanſpraak van DE BEVEREN, 121. Ontbinding der voorige Kameren, 132. Bekendmaaking aan den Volke, *Ald.* Voor de Leden van 't zelve een onderſcheidend Teken beſtemd, 306.
Staatsregeling (De *Nieuwe*) aangenomen, 106. Aanmerking deswegen, en Overzigt der Geſteldheid van 's Lands Ingezetenen, *Ald.* Hoe de Bewooners der Landgewesten de nieuwe Staatsregeling beſchouwden, 108. Hoe die der Zeegewesten, *Ald.* Hoe de Voorſtanders der Eenheid, 109. Hoe by de onderſcheiden Godsdienst-Aanhangen, 110. Hoe by lieden van verſchillende Staatsbegrippen, 111. Weinig Gelukwenſchingen deswegen, 129.
Stemregt (Moeilykheid om het) te bepaalen, en Reglement deswegen, 271.
STYL (S.) bezingt den Vrede, 214.
Syndici, (Aanſtelling der) 146. In den Eed genomen, 256.

U.

Uitvoer, (Vrygeevingen en Bepaalingen op den) 175.
Utrecht, (Vergeeſſche aanzoek om Synodaale Gelden uit) 68. Leden tot het Departementaal Beſtuur door het Staatsbewind benoemd, 264.

V.

VATEBENDER (A. O. F. VAN BOMBLE) tot *Syndicus* benoemd, 148.
VERHOYSEN wederſpreekt het verlengen der betaaling van de Tractementen aan de Leeraaren, 55.
VERNEDE (S H.) bezingt den Vrede, 214.
VICTOR (De *Franſche* Generaal) tragt te vergeefsch in *'s Haage* zyn Hoofdkwartier te vestigen en zyn verblyf te houden, 164. Vorderingen van dien Generaal, 286. Beſluit daar op, 287. Een eisch hem ontzegd, 296.
VITRINGA H. H.) pleit voor het verlengen van de Betaaling aan de Leeraaren, 55.

Waardingen, (Onderſtand aan) 160.
Wisſingen. Hooggaande Klagten aldaar, wegens de handelingen der *Franſchen*, 201. 202.
Vrede (De opdaagende) voor de Nieuwe Staatsregeling een gunſtig tydperk, 115. De Vredesvoorwaarden in *Engeland* en hier bekragtigd, 116. De Gevolmagtigden ter Vredehandeling te *Amiens*, 195. Inhoud des Vredesverdrags, byzonder ten opzigte van ons Land, *Ald.* Bekendmaaking alhier, 202. Schikkingen op den Vierdag deezer Gebeurtenisſe, 204. Hoe op *Leydens* Hoogeſchool, in tegenwoordigheid van de Leden des Staatsbewinds, in eene redenvoering door den Hoogleeraar SIEGENBEEK gevierd, 208. Over de Kerkredenen ten dage der Feestvieringe gehouden, 212. Dichtſtukken te dier gelegenheid, *Ald.* Medaille op de Vrede, 214. Hoe in *Engeland* eenigen over den Vrede dagten, 215.
Vuurbaaken herſteld, 180.

W.

Wapen (Nieuw) der Republiek, 306.
Waterſchepen (De zaak der *Markenſche*) afgedaan, 181.
Weduwen (Volduuring van den onderſtand aan de) der geſneuvelde Krygslieden, 162.
Wetboeken, (Opgave van het verrigtte, wegens de Burgerlyke en Lyfſtraflyke) 82.
WILLEM DE V. Artykel in het Vredes-verdrag van *Amiens* hem betreffende, 199. Hoe BONAPARTE hem aanmerkte, 201. Schryft een Brief aan de Regenten en Ministers vóór de Omwenteling, 201. Aanmerking deswegen, 202.

Z.

Zaaken; (Nog van het voorig Beſtuur hangende) hoe daar mede gehandeld, 130.
Zaandam (Oost-) wordt het doen eener Geldheffing toegeſtaan, 42. Voorſtel van eenige Kooplieden en Pelders aan den *Zaankant*, wegens het maalen op Zondag, en handelingen deswegen, 65.
Zeedienst. ('s Lands) Voorſtellen ter bevoordeeling der Zeecapiteinen, 94.
Zeeland (Wat 'er, ten deezen Jaare, wegens de Schavergoedingen in) voorviel, 39. Onderſtand aan dit Departement, 159. Leden tot het Departementaal Beſtuur door het Staatsbewind benoemd, 262.

Hoe

BLADWYZER.

Hoe zich het Staatsbewind gedroeg ten opzigte van veelvuldige klagten over de *Franſchen* in *Zeeland*, 280.

Zeemagt. (Schikkingen op 's Lands) Vermindering van Schepen en Manſchap, 168. Opgave van dezelve ten deezen Jaare, *Ald.* 's Lands Schepen loopen in Zee, 173.

Zee-raad (Verſchil van den) met het Staatsbewind over de aanſtelling der Commiſen, 280.

Zeevaardye, (Gerustſtellingen wegens de) 175.

Zondag, (Geſchillen wegens het vieren van den) 65. Raadſlag des Uitvoerenden Bewinds deswegen, 66. Aangevoerde reden daar tegen, 69. Wederſpraak, 72. Deeze zaak bleef onafgedaan, 73. Verzoek van eenige *Joden* te dier gelegenheid, wegens den *Sabbath*, 74.

Zoo; (VAN DER) diens gevoelen over het voldoen van de Tractementen der Leeraaren, 54.

Zweeden, (Een voorſtel van) den Handel en Scheepvaard betreffende, 303.

BERICHT VOOR DEN BINDER.

De Plaaten moeten tegen over de volgende Bladzyden ingevoegd worden.

Het Pourtrait van DE BOSCH tegen over bl. 212.
—— —— — LOOTS . . . 214.
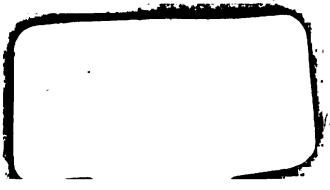
APR 18 1920